

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

2009. NYÁR

2009. NYÁR

GIDON KREMER

A CSEND A ZENE KEZDETE

MENDELSSOHN- ÉVFORDULÓ

Egy reneszánsz szellem

SÁRI JÓZSEF

A Napfogyatkozás
premierje előtt

GEORGE DUKE

Ritka műfaji sokszínűség

XIV. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

ISSN 1416-1109

Ára:
950 Ft
€ 4.-

9 771416 110003

SUONO
ITALIA

Italian Festival
Zene

ITALIA
Istituto nazionale per il Commercio Estero

Gian B. Campagnola, Olaszország
nagykövetének védnöksége alatt

Suono

Olaszország Hangjai

Italia

2009. június 16-18.

Zenetörténeti Múzeum

1014 Budapest, Táncsics M. u. 7.

Olasz hangszerkiállítás, üzleti találkozók,
szakmai bemutatók, klasszikus és jazz koncertek

Ufficio Addetto Scientifico

Összefogás és némi pénz

Forrás: Gramofonarchív

Azt gondolná az ember, hogy nem lehet manapság európai közönség előtt egy mainstream jazzkvartettel népviseletben kiállni. De a Brass Jaw tagjai épp ezt csinálták, amikor Brémában a Jazzahead fesztiválon megjelentek: a fúvósnyégyes legényei skótszoknyában adták elő műsorukat. Mentségükre szól, hogy mindez a brit bemutató része volt az európai seregszemlén. Azért is meg lehetett nekik ezt bocsátani, mert kiemelkedtek a mezőnyből tetszetősen, érdekesen hangszerelt darabjaikkal. Sikerük egyik záloga a biztos hangszeres tudáson kívül az, hogy a szopránszaxofon helyett a zenekarvezető biztos trombitahangja szól a szokásos három szaxofon (alt, tenor, bariton) fölött.

Az Egyesült Királyság, továbbá Luxemburg, Franciaország és Katalónia képviseltette magát

a European Jazz Meetingen, hogy fiatal zenekarait megismertesse a világgal – jó néhány résztvevő ugyanis a tengerentúlról és a Távol-Keletről érkezett. Amint azt tavaly nyári lapszámunkban is megállapítottuk, a Jazzahead pár év alatt Európa egyik legfontosabb szakmai találkozási pontjává nőtte ki magát – ezt elősegítette, hogy eleve több lábon áll: showcase-t rendeznek német és európai zenekaroknak, hagyományos expót a bérelt standokon kiállító cégekkel, emellett zajlanak a szakmai műhelybeszélgetések, kerekasztalok, értekezletek, és nem utolsósorban közönségcsalogató, nyilvános koncerteket tartanak.

Nyilvánvaló és nem csak erre a műfajra jellemző, hogy a jazz népszerűsítésében a hangsúly áttevődött a lemezeiről a koncertekre. Egy sorlemez természetesen továbbra is egy produkció – főleg egy feltörekvő produkció – legfontosabb azonosítója. A különböző internetes formák népszerűsítő funkciója felzárkózott a lemez mellé, különösen a jövő törzsközönségének, a fiatalabb generációk megnyerése érdekében. A lemezpiaci zsugorodást kevésbé lehetett Brémában érzékelni, mint a Midemen Cannes-ban, pedig ott volt sztárparádé, vörös szőnyeg, csinnadratta. Az, hogy Norma Winstone kapta a Skoda-életműdíjat, a műfajon belül is a rétegzene kitartó minőségorientációjának elismerése. Természetesen a szakma Brémában is az új médiumok új lehetőségeit tárgyalta, miközben örömmel nyugtázták, hogy a koncertek semmit sem vesztek népszerűségükből, sőt. Kiemelték, hogy stadionnyi közönség nélkül is érdemes jó koncertet csinálni, és hogy az európai két- és többoldalú együttműködés mindennél fontosabb lesz a következő években.

Hogy mi hol állunk ebben? Idén Magyarországról csak a BMC-nek volt standja, amit a szeptemberi MOL Jazzfesztivál plakátja díszített, és ahol új jazzlemezeiket osztogatták, valamint helyet szorítottak a Magyar Jazz Szövetség anyagainak is. És mi kell ahhoz, hogy két év múlva a legközelebbi európai showcase-en magyarok is bizonyíthassanak? A katalánoknak is megérte... Kell először is összefogás, azután kell némi pénz, egyelőre mindkettő a *Most Wanted* kategóriába tartozik, mert eltűnt és keresik. Ezentúl már csak megszervezni és lebonyolítani kell egy folyamatot, amelynek során demokratikus, átlátható és teljes névvel vállalt döntés születik arról, hogy ki képviselje az országot ezen a fontos szemlén.

Zsigmond Komlósi
a Gramofon főmunkatársa
www.gramofon.hu

DOSSZIÉ

Mendelssohn 200

Reneszánsz szellem – romantikus gesztusok

6

KALEIDOSZKÓP

ZEMPLÉNI FESZTIVÁL

Hagyomány extrákkal

12

Új színek Zemplénten

13

Ismét teljes pompájában szól a pataki orgona

14

Nabil Shehata, Barenboim pártfogoltja

15

Parasztopera: stílusparódia és stílusjáték

16

Jazz, blues, dixieland

17

Borvacsorák, évfordulók – programajánló

18

KLASSZIKUS

CÍMLAPSZTORI:

A csend a zene kezdete

Találkozás Gidon Kremerrel

20

A TEHETSÉG KÖTELEZ

Trónörökösök újra a színen

24

Zsolnai fesztiváltozat

26

Ketten a misztikus félelmek ellen

28

ZENEKARI KÖRKÉP

Suono Italia – Olaszország hangjai

30

Sopron és Szombathely: jubileumi gazdagság

44

„Az igazi műalkotás hiánypótló”

Beszélgetés Sári József zeneszerzővel

46

Sikertörténet – 45 éves a Qualiton Imports

48

A magtól a virágig – magyar Warner-felvételek

52

Harmincéves a Chandos kiadó

54

A hangversenyrendezés művésze

Strém Kálmán emlékkötet

55

KRITIKA

56

ZENÉS SZÍNHÁZ

Sámson és Otello egy személyben

José Cura vezényletről, rendezésről, éneklésről

57

Félidőben a Mezzo Operaverseny

70

Ünnepi évad az Operaházban

74

Mózes és Áron Miskolcon

76

Streetwise Opera – hajléktalanok a színpadon

80

Budapesti Nyári Fesztivál

81

KRITIKA

82

JAZZ

Hetvenéves a Blue Note

86

Előretör a balti jazz

89

„Csak magamnak kell megfelelnem”

Interjú George Duke-kal

90

Nyári jazzkoncertek, fesztiválok

94

Újra él a Super Trio

96

Ifjú tehetség – Farkas Norbert

98

KRITIKA

99

VILÁGZENE

Erdély iránti kultikus szeretet

Beszélgetés Herczku Ágnessel

110

KRITIKA

112

GRAMOFON-HANG

Hang ellen a hangért

Augusztinovicz Fülöp a rezgéscsillapításról

116

A sokcsatornás technika – 5. rész

Ujházy László tanulmánya

118

KRITIKA

121

GIDON KREMER

„Nem a hegedű, a lélek szólal meg”

(20. oldal)

SÁRI JÓZSEF

A Napfogyatkozás premierje előtt (48. oldal)

GEORGE DUKE

*„Felsőbb erő vezeti
a kezem”
(90. oldal)*

HERCZKU ÁGNES

*Erdély iránti kultikus szeretet
(110. oldal)*

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

1996-ban alapította:

Iványi Margó, **Bösze Ádám**,
Retkes Attila és **Zipernovszky Kornél**

Főszerkesztő: **Retkes Attila**

Főszerkesztő-helyettes: **Albert Mária**

Főmunkatárs: **Zipernovszky Kornél**

Művészeti vezető: **Práczy István**

Tördelőszerkesztő: **Kondor Anna**

A szerkesztőség tagjai:

Albert Mária (zenés színház)

Bércesi Barbara (jazz)

H. Magyar Kornél (világzene)

Ujházy László (Gramofon-Hang)

Várkonyi Tamás (klasszikus)

E számunk szerzői:

Albert Mária, **Aradi Péter**, **Bencsik Gyula**, **Bércesi Barbara**, **Bori Viktor**, **Csurgai Dorottya**, **Deseő Csaba**, **Dobrovits Orsolya**, **Fittler Katalin**, **Friedrich Károly**, **Gilányi Gabriella**, **H. Magyar Kornél**, **Hollós Máté**, **Huszár Endre**, **Kozma Gábor**, **Laczkó Krisztián**, **Lőrincz Judit**, **Márton Attila**, **Máté J. György**, **Mesterházi Gábor**, **Molnár Szabolcs**, **Ókovács Szilveszter**, **Pál Eszter**, **Pallai Péter**, **Párniczky András**, **Pödör Bálint**, **Pödör Eszter**, **Retkes Attila**, **Réfi Zsuzsanna**, **Rockenbauer Zoltán**, **Szentgyörgyi Rita**, **Teimer Gábor**, **Turi Gábor**, **Ujházy László**, **V. Nagy Viktória**, **Várkonyi Tamás**, **Veres Bálint**, **Virágh Sándor**, **Vörös Eszter**, **Zay Balázs**, **Zipernovszky Kornél**

Címlapfotó:

Kasskara

A szerkesztőség címe:

H-1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Telefon: (06-1) 430-2870

Fax: (06-1) 436-0101

E-mail: info@gramofon.hu

Honlap: www.gramofon.hu

Kiadja a **Klasszikus és Jazz Nonprofit Kft.**

H-1037 Budapest, Szépvölgyi út 99.

Ügyvezető igazgató: **Retkes Attila**

Nyomdai kivitelezés:

Publicitas Art-Media Kft.

H-1021 Budapest, Tárogató út 26.

Honlap: www.publicitas.hu

Megjelenik évszakonként. Előfizethető a kiadó címén, telefonon, faxon, e-mailben. Az éves előfizetés ára: 3200 forint

A Gramofon megjelenését támogatja:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Mendelssohn 2000

Reneszánsz
szellem –
romantikus
gesztusok

Kétszáz éve, 1809. február 3-án született Felix Mendelssohn-Bartholdy. Elvileg tehát Mendelssohn-év van. Tudjuk, mégis eltűnik a Haydn-év, illetve a Händel-év mellett, és úgy látszik – Németországot természetesen kivéve – nem csak Magyarországon. Magyar vonatkozás híján nincs emlékbizottság, központilag támogatott cég, amely összekapcsolná Mendelssohnt, mondjuk, a reneszánszsal. Pedig lehetne – és épp a reneszánszsal, hiszen Mendelssohn kora egyik reneszánsz embere volt.

◆ Mesterházi Gábor

Össze lehetne kapcsolni a barokkal is, hiszen minden rendes zeneiskolás tudja, hogy – kis túlzással – neki köszönhetjük Bachot (ami persze nem ilyen egyszerű, de ne szaladjunk előre). Vagy a klasszicizmussal, ami talán a leginkább neki való kor lett volna; egyes zenetörténészek az egyik első neoklasszicistaként tartják őt számon.

Érdekes, hogy a romantikával kevésbé hozzák összefüggésbe, pedig nagyon is romantikus volt. Mendelssohn 1829-ben „bemutatta” Bach Máté-passióját, ezzel felfedezte Bachot az utókornak. Valójában egész másról van szó: egy olyan cselekedetről, amely először csak a romantika korában képzelhető el: a zenei historizmus fogalmát azelőtt alig ismerték. Persze Mozarték – pontosabban: van Swieten bárókék – hallgattak és játszottak barokk szerzőket, de inkább csak különönségből, „avatott” füleknek. A zeneszerző-növendékek pedig természetesen tanulmányozták Bachot, főleg a kontrapunkt, a fúgafírás elsajátítása céljából. A nagyközönség viszont, köszönte szépen, jól megvolt a kortárs zenével – miért érdekelte volna a múlt? Az emberiség összhangban élt a saját korával, más korokkal csak alkalmanként került kapcsolatba, akkor is elsősorban az antikvitással, mint eszményi, kritikán felül álló korral. A zenében – a legfiatalabb művészeti ágban – pedig egyáltalán nem törődtek a múlttal, legfeljebb alapanyagként használtak egy-egy vándormotívumot (La Folia) vagy művet (Bach Vivaldit, Mozart Johann Christian Bachot).

Nem ő kezdte

A romantika fedezte fel a történelmet. A napóleoni háborúk egyik közismert kultúr-történeti következménye – Napóleon egyiptomi kalandjának köszönhetően – a hieroglifák megfejtése. A történelem – legyen nemzeti vagy egyetemes – az identitáskeresés fontos eleme. Nincs ez másképp a

kultúrhistóriával, ezen belül a zenetörténettel sem. Mendelssohn tehát korigényt szolgált ki – előremutató módon. Túlzás lenne azt állítani, hogy ha ő nem fedezi fel, Bach zenéjét ma nem ismernénk. Felfedezte volna más, méghozzá alighanem hamar.

Az ifjú Felix Mendelssohn és zenésztársai Goethének játszanak

Hiszen a romantikához hasonló „lázdó” korszakok mindig a megelőző korszak ellen láznak, többnyire az azt megelőzőhöz nyúlva vissza – a romantikához tehát a barokk illik leginkább. Hogy aztán milyen is volt a Máté-passió 1829-es előadása? Pontosan nem tudjuk, de Mendelssohn partitúra-bejegyzéseiből úgy tűnik, annyira nem is lehetett „romantikus”. Vagyis: egynémely húzástól eltekintve autentikusabb volt, mint azt az utókor várná. Ne feledjük továbbá, hogy nem ez volt az egyetlen mű, amelyet Mendelssohn „felfedezett”: Düsseldorfban és Lipszében nemcsak fél tucat Händel-oratóriumot ad elő, de másorra tűzi Bach zenekari szvitjeit, rendszeresen vezényel Mozart-szimfóniákat. Vagyis elkezdte műsoron tartani azt a fajta koncertrepertoárt, amely azóta ter-

mészetessé vált. Ebbe persze belefér az is, hogy Beethoven talán a legtöbbet játszott szerzője, hogy bemutat új műveket (Schumann I. és II. szimfóniáját, Zongoraver-senyét), hogy ráirányítja a figyelmet Weberre, hogy felkarol kisebb szerzőket, esetleg külföldi vendégeket (Berliozt) is. Mendelssohnnak koncepciója van, ez mindenesetre látható – ha egyetlen kottafejet sem írt volna le, akkor is szerepelne a zenei lexikonokban.

Másrészt, a historizálást nem Mendelssohn kezdte: művészetére már a legkorábbi időszakban hatott August Schlegel Shakespeare-fordítása, ami legalább akkora cselekedet, mint Bach „leporolása”. Gondoljunk bele: Kazinczy nem egészen egy emberöltővel korábbi Hamlet-fordításában a címszereplő a végén győzedelmeskedik... Tehát, a levegőben van valami, és ez a valami hat Mendelssohnra – abban a szerepkörben (a karmesterében, a zeneigazgatóéban), amelyben a legnagyobb sikereket aratta életében.

Mendelssohn persze „belehangszerelgetett” Bachba, Händelbe – de ha már korzslésekről, korigényről beszélünk, távolodjunk el kicsit tőle: az autentikus interpretáció mai, de legalábbis huszadik századi igénye vajon nem „romantikus” gesztus? Vajon nem arról tanúskodik-e, hogy már nem beszéljük a zenét anyanyelvi szinten, így nem vagyunk biztosak magunkban, és külső – történelmi – kapaszkodókat keresünk? Nem az identitásunkról – tehát nagyon is a máról – szól-e, hogy ilyen fontossá válik a múlt igazsága, mely csak bizonyos fokig tapintható ki? Nem szeretném elvitatni a régizenei mozgalom érdemeit, de nem

Londoni portré – James Warren Childe festménye 1830-ból

véletlen, hogy mikor jött létre – és mikor nem. Az autenticitásra törekvés tehát csak abban a korban tehető mércévé, amikor releváns. Dőreség lenne mondjuk Mengelberg Máté-passióján számon kérni azt, ami évtizedekkel később vált esztétikailag is értelmezhető kategóriává.

Romantikus gesztus

Marad tehát a tett: Mendelssohn bemutatja a Máté-passiót. És ezzel párhuzamosan egy másik „újtása”: karmesteri pálcával vezényli a Gewandhaus zenekarát. A kettő nem áll egymástól távol. A mai értelemben vett karmester nemcsak előadó, művész, az egyéni ízlés közvetítője, hanem épp azért van rá szükség, mert megbomlik a közlés. Vagyis nem magától értetődő, hogyan kell játszani egy zeneművet, ami egyrészt az egyedi értelmezés lehetőségét takarja, másrészt a nem-egyedit tagadja. Abszolút romantikus gesztus. Tegyük ehhez hozzá, hogy Mendelssohnnak, akár düsseldorfi városi zeneigazgatóként (1833–1835), akár a Lipcsei Gewandhaus Zenekarának művészeti vezetőjeként – de még a kevésbé sikeres királyi főzeneigazgatói pozícióban is – nemcsak elképzelése volt arról, hogy mit és hogyan kellene csinálni, hanem képes volt e koncepciókat megvalósítani. Hallatlanul modern és tehetséges művészeti

Erstes

ABONNEMENT-CONCERT

im Saale des Gewandhauses,
Sonntag, den 4ten October 1833.

Erster Theil.

Ouverture, „Meeresstille und glückliche Fahrt,“ von Felix Mendelssohn-Bartholdy.

Scene und Arie von C. M. von Weber (in Lodoiska eingelegt), gesungen von Dem. Grabau.

Was hör' ich! Schauern macht mich der Gedanke!
Weh mir! ihm droht Verrath —
Ihn spornet vielleicht sein Muth zu kühner That,
Indess ich muthlos schwanke.
Fern von ihm, in öden Mauern
Quälte mich der Trennung Schmerz;
Gram der Sehnsucht war mein Trauern,
Hoffnungslos erlag mein Herz.
Neu besetzt mich seine Nähe,
Freundlich lacht der Hoffungsstrahl.
Doch dass ihn bedroht ich sehe,
Mischt die Freude noch mit Qual.
Sich're meines Retters Leben,
Schütz! o Gott ihn vor Gefahr!
Lautrem Glück dalin gegeben
Preis't dich dann ein sel'ges Paar.

Violin-Concert, (N° 11), von Spohr, vorgetragen von Herrn Musikdirector Gerke.

A lipcsei Gewandhaus bérleti programja 1833-ból

menedzser lévén kiválóan megérezte, hogy mi mennyire értékes. Ráadásul jó tanácsadói voltak – Schubert C-dúr szimfóniájára például Schumann hívja fel a figyelmét, hogy az 1839. márciusi első előadás után még tucatszor elvezényelje.

Az is a romantika jegye, ahogy Mendelssohn a zenén kívüli világot beemeli a zenéjébe (a hegeli hatás egyértelmű). A Szentivánéji álom nyitánya nemcsak azért kiváló példa erre, mert egy Shakespeare-dráma kísérőzenéjének első elemét írja meg tizenhét évesen, hanem azért is, mert a zene a drámát ábrázolja, gondoljunk a jól felismerhető számár-iázására. A hasonló utánzástól Haydn még ódzkodott, panaszkodott is van Swietenre az Évszakok szöveggönyve miatt, aztán persze ott is brekegnek a békák, és harangoz a templomtorony, de ezt Haydn véletlenül sem ütőhangszeren oldja meg, hanem inkább kontrafagotton, hogy eltávolítsa a zenét a direkt utánzástól. Beethoven Pastorale-szimfóniája ebben az értelemben (is) már a romantika szüleménye. A számárutánzás persze Mendelssohn kiváló humorát is tükrözi, mint ahogy a kísérőzene „bergomaszka-tánca” is. A természet jelenik meg az Olasz szimfóniában és a Skótban is – utóbbiban egyértelmű a történelmi ihletettség –, míg a személyes érzelmek feltárulásának közegei a dalok.

„Nemcsak elképzelése volt arról, hogy mit és hogyan kellene csinálni, hanem képes volt e koncepciókat megvalósítani”

rét felmutatni, a felső középosztályok jó társasága mindkét oldalról biztosítva volt. A zsidó emancipáció mellett a beilleszkedéshez lökést adhatott a család kikeresztelkedése (ekkor vették fel a Bartholdy nevet). A legkiválóbb tanárok tanították Mendelssohnt, aki a legközvetlenebb módon, otthon találkozott a leghaladóbb eszmékkel, emberekkel. Emellett tényleg nem mindennapi tehetség lakozott benne, nemcsak zenei téren, hanem az irodalomban és a festészetben is. Előadóként – zongoristaként, orgonistaként, sőt hegedűművészként – már gyerekkorában sikert sikerre halmozott. Vigyázni kell azonban azzal, hogy „mit hozott otthonról”. Mendelssohnak, a zeneszerzőnek ugyanis 11–15 éves kora között kialakul, sőt szinte végérvényessé válik saját stílusa, amelyet oly könnyű felismerni. Vagyis igaz, hogy jó helyre

született, de ahhoz tehetség kellett, hogy ilyen kvalitású zeneszerző váljék belőle. Goethe sem véletlenül tekint a még gyerek Mendelssohnra felnőttként. Ugyanez igaz különböző pozícióira is: bár elnyerésükben nyilván szerepet játszott a család kapcsolati tőkéje. Már 1830-ban felajánlják neki a Berliini Egyetem zenei tanszékét. Igaz, visszatartja, mégis: huszonegy éves ekkor. 1832-ben ugyan nem őt nevezik ki a Singakademie élére, Zelter helyére, de egy évre rá Düsseldorf város zeneigazgatója lesz. És mikor a Gewandhaus élére kerül, akkor se több huszonhat esztendősnél.

Gyanús népszerűség

Tudjuk, rengeteget utazott. Legtöbb munkaszerződésében évi három-hathavi távollétet köt ki magának. Csak Angliában tízszer jár, de beutazza Itáliát, Svájcot, Franciaországot is, és Németországot is alaposabban ismeri, mint akkoriban a legtöbben. Hogy mit és hol les el, nem tudjuk, egyáltalán: meg tudjuk-e ma, kétszáz évvel születése után ítélni a teljes életművet? Aligha. Ugyanis az általa írott mintegy kétszázötven önálló alkotásból százhuszonegy visel opusszámot, köszönhetően Julius Rietz kiadásának (1874–1877). A vonósszimfóniák 1960-ban kerültek elő, de számos mű még mindig csak kéziratban létezik. Mit ismerünk Mendelssohntól? Az átlag zenehallgató többnyire két szimfóniát (az Olaszt és a Skótot). A Szentivánéji álomból legalább a szvitet, a Hegedűversenyt (természetesen az e-mollt), a Hebridáknyitányt, és ehhez még talán hozzátehetjük az Oktettet, esetleg valamelyik zongorás triót; és bizonyára sokan hallottak a Dalok szöveg nélkül sorozatról.

Az öt szimfónia keletkezésének sorrendje I., V., IV., II., III, de az opusszámokkal ugyanez a helyzet: Mendelssohn – még szülői engedéllyel – maga kezdte számozni a műveit; amire nem ő írta rá a számot, az kerül a sor végére, így kapnak egész korai művek száz feletti sorszámot. A

Mendelssohn akvarellje – Amalfi, 1831. május

Istenáldotta tehetség

Burokban nőtt fel, hiszen a bankár apa nemcsak jólétet biztosított a családjának, de ahol megjelent, szellemi központtá vált. Lehet, hogy ez nagyatyai örökség, Felix ugyanis a filozófus Moses Mendelssohn (1729–1786) unokája. Másrészt, ha anyai ágon nem is tud ilyen pedig-

Mendelssohn-év alkalmat adhatna kronológiai rendbe tenni a műveket, és a még kéziratban lévőket kiadni. Ennél azonban fontosabb lenne, hogy a közönség többet ismerjen, és ne csak azt a szűk tucatot, amely amúgy hallatlanul népszerű. Annyira, hogy az sokaknak már gyanús. A népszerűség

oka alighanem az, hogy Mendelssohn zenéje rendkívül dallamos, ezenkívül szép. Ráadásul többnyire könnyen áttekinthető, világos szerkesztésű – ebben is a klasszikus hagyomány tisztelője.

Wagner kontra (?) Mendelssohn

Mendelssohn zsidó családból származott – de ez az utókor-nak fontosabb, mint neki magának volt. Az evangélikus vallásra áttért család sarja Düsseldorfban a katolikus zenéért is felelt. A Reformáció szimfónia megírásában bizonyára erősebb volt a külső hatás – a reformáció háromszázadik évfordulójának megünneplése –, mint a belső készítés. Mendelssohn szakrális műveiben érezni a hitet, de annak „irányát”, felekezetét aligha.

Az utókor azonban szinte kezdettől sokat foglalkozott Mendelssohn származásával. A legtöbbit Wagner – szintén a maga korában értelmezendő – antiszemitizmusa árta neki: Wagner ugyanis szintén nem egyszerűen zeneszerző volt (aki a Parsifaltól a Mesterdalnokokig – akarva-akaratlan – nemegyszer Mendelssohnt idézi!), hanem egyben zeneszerző és nagy hatású teoretikus is. A nagy wagneriánusok nemigen tűztek műsorukra Mendelssohn-darabokat, tehát a hátrányos megkülönböztetés nem a hitleri időszakban kezdődött, hanem szinte folyamatosnak mondható. Meg kell persze jegyezni, hogy a legkiválóbbak közül is számosan csodálták Mendelssohn művészetét: Bülow, Brahms, Reger vagy Ernst Wolff nevét érdemes itt megemlíteni.

Kertelés nélkül

Megkérdeztem legközelebbi hozzátartozóimat, mit jelent számukra Mendelssohn, mely mű áll hozzájuk a legközelebb. Nagymamának, aki sokat dolgozott otthon, miközben folyton szólt a rádió (többnyire a Bartók), Mendelssohn a kedvence, különösen az Olasz és

a Skót szimfónia. Édesanyám azt említette meg, hogy a Hebridákon járva, a tenger zúgását hallgatva eszébe jutott a vonatkozó nyitány, annak nagysága. Édesapám szerint Mendelssohn ragyogó szerző, de önmagában nem bizonyult használhatónak „hangjáték-zenéhez” – mert nem elég drámai, sokkal inkább lírai alkat. Személyes elfogultságomnak viszont az adott hatalmas lökést, hogy feleséggel a c-moll triónak köszönhetően találtunk egymásra – talán a szerző kertelés nélküli érzelm-kifejezésének hatására...

Azt a triót a Virszaladze–Kogan–Gutman trió adta elő – aligha van a műnek jobb felvétele. Melogyija LP, talán sokak polcán ott lapul, de a Mendelssohn-jelenség része, hogy nem minden műből tudnék hasonlót ajánlani. Ha a triókkal kezdtem, hadd említsem meg, hogy a d-mollból nem érdemes kihagyni a Cortot–Thibaud–Casals-féle előadást. Szimfónia-összkiadásban ott van Karajané, de az Abbado-féle doboz meglepően jó – különösen a Lobgesang szól úgy, ahogy senki másnál. A Skót szimfóniából legjobban talán Mitropoulos felvételét kedvelem, az Olaszból két favoritom Stokowskié, illetve Klemperer ötvenes évekbeli (Vox) lemeze – utóbbi a karmester mániás korszakába tartozik, percekkel gyorsabb, mint az ismertebb sztereó lemez (EMI). Ellenkező véglet, de nagyszerű a Casals vezényelte Olasz szimfónia. Ne feledkezzünk el persze Toscaniniról sem: nála a Reformáció szimfónia is igen jó – és Munch-ról sem, aki mindháromból szép felvétellel gazdagította a kínálatot. A Szentivánéji teljes kísérezzenéből ugyancsak Klemperert ajánlom, bármelyik felvételét, a szvitből meglepően jó Széll György interpretációja. Négy nyitány remek előadása is szerepel Schuricht dobozában (Decca), noha nemcsak – vagy nem elsősorban – ezért érdemes beszerezni. Az e-moll hegedűversenyből hatalmas a kínálat, Mutter és Karajan előadása a két művész együttműködésének csúcspontja; Heifetz és Munch etalonértékű felvétele mellett bátran ajánlom. Aki a szélsőséges érzelmeket szereti, annak persze Gioconda de Vito és Furtwängler előadása lesz a befutó.

S mit hoz a lemezpiacon a Mendelssohn-év? A nagy lemezkiadók közül egyedül a Warner rukkolt elő összkiadással – ebből a ritkán vagy sosem hallott műveket is megismerhetjük. A Deutsche Grammophon Anne-Sophie Mutter újabb hegedűverseny-felvétele mellé egy triót kínál. Az EMI talán majd „újracsomagol” valamit, de ez sem biztos. A Deccánál tavaly megjelent egy fél Mendelssohn-lemez (az Olasz szimfónia Chaillyval). Mindebből látható a tendencia, hogy a lemezpiac általános helyzete nem engedi meg a köztudatban részben ismeretlen életmű fehér foltjainak eltüntetését. Talán majd egy következő évfordulón...

További érdekességek a világhálón:

www.mendelssohn-2009.org
www.themendelssohnproject.org
www.mendelssohn-haus.de

A BMC Records újdonságai

BMC CD 150

Tóth Viktor

Hamid Drake / Szandai Máttyás / Kovács Ferenc

Tartim

BMC CD 159

Modern Art Orchestra

Eclectic Path

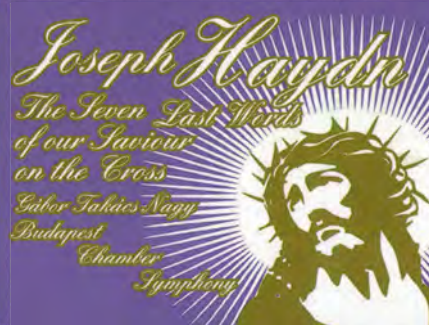

BMC CD 156

Joseph Haydn

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok / Rohmann Imre / Baráti Kristóf

Anniversary Album 2009

BMC CD 157

Joseph Haydn

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok / Takács-Nagy Gábor

A Megváltó hét szava a keresztfán

A BMC-lemezek forgalmazóinak aktuális listája megtalálható a www.bmcrecords.hu honlapon, illetve telefonos felvilágosítás kérhető a (1) 455 8070-es számon.

Budapest Music Center Records

www.bmcrecords.hu

info@bmcrecords.hu

Hagyomány extrákkal

Zempléni Fesztivál – 2009. augusztus 7–16.

Forrás: Antenna Hungaria

Az Antenna Hungaria Zrt. már tizennyolc esztendeje folyamatosan a fesztiválsorozat főtámogatója. Az európai cégcsoport, a TDF tagjaként az Antenna Hungaria társadalmi felelősségvállalásának központi eleme, hogy nemzeti jelentőségű, nívós rendezvények létrejöttéhez nyújtunk segítséget, mely stratégiának a lehangsúlyosabb elemét jelenti a

Zempléni Fesztivál támogatása.

Zemplén nyitott a megújulásra, a kulturális kísérletekre, de nem felejthetjük el, hogy a fesztivál helyszíne az ország hagyományainak egyik leghívebb őrzője, a hazai borkultúra világviszonylatban is fontos képviselője, természetes és épített kincsek tárháza. Zemplén igazi zárandokhelyé vált a zenerajongók számára, akik azért érkeznek ide országhatáron innen és túlról, hogy a remek programokat csodálatos, autentikus történelmi és természeti környezetben élvezhessék. Örülünk, hogy mi is részesei lehetünk ennek a sikernek, hogy főtámogatóként aktívan közreműködhetünk a környezet és a kultúra e ritka együttműködésében.

A Turjányi Miklós fesztiváligazgató és Hollerung Gábor művészeti vezető nevével fémjelzett szervezőcsapat munkájának köszönhetően idén is sikerült változatos és igényes programsorozatot összeállítani, amelyből külön kiemelendő, hogy első alkalommal rendezik meg a júniusi Zempléni Fesztivál Extra hétvégét. A visszajáró vendégek már tudják, hogy Zemplén mindig tartogat meglepetéseket, az ínycsepek idén is keresni fogják a különlegességeket, közülük csak néhány: a Haydn-év kapcsán megrendezendő kamarakonzertek, Sebestyén Márta estje, valamint a Liszt Ferenc Kamarazenekar elmaradhatatlan hangversenye a fesztivál záróeseményeként.

Jean-François Fenech
vezérigazgató, Antenna Hungaria

A Zempléni Fesztivál hivatalos honlapja:

www.zemplenfestival.hu

Az augusztusi programokra a jegyek június 30-ig húsz százalék kedvezménnyel vásárolhatók meg.

Nyáron is kövesse figyelemmel a Gramofon honlapját, amelyen folyamatosan és részletesen tájékozódhat a Zempléni Fesztivál programjairól is!

www.gramofon.hu

Idén először nemcsak augusztusban lesznek programok, hanem már júniusban is: a június 19. és 21. közötti Zempléni Fesztivál Extra azt a szándékunkat erősíti, hogy a programsorozat ne csak az augusztusi tíz napra koncentrálódjon, hanem minél hosszabb ideig irányítsuk a figyelmet e festői, kulturális és gasztronómiai értékekben gazdag régióra.

A Zempléni Fesztivál idén a Haydn-évhez csatlakozik. Több helyszínen hallhatjuk a 200 éve elhunyt mester műveit, az extra hétvégén előadjuk A teremtést, bemutatjuk A halászlányok című operáját, és kamaramuzsikájának is több koncertet szentelünk. Nem feledkezünk meg a másik évfordulóról, Mendelssohnról sem: a nyitókoncerten hegedűversenye, a zárókoncerten az Oktett csendül fel.

Idén is lesznek kirándulókoncertek, ezúttal – a szlovákiai oldalt ismét bekapcsolva – Királyhelmecekre és Leleszre is. A Pécs 2010 beharangozó programsorozatunk keretében érkezik a fesztiválra a Pécsi Kamarakórus, a Daniel Speer Brass, a Vivát Bacchus énekegyüttes és Szamosi Szabolcs orgonaművész.

Igyekszünk a teljes komolyzenei palettát felvonultatni, de az utóbbi időben a jazzkoncertek is a fesztivál fontos eseményeivé nőttek ki magukat. Jön az eisenachi Good News, és szintén ebből a német városból várunk egy jelentős jazzplakát-gyűjteményt. Összefogtunk a Sárospataki Dixieland és Blues Fesztivállal, és közösen rendezünk egy hétvégét, amelyre a két műfaj kiemelkedő zenekarait hívjuk meg. Természetesen idén is jelen lesznek a társművészetek: fellép az Experidance A nagyidai cigányok című produkciójával, Pintér Béla Társulata, valamint kiállítást rendezünk a koreográfusként híressé vált Eck Imre képzőművészeti alkotásaiból.

Az Antenna Hungaria Zrt. a kezdetek óta hűséges támogatója a rendezvénysorozatnak. Külön köszönet illeti a Nemzeti Kulturális Alapot és az Önkormányzati Minisztériumot, amiért idén kiemelt módon támogatja a fesztivált, valamint a zempléni önkormányzatokat, illetve Borsod-Abaúj-Zemplén megye közgyűlését, amely szintén jelentős összeggel járul hozzá az idei fesztivál programgazdagságához.

Fotó: Karádi Róbert / Interkultur

Turjányi Miklós
fesztiváligazgató

Új színek Zemplénben

A Zempléni Fesztivál idei programsorozatában a zenei ínyencségek kedvelői és a hagyományos klasszikus programok rajongói is megtalálják a kedvükre való előadást – nyilatkozta Hollerung Gábor, a program művészeti vezetője.

➡ Várkonyi Tamás

Az idei programsorozat újdonsága a június 19. és 21. között megrendezendő Zempléni Fesztivál Extra, amelynek Sárospatak, Szerencs, Tokaj és Tolcsva ad helyet. A Zempléni Extra különleges eseményének ígérkezik Haydn A teremtés című oratóriumának multimédiás előadása. A hangversenyen a hallgatóság nem egyszerűen szöveggel találkozik, hanem egységesen összeállított képi világgal találkozik, amely egyrészt természetfilmekből vett részleteket, másrészt a témához illő műalkotásokat tartalmaz. A Zempléni Fesztivál Extra eseményei között szerepel a Budapesti Vonósok szerenád-hangversenye, az Oremus Szalon-beli dalest, a már jól bevált esti jazzprogram, illetve a sárospataki református templom frissen felújított és átadott orgonájának a tiszteletére rendezendő Trumpet Voluntary hangverseny. (Lásd írásunkat a 14. oldalon.)

„Augusztusban igyekszünk a meglévő hagyományokat követni – mondja Hollerung Gábor –; mint minden évben, ezúttal is élvonalbeli hazai zenekar játszik a nyitóhangversenyen: az MR Szimfonikusokat művészeti vezetőjük, Stephen d'Agostino vezényli. A koncerten népszerű művek szerepelnek, a vendégszólísta pedig az a csodálatos fiatal kínai hegedűs, Li Qi lesz, akit tavaly a sárospataki Crescendo con Spirito Nyári Művészeti Akadémián fedeztem fel.”

Várhatóan a fesztivál egyik kiemelkedő műsora lesz az a filmzene-koncert is a Disznókő Szőlőbirtok traktorgarázsában, amelyen a legismertebb filmslágerok csendülnek fel vetítés keretében. A fesztivál egyik sztárvendége Nabil

CSODAVIRTUÓZ A NYITÓKONCERTEN

Li Qi 1986-ban született Kínában, Jünnan Tartomány Kunming városában, ahol hat éves korában kezdte hegedűtanulmányait édesapja irányításával. A későbbiekben az orosz származású Elena Mozgovaga tanította, majd Szecsuan tartomány zeneakadémiáján Chen Xiang növendéke lett. 2008-ban a Crescendo International támogatásával tett európai tanulmányútja során a Crescendo con Spirito Nyári Művészeti Akadémia ösztöndíjasa volt Sárospatakon, ahol a Zempléni Fesztivállal rendezett közös versenyen elnyerte a legeredményesebb résztvevő díját. 2009 nyarán az amerikai Ének a Nemzetekért Alapítvány támogatásával a Masterworks Fesztivál ösztöndíjasa az Egyesült Államokban.

Li Qi, a Zempléni Fesztivál nyitókoncertjének szólísta

Shehata nagybőgős, akinek könnyed és gáláns előadására idén februárban a fesztivál rezidens együttese, a Dohnányi Zenekar koncertjén csodálkozhatott rá a hazai közönség. Hollerung Gábor egészen lefegyverző személyiségnek tartja az egyiptomi származású művészt, aki nemrég lépett ki a Berliini Filharmonikusoktól, hogy minden erejét a szólókarriernek szentelje.

Érdemes kiemelni a színes kínálatból a Világhírű operacsillagok című hangversenyt, amelyen Sümegi Eszter és Jaakko Ryhänen, a világhírű finn basszista lép fel; továbbá Sebestyén Márta koncertjét, a Szent Efrém Férfikar fellépését, valamint a zárókoncertet, melyet a hagyományoknak megfelelően a fesztiválalapító Liszt Ferenc Kamarazenekar ad.

A fesztivál idén is hű marad egy régi tradícióhoz: programjaiban szervesen kapcsolódik össze az igényes zenei program és a régió „cégére”, a Tokaji bor. A zenés vacsorák és borkóstolók keretében a könnyed stílus különböző irányzatának képviselőit hallhatják; fellép többek között Illényi Katica, a Cotton Club Singers, valamint a Daniel Speer Brass együttes.

„Fontosnak tartjuk a helyi művészeti kezdeményezéseket – folytatja Hollerung Gábor –: együttműködünk a Sárospataki Dixieland és Blues Fesztivállal, valamint a Tolcsvai Borfesztivállal; a Zempléni Néptáncfesztivállal, a Crescendo Nyári Akadémiával közösen pedig olyan produkciók jönnek létre, mint az Experidance Nagyidai cigányok című előadása vagy Haydn Le pescatrici (A halászlányok) című operájának bemutatója.

Ismét egészséges a hangszerek királynője

Hosszú évek után ezen a nyáron ismét teljes pompájában zendül meg a sárospataki református templom orgonája. A felújítás anyagi fedezetéhez a Zempléni Fesztivál is hozzájárult; a hangszerek királynője idén gyönyörű és változatos hangversenyeken, zenés istentiszteleteken „hálálja meg” e nagyvonalú cselekedetet.

➔ Virágh Sándor

A 2005. szeptember 15-i elnémulás után 2009 húsvéti időszakában szólalt meg újra először Mooser mester sárospataki orgonája. A kétmanuálos, huszonnégy regiszteres, mechanikus csúszkaladás rendszerű, késő romantikus jegyeket viselő orgona felújításának a története kalandos és fordulatokban gazdag. Az Aquincum orgonagyárban kezdett felújítást a cég megszűnése után a taksonyi Varga Orgonaépítő Manufaktúra fejezte be. A megújult hangszer igazi ékessége a majdnem kétszázharminc éves templomnak, és bizony megérett rá, hogy százharmincöt esztendő szolgálati idő után kigyógyítsák légúti és ízületi betegségeiből. A felújítás során a minél hitelesebb hangzáskép és a biztos játszhatóság megteremtése volt a cél, amelynek eredményeképpen Magyarországon – alighanem egyedülként – eredeti Mooser hangszerrel találkozhat a hallgató. Ludwig Mooser 1807-ben született Bécsben, és Salzburgban létesített egy mintegy ötven munkással dol-

gozó orgona- és zongorakészítő üzemet. Ő építette meg az esztergomi és egri bazilika orgonáját is; miután Egerben 1863-ban díszpolgárrá avatták, nevét magyarosan, „Moser Layos”-ként használta, és öntudattal vallotta meg egy levelében: „Én már lenni egészen magyar ember!” Élete Egerben ért véget 1881. május 22-én; a Hatvani úti temetőbe temették el, ám sírjáról az utókor megfeledkezett, helye jelenleg nem ismert. A sárospataki hangszert jó anyagokból és technológiával építette meg, azonban ennek a gyengesége – egészen a közelmúltig – a levegőrendszer és a mechanika vezetése volt. Annak érdekében, hogy az orgona hangja tökéletesen betöltsé a sárospataki templom hatalmas légterét, Mooser mély tónusú, nagyzenekart utánzó hangzásképre törekedett, így ez a hangszer némileg eltér a barokk orgonák hangzásától, illetve a későbbi, szolisztikus játékra kiváló lehetőséget nyújtó instrumentumoktól. Szépségét mégis ez az egyedi vonása adja, és így áll a szakrális zenei szolgálatnak, valamint a művészetszerető koncertlátogató közönségnek a szolgálatára. Az orgonát Fassang László avatta fel, mivel – édesanyja sárospataki lévén – gyermekkorában gyakran játszott ezen a hangszeren.

Júniusban a Zempléni Fesztivál Extra műsorában is hallhatjuk a csodálatos hangzású hangszert – ekkor Nagy László Adrián és a Budafoki Dohnányi Zenekar rézfúvós együttese játszik a barokk orgonás műfajról elnevezett Trumpet Voluntary hangversenyen. Az augusztusi fesztiválon kétszer tartanak itt zenés istentiszteletet: augusztus 9-én a Crescendo con Spirito Nyári Művészeti Akadémia tanárai és növendékei a közreműködők, a zárónapon pedig Sebestyén Márta, Andrejszki Judit és Szamosi Szabolcs. Az utóbbi művész szólóestet is ad a kivételes hangszeren.

Fotó: Gramolon-archív

Barenboim pártfogoltja

Nagybögös-fenomén Zemplénben

A fesztivál egyik sztárvendége a budapesti közönséget idén februárban már elkápráztató nagybögös, Nabil Shehata lesz. A sárospataki várban rendezendő hangversenyen ezúttal a Budafoki Dohnányi Zenekar karmestereként is bemutatkozik, miközben szólistaként is megcsodálhatjuk művészetét.

Teimer Gábor

Az egyiptomi–német szülők gyermekeként 1981-ben, Kuvaitban született Nabil Shehata érdeklődése a család Németországba költözése után – egy félreértésnek köszönhetően – fordult a nagybögő felé. Kedvenc rajzfilmsorozatának záróképeit ugyanis egy gordonnak vélt basszusgítár kísérte, amelynek hangja ámulatba ejtette őt. Az édesanyjától vett első zongoraleckék után hat, más beszámolók szerint kilencesztendősen már nagybögőt tartott a kezében. A középiskolai érettségit követően előbb Würzburgban, majd a berlini Hans Eisler Zeneművészeti Főiskolán tanult. A zeneakadémiai évek alatt különleges tehetségét folyamatosan állami és alapítványi ösztöndíjakkal honorálták, amelyeket ő versenyzőzelmekkel hálált meg. Övé lett a Portugáliában megrendezett, Julio Cardona, majd a római, Valentino Bucchi nevét viselő fesztiválok első díja, sőt az ARD által kiírt versenysorozat történetének első nagybögőseként 2003-ban elnyerte a fődíjat, és megszerezte a közönségdíjat is. Ugyanebben az évben Daniel Barenboim – akinek természetesen Nyugat-Keleti Díván Zenekarában is helyet kapott – a Berlini Állami Operaház első nagybögő szólistájává tette meg, egy évvel később pedig hasonló pozícióban kezdte meg szolgálatát a Berlini Filharmonikusok soraiban. Ezt számos mesterkurzus, szólokonzert és televíziós felvételek sokasága követte Európában, valamint Japánban és Izraelben, ami ismertté tette nevét szerte a világon. Olyan neves zenekarok hívták meg közös fellépésre, mint a Bajor Rádió Szimfonikus Zenekara, a Brémai Filharmonikusok vagy a lisszaboni Gulbenkian Zenekar, s elismert fesztiválok szívesen látott vendégévé is vált. 2006 őszén Alsó-Szászország egyik legmagasabb zenei kitüntetésében, a Michael Praetorius Díjban részesült.

Az elmúlt négy évben érdeklődése a szólókarrier és a karmesterség felé fordult. 2007 őszén a müncheni Színház- és Zeneművészeti Főiskola tanára lett, majd mentora, Daniel Barenboim, illetve Lawrence Foster mellett ismerkedett a dirigensi alapismeretekkel. Ifjúsági és kamarazenekari koncerteket követően 2007-ben, Cottbusban nagyzenekari karmesterként is bemutatkozott, 2008-ban pedig végleg elhagyta a Berlini Filharmonikusokat. A nagybögőt azonban nem – tehetsége máig sok zeneszerzőt ihletett meg. Legutóbb a 2006-os futball-

Nabil Shehata – a Berlini Filharmonikusokat hagyta ott a szólókarrierért

világ bajnokság nyitóünnepségének zeneszerzője, Moritz Eggert komponált számára darabot. Eddig két felvétele ismert: egy koncertfelvételen Daniel Barenboim, a Nyugat-Keleti Díván Zenekar, illetve Kyril Zlotnikov társaságában Bottesini, Beethoven, Brahms és Wagner műveit adja elő. Emellett Harald Genzmer német zeneszerző csellóra, nagybögőre és zongorára írott szonátáit, fantáziáit és bagatelleit rögzítette 2008-ban a csellista Martin Ostertag és a pianista Oliver Triendl társaságában.

Nabil Shehata nem ismeretlen Magyarországon sem, hiszen ez év februárjában már szerepelt Budapesten, a Budafoki Dohnányi Zenekar vendégeként. Ekkor Nino Rota Divertimento Concertantéját adta elő, lelkes kritikái visszhangot kiváltva. Augusztus 12-én Sárospatakon már zenekar élén is láthatjuk őt: Mozart első – Esz-dúr – és utolsó – C-dúr, úgynevezett Jupiter – szimfóniáját dirigálja, majd a XX. század egyik legjelentősebb svéd zeneszerzője, a Bécsben Alban Bergnél tanult Lars Erik Larsson Nagybögőversenyét adja elő.

Stílusparódia és stílusjáték

A sátoraljaújhelyi Latabár Színházban bemutatandó Parasztopera a Pintér Béla Társulat legnagyobb sikerű, számos külföldi vendégjátékot megélt, napjainkban is töretlen népszerűségnek örvendő előadása.

➡ Molnár Szabolcs

Forrás: Gramofon-archív

A földszági szövegeket XVIII. századot idéző recitativókban mondják el, a barokkos zenei figurák olasz slágerekkel és lakodalmos magyar paraszttzenével keverednek, a szappanoperás történet a legváratlanabb pillanatokban operai helyzetekké sűrűsödik. Egyszerre stílusparódia és mély stílusjáték. A rendkívül karakteres, már-már népmesei módon elrajzolt szereplők életébe egy balladai történeten keresztül nyerünk bepillantást.

Egy tanyasi család esküvőre készül. Itt van a vőlegény, a szülés előtt álló menyasszony, a vőlegény apja és anyja,

Haydn **A halászlányok** (Le pescatrici) című operája a zeneszerző korai operái közül való. A mű, amelynek 1770-ben volt az ősbemutatója, Carlo Goldoni vázolatain alapul, és egy kedvelt sémát követ: két pár, akik még nem házasodtak össze, időközben rájönnek, hogy mégsem olyan biztosak a partnerükre vonatkozó döntést illetően. A fiatal Eurilda egy picinyke halászfaluban él, és nem tudja, hogy egy egész királyság jogos örököse. A királyi udvar küldöttet indít a keresésére. Lesbina és Nerina, a két halászlány minden álma a királyi udvarban élni, és ehhez igyekeznek magukat örökösként feltüntetni. A halászlányok kedvesei, Burlotto és Frisellino felháborodik a lányok hirtelen jött hűtlenségén, ezért udvari küldöttnek öltözve elcsábítják őket. Később tudtukra adják igazi kilétüket, és megbocsátanak a megszegyenült lányoknak. Végül Eurilda megkapja jogos örökségét, és királynő lesz. Az operát a fesztivál a Crescendo con Spirito Nyári Művészeti Akadémiával együttműködésben mutatja be augusztus 8-án, a vadonatúj tokaji Paulay Ede Színházban.

valamint a vőlegény mostohahúga, akiről kiderül, hogy (nem teljesen viszonzatlanul) szerelmes mostohabátyjába. Ám az ő kezét – két hold szőlőért – már elígérték a részeges állomásfőnököknek, és az ő eljegyzésüket is az esküvőn kívánják megejteni. Hamarosan megérkeznek a menyasszony szülei, a ledér városi nő és a református lelkész. A lelkész apa éppen az esküvői szertartást celebrálja, amikor részegen beállt az állomásfőnök. Ordináre viselkedésével megzavarja az ünnepi eseményt, és furcsa történetet mesél egy idegenről, egy cowboyról, akivel réges-rég találkozott, és akinek annak idején ellopta az útlevét. A menyasszony anyja – a ledér városi nő – ekkor váratlanul bevallja, hogy lányának nem a lelkész az apja, hanem egy idegen, akivel jó húsz évvel ezelőtt találkozott. Kiderül, hogy az állomásfőnök meséjében szereplő idegen nem más, mint az évtizedekkel korábban disszidált fivér, akit a vőlegény személyesen sohasem láthatott, és akinek képét ereklyeként őrzi a család. Az állomásfőnöknel még mindig megvan az egykor ellopott útlevét, amelyben az igazolványkép nem hasonlít az egykor disszidált fiúra. Az állomásfőnök egy másik képet is birtokol a messziről jött emberről, és elmondja, hogy a két kép ugyanazt a férfit ábrázolja, csak az útlevétben a plasztikai műtét utáni állapotban. Ezek szerint a menyasszony vér szerinti apja a vőlegény édesbátyja, tehát a házasulandókat rokoni szálak fűzik össze. A vérfertőzés tényét a vőlegény undorodva veszi tudomásul, és eltaszítja magától a menyasszonyt. A mostohahúg örülhet, hogy szerelmük elől elhárult minden akadály.

Na, ebből mi lesz? Természetesen egy nagyszerű szextett, Darvas Benedek tollából.

Jazz, blues, dixieland

A fesztiválmentő fesztivál és még sokan mások

Az idei Zempléni Fesztivál jazzprogramjai két fő szervezőelv szerint alakulnak, melyek együttesen azt célozzák, hogy a jazzkedvelő közönség soraiból mindenki megtalálja a számára izgalmas és élvezetes stílust. Ilyenformán a szervezők törekvései az előző évekhez képest változatlanok.

◆ Bércesi Barbara

Az 1996-ban alapított Sárospataki Dixieland és Blues Fesztivál idén a megszűnés rémével kellett szembenézzen, ám a rendezvénysorozat egy huszáros megoldással a Zempléni Fesztivál „örökbefogadott” programjává vált. Innen az egyik alapelv: a húszas, harmincas, negyvenes évek hagyományos jazz-zenéjének, a dixielandnek, a swingnek, valamint az ezek előzményeként, illetve a mindenkor jazz-zene alapszövekeként is szolgáló blues kedvelői jelentik az első számú célközönséget.

A fesztivál idéntől mint Zemplén Dixieland, Blues és Jazz Napok kezd új életet. A nyitónapon, augusztus 7-én a németországi Eisenachból érkező Good News együttes lép fel a sárospataki Újbástya Rendezvénycentrumban. Azért épp Eisenach, mert Johann Sebastian Bach szülővárosával Sárospatak tavaly Erzsébet napkor írt alá testvérvárosi szerződést. A Good News még másnap a Sátoraljaújhely városközpontjában lévő szabadtéri színpadon is ad egy koncertet. Augusztus 8-án, egyben a jazz szempontjából legmozgalmasabb napon a Bohém Ragtime Band (képünkön) alapozza meg a hangulatot a Tolcsvai Borfesztiválon, a Kastélyparkban. Aztán a sárospataki szabadtéri színpadon három csapat is váltja egymást. A Hot Club de France nyomdokain haladó Hot Club of Hungary lép fel

először, majd őket a Korb Attila vezette kecskeméti Little Jazz Band szeptett követi, végül a házigazdai szerepet betöltő Hot Jazz Band által játszott dallamokkal a fülükben térhetnek nyugovóra a közönség tagjai. Másnap, augusztus 9-én a sárospataki Művelődés Házában szól először a blues Dr. Valter jóvoltából, utánuk pedig a Bohém Ragtime Band vált ismét jazzesebb hangvételre. Velük egy időben a Hot Jazz Band Szerencsen, a Rákóczi-vár udvarán adja a fesztiválon belüli fesztivál zárókoncertjét. Ezzel azonban nincs vége a jazzkínálatnak, és adások vagyunk a másik szervezőelvvvel is. A kortárs jazz neves előadói azoknak játszanak, akiket nem kizárólag a múlt század elejének jazzmuzikája nyűgöz le. A kiváló bőgős, a Trio Midnight alapítója, Egri János és együttese lesz valószínűleg az első fecske, ők egyfajta előhangként még június 20-án csapnak a húrokba Tokajban a Kossuth téren, a Zempléni Fesztivál Extra keretében. Augusztus 11-én az improvizációkban gazdag világzenét játszó Mitsoura zenekar tér vissza a Kossuth térre, 13-án pedig a hetvenéves hegedűs, Deseő Csaba Sextette szórakoztat a sátoraljaújhelyi Európa Házban. A fesztivált Gadó Gábor gitáros négyesfogata búcsúztatja augusztus 16-án a sárospataki Újbástya Rendezvénycentrumban. ■

Forrás: Gramofon-archív

Borvacsorák, évfordulók – programajánló

Pécsét ismét több formáció képviseli a Zempléni Fesztiválon. Az Európa Kulturális Fővárosa 2010 programsorozat beharangozásának része a Pécsi Kamarakórus, a Daniel Speer Brass, a Vivát Bacchus énekegyüttes és Szamosi Szabolcs fellépése is.

A gasztronómia, a zene és a régió „cégére”, a tokaji borok a Zempléni Fesztivál kezdetek óta egymást erősítő szereplői. A Vivát Bacchus énekegyüttes augusztus 8-án Tarcalon, az Andrássy Kúria Hotelben fogadja az érdeklődőket borvacsorán, majd másnap a Tokaji Borok Házában zenélnek. Az öt muskétás specialista annak, miként lehet szebbé, hangulatosabbá tenni a különféle ízek, zamatok, borok és ínyenc falatok élvezetét az üdítő muzsika hangjaival. A Vivát Bacchus énekegyüttes 2001 júliusában alakult, a pécsi Bartók Béla Főiskola életeres hangjaiból, számos hazai és külföldi borfesztiválon, szüreti és folklór-ünnepen lépett már fel. Az általuk előadott dalok túlnyomó része saját szerzeményük: nem egy híres magyar költő „boros” verseit zenésítette már meg Balásy Szabolcs tenor, de saját humoros szövegeket is megénekelnek, és természetesen nem hiányozhatnak műsoraikból a zenetörténet klasszikus bordalai sem. Repertoárjuk darabjai a magyar folklór, a népdal és a népies műdal stílusjegyeiből táplálkoznak.

A kirándulókoncertek idején ismét bekapcsolják a fesztivál vérkeringésébe a magyar határ túloldalán fekvő településeket. A Lavotta Kamarazenekar a szlovákiai Királyhelmece görög katolikus templomában, a Pécsi Kamarakórus pedig Leleszen lép fel.

Előtte azonban a Tillai Aurél vezette Pécsi Kamarakórus az erdélyi református templomban énekel augusztus 15-én, majd másnap Leleszre utazik (a kirándulókoncert közönségét külön busz viszi Sárospatakról, illetve Sátoraljaújhelyről). A Pécsi Kamarakórus egyike azon kevés és ma is aktív énekkaroknak Magyarországon,

Különleges gasztronómiai, illetve borral kapcsolatos élményeket fűszerez nagyszerű muzsikával a Daniel Speer Brass rézfúvós együttes augusztus 13-án a bodrogkisfaludi Patrícus Borházban, majd 14-én a sárospataki Vár Vendéglőben.

A Daniel Speer Brass együttes egy német utazó nevét vette fel, akinek a tollából értékes leírás maradt fenn 1683-ban megjelent útirajzában a magyarországi és erdélyi cigányzenészekről. A csapat tagjai a Zeneakadémia pécsi tagozatán szereztek diplomát. Külön szint ad produkcióiknak az egyszemélyes dobszekció, amelynek köszönhetően jobban érvényesül egyes komolyzenei darabok – például reneszánsz táncok – és a könnyedebb hangulatú zeneszámok ritmikái világa. Komolyzenei programjaikat jazzfeldolgozások, indulók, polkák, ragtime-ok, filmzene-részletek színesítik – ebből a repertoárból adnak ízelítőt Zemplénben is. A bodrogkisfaludi Patrícus Borházban reneszánsz kompozíciók szólnak angol, német és olasz szerzőktől, míg a második műsor részben könnyedebb hangvételre váltanak: ekkor filmslágereket, majd egzotikus, mexikói dalegyveleget is hallhatunk tőlünk; augusztus 14-i műsorukon szintén több zene szerepel Tuba Tiger Rag című albumukról.

amelyeket több mint ötven éve történt megalakulásuk óta ugyanaz a személy vezet. Ez a személy Tillai Aurél, aki 1958 októberében, Dobos László karnaggyal közösen hívta életre az együttest. Az eltelt több mint fél évszázad alatt mintegy hétszáz alkotást adtak elő, a kórusban megfordult tagok száma pedig meghaladja a háromszázat.

Szintén Pécsről érkezik a kiváló fiatal orgonaművész, Szamosi Szabolcs, aki augusztus 14-én szólóesten, a zárónapon pedig, a zenés istentisztelet keretében Andrejszki Juditot és Sebestyén Mártát kísérvé szólaltatja meg a sárospataki református templom felújított orgonáját.

Haydn-év lévén, a Zempléni Fesztiválon kiemelt szerepet kapnak azok a kamarazenei formációk, amelyek Haydn és a bécsi klasszika darabjait tartják repertoárjukon – ilyen a Haydn Baryton Trio és az Authentic Quartet.

Forrás: Gramofon-archív

Mint neve is mutatja, a Haydn Baryton Trio (képünkön) annak a különleges, csellóra emlékeztető vonós hangszernek a megszólaltatására specializálódott, amely Esterházy „Fényes” Miklós kedvence volt, és amelyre udvari karmestere és zeneszerzője, az idén kétszáz éve elhunyt Joseph Haydn is több mint százhusz baritontriót írt. „Is”, mert a trió a herceg udvarában működött más kiváló muzikusok – például Lidl, Burgksteiner, Tomasini – szerzeményeit is rendszeresen megszólaltatja. A hét „rendes” és tíz rezgőhúrral rendelkező instrumentumon – melynek teljes neve barytongamba – a trió vezetője, Kakuk Balázs játszik. 1980 alapította kis együttesét, négy éve zenél együtt Kakuk Anna Magdaléna brácsa- és Kaszanyitzky András csellóművésszel. Fellépési helyszínük is tökéletesen illeszkedik az általuk képviselt stílushoz, korhoz, világhoz: az augusztus 14-i kirándulókoncerten az 1777-ben alapított hollóházi porcelánmanufaktúra múzeumában zenélnek majd. Hozzájuk hasonlóan az Authentic Quartet is a bécsi klasszicizmus feledés homályába merült alkotásait szólaltatja meg. A historikus hangszereken játszó négyes Beethoven-kortárs zeneszerzők – Albrechtsberger, Fesca, Lickl és Zmeskáll – alkotásait rögzítette lemezre. Nemrég azzal hívták fel magukra a figyelmet, hogy a verebi Végh család részben az enyészet martalékvá vált gyűjteményéből is megmentettek és lemezre vettek kompozíciókat. A Kalló Zsolt (I. hegedű), Bozzai Balázs (II. hegedű), Rác Gábor (mélyhegedű) és Vályi Csilla (gordonka) alkotta kvartetet augusztus 11-én Komlósán, 12-én pedig Sátoraljaújhelyen hallhatjuk.

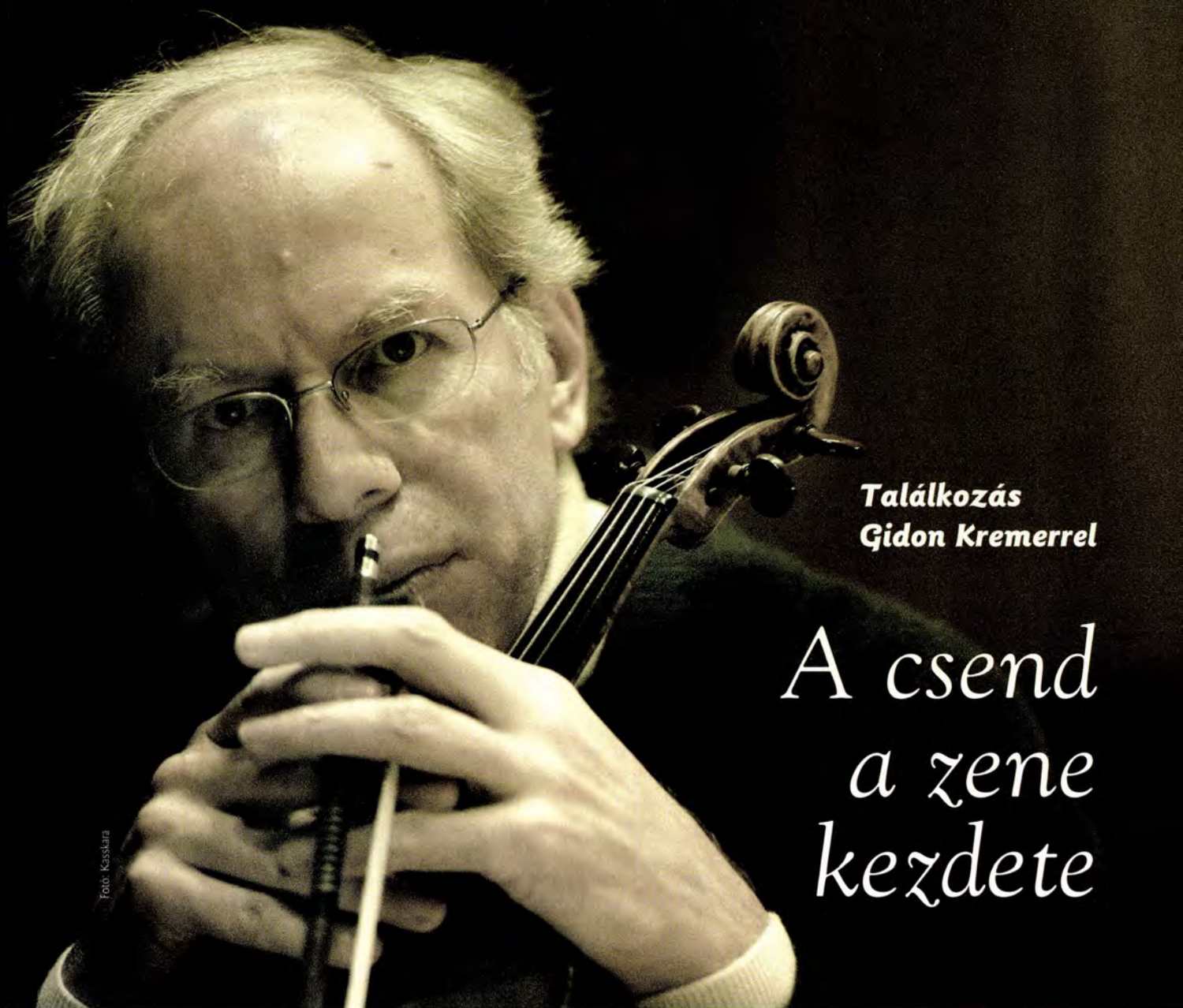
Az évfordulókhoz kapcsolódik a zárókoncert is. A Zempléni Fesztivált egykor megalapító, több mint negyvenöt éve működő, de az utóbbi esztendőben igencsak megfiatalodott Liszt Ferenc Kamarazenekar a kétszáz éve elhunyt Joseph Haydn és a kétszáz éve született Felix Mendelssohn-Bartholdy egy-egy emblematikus alkotását szólaltatja meg a sárospataki református templomban.

A mélyen vallásos Joseph Haydn 1786-ban, felkérésre írta meg a zene-történetben alighanem egyedülálló, A Megváltó hét szava a keresztfán című ciklust. A dél-spanyolországi püspöki székhely, Cadiz adta a megbízást az akkor már európai hírnév zeneszerzőnek egy nagyheti istentiszteleten előadható alkotásra. A néhány perces meditatív tételek az olvasmánnyal és Jézus utolsó szavaival felváltva szólaltak meg. Nincs még egy olyan alkotás, amely csupa lassú tételből állna – Haydn maga is bevallotta, hogy ilyen keretek között változatos zenét írni rendkívüli feladatot jelentett számára, de később egyik legsikerültebb művének tartotta az opust. (Nem véletlen, hogy utolsó nyilvános fellépésén, 1803 karácsonyán éppen ezt a művet vezényelte.) A sorozat eredetileg vonószekarra íródott, de

készült belőle zenekari, oratorikus, vonósnégyes-, sőt bilentyűs hangszerre szánt változat is. A Liszt Ferenc Kamarazenekar koncertjén Mécs Károly színművész vállalkozott arra, hogy Jézus utolsó szavait megszólaltassa.

Az est második felében Mendelssohn híres Oktettje csendül fel, nem gyakran hallható vonószekari változatban. A szerző első valódi mesterműve ez, tizenhat évesen, még a Szentivánéji álom nyitányaként ismert zenekari darab előtt komponálta; az elsőhegedű szólómat egyértelműen ugyanakkor az Eduard Rietz számára írta, akinek korai, dmoll hangnemű hegedűversenyét is ajánlotta.

**Találkozás
Gidon Kremerrel**

A csend a zene kezdete

Fotó: Kasskara

Tavaly decemberben a Magyar Telekom Zenekar vendégeként ismét Budapesten koncertezett Gidon Kremer. A világhírű hegedűművész 58 évvel ezelőtt kezdett hegedülni, 38 évvel ezelőtt nyerte meg a Csajkovszkij-versenyt, és 31 évvel ezelőtt tartotta első mesterkurzusát. A következő évadban a Nemzeti Filharmonikusok vendégeként jön ismét Budapestre.

◆ Teimer Gábor

Gramofon: Az ön családi hátterével lett volna egyáltalán lehetősége más utat választani?

Gidon Kremer: Erős családi nyomással szembesültem gyerekkoromban, hiszen anyám huszonhét évig játszott egy zenekarban, a nagypám a zene mellett könyvet írt a hegedűjáték pszichológiájáról, és mivel apám is hegedült, ő is nagyon szerette volna, ha követem őket a sorban. A sorsom így már a születésem előtt eldőlt – nyilvánvaló, elsősorban a családi hagyományok miatt kezdtem hegedülni. A hangszert, a tanuláshoz szükséges anyagi és más eszközöket a családomtól készen kaptam, azt azonban már én határoztam el, hogy a lehetőségekkel élni akarok-e. Az én érdemem az is, hogy a döntésem mellett végig kitartva élni tudtam a lehetőségekkel.

G.: Soha, egy percre sem bánta meg a döntését?

G. K.: Nem hiszem, hogy megbánásról beszélhetnénk, mondjuk inkább azt, hogy bizonyos dolgok elmulasztása némi fájdalommal tölt el. Ha arra gondolok, hogy ebben az életben már biztosan nem lehetek színházi vagy filmrendező – amely foglalkozásokat szívesen űtem volna –, akkor bizony elszorul a szívem. Ha viszont emellé oda teszem mindazt, amit a zenétől kaptam, azt mondhatom, hogy életemben már eddig is sokkal többet válthattam valóra elképzeléseimből, mint amit valaha remélni mertem.

Így összességében nem panaszkodom; az élet amúgy is túl rövid ahhoz, hogy minden álmunkat valóra válthassuk.

G.: Ennek ellenére első, önéletrajzi ihletésű könyvének a *Szétforgácsolt gyerekkor* címet adta.

G. K.: A kiemelkedő képességekkel megáldott gyerekek komoly nyomás alatt élnek, és csak küzdelmek árán képesek – vagy nem képesek – megvédeni az integritásukat. Kiharcolni, hogy önmaguk lehessenek, és élvezhessék az életet. A könyvemben nekik és a zenei karrierről álmódzó szüleiknek szerettem volna tanácsot adni a saját élményeimen keresztül, nem szándékoztam nyilvános önvallomást tenni. Jobb szembenézni azzal, hogy a tehetséges gyerekek élete elég sok lemondással jár, és a siker árát is meg kell fizetni. Én például évek óta kísérletezem valódi otthon teremtésével a magam számára, mivel azonban az országok zömében nem éreztem magam otthon, jószerével az egyetlen hely, ahol némi nyugalomra – virtuális nyugalomra – leltem, az a színpad volt.

G.: Érdekes, hogy épp ezt említi otthonaként, hiszen eddig a színpadi létezését a klinikai halál állapotához hasonlította.

G. K.: Fenntartom, hogy előadóművészként színpadon állni valóban nem a legkellemesebb érzés. Nem az a hely, ahová visszavonulhatok és pihenhetek, megtalálva az utazással töltött évek alatt olyan nagyon nélkülözött csendet és nyugalmat. A színpad a szívem és a lelkem otthona – egy belső otthon, ahol a saját belső csendem található, és ahol rálelhetek a zene magjára, kezdetére is. A csend ugyanis a zene magja, kezdete. Ennek megtalálására akkor van a legnagyobb esélyem, ha a színpadon a koncentráció csendje uralkodik, én pedig Schubert, Kancheli, Piazzolla vagy Sosztakovics zenéjét játszva a legjobbat hozom ki magamból – ha ezt elérem, akkor, de csakis akkor otthonosan érzem magam a színpadon. Ez persze az otthonnak egy nagyon másfajta megközelítése.

G.: A belső béke és csend, a zene magja kapcsán kifejtett gondolatai megegyeznek azzal, ahogyan korábban a zene kapcsán Istenről, a Taóról elméledett?

G. K.: Isten személyéről soha nem tehetünk fel helyes kérdéseket, soha nem írhatjuk le őt helyesen, ezt a Biblia is tiltja. Hogy rátaláltam-e? Nos, csakis azt mondhatom, hogy a jelenlétében találtam meg a magam számára azt az eszközt, azt az erőt, amellyel hidat építhetek jelen és múlt között. Ezt akár nevezhetjük Taónak is, mert más nevet nem szívesen használnék rá. Az előadóteremben és az élet egyes pillanataiban is mindig a most, a jelen felé akarom irányítani a magam és a közönség figyelmét. Hiszen mi is most beszélgetünk; ha zenélek, azt is az adott pillanatban, tehát most teszem. Ezért a legjobb előadások azok, amikor a mostnak ez az érzése létrejön a színpadon, mintha a mű is akkor és ott születne meg. Ezek a teremtő pillanatok. Persze nem akarom félrevezetni a közönséget, és nem teszek úgy, mintha én lennék a zeneszerző, az alkotó. Ugyanakkor a hang, a hangzás jelen idejű megalkotásával és annak a közönség részéről történő, valós idejű

befogadásával az én üzenetem is útra kél – éppen abban a pillanatban.

G.: Ez elég filozofikusan hangzik, igaz, amúgy is intellektuális művészként tartják számon. A fentiek fényében mit keres az ön előtt fekvő kottában: gondolatot, eszmét, érzéseket?

G. K.: Mindig az üzenetet. Ez sok esetben nagyon nehéz, mert bár híven akarom szolgálni a szerzőt, a zenében és az előadásban mindig a saját érzéseimet akarom visszaadni, mert a mű és a komponista szolgálata értelmező, kreatív munka. Ez sok kiváló komponistának, amilyen például Szilvesztrov, nem tetszik, mert ők nagyon pontosan tudják, mit akarnak hallani az előadótól, ráadásul a saját elképzelésükkel szemben érzett, jó értelemben vett megszállottság okán nehezen fogadják el, ha a zenéjük más módon hangzik el. A másik oldalon áll Nono, Schnittke, Kancheli és mások, akik képesek rábízni a munkáikat az előadóra, mert tudatában vannak, hogy egy darab sokféleképpen elhangozhat, és bízhatnak annyira a zenészenben, hogy hagyják a művet értelmezni. A legcsodálatosabb érzés, ha elvárják tőlem, hogy használjam az értelmezéshez a saját kreatív energiáimat! Öröm azt hallani egy szerzőtől: nem feltétlenül erre gondoltam, de az ön játéka és értelmezése igen meggyőző, meg vagyok lepve, milyen sok dolgot talált a zenémben. Ahogy Leonard Bernstein mondta egyszer valakinek: nem is hittem, hogy az én zeném ilyen értékes! Mindemellett soha nem lennék olyan arrogáns, hogy magamat a zeneszerző elé helyezzem. Abban viszont hiszek, hogy az én feladatam a lehető legtöbbet kihozni a kottából, ennek azonban nem az a legjobb módja, ha a leírt hangokat egyszerűen eljátsszuk. Már ha

van a kottában valami, mert az utóbbi időben egyre gyakrabban érzem Mauricio Kagel általam korábban is nagyon kedvelt mondásának igazságát: a kortárs zenét olyan gettóban írják, ahol zeneszerzők komponálnak zeneszerzőknek.

G.: *A kortárs zene eltávolodott a közönségtől?*

G. K.: Többirányú folyamat zajlik: míg a kortárs muzsika egy igen jelentős része nagyon távol van a befogadótól, egy másik jelentős, kommersz része, gyors kielégülést ígérve szemet huny az igazi értékek felett. Szemetet termel százsám. Ezekről a képtelenségekről is szól a Kremerata Baltica, valamint a zenész-komikus duó, Alekszej Igudesman és Richard Hyung-ki Joo közös produkciója, amelynek alcíme A klasszikus zenész felemelkedése és bukása. A jelenlegi helyzetben nagyon kevés olyan szerző van, aki igyekszik értékek mentén hidakat építeni a közönség felé, mint teszem azt Giya Kancheli. Ő Piazzollát nevezte mindannyiuk vezetőjének, mert Piazzolla szívből szól szívnek – egy zenei alkotás soha nem lehet csak elméleti konstrukció, kitálatl építmény, annál többnek kell lennie. Kísérletet kell tennie valamilyen üzenet célba juttatására, ahogy Sosztakovics minden újítása mellett ezt megpróbálta. Nagyon-nagyon veszélyes, ha nincs semmi üzenet, vagy ha az üzenetet le kell fordítani az emberek számára, mert

csak egy rakás elméleti könyv áttanulmányozása után válik érthetővé. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy Piazzolla jó, Boulez pedig rossz, de attól tartok, a XX. század legtöbb zeneszerzőjét és a mai alkotók egy részét is félrevezette Schönberg teóriája. Az ő elméletének persze sok értékes eleme van, de annak megmutatásához kellett egy Alban Berg, aki képes volt ezt lefordítani az ember számára, képes volt azt személyessé tenni, átleskelíteni. Önmagában ugyanis egy teória nem érinti meg az embert, engem sem. A pontosság és a tökéletesség elmélete még nem művészet, ráadásul nem is az a nyelv, amit én a színpadon képviselni, beszélni szeretnék.

„Van valami kapcsolat a szenvedés és az alkotó energia között”

G.: *A képtelenségek része, hogy miközben ön következetesen eszköznek tekint a hangszerét, mégis minden önről szóló beszámoló megemlíti, hogy aktuálisan milyen csodahegedűn játszik?*

G. K.: Így van. Mindig viccesnek találom, amikor valaki azzal védekezik,

hogy jobb hangszerrel jobb zenésszé válhatott volna – ahogy azt is komolytalannak tartom, amikor valaki híres és drága hegedűket gyűjt, miközben egy hangot sem képes lejátszani rajtuk. Kétségtelenül szerencsésnek mondhatom magam, mert az elmúlt évtizedekben csodálatos hegedűkön játszhattam, legyen az Stradivari, Guarneri vagy a legutóbbi, a szívemhez nagyon közel álló Amati. Ezzel együtt meg vagyok győződve arról is,

Forrás: Gramofon-archív

hogyan ugyanezzé a Gidon Kremerré váltam volna, ha mindez nem adatik meg. Mert a kézzel fogható instrumentum önmagában még nem zene, a tudás is független az eszköz minőségétől. Az igazi hangszert magamban hordom, hiszen soha nem a hegedű, mindig a lélek szól meg! Persze objektíven szemlélve a kérdést, fontos, hogy jó hangja legyen a hegedűnek. Csodálatos érzés birtokolni egy olyan öreg hangszert, amelynek történelme, életrajza, emlékei vannak. Minden hegedűsnek azt kívánom, hogy legalább egyszer játszhasson egy ilyen eszközön, de senki ne felejtse el, hogy a hangszert neki magának kell megszólaltatni. Szavaim bizonyítékeként egyébként valamennyi hegedűmet odaajándékoztam a Kremerata Baltica tagjainak.

G.: *Akkor is ugyanezzé a Gidon Kremerré vált volna, ha nem a volt Szovjetunióban születik? Segítette vagy akadályozta önt ez bármiben?*

G. K.: Senkinek nem kívánom, hogy élete során bármikor is szembe kelljen néznie azokkal a kihívásokkal, amelyekkel a volt szovjet hatalom keserítette polgári életét, mégis azt kell mondanom, hogy van valami kapcsolat a szenvedés és az alkotó energia között. Azt hiszem, a lelket mozgósítják az akadályok, a problémák, a vágy, hogy túljusson a szükséges és a kívülről diktált határokon, és ez a kihívás pozitív hatással van az eredményre. Ma is elképesztőnek érzem, hogy akkora nyomás alatt is képesek voltak az igazán kreatív emberek megtalálni az erőt az ellenálláshoz. A legjobb példa erre Sosztakovics vagy Bartók, akik hányattatásai során születtek a legjelentősebb alkotásaikat, amelyek sokkal fontosabbak, mint szabadabb körülmények között keletkezett társaik. Számomra kihívás volt ismerni és játszani a tiltott műveket, és rajtuk keresztül közvetíteni valamit ebből az érzésből az emberek felé is.

G.: *Ennek a kreatív légkörnek volt része a David Ojsztrah köré csoportosult iskola is? Mi történt ezzel az ő halálát, majd a Szovjetunió felbomlását követően?*

G. K.: Ennek az „oroszk iskolának” a létezése egy kissé a legendák világába tartozik. A mi nemzedékünknek rengeteg előnye elsősorban a körénk csoportosuló csodálatos előadóművészek és professzorok jelenlétéből származott. Ők nem csak a technikai részletekről, de magáról a zenéről is sokat tudtak, ezt mind igyekeztek át is adni nekünk. Bár kétségtelenül sokat profitáltam Ojsztrah kézzel fogható közelségéből, ugyanakkor

„Létrehoztam a Kremerata Baltica együtttest, hogy legyen kivel megosztanom a tapasztalataimat”

mindig büszke voltam arra, hogy nem tartozom egyetlen iskola tagjai közé sem. Bár túl sok konzervatóriumot nem ismerek, azt kell mondanom, a mi esélyeink egyedinek és megismételhetetlennek bizonyultak, az a fajta légkör, az a szemlélet már soha nem tér vissza. Bár továbbra is vannak tehetséges emberek, akik az oktatásra áldozzák az idejüket és tudásukat, manapság mások a tanárok, más az oktatás módja, szemlélete is. Neveket ne is várjon tőlem, Isten ments, hogy valakit kihagyjak!

G.: *Múlt és jövő között épített hidról, régi értékek eltűnéséről beszél. Nem lenne itt az ideje saját iskolát alapítani?*

G. K.: Soha nem tanítottam egyetlen iskolában, akadémián sem, legfeljebb mesterkurzusokat tartottam, és azt hiszem, ez így is marad. A privát és a művészi életemet egyaránt feláldoztam az utazás oltárán, és ebben a helyzetben nem találtam – és gyanítom, nem is találok majd – időt az akadémiai keretek közötti oktatásra. Tizenkét évvel ezelőtt azonban létrehoztam a magam iskoláját, a Kremerata Baltica együtttest, pontosan azért, hogy legyen kivel megosztanom a tapasztalataimat és a zene iránti rajongásomat. Konzervatív értelemben véve persze ez nem iskola, mégis, reményeim szerint, a híd szerepét tölti be – számukra a világ, számomra a múlt felé. Úgy érzem, joggal lehetek büszke eddigi eredményeinkre, hiszen egy évben körülbelül öt-hat hónapot turnézunk, és több mint ötven koncertet adunk. Az én érdeklődésemet is tükröző, kortárs darabokat szép számban megszólaltató, érdekes repertoárjukat, lemezfelvételeiket kiemelkedő „tanári” eredménynek tartom, büszke vagyok a kreativitásukra is. Ha művészi értelemben véve ilyen erők és komolyak maradnak, nyugodtan nevezhetjük majd őket művészi és pedagógusi létezésem egyik fő bizonyítékának. Most az otthonteremtés ideje jött el, de erről majd akkor beszéljünk, ha az álom valóra is vált!

Trónörökösök újra a színen

Bíró Csilla jövőre is folytatja a koncertsorozatot

Megmutatni a művészek valódi egyéniségét, olyan hangversenyeket rendezni, amelyeken az előadók örömteli muzsikálása a közönséget is magával ragadja – ezt tartja a legfontosabbnak Bíró Csilla, aki szeretné elérni, hogy azok is merjenek koncertre járni, akik még Mozart nevét sem ismerik.

➔ Réfi Zsuzsanna

Az impresszárió a következő szezonban is megrendezi nagy sikerű, Trónörökösök a színen koncertsorozatát Baráti Kristóffal, Farkas Gáborral, Fülel Balázssal és Várdai Istvánnal. Bár, jegyzi meg kissé szomorúan Bíró Csilla, hiába aratott nagy sikert a Trónörökösök a színen című koncertsorozat harmadik estje is – a közönség lelkesen ünnepelte Baráti Kristófit –, a gazdasági válság miatt a támogatók sora egyre fogy. Persze, azért nem adja fel; valahogy előteremti a szükséges összeget, hogy a következő szezonban is megrendezhesse a sorozatot.

A Trónörökösök a színen nagy sajtóvisszhangot keltett; több cikk, interjú hívta fel a figyelmet a fiatal művészekre. Az első koncerten ugyan még fél ház volt, a másodikon már ötven pótshéket kellett beállítani az MTA dísztermébe, a befejező esten pedig alig fértek el az érdeklődők. A közönség soraiban mindegyik korosztályt, köztük sok fiataalt is fel lehetett fedezni, aminek az impresszárió azért is örül, mert lényegesnek tartja a közönségnevelést. A Bach-műveket pedig sokan partitúrába jegyzetelve hallgatták.

Az impresszárió két éve alapította meg Starlet Music Management nevű cégét, hogy klasszikus zenét játszó, fiatal tehetségek pályafutását segítse. Bíró Csilla belülről ismeri a művészvilágot, hiszen a Zeneakadémián diplomázott zongoraművészként, ám 1997-ben, egy betegség miatt fel kellett adnia zenész karrierjét. Az Egyesült Államokban, a Kaliforniai Egyetemen (UCLA) folytatott üzleti tanulmányokat, majd Budapesten közgazdasági diplomát szerzett, és öt esztendőn keresztül volt a Fesztiválzenekar szponzormenedzsere. Mindig is hitt abban, hogy a tehetségeket támogatni kell, olyannyira, hogy a cégindulás költségeit a saját pénzéből fedezte. Egy pályakezdő művész támogatása azonban jelentős összegeket emészt fel. A koncertrendezés mellett promóciós CD-t kell csináltatni, a PR-ra is sok pénzt kell fordítani. „Ma már nem elég a tehetség – mondja –, fontos, hogy a művész izgalmas személyiség legyen, jó kommunikációs képességekkel.” Bíró Csilla nem akarja megváltoztatni ifjú felfedezettjeit; arra törekszik, hogy képesek legyenek minél teljesebben megmutatni a valódi énjüket. Bízik benne, hogy a muzsikálás

Bíró Csilla: „Ma már nem elég a tehetség”

örömét is meg tudják osztani a publikummal, így olyan embereket is be tudnak majd csábítani a hangversenyekre, akik még Mozart nevét sem ismerik. Ezért is dolgozik fiatalokkal, egyetlen aggodalma, hogy kénytelen visszatartani több jelentkezőt. A négy művész, Baráti Kristóf, Farkas Gábor, Fülel Balázs és Várdai István mellett ugyanis másra már nem jut sem ideje, sem energiája. A vállalkozása most is egyszemélyes, egyedül kell ellátnia szinte minden feladatot.

A Trónörökösök a színen sorozat mindenesetre folytatódik a következő szezonban is, a hangversenyeknek ismét az MTA díszterme ad helyet. Novemberben Farkas Gábor és Baráti Kristóf, februárban Várdai István és Fülel Balázs, a tervek szerint áprilisban pedig Várdai István muzsikál, akinek ez az est lemezbemutató koncertje lesz. Bíró Csilla a hangversenyeket vidékre is szeretné elvinni, hiszen ott is van igény a minőségi muzsikálásra. Ehhez azonban támogatókat kellene találnia, de bízik benne, hogy ezt is megvalósítja. Alapelve ugyanis: ha valaki szorgalmasan dolgozik, az előbb-utóbb csak meghozza a kívánt eredményt, és talán az anyagi elismerést is... ■

További információ: www.starlet.hu

MARTONVÁSÁR 2009

**A Nemzeti Filharmonikusok Beethoven-estjei
Beethoven Evenings with the Hungarian National
Philharmonic at Martonvásár**

**július 18. • július 25. • augusztus 1.
July 18 • July 25 • August 1**

Karmesterek • Conductors:

KOCSIS Zoltán, ANTAL Mátyás, MEDVECZKY Ádám

Szólisták • Soloists:

KOCSIS Zoltán, TÓTH László, SÁFÁR Orsolya
SZAPPANOS Tibor, BRETZ Gábor

Helyszín • Venue:

MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet (Brunszvik-kastély) parkja
Park of the Brunswick Castle

Kezdési időpont: 19 óra

Concerts commence at 7:00 p.m

Információ • Information: 411-6651

www.filharmonikusok.hu • www.hunphilharmonic.org.hu

Zsolnai fesztiváltozat

Verseny fesztivál-köntösben? Miképp állnak helyt diadalmas versenyzők a koncertpódiumon? Meddig terjed Közép-Európa? Ilyen kérdések vetődtek fel a Zsolnán minden áprilisban megrendezett egyhetes szemle hallgatójában.

◆ Hollós Máté

A rendszerváltás után indították el Szlovákiában a Stredoeurópsky Festival Koncertného Umenia (Közép-európai Zenei Fesztivál) hangverseny-sorozatát, amelynek színhelye a tavaszi napokban még gyakorta havas Fátra hegyláncai övezte Zsolna. A magyar híradásokban e város a mostanáig virágzott, manapság épp pengeélen egyensúlyozó autóipar irigyelt fellegráaként fordul elő, holott e zenei rendezvény alkalmasint jelentékenyebb, mint egy távol-keleti gépkocsimárka kihelyezett gyártóbázisának bármilyen sikeres működése is. Igaz, abból származnak azok az adó-koronák – most már -eurók –, amelyek révén évről évre szépül Žilina. Immár a város is nagyobb figyelmet fordít az eseményre: Ivan Harman polgármester ott volt a nyitóesten, és fogadást adott utána, nem úgy, mint elődje, Jan Slota.

A koncertsorozat sokat alakult eddigi tizenkilenc éves fennállása során. Mai szervezője a Szlovák Zenei Centrum, élén a muzika diplomáciájában jeleskedő Olga Smetanovával. Szereplői az utóbbi öt év nemzetközi versenyein helyezést elért művészek, akik nem lehetnek 35 évesnél idősebbek. Egy-egy fél estét töltenek ki a produkciók, amelyek műsorát a rendezők a művésszel egyeztetik. A fesztivált nemzetközi zsűri hallgatja végig, amely a Zenekritikusok Díját ítéli oda: ezer eurót és meg-

hívást a következő évi zsolnai fesztiválra, már versenyen kívül. A Prágai Tavasz különdíja és a közönség díja teszi teljessé az elnyerhető trófeák körét. A fesztivált a Visegrádi Négyek alapították, így a hagyomány szerint minden évben meghívják versenygyőztes fiatalokat Csehországból, Lengyelországból, Magyarországról, Szlovákiából, és a zsűri is ezekből az országokból verbuválódik. Negyedszer volt szerencsém részt venni annak munkájában, másodszer elnökeként, így „történeti” rálátással szemlélhettem az eseményeket. Eddig két magyar művész nyerte el a fesztivál fődíját: 1998-ban Bogányi Gergely, 2007-ben Kelemen Barnabás, tavaly pedig Miks Adrienn a Prágai Tavaszra szóló meghívás különdíját.

Az alma mindig piros, de korántsem biztosan zamatos. Az idejű produkciók ismét arra emlékeztettek, hogy más lehet a versenyek „in vitro” megmértetése, mint a pódiumművészet „in vivo” igénye és értékrendje. A makulát kereső zsűrorok lehetőleg virtuozitással, de feltétlen üzembiztossággal való elkápráztatása és a közönség elkenyveztetése katartikus élményekkel – úgy mutatkozik – nem egy törő fakad. Aztán amikor kezdtünk beletörődni, hogy versenygyőztes „almákba” harapdálunk, egyszerre csak színre lépett a harmincnégy éves bolgár ütőhangszeres, **Vasszilena Szerafimova** (felső képünkön). Az 1949-ben született, dél-afrikai Kevin Volans *She who sleeps with a small Blanket* című kompozíciója fergeteges dob-szólo. Egyes részleteiben a művész oly leheletfinom halksággal tudta megszólaltatni a fél perccel azelőtt még vad bőrtöket, amilyen dobolást talán még nem is hallottam. A mű kódája – meglepő módon – egy Bécsből bérelt, nagyméretű marimbán csendült fel. A két instrumentum

közötti több méteres távolságot úgy tudta áthidalni a funkcionálisan artisztikus mozgású Szerafimova, hogy a közönség világosan érezhette, nem téletszűnetet hall. Szerafimova estjén szerencsések voltunk: az előtte való félidőben egy kiváló orosz hárfást csodálhattunk meg, Marina Krusevskaját. Csak azt sajnáltuk, hogy műsora felét átiratokból állította össze. A sallangmentesen, tisztán frazeáló szlovák orgonaművész, Bernadetta Šušavská műsorában is az átiratok (Ph. E. Bach, Janáček, Prokofjev) sorjázásával békéltünk nehezen. Két zongoraművész keretezte a hetet. A nyitóesten Severin von Eckardstein Beethoven c-moll zongoraversenyét játszotta. Az 1990-es hamburgi Steinway, az 1998-as Artur Schnabel és a 2003-as Erzsébet Királynő Verseny első helyezette (más trófeáit ne is soroljuk) alig kevésbé hagyott kielégítetlenül, mint a Mendelssohn e-moll hegedűversenyét őelőtte tolmácsoló belga Yossif Ivanov. Milyen különös: a közönség díját Ivanov nyerte el. A záróesten a cseh Ivo Kahánek a biztos sikerdarab Csajkovszkij b-moll koncerttel kápráztatta a Nielsen verseny-művében a német Pirmin Grehl szép fuvolahangjától már elragadtatott hallgatóságot. (A két zongoristáé lett két különdíj: Eckardstein kap meghívást a Prágai Tavaszra, Kahánek pedig a Szlovák Zenei Központ sebtiben létrehozott koncert-külondíját nyerte el.)

Vele együtt három fafúvós vonult föl a koncerteken. Dittersdorf G-dúr és Mozart C-dúr oboaversenyének orosz szolista, Ivan Pogyjomov és a Mozart-klarínétversenyt előadó francia Nicolas Baldeyrou egyaránt a ráadás-számokban győzött meg igazi kvalitásairól. A lengyel

Apollon Musagète Vonósnégyes legfeljebb Szymanowski I. kvartettjének, e széles körben nem ismert alkotásnak a műsorra tűzésével töltött be küldetést. Azzal inkább megzavarta a közönséget, hogy a kiadott műsört felcserélve, bemondás nélkül egy Brahms-vonósnégyest kezdett játszani. Ez már csak azért is hiba volt, mert a nemegyszer „spontán” közönség itt is tételenként tapsolta meg a produkciót – sejtellem sincs, mikor mit vélt hallani... Lehet egyébként gúnyolódni a hallgatóság eme tapasztalati hiányosságá felett, én mégsem teszem. Örülök ugyanis, hogy elmennek a hangversenyre, a jelekből láthatóan cseppet sem szakértelemből vagy sznobizmusból. Majd megszokják, mi tartozik össze és hogyan. Tapsuk azonban nem udvarias, hanem megérintettségéből fakadt. A közönségvesztéstől féltő klasszikus zenei világban ez biztató jel... Az idei magyarok (is) szépen szerepeltek. Zempléni Szabolcs kürtművész kapott meghívást a 2005-ös ARD verseny I. helyezése nyomán. Hidas I. kürtversenyét, ráadás-ként pedig Bujanovszkij Españaját pillanatnyi megingás nélkül, imponáló hangon szólaltatta meg. Karmestere a Kassai Állami Filharmonikusok élén Horváth Gábor volt, aki remek partnerként kísérte az est második felében színre lépett kedves, de feledhető ír énekesnő, Celine Byrne operaáriáit is.

A verseny szempontjából túlkoros svéd karmesterrel együtt Európa tizenegy országából érkeztek a jelen és – tán még inkább – a jövő művészei. A fesztivál tehát egyre „összeurópaibb”. A nevében őrzött közép-európaiság azonban – regionális patriotizmus nélkül szólva is – védjegye lehet a színvonalnak. ■

Fotók: Branó Konečný

Zempléni Szabolcs és Horváth Gábor a Kassai Állami Filharmonikusokkal

Ketten a misztikus félelmek ellen

Hatodik alkalommal rendezték meg az Ifjúsági Kortárs Zenei Esteket (IKZE) az Óbudai Társaskörben. A Győri Noémi és Madaras Gergely nevéhez kapcsolódó kezdeményezés a szakmai elismerések ellenére forduloponthoz érkezett.

➔ Teimer Gábor

Madaras Gergely, Gerő Katalin és Tihanyi László az Ígéret-díjjal

A hangversenysorozat ötlete 2004-ben pattant ki két tehetséges, akkor még igen fiatal zeneakadémiai növendék, Győri Noémi és Madaras Gergely fejéből. A két fiatal művész ugyanis azt tapasztalta, hogy Magyarországon egyetlen fórum sem foglalkozik a tehetséges és kreatív fiatal zeneszerző-generációval, valamint műveik bemutatásával. Zavarta őket a kortárs zenét jellemző egészségtelen, szorongással teli légkör is, amelyben a zenész a közönségtől, a közönség a produkciótól, a komponista pedig a fogadtatástól és a tolmácsolástól tart. Céljuk az volt, hogy oldják a kortárs muzikát körülengő misztikus félelmeket, zenészeket és zeneszerzőket egybefogó, magas színvonalú szakmai fórumot teremtsenek, és a koncertlátogatókat megismertessék az ifjú és feltörekvő zeneszerzők műveivel. A két zenész próbálkozását kezdetben értetlenkedéssel fogadta a szakma is, a sikerek azonban mindenkit meggyőztek az ötlet fontosságáról. Az elmúlt hat év során negyvenkét fiatal, harminc év alatti zeneszerző több mint száz művét mutatták be, mintegy kétszázhusz fiatal zenész bevonásával, nagyjából háromezer hallgató előtt. Az előadásokon olyan neves, idősebb zeneszerzők ismerkedtek az újabb darabokkal vagy vállaltak zsűritagságot, mint

ÍGÉRET-DÍJ

A Gerő Katalin alapította Strém Kálmán – Ígéret-díj a tehetség-gondozás mellett a névadó kultúra- és koncertszervezői, illetve mecénási tevékenységének is emléket kíván állítani. Az évenként odaítélendő elismerést az IKZE rendezvényei során legkiemelkedőbb teljesítményt nyújtó előadóművész nyerheti el. A zeneszerzőkből álló szakmai zsűri értékeli a művész kortárs zene iránti elhivatottságát, felkészültségét, valamint a megszólaltatott muzsika mélyebb megértésének, átélésének és tolmácsolásának megvalósulását. Az elismeréssel ötvenezer forint és egy, az alapító által készíttetett, Strém Kálmánt ábrázoló bronz emléklap jár együtt. Az idei díjazott Tömösközi László ütőhangszeres művész volt.

Csemiczky Miklós, Jeney Zoltán, Kocsár Miklós, Petrovics Emil, Sári József vagy Tihanyi László. Az előadásokat az MR3 Bartók Rádió több évben rögzítette. A zeneszerzők már számos díjért is versengenek: a közönség által legkedveltebb mű szerzője az EMI Zeneműkiadó százezer forintos közönségdíját, a szakmai zsűri által legjobbnak ítélt zongorás kamaramű szerzője pedig a Marci Mariann által alapított Ligeti-díjat veheti át. 2009-től a korábban méltatlanul mellőzött előadók is elismeréssel gazdagodhatnak: a legkiemelkedőbbnek ítélt fiatal előadóművész elnyerheti a Strém Kálmán – Ígéret-díjat (lásd keretes írásunkat). A legnagyobb eredmény

azonban az, hogy a kortárs zenei eseményekhez képest szokatlanul nagyszámú hallgatóság soraiban a klasszikus koncertekre járó közönség is megjelent.

Az IKZE fiatal kortárs zeneszerzők és előadók együttműködésének keretét adó, hiánypótló voltát ismerte el a Rolex is, amikor az általa alapított díjra jelölte a fesztivált. Ennek ellenére az elmúlt esztendőben – a kezdetekhez hasonlóan – ismét saját forrásokból kellett kiegészíteni a költségvetést, mert az állami támogatások és a magánmecenatúra összege is jelentősen lecsökkent. A fesztivál ötletgazdája ezért a továbblépés útját a nemzetközi színtérre való kilépésben, ütőképes szervezői csapat létrehozásában és az anyagi biztonság megalapozásában látja. Úgy vélik, a mostani felállásban – amikor a pályázástól a kottaállványok elhelyezéséig mindent ketten végeznek – az ötlet már nem működtethető, ráadásul egyéni karrierjük is egyre nagyobb feladatok elé állítja őket. Az életre hívott értékeket nem hagyják veszni, de jelen állás szerint az IKZE történetéből a 2010-es év kimarad. ■

Az IKZE hivatalos honlapja: www.ikze.hu

Budapesti Fesztiválzenekar

A mi világhírű zenekarunk

*„Nekünk az ő koncertjeik
jelentik a kikapcsolódást.”*

Budapesti Fesztiválzenekar

www.bfz.hu

*együtt
zenénk*

„Nem szentségtörés Martonvásáron Haydnt játszani”

A Nemzeti Filharmonikusok nyári programja Miskoletől Villachig

Mozgalmas hónapok várnak a Nemzeti Filharmonikus Zenekarra és a Nemzeti Énekkara, hiszen Miskolcon, a Bartók+Bécs Nemzetközi Operafesztiválon Schönberg Mózes és Áronját mutatják be, majd folytatják a Bartók Új Sorozat lemezfelvételeit.

◆ Réfi Zsuzsanna

Nehéz esztendőnek indult a Nemzeti Filharmonikusok számára az idei, hiszen arról kaptak hírt, hogy jelentősen kisebb lesz az állami támogatásuk. „Az összeg, amit adni akartak, az életben maradáshoz kevés, a megszűnéshez pedig túl sok lett volna” – meséli Kocsis Zoltán. A költségszökkenés miatt azon is gondolkodniuk kellett, hogy az év végén többhetes kényszerszabadságra küldik a muzikusokat, és nem tartják meg minden meghirdetett hangversenyüket. Négy hónapos huzavona után azonban április végére eldőlt, mégsem csökken az állami büdzsé, a tárca változatlan nagyságú összeget utal. Bár a helyzetük így sem könnyű, hiszen a többi nagyzenekar állami támogatása az előadó-művészeti törvénynek köszönhetően nőtt, csak ők kapják a tavalyi összeget.

Pedig felkérésből és feladatból temérdek akad. Az idei nyaruk Schönberg Mózes és Áronja jegyében telik, amelyet a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon mutatnak be. (A produkcióról bővebben a Zenés színház rovatban olvashatnak.) E fellépés után az együttes az Erdélyi táncokkal és a Két képpel folytatja a Bartók Új Sorozat felvételeit. „Bartók a II. szvittel lett igazán zeneszerző.

Ezt előzi meg közvetlenül az I. szvit; ezt a népi romantikus, kissé bohókás művet ritkán játsszák ma, bár a szerző sosem tagadta meg. Úgy érzem, a Bartók Új Sorozattal kijelölünk egy irányvonalat, amelynek középpontjában a szerző szellemisége áll. Ősszel az érett kori alkotásokkal, A kékszakállú herceg várásával és A csodálatos mandarinnal folytatjuk a sort.”

A júniusi lemezfelvételt követően a Nemzeti Filharmonikusok karintiai vendégszereplésre indulnak; a nyári fesztivál nyitókoncertjén muzikálnak Villachban, július 13-án. „Az együttes már korábban is szerepelt ebben a programban, amely idén negyvenedik születésnapját ünnepli. Akkor Ferencsik János vezényletével játszottak, a szólista Ránki Dezső volt” – folytatja Kocsis Zoltán. „A rendezvényen szinte kötelező egy kortárs osztrák darabot is bemutatni, így kerül a programba Schlee Ünnepi nyitánya, de örömmel vállaltam, hiszen ez a kompozíció is színesíti, tágítja a világképet. Bár már kicsit unom a Liszt Esz-dúr zongoraversenye körüli cirkuszt, ez volt a rendezők kérése, ezért eljátszom... A koncertet Beethoven Eroicája zárja. Ezt a művet utána Martonvásáron, a Brunszvik-kastély parkjában is előadjuk, a Beethoven-estek első koncertjén, július 18-án. A hangverseny nyitódarabja azonban rendhagyó módon Haydn Esz-dúr trombitaversenye lesz, együttesünk szólamvezetőjével, Tóth Lászlóval. Ezzel a darabbal emlékezünk a zeneszerzőre, halálának 200. évfordulóján. Úgy vélem, nem szentségtörés Martonvásáron Haydnt játszani. Bár Beethoven nem volt jó tanítványa, de élete végéig nagy tisztelettel beszélt Haydnról. Folytatta a motivikus fejlesztés elvét, tovább alakította a szonátaformáját. Ezért tartom Haydn igazi örökösének Beethovené. A koncertet én vezényelem, majd július 25-én Antal Mátyás lép a karmesteri dobogóra – akkor az V. szimfónia és a Krisztus az Olajfák hegyén című oratórium hangzik el. Az augusztus 1-jei záróest műsorában az Esz-dúr zongoraverseny és az I. szimfónia szerepel, a dirigens Medveczky Ádám, a költségtakarékosság jegyében a szólista én leszek...”

Forrás: Nemzeti Filharmonikusok

Martonvásáron a Krisztus az Olajfák hegyén című oratóriumot is megszólaltatja a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar

A Nemzeti Filharmonikusok hivatalos honlapja:
www.filharmonikusok.hu

**Művészetek
Palotája**
Budapest

Élmény! Minden tekintetben.

www.mupa.hu

WAGNER

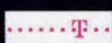
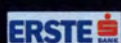
A NIBELUNG GYŰRŰJE

A RAJNA KINCSE • A WALKÜR
SIEGFRIED • AZ ISTENEK ALKONYA

PARSIFAL

VEZÉNYEL: **FISCHER ÁDÁM**
2009. JÚNIUS 11-28.

STRATÉGIAI
PARTNEREINK

STRATÉGIAI MÉDIA-
PARTNEREINK

Jegyek kaphatók a Múpa jegypénztárban 1095 Budapest, Komor Marcell u. 1. (tel.: 555-3300), a Concert & Media jegyirodában (tel.: 455-9000), a Libri könyvesboltjaiban, valamint az ismert jegypénztárakban.
A Múpa szakmai támogatója a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem.

ISO 9001:2000

Beethoven a középpontban

A világ tíz legjobb zenekara közé választott Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ) következő koncert-évadjában több fény vetül Beethoven műveire, és felfedezik a XIX. század hegedűvirtuózát, Joachim Józsefet mint zeneszerzőt.

→ AM

Fischer Iván zeneigazgató elképzelése szerint a következő szezonban az együttes munkájában itthon és külföldön több figyelmet fordítanak Beethoven szimfonikus munkásságára. A 2010. februári maraton a Művészetek Palotájában Csajkovszkij és Dvořák után ugyancsak a klasszikus komponista életműve köré szerveződik.

A szimfóniák Budapesten is megszólalnak, de a BFZ a New York-i Lincoln Centerben különleges programban vesz részt – tájékoztat Körner Tamás igazgató. 2010 márciusában Fischer Iván vezényletével két koncerten a Felvilágosodás Korának Zenekara korhű hangszereken a korai szimfóniákat adja elő, a BFZ pedig másik két koncerten, modern hangszereken a Hatodikát és a Kilencediket játssza el.

Az évad szerkezete nem változik, a több mint négyezer bérlettulajdonos három sorozat közül választhat. A péntek és szombat esti, valamint a vasárnap délutáni koncertek helyszíne a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, mivel a Zeneakadémia nagytermére a rekonstrukció miatt nem számíthatnak. A Haydn–Mozart Plusz sorozatnak a budapesti Olasz Intézet ad helyet, a kamarazenei remekművek a hagyományos helyszínen, az együttes óbudai székházában hangzanak el. Lesz újra Titok-koncert, folytatódnak a gyerekek kakaókoncertjei, a Vasárnapi kamarazene és a Kamarazenei remekművek sorozat.

A Művészetek Palotájával közösen már ötödször rendezik meg szeptemberben a Budapesti Mahler Ünnepet. Ismét egy fájdalmasan különleges alkotással lépnek elő a Fesztivál Színházban – mondja Körner Tamás –, Hans Krása Brundibar című gyermekoperájával, amelyet 1943-ban egy prágai zsidó árvaházban mutattak be. A zeneszerző akkor már egy éve a terezini láger foglya volt. A táborban azután ötvenötösztör játszották a darabot cserélődő zenészekkel,

gyerekszereplőkkel, minthogy a deportálás és a megsemmisítés alól ők sem mentesültek.

Bár a Mahler Ünnep karcsúbb lesz a partnerek szűkös anyagi helyzete miatt, Párizsból ismét nagyszabású kiállítást várnak, téma: az első Mahler-karmesterek. Lesz tudományos konferencia is, mégpedig új módon: interneten teremtenek kapcsolatot egymással a szakemberek. Új művet is rendeltek, idén olasz szerzőtől: Giovanni Sollima csellóversenyt komponál, amelyet ő is mutat be – ez és Mahler VI. szimfóniája háromszor lesz hallható.

Igazi felfedezés Joachim József II. hegedűversenye, amelyet a világhírű muzsikusként, Christian Tetzlaff játszik novemberben. Joachimot korának, a XIX. századnak nagy virtuózáként tartották számon, Brahms neki komponálta hegedűkoncertjét.

Folytatódik a szcenírozott Mozart-operák sorozata: a Così fan tutte és a Figaro házassága óriási sikerű előadásai után 2010 februárjában a Don Giovannit tűzi műsorra a zenekar, parádés szereposztásban. A címszerepben a budapesti közönség végre találkozhat a kiváló amerikai baritonnal, Rodney Gilfryvel. De a lendületes Figaro házassága-produkció sem múlik el nyomtalanul – novemberre a Gran Canariai Fesztivál három estjére hívták meg az előadást. A következő szezonban visszatérő sztárvendége az együttesnek például Leonidas Kavakos, Petra Lang, Laura Aikin, Lisa Milne és a Collegium Vocale Gent.

Budapest mellett a zenekar fellép Székesfehérvárott, Szombathelyen, Győrött és Pécsen, valamint három földrész tizennégy országának harmincnöc városában, köztük Londonban, Párizsban, Bécsben, Amszterdamban, Brüsszelben, Drezdában és Tokióban. ■

A Budapesti Fesztiválzenekar hivatalos honlapja:
www.bfz.hu

Programelőzetes 2009. II. félév

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 3.

Eliades Ochoa (Kuba)

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 7.

**Szemző Tibor–Sári László: Csoma
Opera cinématique**

Mesélő: Törőcsik Mari

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 21.

Palya Bea; Eva Quartet (Bulgária)

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 25.

Hilliard Ensemble & Arditti Quartet

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 26.

Osztrák-Magyar Haydn Zenekar / Fischer Ádám
Boldoczki Gábor – trombita

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. október 27.

**Orgonautak: Párizs –
Fassang László à la française**

Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem
19.30

2009. november 5.

Cassandra Wilson (USA)

Intenzív építkezés a Telekomnál

Harmadik évadját kezdi szeptemberben Keller András a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar zeneigazgatói székében. Az eredményekről és elképzeléseiről kérdeztük.

➔ Teimer Gábor

A zenekar vezetője elmondta, programjában a Telekom Szimfonikusok nemzetközi színvonalú zenekarrá alakítását vállalta. A szakmai munka eredményességét támasztják alá az együttes legutóbbi, németországi turnéján aratott zajos sikerek. A két éve megkezdett, a bécsi klasszika műveiből kiinduló intenzív építkezés eredményei jól érezhetők, az így elsajátított készségeket más korszakból, más stílusból való alkotások előadásakor is hasznosíthatják. Külön örömmel és büszkeséggel tölti el, hogy a hozzájuk érkező zenészeket nem a magas fizetés, hanem az itt folyó szakmai munka vonzza. Ennek köszönhetően a szűkös anyagi keretek ellenére kimagasló zenészeket sikerült az elmúlt évadban szerződtetni, ahogy kiváló muzsikusok alkotják az alkalmanként nagyobb lélegzetű feladatok megvalósítására hozzájuk csatlakozó zenészeket is.

A jövő szempontjából fontosnak tartja a kortárs zene magas színvonalú tolmácsolását, megismertetését a közönséggel. Ugyanakkor kiemelt feladatának tekinti az anyagi értelemben vett nagyobb mértékű függetlenség megteremtését, és az eddigieknél intenzívebb marketingtevékenységet szorgalmaz. A műsorszerkezetet tekintve nem tér el korábban vállalt hároméves programjától, továbbra is szükségesnek érzi az előadásokat összekötő, a bérletek programját összefogó tematikus vezérfonalat. Fellépéseikre, vállalásaikra a közönségigények fokozott szem előtt tartása lesz jellemző, ebben továbbra is számít az eddig megszokott zenésztársakra. A jelenlegi bérletstruktúra a zeneirodalom széles skáláját lefedi, mindenki találhat benne kedvére valót, így annak szerkezetén alapvetően nem kíván változtatni. Folytatódik a Ránki Dezsővel megkezdett szoros együttműködés, ezen belül a közösen életre hívott sikeres koncertsorozat is. Ennek részeként terveznek egy Liszt és Bartók versenyműveit magába foglaló, időnként egy-egy oratórium megszólaltatását is vállaló, két éven átívelő programsorozatot. Utolsó évadához érkezik a Fischer Annie-bérleten belül két esztendeje megkezdett, Mozart összes zongoraversenyét, valamint Haydn tizenkét londoni szimfóniáját bemutató sorozat. Folytatódik a Bach és a XX. század elnevezésű, 2008-ban Simon Albert emlékének szentelt ciklus is, amelynek jegyében Bach szellemiségét, stílusokon átívelő univerzalitását kiindulópontként használva igyekeznek a XX. századi és kortárs zeneirodalom legújabb alkotásait a

Keller Andrásnak kimagasló zenészeket sikerült megnyernie

hallgatóságához közelebb hozni. Ennek kiemelkedő pillanata lesz Tihanyi László legújabb brácsaversenyének bemutatása Kim Kashkashian közreműködésével, valamint Lutosławski Magyarországon régen hallott csellóversenyének Perényi Miklóssal közös tolmácsolása. Ezzel együtt súlyt helyeznek a gyermekeknek szánt, a zene megkedveltetését célzó koncertsorozatokra.

Mindezen túl Keller András örömmel számol be, hogy az általa alapított meghívásos kamarazenekar, a Végh Filharmónia (amely Végh Sándor, Keller András egykori mesterének nevét viseli) nagy sikerrel mutatkozott be nemrég, Ránki Dezsővel és Klukon Edittel közös franciaországi fellépéseiken. Az együttes tagjai között találjuk a Telekom Zenekar kiemelkedő tagjait és a fiatal, hazai kvartett-generáció legtehetségesebb képviselőit is. A zeneigazgató reméli, hogy mihamarabb itthon is önálló koncerttel mutatkozhatnak be, addig is a közelgő, Bachnak és Giya Kanchelinek szentelt pannonhalmi fesztiválon lépnek fel a megszokott társak, valamint neves művészek, így például Gidon Kremer társaságában. ■

A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar hivatalos honlapja:
www.telekomzenekar.hu

Fővárosi év a fővárosban! Capital Year in the Capital!

www.pfz.hu

A Pannon Filharmonikusok hangversenysorozata
2010. tavaszán a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben

Concert Series of the Pannon Philharmonic Orchestra
at the Palace of Arts in Budapest in Spring 2010

2010. január 29. péntek, 19.30h
Magyar Szimfonikus Körkép

Liszt: Les Preludes
Kurtág: ...quasi una fantasia, op. 27/1
Bartók: Táncszvit
Dohnányi: fisz moll szvit, op. 19.
Vezényel: Hamar Zsolt

01. 29. Közreműködik: Csalog Gábor – zongora

Hamar Zsolt

Csalog Gábor

2010. február 19. péntek, 19.30h

Wagner: Trisztán és Izolda – Előjáték és Izolda szerelmi halála
Wagner: Siegfried-idyll
Bartók: A kékszakállú herceg vára
Vezényel: Hamar Zsolt
Közreműködik: Meláth Andrea – mezzoszoprán
Peter Mikulas – basszus

02. 19.

Peter Mikulas

Meláth Andrea

03. 07.

2010. március 7. vasárnap, 19.30h

Smetana: Haakon Jarl, op. 16
Haydn: C-dúr oboaverseny
Dvořák: IX. szimfónia („Az új világból”), op. 95
Vezényel: Oliver von Dohnanyi
Közreműködik: Hadady László – oboa

Oliver von Dohnanyi

Hadady László

2010. április 23. péntek, 19.30h

R. Strauss: Intermezzo – Keringő, op. 72
Mendelssohn: e-moll hegedűverseny, op. 64
Sibelius: III. szimfónia, op. 52
Vezényel: Olari Elts
Közreműködik: Henning Kraggerud – hegedű

04. 23.

Olari Elts

Henning Kraggerud

2010. május 14. péntek, 19.30h

Mozart: D-dúr („Haffner”) szimfónia, K. 385
Fazil Say: III. zongoraverseny („Anatólia csendje”)
Brahms: II. (D-dúr) szimfónia, op. 73
Vezényel: Hamar Zsolt
Közreműködik: Fazil Say – zongora

05. 14.

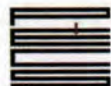
Fazil Say

2009. május 25-től bérleteink megvásárolhatók a Concert és Média Jegyirodában, a Művészetek Palotája jegypénztárában, a Zeneakadémia Jegypénztárában, a Rózsavölgyi Zeneműboltban, a Cultur-Comfort jegyirodában, vagy megrendelhetők a www.jegymester.hu, a www.jegyelado.hu és a www.pfz.hu weboldalakon.

Abonnements can be purchased from 25th May 2009 in the ticket offices of Concert and Media, the Palace of Arts, the Ferenc Liszt Academy of Music, the Rózsavölgyi Music Shop, Cultur-Comfort, as well as on the following websites: www.jegymester.hu, www.jegyelado.hu, or www.pfz.hu.

Megvalósult a Pécs2010 - Európa Kulturális Fővárosa program keretében.
A tervezést támogatja az Oktatási és Kulturális Minisztérium.

Pécs2010 EFP Program Hegedűre Ambasször ECC Pécs2010

Páros művészi élmény

Alexáné Kardos Ildikó a Debreceni Filharmonikus Zenekar koncertmestere, férje, Alexa Lajos a harsona szólam vezetője. Mindketten voltak már az Év Művészei, sőt Ildikó a 2005–2006-os évadban a Kritikusok Díját, majd 2007–2008-ban a Nívódíjat is elnyerte. Legfontosabbnak a zenekari munkát tartják, de emellett tanítanak és kamarazenélnek is.

► Dobrovits Orsolya

Mindketten a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában kezdték a felkészülést a zenei pályára. Alexa Lajos Völgyi Ernőnél, harsona szakon tanult 1978 és 1983 között, későbbi koncertmester felesége, Kardos Ildikó egy évfolyammal lejjebb, Kiss Vilmos Péternél folytatta hegedűs tanulmányait. Szívesen emlékeznek vissza a Nyírbátori Zenei Táborra, ahol jeles művészekkel dolgozhattak együtt. Alexa Lajos Debrecenben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, egykori konzervatóriumi tanáránál tanult tovább, majd 2004-ben elvégezte az egyetemi kiegészítőt. Kardos Ildikó Budapesten, a Zeneakadémián Bálint Mária osztályában végzett. 1986-ban házasodtak össze. Miután az ifjú férj a Pécsi Szimfonikusokhoz került, hét gyümölcsöző évet töltöttek el a baranyai megyeszékhelyen. „Az ötödik évet már zenekari tagként, félállású főiskolai tanársegédként és mint háziasszony végeztem el” – meséli Ildikó. „Breitner Tamás karmestertől a muzsikálást, Gyermán Istvántól és Vass Ágnes koncertmesterektől a szakmát tanulhattam meg, hegedűórát pedig adtam és vettem egyidejűleg.”

Két fiúgyermekük is Pécsen született, szakmailag sokat fejlődtek, Ildikó ott kapta meg az 1989–1990-es évadban az Év Zenekari Művésze címet. A szép szakmai előmenetel ellenére visszavágytak Debrecenbe, ahova 1994-ben költöztek vissza. Eleinte tanítottak, majd amikor próbajátékot hirdettek a Debreceni Filharmonikus Zenekarba, beadták a jelentkezésüket. Mindkettőjük számára a zenekari munka jelenti az igazi művészi élményt. Azóta is a debreceni zenekar elismert tagjai; Alexa Lajos a harsona szólam vezetője, felesége pedig koncertmester. „Sokat dolgozó zenekar a miénk, egyszerre koncert-, opera, operett- és kamarazenekari produkciókkal, mindez akár egy héten belül. Ez a sokszínűség éppannyira előnyünkre is válik, mint amennyire nehezíti az igazi minőségi munkát” – vonja meg a mérleget Ildikó. „Elfoglaltságunk nem merül ki a zenekari munkában, mivel tanítunk is. Részint a Hajdúsámsoni Művészeti Iskolában az összes rézfúvós hangszert, illetve a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán hegedű főtárgyat és szólamismeretet. Megpróbálom mérsékelni a főiskolai képzés és a napi gyakorló zenekari hegedűjáték közti – nem jelentős, de meglévő – különbséget.”

Ennek ellenére egyre inkább azt érzik, nehéz tiszta szívből motiválniuk a diákokat, látva, hogy a befektetett szellemi és fizikai munka nincs arányban a társadalmi elismert-

Az Alexa házaspár – a Debreceni Filharmonikusok elismert tagjai

séggel. Saját gyermekeik is más úton indultak el, noha zongoráznak és gitároznak. Az idősebbik fiú, Bence már orvos, Loránd angol–német tagozatos gimnazista. Megtörni látszik a „dinasztia”, pedig a fiúk nagypapája, Kardos Gyula mintegy negyven évig volt cselló szólam-vezető, ugyancsak a Debreceni Filharmonikusoknál. Pár éve kezdett újra hazalátogatni Salzburgból kedves barátjuk, a csellista Bényi Tibor, a Salzburgi Fesztiválzenekar alapítója. Ösztönzésére régi debreceni diákok, barátok, köztük Alexáék, a salzburgi muzikusokkal közösen évente két-három kamarakonzertet adnak; a Debreceni Tavasi Fesztiválon is többször játszottak. ■

A Debreceni Filharmonikus Zenekar hivatalos honlapja:
www.dfz.hu

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Népszerű Zenei Esték Bérlet 2009/2010

2009. október 5.

Berlioz: Római karnevál – nyitány
Hubay: Carmen-fantázia
Hubay: Román
Hubay: Csárdajelenetek No.2
Borogyin: II. szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Hegedű: Szecsődi Ferenc
Vezényel: Kesselyák Gergely

2009. november 9.

Liszt: Tasso
Haydn: C-dúr esellőverseny
Csajkovszkij: V. szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Gerard Oskamp

2010. január 25.

Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny
Sosztakovics: V. (d-moll) szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Zongora: Roman Zaslavsky
Vezényel: Kovács László

2010. február 22.

Kodály: Galántai táncok
J. Chr. Bach: c-moll fagottverseny
Brahms: III. (F-dúr) szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Fagott: Lakatos György
Vezényel: George Hanson

2010. április 26.

Bartók: Táncszvit
Chopin: Variációk a La ci darem la mano témájára
Chopin: Rondo alla Krakowiak
Csajkovszkij: Rómeó és Júlia – nyitányfantázia
M. Karłowicz - Odwieczne piesni, op. 10
Rzeszowi Filharmonikus Zenekar
Zongora: Krzysztof Jablonski
Vezényel: Vladimir Kiradjev

KAMARAKONCERT

2010. február 8.

Chick Corea: Szeptett
Gabrieli: Canzonák
Händel: Salamon – Sába királynőjének bevonulása
Chris Hazell: Rézmacskák
Km.: a Miskolci Szimfonikus Zenekar művészei

A bérletek megvásárolhatók a Filharmónia Kht. irodájában (3525 Miskolc, Kossuth u. 3., tel.: 46/505-656).

A koncertek helyszíne a Művészetek Háza (3525 Miskolc, Rákóczi utca 5., tel.: 46/508-844).

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Mesterbérlet 2009/2010

2009. október 29.

Haydn: D-dúr szimfónia No.19
Kovács Zoltán: Versenymű trombitára és
harsonára
Ravel: Couperin sírja
Debussy: A tenger
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Km.: Velencei Tamás (trombita),
Fejér András (harsona)
Vezényel: Thomas Herzog

2010. február 4.

Wagner: Siegfried-idill
Strauss: Oboaverseny
Saint-Saëns: III. „Orgona” szimfónia
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Szólista: Hadady László
Vezényel: Zbyněk Müller

2010. március 4.

Gyöngyösi: Verkündigung
Mozart: B-dúr zongoraverseny K.450
Ravel: Pavane
Elgar: Enigma-variációk
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Zongora: Ránki Dezső
Vezényel: Kovács László

2010. április 15.

Mozart: Don Giovanni
Donna Anna: Fodor Beatrix
Donna Elvira: Bátorfi Éva
Don Giov anni: Kovács István
Leporello: Tóth János
Masetto: Massányi Viktor
Don Ottavio: Xavier Rivadeneira
Kormányzó: Gábor Géza
Miskolci Szimfonikus Zenekar
Km.: Miskolci Cardinal Mindszenty Kórus
Vezényel: Kovács László

KAMARAKONCERT

2009. november 26.

A Miskolci Szimfonikus Zenekar művészeinek kamaraestje Rolla Jánossal

A bérletek megvásárolhatók a Filharmónia Kht. irodájában (3525 Miskolc, Kossuth u. 3., tel.: 46/505-656).

A koncertek helyszíne a Művészetek Háza (3525 Miskolc, Rákóczi utca 5., tel.: 46/508-844).

N
É
P
S
Z
E
R
Ű

M
E
S
T
E
R

Megfordítani a negatív tendenciát

Fotós: Gramofon-archív

Új igazgató áll a Savaria Szimfonikus Zenekar élén. Mérei Tamás csellóművész az Egyesült Államokban, az Indiana Universityn Starker Jánosnál, majd a Yale Egyetemen és a Juilliard Schoolban képezte tovább magát. Az új szerepkörrel járó kihívásokról, tervezett lépéseiről kérdeztük.

◆ Dobrovits Orsolya

Mérei Tamás a külföldi koncertek számának bővítését irányozta elő pályázatában. Úgy véli, ki kell használniuk azt a lehetőséget, hogy Szombathelytől mindössze tíz kilométer az osztrák határ, a határ túloldalán pedig jelentős az a tartományi terület, amelyen nem működik állandó zenekar. „Egyre inkább régiókban gondolkodik mindenki – mondja –, ráadásul ezt az európai uniós pályázatok nagymértékben motiválják. A nyitást indokolja az is, hogy nemcsak Ausztria, hanem más országok is közel esnek Szombathelyhez; zenekarunk tíz évvel ezelőtt tízszer annyit járt külföldön, mint most! Jó lenne, ha a bérletes hangversenyeinket Ausztriába is vihetnénk; ismerve az ottani viszonyokat – nyolc évig éltem Klagenfurtban – ez mindkét fél számára előnyös lenne. A megvalósításhoz kidolgozott tárgyalási stratégiára van szükség, és határo-

zott elképzelésem van arról, hogyan lehetne megtalálni az utat az önkormányzati, tartományi szándék és a leendő szponzorok között.”

Utóbbiakról Mérei Tamás optimistán gondolkodik. Úgy látja, Magyarországtól nyugatra a cégek és vállalatok nem a túlélésre rendezkednek be, hanem hosszútávon gondolkodnak. Szakosodott a támogatás területe: a bankok általában a kultúrát támogatják, a gyárak, üzemek inkább a sportot. „Noha kialakult rendszer működik, nem lesz könnyű beleilleszkednünk” – mondja. „Amihez nekünk támogatásra van szükségünk, megvan a maga létjogosultsága, így előbb-utóbb fel fogja ismerni a támogató is, hogy ez neki miért jó. Bízom benne, hogy megvalósíthatók az elképzeléseim.”

Arra a kérdésre, hogy jelentős zenei pályafutással a háta mögött miért pályázott egy zenekar igazgatói posztjára, így felel: „Korábban nem gondoltam erre. Szüleim a zenekarban játszottak, sőt édesanyám két éve innen ment nyugdíjba szólócsellistaként, negyven év után. Gyerekkorom óta mindent tudtam az együttesről, jól ismertem a korábbi igazgatókat, karmestereket. Amikor hirtelen megüresedett ez a pozíció, többen megkérdezték, nem vállalnám-e. Más szemmel kezdtem utána nézni a dolgoknak, és úgy éreztem, sok mindent meg tudnék oldani, amit eddig másoknak nem sikerült.” A tervezett változtatásokról Mérei Tamás elmondta: „Egyre kevesebb a koncert, egyre kevesebb a közönség, és egyre kevesebb a bevétel. Nemrég alakult meg Szombathelyen, Jordán Tamás vezetésével a kitűnően működő Weöres Sándor Színház, ami a fenntartó és a közönség szempontjából egyaránt konkurenciát jelent. Az új előadóművészeti törvény normatív támogatást ad a zenekaroknak, nekünk – egyelőre úgy látom – sok hátrányunk származik belőle. Nézőszámhoz köti a támogatás mértékét, csak hogy a mi Bartók Termünk háromszáz személyes, és Szombathely a legkisebb város, amelyik ilyen módon részesül támogatásban. Egy nagyobb város, nagyobb hangversenyteremmel, jobb feltételek mellett tud dolgozni. A célom az, hogy a szűkülő mozgástér ellenére megfordítsam ezt a negatív tendenciát. A válsághelyzetben – amely természetesen a zenei együttesekre is kihat – az igazgató számára csak a zenekar egészének az érdeke lehet fontos. Közönségnevelésre és közönségépítésre a mostani időszak nem igazán alkalmas, ezért nem a közönséget hívjuk hozzánk, hanem mi megyünk a közönséghez. Ilyen alkalom például a Savaria Történelmi Karnevál 2009 augusztusában, amelyre százötvenezer látogatót várnak. Eddig még soha sem léptünk fel ezen – most mi adjuk a zárókoncertet; és jelentős program lesz a Szentivánéj, amelyen szintén fellépünk. Egységes arculat, koncepció kialakítására törekszünk a város és a megye más kulturális intézményeivel – hogy ne egymás ellen, hanem egymással karöltve működjünk.” ■

A Savaria Szimfonikus Zenekar honlapja:

www.savariaorchestra.hu

Magyar Telekom
Szimfonikus
Zenekar

Keller András
zeneigazgató

2009. június 7. vasárnap, 19.30

Zeneakadémia, Romantikus bérlet

Bartók: Táncszvit

Rachmanyinov-Kocsis: Nyolc dal

Dvořák: Szláv táncok Op.46

Közreműködik: **Fekete Attila** – ének

Vezényel: **Kocsis Zoltán**

2009. június 12. péntek, 19.00

Telekom Zeneház,

Kamarakonzert-sorozat

Purcell: Fantasia

Grieg: Arietta

Debussy: Serenade of the Doll

Debussy: The Snow is Dancing

Wagner: Parsifal – részletek gordonkára

Villa-Lobos: Bachianas Brasileiras No.1

Sztravinszkij: A katona története

Közreműködnek: a **Magyar Telekom**

Szimfonikus Zenekar művészei

Narrátor: **Helyey László** színművész

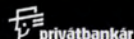
Vezényel: **Tihanyi László**

A kamarairodalom
legszebb művei
Debussy, Grieg,
Purcell, Schubert,
Sztravinszkij,
Wagner...

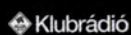
A kamarasorozat jegyárai: teljes árú jegy: 1200 Ft, nyugdíjas és diákjegy 700 Ft,
IX. kerületi lakosoknak 10% kedvezmény!

Jegyek kaphatók a www.telekomzenekar.hu weboldalon, a Telekom Zeneházban
(Budapest, IX. Páva u. 10-12., telefon: 215 5770), valamint a Zeneakadémia jegypénztárában.

Partnereink:

NÉPSZABADSÁG

Hangokkal beszélünk

Szívügyek

A Budafoki Dohnányi Zenekar bérletei

A Budafoki Dohnányi Zenekar (BDZ) a már bevált, nagy sikerű koncertsorozatok mellett új családi bérletet hirdet Budafokon. Ismét műsorra tűznek nagyszabású, ritkán hallható műveket, lesz ösbemutató és jó pár érdekes huszadik századi alkotás, de idén is kiemelten kezelik a fiatalabb korosztályt megélező hangversenyeket.

➤ Várkonyi Tamás

A Megérthető zene ifjúsági ismeretterjesztő sorozatként indult 1997-ben, de ma már egész családoknak nyújt színvonalas vasárnap délelőtti kikapcsolódást. Különlegessége, hogy a hangverseny első felében Hollerung Gábor karmester tart előadást a második féldőben bemutatandó műről, melynek során a közönség sok érdekességgel, zenei részlettel fűszerezett, közérthető ismertetőn keresztül találkozhat a zenei nyelv legfontosabb elemeivel, a zene kifejezőerejének titkaival, tágabb értelemben zene és élet viszonyával. „Szívügyem a családi hangversenyek sorozata, amelyben több korosztály közösen élheti át a zene megértésének élményét” – mondja Hollerung Gábor. „A következő évadot azon mestereimnek ajánlom, akik engem megismertettek ezzel az élménnyel; azoknak a mestereknek, akiknek leginkább köszönhetem, hogy megtanultam a szakmát: Pernye Andrásnak, Somogyi Lászlónak, Vásárhelyi Zoltánnak, Kurt Masurnak, Simon Albertnek és Földes Imrének. Mindegyik koncerten olyan mű, illetve téma szerepel, amely hozzájuk, illetve a tőlük tanultakhoz kapcsolódik.” A zenekar a közönség kívánságának tesz eleget azzal, hogy a sorozat legsikeresebb darabjainak vágott verzióját

DVD-n is kiadja a közeljövőben. A sorozat előadásainak szerkesztett szövege hamarosan a zenekar honlapján is elérhető lesz.

A kezdeményezés olyan népszerű, hogy a jövő évi bérletek már az akció ideje alatt elkelttek, ezért a szervezők úgy döntöttek, hogy Budafokon is indítanak egy Megérthető zene junior elnevezésű sorozatot, amely A megérthető zene témáit – Az opera, Zenei utazás, A magyar zene, Az énekhang varázsa, A romantika – a nyolc-tizenéves korosztályt célzó illusztrációkkal teszi érthetővé.

A zenekar az ismeretterjesztő bérletek mellett a következő évadban is megőrzi bérletstruktúráját, noha az Universitas és A megérthető zene a Zeneakadémia felújítási munkálatai miatt az Olasz Intézetbe költözik. Folytatódik a Vox Fortissima, amelynek különlegessége, hogy több együttes fog össze – a Dohnányi Zenekaron és állandó partnerén, a Budapesti Akadémiai Kórustársaságon kívül az MR Zenei Együttesek, valamint a Honvéd Férfikar –, és olyan nagyszabású alkotásokat szolgáltattak meg, amelyek különösen nagy előadói apparátust igényelnek. Ilyen lesz például Berlioz Faust elkárhozása című alkotása félig szcenírozott változatban, valamint Prokofjev A jégmezők lovagja című Eisenstein-filmhez írt zenéje, az Alekszander Nyevszkij. A közönség kívánságára ugyanakkor olyan népszerű művek is helyet kapnak a Vox Fortissima műsorában, mint Verdi Requiemje és Beethoven Kilencedik szimfóniája.

Az Universitas bérletben – a hagyományoknak megfelelően – ismert és ritkábban játszott művek egyaránt megszólalnak, hazai és külföldi vendégkarmesterek, vendég-szólisták közreműködésével, valamint számos XX. századi alkotás. Ezek között szerepel Gyöngyösi Levente I. szimfóniája – amelyet a zenekar a következő évadra rendelt meg –, valamint Szentpáli Roland nemrég befejezett Trombitaversenye, amelyet Tarkóvi Gábor, a Berliini Filharmonikusok szólistája szolgáltatta meg. A Dohnányi Zenekar több érdekes alkotást is műsorra tűz, így Sárközy István Hegedűversenyét, Bartók Kossuth-szimfóniáját, Lutosławski oboa-hárfa kettősversenyét, valamint Lajtha László Magyarországon még mindig kuriózumnak számító műveit.

Forrás: Budafoki Dohnányi Zenekar

A Vox Fortissima keretében szólalt meg tavaly Honegger Johanna a máglyán című oratóriuma, részben szcenírozott előadásban

További információ:

www.bdz.hu

MVM
KONCERTEK

A Zongora The Piano 2009/2010

2009. szeptember 29. (kedd), 19.30 óra (ZAK)

Ching-Yun Hu

2009. október 22. (csütörtök), 19.30 óra (MÜPA)

Bogányi Gergely

2009. november 13. (péntek), 19.30 óra (ZAK)

Piotr Anderszewski

2009. december 9. (szerda), 19.30 (MÜPA)

Ránki Dezső

2010. január 18. (hétfő), 19.30 óra (MÜPA)

Fazil Say

2010. március 13. (szombat), 19.30 óra (MÜPA)

Oleg Maisenberg

2010. április 15. (csütörtök), 19.30 óra (MÜPA)

Grigory Sokolov

Művészetek Palotája / the Palace of the Arts
Zeneakadémia / Liszt Academy

Bérletek és jegyek vásárolhatók a Zeneakadémia jegypénztárában. Budapest VI. ker. Liszt Ferenc tér 8.
Tel.: 06-1-3420179

A bérletek lefoglalhatók a jakobikoncert@gmail.com e-mail címen is!

Tickets are available in the box office of the Liszt Academy, phone: 00-36-1-3420179

A hangversenysorozat főszponzora: Támogatók:

magyar villamos művek

NÉPSZABADSÁG
A tájékozottság magabiztosság teszt.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

KÁRPÁTIA
Az ÉTTEREM ÉS SÖRÖZŐ

www.jakobikoncert.hu

jakobikoncert@gmail.com

Forrás: Óbudai Danubia Zenekar

Kamaszkorú profik

Tizenöt éves az Óbudai Danubia Zenekar

Csaknem félezer koncert, több mint ezer remekmű előadása kerülhet mérlegre az Óbudai Danubia Zenekar tizenötödik születésnapján. Másfél évtizeddel ezelőtt a Bartók Béla Zene-művészeti Szakközépiskola kamasz növendékei alapították az együttest, mára a zenekar lépett kamaszkorba.

➤ Albert Mária

A kamaszkor legfeljebb abban az összefüggésben emlegethető, hogy az együttes és a menedzsment tagjai hosszú felnőttkort terveznek. Zenei teljesítmény dolgában a Danubia gyorsan fölszerűlt. A történet egy bállal kezdődött 1993. április 24-én, a Néprajzi Múzeumban, az 1997-ben elindított zeneakadémiai bérleti sorozattal pedig már törzsközönségük építése volt a cél. Hamarosan külföldi meghívások is érkeztek: előbb abban a kategóriában hívták őket, amelyben fiatalságuk miatt volt helyük, a berlini Young Euro Classic Fesztivál programján rendszeresen felléptek. Az ifjúsági mustra szervezői úgy találták, hogy más német városokban is érdemes bemutatni a Danubiát. Többször koncerteztek Spanyolországban, Németországban, Franciaországban, Olaszországban. Visszatérő vendégei lettek a ludwigsburgi, a milánói, a hannoveri és a zürichi zenei fesztiváloknak. 2007-ben pedig a Schleswig-Holstein Fesztivál rangos szereplőjeként képviselték Magyarországot. A számtalan érdekes és mértékadó helyszín közül kiemelkedik a 2000-es vatikáni hangverseny II. János Pál pápa előtt.

A következő esztendőben elsőként nyerték el a kulturális tárca által alapított Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet, ami három évre biztos, ötvenmillió forintos támogatással járt. A periódus lejártával megszaporodtak a gondok, a fennmaradásért és a fejlődésért kemény munkát végeztek. A magyar zenei élet elismert szereplőivé váltak, de ez sem könnyítette meg, hogy stabil támogatóra találjanak. Most reménykednek, mert az idén életbe lépett előadóművészeti törvény pluszforrásokat ígér.

Mivel a művészeti vezetői rangra emelkedett alapító, Héja Domonkos, de a zenekar több tagja is sok szállal kötődik Óbudához, a kapcsolat szorosra fűzése kézenfekvőnek látszott: 2007-ben együttműködési megállapodást kötöttek Óbuda-Békásmegyer önkormányzatával. Ezért nevet változtattak: Óbudai Danubia Zenekarként működnek. 2003-ban megjelent az első lemezük a Warner Classics kiadásában, Táncok Magyarországról címmel. Liszt, Erkel, Weiner, Dohnányi, Kodály, Bartók táncos karakterű szerzeményei kerültek a korongra, amely csakhamar platinalemez lett. Ezt 2005-ben egy aranylemez követte, Dohnányi Ernő három kompozíciójával, 2006-ban pedig DVD-re került egy zeneakadémiai koncertfelvételük; ezen Sebestyén Mártával és a Muzsikás Együttessel játszanak. Brahms Magyar táncok sorozata 2008-ban látott napvilágot, és már tervezik a negyedik felvételt is a Warnernél.

Nem a fiatalságunk múlt el, a tudásunk lett több! – írják a honlapjukon. A zenekar repertoárja kialakításánál fontosnak tartja a magyar kortárs zenei művek megismertetését, több új zenemű keletkezett felkérésükre.

A tizenöt éve együtt játszó fiatalokat kiváló karmesterek dirigálták: Lukács Ervin, Kocsis Zoltán, Vásáry Tamás, Eötvös Péter, Fürst János, Vashegyi György, Kobayasi Ken-ichiro, Jurij Szimonov, José Cura, Rico Saccani, Wolfgang Gönnenwein, Jean-Bernard Pommier és Sir Neville Marriner. A zenekar által kísért szolisták között olyan nevek szerepelnek, mint Marton Éva, Rost Andrea, Wiedemann Bernadett, Frankl Péter, Ránki Dezső, Nigel Kennedy, Jon Lord és Snétberger Ferenc.

Mint a többi budapesti zenekar, helyet keresnek ők is, hiszen a Zeneakadémia nagytermére a felújítás miatt a következő évadban csak kétszer számíthatnak. De a Palota Bérlet terve készen áll, és a Művészetek Palotája mellett bizonyosan lesz alkalma az olvasónak találkozni velük másutt is. ■

Az együttes hivatalos honlapja:

www.odz.hu

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR

A megérthető zene *Junior*

Családi hangversenysorozat karmesteri magyarázattal
a Klangál Gábor Budafok-Tétény Művelődési Központban. (1222 Budapest, Nagytétényi út 31-33.)

Előad és vezényel: Hollerung Gábor

2009. október 10. szombat 11:00
AZ OPERA

2010. március 20. szombat 11:00
ZENEI UTAZÁS

2009. november 28. szombat 11:00
A MAGYAR ZENE

2010. április 24. szombat 11:00
A ROMANTIKA

2010. január 23. szombat 11:00
AZ ÉNEKHANG VARÁZSA

2010. május 8. szombat 11:00
ÚJ TEHETSÉGEK, ÚJ MŰVEK

Bérletárak:

Egy fő részére:	4.000 Ft
Bérlet kísérről (egy gyermek + egy kísérő):	5.500 Ft
Családi bérlet (két gyermek + két kísérő):	8.000 Ft

Információ:

Tel.: 322-1488
www.bdz.hu

BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

A zenekar tevékenységét támogatják:
Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata
Oktatási és Kulturális Minisztérium, Nemzeti Kulturális Alap
Médiatámogatók: Pester Lloyd, Gramofon, Fidelio, G-mentor Kft.

Filharmonia Bérletek

2009/2010

Filharmonia Nagybérlet

Vendégzenekarok Bérlet

Világhírű Vendégművészek Bérlet

Egyetemi Bérlet

Részletek: www.filharmoniabp.hu

Bérletek az ismert jegyirodáknban válthatók.

Orchestre des Champs Elysées

Helsinki Filharmonikus Zenekar

Brnói Filharmonikus Zenekar

Anima Eterna

A Párizsi Notre Dame Kórusa

A Cseh Filharmonia Kórusa, Brno

Arnold Schönberg Chor Wien

Sergei Nakariakov

René Jacobs

Jos van Immerseel

Jean-Yves Thibaudet

Suono Italia Olaszország hangjai programsorozat

A Suono Italia rendezvénysorozat keretében az Olasz Külkereskedelmi Intézet és az Olasz Hangszerkészítők Szövetsége június 16. és 18. között a budapesti Zenetörténeti Múzeumban hangszerkiállítást rendez, amelyen neves olasz művészek meg is szólaltatják a legendás múltú itáliai instrumentumokat. A kiállítás-hoz több budapesti rendezvény is kapcsolódik.

⇒ Várkonyi Tamás

Forrás: ACISA

A Suono Italia olyan programot alakított ki Budapesten, amely magas színvonalú rendezvényekkel irányítja a szakma és a zenésztársadalom figyelmét az olasz hangszerek sajátosságaira. A kezdeményezés keretében nyílik a háromnapos kiállítás, amelyen szinte valamennyi hangszer-család látható a budapesti Zenetörténeti Múzeumban

(MTA Zenetudományi Intézet, I. kerület, Táncsics u. 7.). Ugyanitt szakmai találkozót és bemutatókat is rendeznek a hangszerek specialistáival, szakmai szemináriumokkal és koncertekkel színesítve a programokat. A kiállítás különlegességei közé tartoznak a cremonai és a toszkán hangszergyártást képviselő hangszerek, a Salvihárfák, a Patricola cég klarinétjai, oboái, angolkürtjei, a Borgani-féle szaxofonok, a Castelfidardo műhelyeiben készült harmonikák, amelyek nemcsak megtekinthetőek, hanem meg is szólaltathatók a helyszínen. A látogató szakmabeliek és laikusok válaszaire maguk az olasz hangszerkészítők felelnek a rangos helyszínen.

A Suono Italia keretében az érdeklődőnek alkalma lesz ismeretséget kötni a kortárs olasz zenei irányzatokkal is, amelyek nagy része a több évszázados itáliai zenei örökségből táplálkozik.

A koncerteken fellépő művészek – például Gabriele Mirabassi, Stefano Cantini, Peo Alfonsi, Mauro Grossi és Mirco Patarini – az Olaszországban az elmúlt évtizedekben kibontakozott interpretációs irányzatot képviselik, nem egy közülük nemzetközileg is elismert előadó. Koncertjeiket – amelyeken természetesen itáliai hangszereken játszanak – magyar eladóművészek gazdagítják.

A szakmai találkozók művészek és a hangszerkészítők eszmecseréjére is lesz mód; utóbbiak az instrumentumok felépítésének sajátosságait, illetve a hangzásukat meghatározó jellegzetességeket, kézműves technikákat is ismeretlik. Tudvalevő, hogy a vonósok nagy családjában az itáliai hangszerek számítanak a legjobbnak a világon; ezek egyedi alkotások, valóságos műtárgyak, exkluzív darabok, a hangszerépítés évszázadokon keresztül továbbadott ősi tudásának, titkainak gyümölcsei. A gazdag program és a meghívott szakértők jóvoltából a Suono Italia keretében ezekhez a titkokhoz is közelebb férkőzhetünk.

Az Olasz Külkereskedelmi Intézet (ICE) és az Akusztikus Hangszergyártók Olasz Egyesülete (ACISA) már eddig is sokat tett azért, hogy az olasz vállalkozások a hagyományos szakvásárokon (Musikmesse, Namm, Music Cina) való részvételen túl egyéb eseményeken is kicserélhessék tapasztalataikat, elősegítsék a hangszerkészítők és művészek együttműködését, eszmecseréjét. Hangsúlyos kezdeményezésekről van szó, amelyeken a kiállítói aspektust kiegészítik egyéb olyan fontos elemek, amelyek a kézműves hangszereknek – mint terméknek – a promócióját segítik, ilyen például a szakmai bemutató vagy a koncert. Mind-mind olyan kezdeményezés, amely több oldalról is megragadja és érvényesíteni tudja a kézműves termék különleges sajátosságait, egyediségét. A hangszergyártás utóbbi években elért eredményei nem kis részben azoknak a tapasztalatoknak köszönhetőek, amelyeket a következetesen megszervezett, kreatív promóciós kezdeményezések segítettek megszerezni. ■

További információ: Olasz Külkereskedelmi Intézet
telefon: 06 1 266 7555, e-mail: budapest@ice.it

A budapesti rendezvény hivatalos honlapja:
www.italianfestival.hu

XX. ZSIDÓ NYÁRI FESZTIVÁL

2009.

augusztus 30 – szeptember 7.

KIEMELT PROGRAMUNK:

DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA

Az Izraeli Filharmonikus Zenekar koncertje

vezényel: Riccardo Muti

szeptember 7.

TOVÁBBI PROGRAMAJÁNLATUNK:

DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA

Palya Bea szefárd estje

Közreműködik: Dés András és Bolya Mátyás

augusztus 30.

Cuban Sephardic Journey

Elsa Valle és a Latin Jazz Syndicate

Közreműködik: Szakcsi Lakatos Béla, Winand Gábor, Kőszegi Imre, Barcza Horváth József

augusztus 31.

„Judeo Flamenco”

Tímna Brauer és az Elias Meiri Ensemble koncertje

szeptember 2.

A Budapest Klezmer Band

és a Judrom együttes koncertje

vendég: Klein Judit

szeptember 3.

RUMBACH UTCAI ZSINAGÓGA

Kárászy Szilvia és a Solti kamarazenekar

Handel-estje

augusztus 30.

Keren Hanan és Balatoni Péter zongoraestje

augusztus 31.

Füzi Nóra, Győri Noémi és Kovács Ágnes

kamarazenei estje

szeptember 2.

„Mosaic” Korcsolán Orsolya (hegedű) lemez- bemutató koncertje

közreműködik: Zsoldos Bálint (zongora)

szeptember 3.

A Zsidó Nyári Fesztivál rendezője: Budapesti Zsidó Hitközség Idegenforgalmi és Kulturális Központja. A szervezők a műsorváltoztatás jogát fenntartják!

URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ

Örömszene

Horgas Eszter fuvolaművész és a Classjazz Band koncertje
Astor Piazzolla és tradicionális zsidó dalok a jazzy világában

augusztus 30.

Bob Fosse est

Részletek a világhírű Cabaret, Chicago és az All That Jazz című
musicalekből. Közreműködik: Szűcs Gabi, Kozma Orsi, Pákaí Petra

szeptember 1.

Retro Dívák

Bódy Magdi, Rácz Kati és Falusi Mariann koncertje

Közreműködik: ifj. Rátonyi Róbert és együttese

szeptember 2.

Dávid király és Bat-Sheba / flamenco dráma

A Compas Dance Company előadása

szeptember 3.

SZÉPMŰVÉSZETI MŰZEUM

Gavriel Lipkind (cselló) koncertje

A Szentföld öröksége kiállítás záró eseménye

szeptember 6.

MAGYAR ZSIDÓ MŰZEUM ÉS LEVÉLTÁR

Robert Capa kiállítás megnyitó

augusztus 30.

INFORMÁCIÓ: Fesztivál Jegyiroda | 1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon: 413-5531 | Fax: 462-0478 | E-mail: zsikk@aviv.hu

JEGYEK KAPHATÓK: az **INTERTICKET** hálózatában,
valamint az interneten: www.interticket.hu

www.zsidonyarifesztival.hu

Jubileumi gazdagság

Röpül az idő: már huszonötödik alkalommal rendezi meg a Filharmónia Budapest Kht. két nyári programsorozatát, a soproni Régi Zenei Napokat és a szombathelyi Bartók Fesztivál és Szemináriumot. Válság ide vagy oda, a negyedszázados évforduló évében különlegesen gazdag kínálattal jelentkezik mindkét esemény.

⇒ Várkonyi Tamás

A soproni Régi Zenei Napok (június 20–27.) például egyszerre látja vendégül azokat a világhírű vendégművészeket, akik eddig „vetésforgóban” tartottak mesterkurzust a hűséges városban. Az egykor historikus mozgalomnak nevezett előadói gyakorlat három „nagy öregjének” látogatása azért is tartogat rendkívüli izgalmakat, mert ők a régizene-játék különböző iskoláit képviselik. Barthold Kuijken, Malcolm Bilson és Simon Standage közül utóbbi kettő közös hangversenyt ad Mozart és Haydn műveiből, míg a Belgiumból érkező fuvolaművész a magyar régizene-mozgalom egykori úttörőjével, Kalló Zsolt együttesével, a Capella Savariával lép fel. Rajtuk kívül a szintén világhírű Philip Pickett vezette New London Consortot is hallhatjuk – ők az évfordulós Purcell örökzöld operáját, a Dido és Aeneas adják elő egy 1700-as felújításhoz visszanyúlva, korhű koreográfiákkal, Jonathan Miller rendezésében.

Egy másik historikus hangszeren játszó együttes Franciaországból érkezik: a Le Cercle de l'Harmonie a Haydn-év tiszteletére állította össze Extravaganza in Eszterháza című műsorát. A fesztiválhoz a kezdetek óta kötődő fuvolya-specialista, Anneke Boeke tartja a kamarazene mesterkurzust, míg Halmi Katalin az énekesekkel foglalkozik, Széll Rita pedig historikus táncból tart órákat. Földrajzilag hatvanöt kilométerrel délebbre, időben pedig bő egy héttel később első alkalommal rendezik meg úgy a szombathelyi Bartók Fesztivál és Szemináriumot, hogy idén tanulni, tapasztalni vágyó dramaturgokat és rendezőket is várnak. A komplex mesterkurzus fő témája Bartók operája, A kékszakállú herceg vára. A rendezőket Kovalik Balázs irányítja, a karmestereket pedig – a Bécsi Filharmónikusokkal megszólaltatott tavalyi salzburgi Kékszakállú-produkció két dirigense – Eötvös Péter és Vajda Gergely. Minden rendező és karmester „más ajtót kap”, a zárókoncerten kézzől kézre jár majd a karmesteri pálca. A szűk két hét főszereplője a XX. századi zene egyik legavatottabb karmestere, Eötvös Péter lesz, aki ott bábáskodott a rendezvény-sorozat megszületésénél, és aki 1995 óta először tart mesterkurzust. Mint mondja, a tevékenységében 1995 óta egyre több időt követelő nyári elfoglaltság, az operakomponálás miatt kényszerült lazítani a számára oly kedves rendezvényt. „Nagy jelentőségű volt az 1985-től 1995-ig tartó időszak – mondja –; ekkor járt Szombathelyen John Cage, Ligeti György, Kurtág György pedig még azután is. Azt látom, hogy Európaszerte rendkívül fontosak a nyári fesztiválok, mesterkurzusok – a szombathelyit a legnépszerűbbek között jegyzik.” Természetesen minden nap tartogat koncertet, olyan kiváló művészekkel, mint Heinz Holliger, Cornelia Kallisch, Perényi Miklós, Rohmann Imre; Eötvös Péter

egyik művének magyarországi bemutatóját is elvezényli a házigazda Savaria Szimfonikus Zenekarral közös hangversenyén.

A zenei színház vezérmotívumként szövi át az eseményeket: Eötvös Péter három operáját egymást követő estéken vetítik le a szerző bevezető előadásával; Vajda Gergely vezényletével, Almási-Tóth András rendezésében adják elő kamaraooperáját, a Radamest. Bartók másik két színpadi művét a Budapest Bábszínház előadásában élvezhetjük, Sárosi László a Kato József Színház művészeivel adja elő Remek hang a futkosásban című alkotását, a Bartók Fesztivál neveltje – mert már ilyen is van! –, Horváth Balázs pedig fiatal magyar zeneszerzők darabjait vezényli. ■

Csengery Adrienne (jobb szélen) tanít a szombathelyi Bartók Szemináriumon

További információ a Filharmónia Budapest Kht. megújult honlapján található: www.filharmoniabp.hu

Kastélykoncertek Eszterháza 2009

2009. július – szeptember

*E*gész nyáron át tartó komolyzenei koncertek
és családi programok a fertői Esterházy-kastélyban

Budapesti Vonósok | Perényi Miklós | Sir Roger Norrington
The Orchestra of the Age of Enlightenment | Orfeo Zenekar
Purcell Kórus | Vashegyi György | Malcom Bilson | Aura Musicale
Mosaïques Vonósnégyes | Jo Haazen | Ruth Ziesak

Haydn Év 2009

www.haydn-2009.hu

Szervező

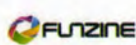
Médiapartnerek

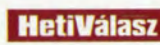
Támogatók

Stratégiai Partnerek

Együttműködő Partnerek

„Az igazi műalkotás hiánypótló”

Beszélgetés Sári József zeneszerzővel

Március 15-én Kossuth-díjat kapott. Május 28-án Vorfall (Elmulás) című, zongorára és szoprán hangra írott darabja ösbemutatóként hangzott el a Zeneakadémián, a Strém Kálmán emlékére rendezett hangversenyen. November 28-án lesz Sonnenfinsternis (Napfogyatkozás) című operájának magyarországi bemutatója a Magyar Állami Operaházban.

◆ Aradi Péter

Gramofon: Mennyire fontosak önnek a díjak?

Sári József: Nem szabad, hogy egy ilyen elismerés bármit is változtasson az alaptulajdonságokon, a mentalitáson, illetve a további életen. Különösen hetvenéves kor után, hiszen addigra illendő külső segítség nélkül is eligazodni a világban, és tisztában lenni a saját értékekkel. Ugyanakkor egy ilyen díj mindenképpen valamifajta energia, ami az ember felé árad – márpedig minél idősebb valaki, annál inkább szüksége van energiára. Orvosok szerint az emberi élet nagyjából huszonegy éves korig olyan, mint amikor az Úristen elgurít egy golyót, és az eleinte magától gurul, utána viszont egyre többet kell tenni azért, hogy ne álljon meg. Kellenek impulzusok, amelyek továbblendítenek, -gördítenek az úton. Másfelől a mai válságos időkben a művészetben spórolnak először, mert az emberek már régen elvesztették azt a fajta kapcsolatot a művészetrel, ami számukra korábban nem csupán az élet megnevesítését jelentette, hanem azt is, hogy bizonyos kérdésekre – a vallás mellett – a művészetben találtak válaszokat.

G.: Egyszer úgy fogalmazott, hogy a művészet korunk „Noé bárkája”.

S. J.: Sajnos ezt nem én találtam ki, hanem Weöres Sándor, aki A teljesség felé című művében beszél arról, hogy Noé bárkája a legtöbbször számára származéktól tünik, és szó nincs arról, hogy föl szeretnének rá kapaszkodni, pedig talán ez az egyetlen olyan szerkezet, amelyik a mindent elöntő vízözönnel

szemben megóvhatná őket. Én is úgy érzem, hogy ha elvesztjük a művészetet is, ha kivész az emberekből a művészet iránti igény, akkor ad absurdum az történhet a jobb agyféltekénkkel, ami akár a vakbelünkkel vagy a mandulánkkal: ki lehet venni, mert nincs rá többé szükség. A gyakorlat hiánya ugyanis az érzékek eltompulásához vezethet. Régen nem volt televíziós időjárás-jelentés, mégis szinte mindenki tudta, milyen idő lesz másnap, mert ez a fajta érzékelés – mivel naponta szükség volt a gyakorlására – tökéletesen működött.

G.: Jól gondolom, hogy ennek a gyakorlásnak vagy gyakorlatnak nem kell feltétlenül alkotással párosulnia? Akkor is működhet ez, ha valakiben megvan a befogadás képessége.

S. J.: Persze, tökéletesen működhet, mert ha az ember igazán aktívan éli át mondjuk a zenei vagy képzőművészeti élményeket, akkor ezek a bensőjében dolgoznak tovább. Ezt a nyelvünk is pontosan kifejezi, amikor például azt mondjuk, hogy egy koncert vagy kiállítás felvillanyozó hatással volt ránk, vagy feltöltödtünk tőle. Ha nem töltődünk föl, akkor vagy már satnya az a fajta érzékelésünk, amelyen keresztül ez az áramlat haladhatna, vagy már bedugultak azok a csatornáink. Az akupunktúra is abból indul ki, hogy a szervezet egyfajta elektromos hálózatnak is tekinthető, és nagyon gyakran az okozza a betegséget, hogy nem megy tovább egy impulzus, mert valahol blokk keletkezik, amit föl kell oldani.

G.: Ha nem töltődünk föl, lehet, hogy nem mindig bennünk van a hiba: elképzelhető, hogy az adott műalkotás nem elég jó, nem elég átütő – vagyis nem igazán nagy mű. Persze nem mennyiségi, hanem minőségi értelemben.

S. J.: A zenében nagyon sokáig azt értették nagy mű alatt, hogy vannak ötszázán a színpadon. Ennélfogva a Bach-szólószonátákat például „kis műveknek” tekintették. Pedig bennük a mindenség sűrítmenyét találhatjuk meg. Márpedig a művészetben a sűrítés szinte kötelező: itt nem nagyon lehet szószátyárkodni. Hogy egy mű kicsi vagy nagy – nem mennyiségi értelemben –, az attól függ, mennyi energiát tud tárolni. Nagyon erős, amit mondok, és talán kicsit agresszív is: a jelentéktelen műnek nincs létjogosultsága, mert olyan, mintha bepiszkolná az univerzumot. Lehet, hogy ezzel önmagam ellen is beszélek, hiszen sokszor csak később derül ki egy mű igazi értéke...

Egyszer meg kellett fogalmaznom egyetlen mondatban egy ars poeticát. Nagyon sokat töprengtem rajta, míg végül ez jutott eszembe: az igazi műalkotás hiánypótló. Ha úgy érezzük, hogy Bach h-moll miséje nélkül nem lenne teljes a világ – a mű megszületése előtt persze még az volt –, akkor tudhatjuk, hogy igazi remekműről van szó. Ugyanez érvényes a János-passióra, a Beethoven-kvartettekre, a Haydn-szimfóniákra vagy Mozart Don Giovannijára. Zeneakadémiai tanárom, Szervánszky

Endre mondta egyszer egy zeneszerzésóra végén: „Urak, két művel nagyon vigyázzanak! Az egyik a Don Giovanni, a másik a Mesterdalnokok. Ez a két mű azt az illúziót kelti, hogy valami tökéletes a Földön.” Ez persze örületesen gyönyörű túlzás, de azért van benne valami.

G.: Többször említette Bachot, aki előtt több darabjával is tisztelgett. Az 1982-es *Elidegenített* idézetekben egészen egyedülálló módon, 2000-ben bemutatott operájában, a *Sonnenfjsternisben* pedig – más kompozícióiban is alkalmazott – sajátos idézetechnikájával, voltaképpen áldézzel...

S. J.: Az idézet nálam sohasem szó szerinti, és sohasem másoktól vett. Rögtön megmagyarázom. A Zeneakadémián stílusgyakorlatként rendszeresen kellett más szerzők modorában komponálnunk: például Mozart-stílusú menüettek vagy Bach-stílusú háromszólamú invenciókat. Nagyon szerettem ezeket a feladatokat, és olykor – mondjuk egy kiló paprikáért, hiszen az ötvenes években voltam főiskolás – szívesen megírtam egy-egy évfolyamtársam helyett is. Azóta is gyakran alkalmazom ezt az eszközt: mint egy színész, belebújok valakinek a bőrébe. Hogy csak egyet említsek: Attribútumok című, nagyobb kamaraegyüttesre írott művemben leborulok a zeneirodalom szentjei előtt – mindegyiküket valamely rájuk jellemző attribútummal megidézve. Bach egy korálrészlettel, Schönberg egy tizenkét hangú, dodekafon sorral van jelen, amelyeket én írtam, akár csak a többi zeneszerzőt reprezentáló részeket – vagyis itt valóban áldézetekről van szó. Az *Elidegenített* idézetek az egyetlen olyan darabom, amelyben Bach szellemének próbáltam megfelelni, és olyan művet akartam írni, amelyet tudomásom szerint még senki nem írt: egyetlen hang sem az enyém, hanem Bach egyik prelúdiumának és fúgájának felhasználásával hoztam létre egy preparált zongorán előadandó háromtétéles darabot úgy, hogy belőlük csak azokat a hangokat vettem ki, amelyekre szükségem volt, a többit elhagytam. Minden hang abban a pillanatban szólal meg, mint Bachnál – csak nem minden hangot használlok. Van, amelyiket kitarodom addig, míg jön a következő, vagy pedig addig szünetet iktatok be. Ebből kijött egy szabad tizenkétfokú hangzás – olyan, amelyet egyébként is írnék –, és ha a végén nem leplezem le magam, senki nem találta volna ki, miről van szó. Még Kurtág György sem jött rá, akinek annak idején elsőként mutattam meg a darabot. De mivel nem csálni akartam, a fúga legvégén – amely Bach egyetlen kétszólamú fúgája a Wohltemperiertes Klavier első füzetéből –, a saját változatom után megszólal az eredeti Bach-fúga is. Németországban egy filozófus azt írta, ez voltaképpen olyan, mintha Bach korából már csak ennyi szűrődne át a mába. Vagy mintha ráhelyezném az eredetire az én rácsszerkezetemet, amely bizonyos hangokat eltakar, másokat nem. Bach jelen van ebben a darabban, hiszen a hangok az övéi; kiválasztottam közülük azokat, amelyekre szükségem volt. Persze ennek

Fotó: Polónyi István

is van jelentősége, ha elfogadjuk Paul Valéry mondását, aki szerint „a kiválasztás titka nem csekélyebb a kitalálásénál”. De hogy mennyire érvényes rá az, amit az igazi műalkotásról mondtam, vagyis hogy hiánypótló, azt nem tudom. Mindenesetre egyfajta képletes kézfogás a sokunk által a legnagyobb mesternek, a zene abszolút szentjének tekintett Bachhal.

G.: Ön hosszú ideig, 1971-től 1984-ig élt a Német Szövetségi Köztársaságban. Hogyan került ki oda fiatalon, és hogyan sikerült ennyi évig ott maradnia? Abban az időben ez nem lehetett olyan egyszerű.

S. J.: Valóban, különösen akkor, ha az ember nem disszidált, hanem legálisan ment ki. Nálunk ez úgy történt, hogy a feleségem egyik tanára, egy kiváló hegedűs, 1969-ben kiment Németországba, hivatalosan, szerződéssel, és a Frankfurter Opera Zenekarának koncertmestere lett. Ő hívta meg a feleségemet egy próbajátékra, hogy ha ott megfelel, akkor helyettesíthet egy bolgár muzsikust, akit arra az állásra fölvettek, de a bolgárok egyelőre nem engedték vissza. Megfelelt, föl-vették. Nekem éppen akkor volt egy pajzsmirigy-mű-tetem, amely során az egyik hangszalagom kicsit megsérült, így fél évig hangom sem volt, feküdnöm kellett. Ez annál is súlyosabban érintett, mivel előtte szép, „szobai” tenor hangom volt, és boldogan énekeltem Mozart-operákat zongora mellett. Mivel munkaképtelen voltam, megpróbáltam elintézni a minisztériumnál, hogy engem is engedjenek ki a feleségemmel, de persze elutasították a kérelmemet. Aztán sikerült kapcsolatot találnom az egyik miniszterhelyetteshez, aki presztízs-kérdést csinált abból, hogy ezt elintézzé. Kitartó munká-
val el is érte; végül megkaptam az engedélyt, kien-

gedtek. Addigra már nagyjából felgyógyultam, így zene-szerzőként ez nekem maga volt az oázis, hiszen megis-merhettem olyan szerzők műveit – Cage-től Boulezig és Stockhausentől Kagelig –, akikről akkoriban itthon még beszélni sem lehetett. Persze szokatlanok, idegenek voltak számomra az ő kompozícióik, és nem szereztek feltétlenül csupa gyönyörűséget, mégis nagyon érdekelt, hol tart a zenei világ. Egy évig éltünk Frankfurtban, mert aztán kiengedték a bolgár hegedűst, és elfoglalta a posztját a zenekarban. De mindkettőnknek megtet-szett az ottani élet, először volt fürdőszobás lakásunk, a feleségemnek jóval több volt a fizetése, mint itthon, én pedig annyira megtanultam németül, hogy a Frankfurter Rádióban időnként megkértek, hogy a következő modern zenei koncerthez írjak ismertetőt. Ahogy körül-néztünk, egyetlen lehetőség adódott: a Frankfurttól hat-van kilométerre fekvő Giessen színházába kerestek jó hegedűst a prím szólamba. A feleségem jelentkezett, fölényesen megnyerte az állásra kiírt pályázatot, úgy-hogy alkalmazták. Itthon pedig senki nem szólt semmit, csupán annyi dolgunk volt, hogy a koncertirodán keresztül minden nyáron meg kellett szerezniünk a hosszabbítási engedélyt. Végül tizenhárom év után azért jöttünk haza, mert bármilyen jó dolgunk volt kint, a feleségem, mint kiváló muzsikusz, szenvedett ebben a közepes zenekarban, ráadásul úgynevezett teniszkö-nyöke alakult ki, ami óriási fájdalommal járt. Jóllehet nekem voltak ott alkalmi munkáim – magántanítvá-nyoknak zongorát és zeneelméletet tanítottam, színházaknak kísérőzenéket írtam, improvizáltam színházak-ban karácsonyi gyerekelőadásokon –, alapvetően ő tartotta el a családot (a lányunk már kint született), így aztán haza kellett jönnünk. Itthon nekem kellett kézbe

vennem a sorsunkat. A főiskola Semmelweis utcai tanárképző intézetében és a konzervatóriumban is kaptam állást. Pár évvel később már a Zeneakadémián is tanítottam, ahol Huszadik századi zenei praxis címen tartottam órákat, ahová a zenetudós jelöltektől a karmesterképzősökig és zeneszerzés hallgatókig mindenki jöhetett. Ott már föl lehetett dolgozni azokat a műveket, amelyeknek a felvételeit kint beszereztem, itthon viszont még teljesen ismeretlenek voltak. Később zeneelméletet tanítottam, és fölajánlottak mindenféle tisztséget, de semmit nem fogadtam el, kivéve egyet, a zeneelmélet tanszék vezetését, amit öt évig csináltam, hogy megvalósíthassam a koncepciómat. Sikerült is elérnem, hogy legyen egy olyan elméleti zeneóra, amelyen a zene minden paramétere jelen van, nincs különválasztva szolfézs és elmélet.

G.: *Érte gyerekkorában olyan meghatározó zenei élmény, olyan családi indíttatás, amelynek hatására a zenei pályát választotta?*

S. J.: Szüleimnek fantasztikusan jó zenei hallása volt, anyám sokat és gyönyörűen énekelt, abszolút tisztán, apám szintén szépen és gyakran énekelt, méghozzá korálokot. Nem tudom, honnan ismert ennyit, de nagyon nagy hatással voltak rám. Állomásfőnökként dolgozott egy kis vasútállomáson, Győrasszonyfán – ő tartott el mindnyájunkat. Öten voltunk testvérek, anyám nem dolgozott, otthon volt velünk. Később lett egy fatőkés bécsi zongoránk, amelyen én is játszogattam. Jártam egy ideig a pannonhalmi bencés gimnáziumba, ahol megengedték, hogy egy kápolnában időnként harmóniumon játsszam. Győrben láttam egy plakátot, hogy az ottani zeneművészeti szakiskola felvételt hirdet orgonára és zeneszerzésre. Annyit tudtam, hogy melyik hangnak mi a neve, és ismertem bizonyos hangzásokat. A felvételi vizsgán persze semmilyen szakmai kérdésre nem tudtam válaszolni, de ha leütöttek egy akkordot, megmondtam a hangokat. Elvittem első kompozícióm, amelyet még Pannonhalmán írtam, talán tizenkét éves koromban, József Attila Altatójára. Azonnal fölvettek mindkét szakra, zeneszerzésre és orgonára. Napi nyolc órát gyakoroltam, úgyhogy egy év múlva fölvettek a Zeneakadémiára. Technikai problémáim persze még bőven voltak, de zeneiek nem.

G.: *Érdekes, hogy az öccse, Sári László is zeneszerző lett.*

S. J.: Öt évvel fiatalabb nálam, és öt már bizonyára az én példám is ösztönözte. Őszintén szólva, azt hittem, ha valamelyikünk Kossuth-díjat kap, mindenképpen ő lesz az első. Fantasztikusan tehetséges ember, aki ráadásul nem zárkózik elefántcsonttoronyba. Nemcsak testvéri kötelék fűz össze bennünket, hanem eszményi baráti kapcsolat is. Nincs közöttünk semmiféle rivalizálás, nagyon örülünk egymás sikereinek. ■

(Sári József szerzői lemezéről az 59. oldalon olvasható kritika.)

Borbarát/Citigold

7x7

birtok- és borbemutató

Borbarátok
7x7
49 birtokleírás

2009. június 13. 13.00-tól 19.00-ig
Festetics Palota 11088 Budapest,
Pollack Mihály tér 3./
A belépő ára a helyszínen 10 000 Ft
Részletek: www.borbarat.com
vagy a 06-30/370-8689 számon.
A Borbarát előfizetőinek
jelentős kedvezmény.

Sikertörténet

Éppen negyvenöt éve kezdte meg működését az Egyesült Államokban a Qualiton Imports. Az elmúlt időszak sikertörténet: az alapító, a nyolcvannégy éves Quittner Ottó ezer eladott János vitéz-albummal kezdte kereskedői pályáját, de cégében ma már tizenhárman dolgoznak, a New York negyvenedik sugárútján található irodából és raktárból pedig mintegy hatszázötven, lemezeldással foglalkozó vállalkozást látnak el lemezekkel.

❖ Várkonyi Tamás

Ma már Quittner Ottó lánya, Anita vezeti a céget

A Qualiton Imports honlapja

Ez a történet is 1956-tal kezdődött: egy fiatal óbudai ügyvéd, Quittner Ottó New Yorkba disszidált. Mivel a szakmáját a tengerentúlon nem tudta folytatni, ilyen-olyan alkalmi munkákkal kereste kenyerét. Ilyen alkalmi munka volt, amikor az akkori Magyar Hanglemezgyártó Vállalat egyik képviselője megkérte, próbálja meg eladni Kacsóh Pongrác János vitéz című daljátékának felvételeit New Yorkban. Az ötlet abszurditása ellenére Ottónak ezer darabot sikerült eladnia az egzotikus albumból. A sikeren felbuzdulva – no, meg kedvet is kapott hozzá – ő is elkezdett lemezekkel foglalkozni: 1964-ben feleségével, Judithtal – és ötezer dolláros kölcsönrel – megalapította saját vállalkozását, a Qualiton Imports nevű céget, amellyel először magyar lemezeket importáltak, a Hungaroton előd-márkájának kiadványait.

Elsők között

„Kis piaca volt akkoriban a magyar lemezeknek – meséli Judith –, viszont ennek a hanghordozófajtának jobban virágzott a kultúrája, mint manapság. A magyar kiadványok után sorra vettük be katalógusunkba a cseh, angol, svéd, olasz és francia lemezeket. Ma már mintegy hatszázötven lemezkereskedőt – lemezboltot és internetes portált – látunk el áruval szerte az Egyesült Államokban. New York-i irodánkban és raktárunkban tizenhárman dolgozunk, az üzletet ma már lányunk, Anita vezeti.”

„Sajnos a gazdasági válság miatt a piac egyre szűkül, a legnagyobb cégek is képtelenek fenntartani magukat” – veszi át a szót Anita. „Jó pár évvel ezelőtt a legnagyobb forgalmazó, a Tower Records mintegy hetven üzletét zárta be és vonult vissza a világhálóra, és ugyanez a sors vár a másik óriásra, a Virgin Recordsra is. Az emberek ma már megnezik, mire költik a pénzüket, és mivel a zenehallgatás – egyeseknek – nem létszükséglet, a lemezvásárláson (is) spórolnak.”

A következő mondatokban nem nyelvhelyességi negatív rekordokra pályázunk, és nem is retorikai eszközökhöz folyamodunk, amikor intenzív szóismétlésre kényszerülünk, a Qualiton Imports ugyanis több területen is

A Qualiton Imports raktára

A Qualiton Imports irodája – ide érkeznek be a rendelések

elsőnek mondhatja magát. Az Egyesült Államokban elsőként ismertette meg a magyar lemezeket; az első olyan vállalkozás volt a hatalmas országban, amely klasszikus zenei lemezek független terjesztőjeként és importőreként alakult meg. A nyolcvanas évek első felében – szintén elsőként a piacon – tette hozzáférhetővé az akkor forradalmian új hanghordozót, a CD-t az Egyesült Államokban. (Ezt azért is tehetette, mert a Hungaroton az első között jelentetett meg CD-eket.) Kevésbé lényegesnek tűnő, de annál fontosabb részlet, hogy elsőként csatolt a magazinokban megjelenő színes hirdetései mellé mintalemezt. Ahogyan a CD egyre jobban elterjedt, a Qualiton

Imports úgy fogadta be a vezető európai lemezkiadókat, sőt ma már ázsiai cégeket is képvisel; katalógusában több száz label kiadványa szerepel. Bár terjesztői tevékenységének nagy részét a klasszikus zene uralja, katalógusában számos más műfaj és stílus is megtalálható a jazztól és bluestől a nosztalgián, a pop-rockon és a countrys keresztül a filmzenéig – nem csoda, ha számos rádióállomás is igényt tartott az együttműködésre.

Nem magyarok veszik

A ma Hungaroton néven működő céggel kötött szoros együttműködés egyik hozadéka a névválasztás, hiszen nevüket abból a márkanévből vették, amelyet a magyar lemezkiadó negyvenöt éve viselt. Szintén az együttműködésnek köszönhető, hogy amikor a kilencvenes évek elején – gyakorlatilag pénztelenül – megalakult a Hungaroton Classic, az eladható CD-k utángyártását a Qualiton Imports finanszírozta: megelőlegezte az összeget, hogy a magyar cégnek legyen miből készíttetnie az árut. Végül pedig egy érdekesség a vásárlóközönség megosztásával kapcsolatban: a magyar kiadványokat már a rendszerváltás előtt is elsősorban az amerikai cégek vették, de mióta minden akadály elhárult kinti honfitársaink hazalátogatása előtt, a magyarok még a korábbinál is kevesebb hazai kiadványt vesznek az Egyesült Államokban. A Qualiton Imports honlapján (www.qualiton.com) ma is rendkívül erős a magyar lemezek jelenléte, szinte valamennyi jelentős vezető kiadó mellett a Hungaroton legfrissebb albumai is folyamatosan láthatók és megvásárolhatók. ■

A magtól a virágig

A Warner Music Hungary a hazai művészekért

Hat év alatt tizenkét magyar vonatkozású kiadványt jelentetett meg a londoni székhelyű Warner Classics and Jazz. A háttérben a magyarországi leányvállalat aktivitása áll, amelynek köszönhetően Európától Japánon keresztül az Egyesült Államokig kaphatók magyar – már befutott vagy pályakezdő – művészek felvételei. Az eddigi eredményekről Zsigó Katalint, a Warner Music Hungary klasszikus zenei menedzserét kérdeztük.

➔ Várkonyi Tamás

A Warner Music Hungary alapvető feladata a nemzetközi repertoár marketingjével foglalkozni Magyarországon, közismertté tenni a kiadó katalógusát a vásárlók és a kereskedők számára. Emellett külön hajtás a magyarországi leányvállalat tevékenységében, hogy magyar előadókkal készítendő albumok terveit terjeszti elő a londoni kiadónak, és ha ezeket elfogadják – no, meg az anyagi fedezetet is sikerül megteremteni – olyan felvétel készülhet, amely bekerül a Warner Classics and Jazz nemzetközi katalógusába, és így a világ mintegy harminc országába juthat el.

Kétféleképpen csírázhat ki egy kezdeményezés: vagy a Warner Music Hungary jelentkezik új ötlettel, vagy őt keresik meg művészek, együttesek. „Ha egy projekt a művészi és technikai igényeket kielégíti, finanszírozási lehetőségeket kutatunk, ezek felállítására viszont nincs recept, minden virágnak más az illata” – mondja Zsigó Katalin. „Rendszerint olyan felvételek terveit terjesztjük a kiadó elé, amelyekben a magyar előadóművészek autentikusak tudnak lenni, Csajkovszkij V. szimfóniájával valószínűleg hiába próbálkoznánk a londoni vezetőségénél. Ezért készülhetett el a Danubia Szimfonikus Zenekar három lemeze (Táncok Magyarországról; Dohnányi-művek; Brahms: Magyar táncok) vagy a Bánk bán Marton Évával, Rost Andreával; Farkas Gábor bemutatkozó albuma Liszt műveivel, Rost Andrea és Simon Izabella lemeze Bartók Kodály, Ligeti dalaival. Ha a műsornak nincsenek egyedül vonásai, a művész neve az adu: ilyen volt például Rost Andrea Mozart-áriákból összeállított

DVD-je és CD-je a Liszt Ferenc Kamarazenekarral, valamint Schiff András és Perényi Miklós három koncertből álló sorozata a Zeneakadémián, amely DVD-n látott napvilágot. Ehhez a kiadványhoz a Zeneakadémia keresett szponzorokat, de minden esetben pályázatok révén is megtámogatjuk a projekteket” – meséli a

klasszikus zenei menedzser.

A jazz esetében nehezebb élvonalba kerülni magyar vonatkozással, de Frictions című albumával, Kurt Rosenwinkel közreműködésével a Párizsi Martial Solal Jazz Zongora Verseny és a Montreux-i Jazz Fesztivál zongoraversenyének győztese, Szabó Dániel Magyarországon elérte azt az eredményt, ami a magyar piacon várható. (A Warner magyar kiadványai Magyarországon rendre arany- és platinalemez példányszámot érnek el.) Szintén nem klasszikus lemez volt a Quartett Escualo bemutatkozó Piazzolla-albuma – ez a formáció az első budapesti Fringe Fesztivált nyerte meg.

Nem szorul bővebb kifejtésre, mit jelent a magyar zenészek presztízse, illetve az egyéni karrierek szempontjából bekerülni egy világcég nemzetközi katalógusába. Farkas Gábort például olyan elsőlemez művészek nevezik a brit Gramophone szakkritikusa, akiéhez fogható briliáns előadást nem hallott az utóbbi években. A dicsérő jelzőktől színes kritikát bármely befutott művész megirigyelhetné,

de olvassunk a sorok között! Nemcsak az előadót, hanem a hazai leányvállalat klasszikus zenei vezetését, Zsigó Katalint is dicséri: értékrendje nem különbözik a világsztárokat foglalkoztató londoni kiadótól. ■

Reviews Instrumental

Liszt

Piano Sonata, S178. Ave Maria (Die Glocken von Rom), S182. Hungarian Rhapsody, S244 No 12. Miserere du Trovatore (Verdi), S433. Réminiscences de Bocca negra (Verdi), S438
Gábor Farkas pf

Warner Classics & Jazz © 2564 69284-7
(66' • DDD)

Liszt's technical challenges are met and surpassed in an impressive debut

It is a pleasant task to welcome a new name on the block with a debut recording as impressive as any I have heard in the past few years. From the word go you know you are in a safe pair ▶

of hands – not that Farkas is inclined to play it safe when it comes to tempi and the music's more perilous passages – with a warm, velvety

sound throughout his wide dynamic range, and an innate grasp of Liszt's idiom.

The greatest compliment I can pay him is that there are none of the kind of disquieting mannerisms that send you scuttling to check the score. And when the big technical challenges hove into view (the final page of the Twelfth Rhapsody, the *stretta/presto* passage towards the end of the Sonata) you know that Farkas will deliver, and then some.

The two Verdi paraphrases come off splendidly (the booklet reminds us that, despite Liszt's admiration of Verdi, the

Harminc év, ezeröttszáz lemez

A Chandos születésnapjára

Nem szokásos egy lemezkiadó vezetőjét díszdoktori címmel kitüntetni. Pedig Brian Couzens tavaly novemberben felölthette az arany-fekete talárt az Anglia Ruskin Egyetemen. Nem kevés, amit tett: az általa éppen harminc éve alapított Chandos ma már a világ egyik legjelentősebb független kiadója.

➔ VT

A Chandos katalógusa mintegy ezeröttszáz címet tartalmaz, lemezeit a világ negyven országában, köztük Magyarországon is terjesztik. Kínálata abban különleges, hogy nemcsak a régi, hanem a XX. századi zene is tekintélyes helyet foglal el benne. Régizenei kamaraegyüttesei közül kiemelkedik a Purcell Quartet, amely gyönyörű felvételeket készített Corelli triószonátáiból, és olyan rangos művészek közreműködésével rögzíti Buxtehude összes egyházi kantátáját, mint Emma Kirkby vagy Michael Chance. Szintén a nagy hagyományú brit régizenei mozgalmat képviseli a Chandos felvételein a Collegium Musicum 90, amelyet a Magyarországon is jól ismert hegedűművész, Simon Standage vezet. Ez az együttes – a régizenére létrehozott sorozat, a Chaconne keretében – rögzítette Bach és Jean-Marie Leclair hegedűversenyeit, számos Telemann-, Vivaldi- és Marcello-alkotást, barokk operák sorát, köztük az idén 350 éve született Henry Purcell operáját, a Dido és Aeneas A Felvilágosodás Korának Zenekarával, Sarah Conollyval a női főszerepben. Ezen izgalmas felvételeik mellett külön megemlíthető a Joseph Haydn és Johann Nepomuk Hummel miséiből készített összkiadás, valamint Händel Perthenope című operájának nagyszerű felvétele. A kiadó névadója Chandos hercege, akit a brit uralkodóház egyik legbőkezűbb mecénásaként ismer a történelem, és aki Händelnek is adott megbízásokat – az ő nevét őrzi az idén évfordulós zeneszerző Chandos-Anthems sorozata is.

Mindemellett a romantikus kor is szép számú felvétellel képviselteti magát: Liszt Ferenc szimfonikus költeményeiből vagy a francia Vincent d'Indy zenekari műveiből épülő sorozat mellett például sok Dohnányi-alkotást is

találunk. A Chandos a XX. századi muzsika teljes spektrumát lefedi, nem feledkezve meg az életművek rendszerint mellőzött darabjairól sem. Talán egyik kiadó katalógusában sincs ennyi orosz zeneszerző, de kínálatuk nagy szeletét jelenti a XX. századi brit zene is: impozáns a William Walton-összkiadás, a Holst-sorozat, valamint Bax, Britten, Vaughan-Williams, Michael Tippett művei. Mindehhez – a már említetteken kívül – olyan kiváló előadógárdát foglalkoztat az idén harmincéves kiadó, mint Neeme Järvi karmester (ő nemrég készítette el a kiadónál huszonkettedik Prokofjev-lemezt), Gianandrea Noseda, Sir Charles Mackerras, Genna-

gyij Rozsgyesztvenszkij, Yan Pascal Tortelier és Leonard Slatkin. Tavaly – éppen a Chandos számára készített lemez felvételekor – bekövetkezett haláláig a kiadó egyik legaktívabb művésze volt a brit zenei élet egyik emblemikus alakja, Richard Hickox is. Zenekari között megtalálható Klemperer egykori legendás együttese, az utóbbi évtizedekben is a világ legjobb dirigensein edzett Philharmonia Orchestra, a BBC Filharmonikusai, a Londoni Filharmonikusok, a Skót Királyi Zenekar, a Skót Nemzeti Zenekar, valamint a szintén a világ élvonalába tartozó Academy of St. Martin in the Fields kamarazenekar. A Chandos kiadványai rendszeresen nyernek zenei díjakat: 2001-ben az év lemezkiadójának választotta a brit Gramophone zenei szaklap, 2008-ban két Grammy-díjat gyűjtöttek be.

A hangversenyrendezés művésze

A Liszt Ferenc Kamarazenekarról és a Bartók Vonósnégyesről szóló kötetek után a Gramofon Könyvek sorozat újabb darabja a rendszerváltást követő másfél évtized egyik legjelentősebb hangversenyrendezőjének, fontos zeneszociológiai kutatások révén is neves személyiségnek, Strém Kálmánnak állít emléket, születésének hetvenötödik évfordulóján.

➔ Gramofon

Strém Kálmán neve elsősorban a ma is nagy sikerrel, telt házas koncertekkel futó A Zongora sorozattal, a fertői Haydn Fesztivállal és a Földvári

Napokkal forrt egybe. Ő „hozta vissza” Magyarországra Schiff Andrást, ő indította el a Földvári Napokat, ami a kortárs zene legjelentősebb szakmai találkozója volt majdnem tíz éven keresztül, és ő hívta életre előbb a Budapesti Vonósokra alapozva a fertői Haydn Fesztivált, amely a nemzetközi zenei élet nagyságait is vendégül látta az Esterházy-kastélyban. A rendszerváltás előtti évtizedekben zeneszociológiával is foglalkozott, fő törekvése az volt, miként lehet a fiatalokat és a vidéket bekapcsolni a zenei életbe. *Hol vannak a magyar vonósok?* című munkájával nagy port kavart, mert fel mert tenni olyan kérdéseket is, amelyeket más nem. A most megjelent kötet a zenei élet mintegy hetven szereplőjének emlékező írását tartalmazza, köztük olyanokét is, mint a már elhunyt Fodor Géza vagy Szöllősy András. Az emlékezések között kapott helyet Kurtág György Strém Kálmán emlékére írt zongoradarabja, valamint Sári József Elmúlás (Verfall) című dala is, szintén Strém Kálmán emlékének dedikálva. (A kompozíció először a hetvenötödik születésnapon tartott, május végi hangversenyen hangzott el a Zeneakadémián.)

A kétszázötven oldalas, gazdagon illusztrált kiadvány jelentős része foglalkozik Strém Kálmán életútjával és családi hátterével, kezdve a nagykanizsai zsidóság történetétől a második világháború borzalmaig, és olyan családi dokumentumokat – fényképeket, leveleket – is közread, amelyek nemcsak Strém Kálmán életének egy-egy pillanatát tükrözik, hanem a kort is felidézik. Publikációi mellett az általa rendezett koncertek

lajstromát is közli a könyv, amiből kitűnik, milyen fontos szerepet töltött be Strém Kálmán az ország hangverseny-

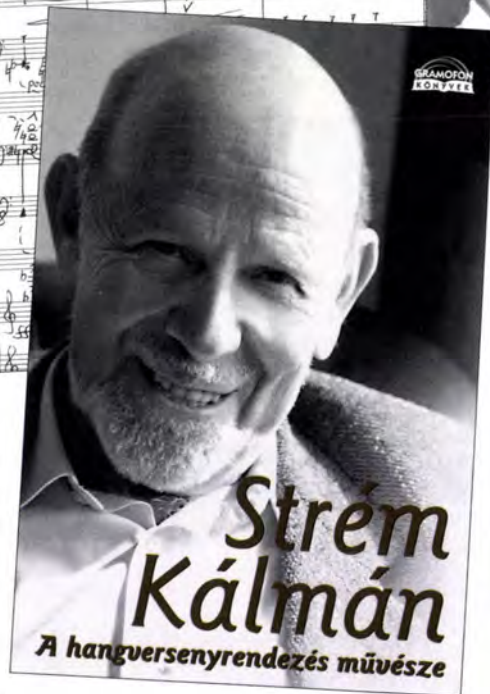
életének pezsgővé tételében.

Ahogy Farkas Zoltán írta 2006-

ban, nekrológiájában: „Nem volt könnyű ember: ragaszkodott meggyőződéséhez, és olykor még a zenészekkel is összecsordulási támadtak. Különösen azt nem szerette, ha valaki a saját karrierjének építését magasabbra helyezte a művészi célok-

nál. Igazi csatáit azonban soha nem a zenészekkel, hanem a zenészekért vívta. [...] Nem hiszem, hogy a túlzott borúlátás vagy Strém Kálmán személyének túlbecsülése mondatja velem: halálával egy korszak zárult le a hazai hangversenyrendezésben, és cudarabb napok jönnek ezután. Amikor a kultúra értékei nem magától értődőek többé a társadalom számára, akkor a Strém Kálmán-féle mentorok védelmet, garanciát, fogódzót jelentettek. Mentorok? Vajon jogos-e a többes szám? A percmberkék dáridója tart – sőt, talán még csak most kezdődik igazán. Mégis, ha lesz még

hangversenyrendezés, amely a fennmaradásért folytatott küzdelemben a biztos kasszasiker és a kommersz kínálat helyett az igazi érték fölfedezésének érdekében kockáztatni is mer, ha lesz zeneélet, amelyben a józan ész és az együttműködő jó szándék invencióval párosul, ha a döntéshozók olykor a valódi értékek mellé állnak, ha világraszóló kincsünk, Eszterháza sorsa egyszer megnyugtatóan rendeződik, s e rendezésben Haydn szelleme úrrá lesz a szellemtelenségen – akkor ez mind egy kicsit Strém Kálmán győzelme is.”

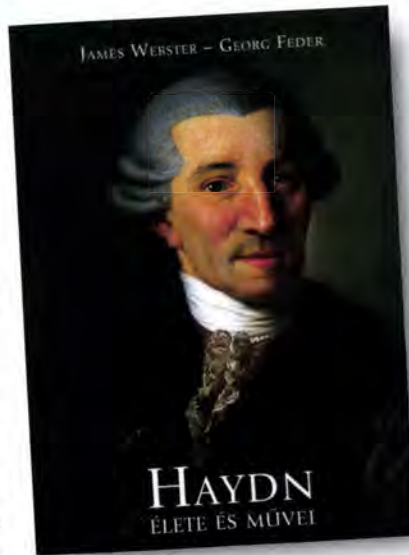
JAMES WEBSTER – GEORG FEDER: HAYDN ÉLETE ÉS MŰVEI

Fordította: Malina János
Rózsavölgyi és Társa, 192 oldal

Az értékes magyar nyelvű ismeretterjesztő irodalomban megkülönböztetett helyet foglalnak el a Grove Monográfiák, amelyek az 1980-as évek második felében jelentek meg a Zeneműkiadó, illetve az Editio Musica kiadványaiként. Annak idején a tervekben szerepelt Haydn is, a fordítás alapjául a Papermac által 1982-ben megjelentetett The New Grove sorozat kötete szolgált volna. Az a könyv, azaz lexikon-címszó Jans Peter Larsen munkája, a műjegyzéket Georg Feder állította össze.

Azóta elkészült a Grove Lexikon új kiadása, így a Haydn-évre már az abban szereplő Haydn-szócikk jelent meg Malina János magyar fordításában. A szöveg korántsem találkozhat olvasóközönsége maradéktalan elismerésével. Része van ebben a korábbi magyar nyelvű (s jelentős részben magyar szerzőktől származó) Haydn-irodalomnak, amely kétségkívül elkényeztette az érdeklődőket. Ennek a kötetnek elsődleges létjogosultságát az adja, hogy az újabb kutatási eredmények birtokában készült, s így szinte naprakész információkat tartalmaz.

De nem csak az elkényeztetettség számlájára írható az olvasó elégedetlensége. A szép kiállítású kötet alig nyolcvanoldalnivaló olvasnivalót tartalmaz,

második felét nagyrészt a műjegyzék alkotja, illetve részletes, témákra bontott irodalomjegyzék és rövid névmutató teszi teljessé.

Ahogy az a legtöbb lexikon-szócikk esetében lenni szokott, a laikus érdeklődő számára az olvasmány nem jelent különösebb élményt. Némely megállapítása népszerűsítő ismeretterjesztő irodalomban is nehezen kaphatna létjogosultságot. A fordítás aligha lehetett lelkesítő a Haydn-szakirodalom és -életmű alapos ismerője, Malina János számára; legalábbis ezzel próbálnám menteni az olyan „lapos” fordulatokat, amelyeket saját írományban bizonyára nem vetne papírra. Mindez persze az olvasó számára közömbös; tény, hogy amit kézhez kap, abban kevés örömet talál. Olyasmiket tud meg, mint hogy: „bár durva leegyszerűsítés, de ez a vélemény nagy hatást gyakorolt a zenetörténet-írásra”; vagy: „ezek a kvartettek,

melik ilyen módon a »zenéről szóló zenék», vitathatatlanul az első modern zeneművek”. Nemegyszer elverődik a por a múlton... pedig attól aligha értékesebb a jelen!

Sajnos, a névmutató megbízhatatlan, s a műjegyzékben az adott mű előfordulását feltüntető oldalszámok is több helyütt pontatlanok. Eggyel több magyar nyelvű Haydn-könyv tehát – de nem olyan, amely rangjában kiváltaná bármely korábbit.

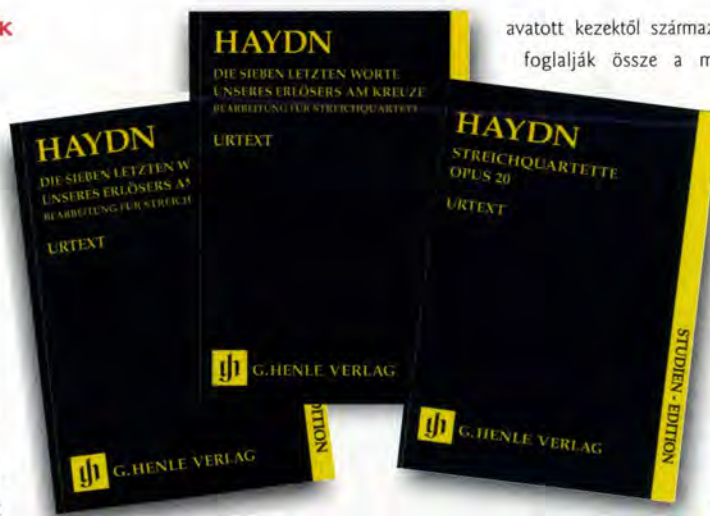
Fittler Katalin

JOSEPH HAYDN: VONÓSNÉGYESEK

G. Henle Verlag

Mindenki másképp csinálja: város, fesztivál, ország, előadóegyüttes, egyetem, tudományos testület, emlékhely, rádióadó és könyvkiadó – mind más-más módon emlékezik meg egy általa fontosnak tartott alkotóról. Ki hetekben, ki hónapokban, ki években előre gondolkodik. Az 1948-ban, Günter Henle által alapított Henle Verlag – a Haydn-kutatás egyik fellegrárájának tartott kölni Haydn-Instituttal közösen – 1958-ban indította útjára a száztizenegy kötetesre tervezett Haydn-összkiadást, amely összetettsége miatt még mindig nem befejezett, de kétharmad része – például valamennyi vonós négyes – már napvilágot látott.

A kiadó az új évezredben Studien-Edition néven, kisebb formátumban is kezdte megjelentetni a ma ismert összes eredeti forrás egybevetésén alapuló, úgynevezett urtext-kiadványait, s a Haydn-évre időzítette a Haydn-vonós négyesek tizenkettedik, befejező részét ebben a szériában. Jellemzője a sorozatnak, hogy tartalmilag megegyezik az összkiadás vagy a Henle által kiadott más művek – mert a kiadó a Haydn-, Beethoven- és Brahms-összkiadásokon kívül egyes művekből is ad ki urtextet – „nagy” kötetivel, de kisebb formátuma, puha kötése miatt a „közember” számára is megfizethető. Az előszavak is

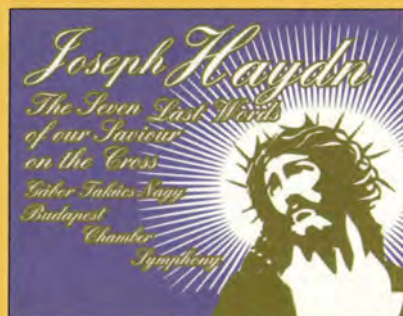
avatott kezektől származnak; tömören, de színesen foglalják össze a művek keletkezéstörténetét,

helyezik el azokat az életműben. A kötés, a kiváló papírminőség ugyanakkor hosszú élet-tartamot ígér, a kottákép áttekinthető. Mindez nemcsak a szakmaibeli, hanem azok igényeit is kielégíti, akik nem hivatásból, hanem pusztán szeretetből foglalkoznak ezekkel a remekművekkel, játsszák vagy kottával a kézben hallgatják a zenét – méltán lett Európa-szerte

rendkívül népszerű a Studien-Edition, és szerencsére Magyarországon is kapható.

A Henle Verlagról érdemes elmondani, hogy eddig összesen hétszázötven urtextet jelentetett meg Bachtól Debussyig, Händeltől Gershwinig, ami azért bámulatra méltó, mert – mint az sejthető – egy-egy kiadvány mögött több ember fáradságos-aprólékos munkája, több évtizednyi kutatás tapasztalata áll. A Henle a klasszikus zenei hangszeres repertoár egyik legjelentősebb kiadója a világon; a Henle kottáiból játszik többek között a Hagen Quartett, Daniel Barenboim, Schiff András, Alfred Brendel, Murray Perahia és Gidon Kremer.

Várkonyi Tamás

**HAYDN: VERSENYMŰVEK,
C-DŰR SZIMFÓNIA, NO. 60**

Baráti Kristóf – hegedű

Karmester és zongorán közreműködik:

Rohmann Imre

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok

**HAYDN:
A MEGVÁLTÓ HÉT SZAVA
A KERESZTFÁN**

Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok

Karmester: Takács-Nagy Gábor

MAHLER: IV. SZIMFÓNIA

Miah Persson – ének

Budapesti Fesztiválzenekar

Karmester: Fischer Iván

A Haydn-émlékév hívta életre a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok két új CD-jét. Mindkettőn Rohmann Imre vezényel, a tőle megszokott intelligenciával és stílusotthonossággal. S ha szemére lehet vetni valamit, az épp a felvétel erénye: semmi könnyen azonosítható, jellegzetes előadói stích, semmi feltűnő értelmezési szándék nem lóg le a felvételtől. Jó tempókkal, markáns, de mégsem eltúlzott dinamikai kontrasztokkal, a manapság divatos, ám gyakran szaggatottsághoz vezető túltagolás helyett gördülékeny, folyékony előadásmóddal találkozhatunk a lemezen. Nem egyértelműen pozitív minden esetben a mérleg, az „Il distratto” szimfónia első tételének lendülete számomra hamar kiüresedik. Második tétele – a zene karaktere és tempója is ezt kívánja – levegősebb, tartalmas megállásokban gazdagabb előadásban csendül fel. Tónusában, dinamikai árnyalatokban viszont – ha nem is színesebb, de – kidolgozottan lazúros hangzást tartok ideálisnak. (Még akkor is, ha a vaskosabb basszusindítások, a be-bekukorékoló fúvósok interpretációs szándékot tükröznek.) A harmadik tétel töredezettségével kapcsolatban mintha Rohmann nem feltételezne Haydn részéről szándékolttságot. Meggyőző a negyedik tétel vehemens indítása, virtuóz sodrása, az

ötödik gyengéd-szemérmes szerenádmuzsikája, az utolsó tétel hangolás-vice pedig sokadik meghallgatás után is mosolyt fakaszt. A lemez két versenyművel indul. Baráti Kristóf pompás szólójával a „melki” melléknevet viselő A-dúr hegedűverseny kontúrjaiban a régiesebb, barokk concerto-stílust fedezhetjük fel, az előadás klasszicizáló – már amennyiben a kiegyenlítésre való törekvés, a lekerekítés szándéka klasszicizálásnak tekinthető – hangütése e kontúrú némileg elmosza. A D-dúr zongoraverseny, népszerűségéhez híven, lemezen is ragyog.

Az emlékév-indok egy megbízható, gondos CD esetében talán elegendő is. Kérdéses viszont, hogy 2009-ben van-e indoka egy viszonylag gyakran játszott, ám Haydn szándékait tökéletlenül visszatükröző műalakot lemezre venni? A lemezborítón A Megváltó hét szava a keresztfán című darab mellett olvasható opus- és a jegyzékszám a három, Haydn által kialakított műalak (Musica instrumentale, azaz zenekari darab; vonósnégyes; oratórium) közül a vonósnégyes-változatra utal, melyet a lemezen vonósnégyes játszik. A Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok azzal a hendikeppel kénytelenek játszani, hogy produkciójuk óhatatlanul egy vonósnégyes- vagy – megengedem – Végh Sándor keze alatt muzsikáló vonósnégyes (Camerata Salzburg, Capriccio) hangzásával kénytelen versenybe szállni. És elmaradni.

Molnár Szabolcs

JELMAGYARÁZAT

Remekmű
Kiváló
Jó
Átlagos
Elfogadható
Gyenge

BMC Records

BMC CD 156 (versenyművek, szimfónia)
BMC CD 157 (A Megváltó hét szava)

Channel Classics – Karsay és Társa

CCS SA 26109

Aki tudni szeretné, hogy lemezfelvételi szempontból miért jó helyszín a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, hogy mit jelent az igényes hangmérnöki utómunka, hogy számít-e, milyen kábeleket használ a műszaki stáb, hogy jó-e nekünk az SACD, hogy mitől jegyzik oly magasan a Budapesti Fesztiválzenekart, hogy miért kell Fischer Ivánt nagyszerű Mahler-dirigensnek tartanunk, az feltétlenül mélyedjen el a szemlézett felvétel első percében. Hangszerek, hangszercsoportok, témák és motívumok, hangvételek, stílusok, zenetörténeti korszakok, idézett vagy parodizált zeneszerzők valóságos leltára ez a perc, s mint egy enciklopédiában, a környezetétől teljesen elválasztva, lehatárolt módon, szócikk gyanánt tanulmányozható minden. A későbbiekben is rendkívül meglepő, valóságos koncert-szituációban soha nem hallott aprólékosággal közvetíti a lemez Mahler szimfóniáját, melyről Fischer állítja – és a felvétel teljes mértékben igazolja is őt –, hogy egyedülálló egyszerűségű (tisztaságú) és transzparens (áttetsző, átlátható) kompozíció. Egyszer már rajongtam a kreatív hanglemezt-utómunkáért, a mű (át)értelmezéséhez hozzájáruló, a felvételkészítést önálló művészeti ágként tekintő előadóművészi felfogásért (Eötvös Péter Stravinsky-lemeze kapcsán), most ismét ezt teszem. Mozaik-szerűen indul a kompozíció első tétele – néhány percig félttem, hogy nem is fog összeállni –, ám Fischer elhárítja a veszélyt. A harmadik tétel megindító, még a gazembereket is könnyekre fakasztaná. A negyedik tétel dala pedig olyan, mintha nem most történe, hanem valamikor száz évvel ezelőtt. Szerintem katartikusan borzongató.

Molnár Szabolcs

Chandos 30

Soli Deo Gloria

Vol. 20

Purcell 350

Berlin Classics

MAGYARORSZÁGON FORGALMAZZA: KARSAY ÉS TÁRSA KFT.

Tel.: 200-6443 Fax: 200-9650

SÁRI JÓZSEF:
SONNENFINSTERNIS – NÉGY ZENEKARI
KOMMENTÁR
LEONIDEN
ZENITH

MR Szimfonikusok

Karmester: Kovács János, Kovács László

A Magyar Rádió és Hungaroton közösen határozta el, hogy jelenjék meg évente két kortárs szerzői lemez olyan értékes kompozíciókkal, amelyek így módon sokakhoz juthatnak el.

Napjaink hangversenyéletének műsorpolitikája nem teszi lehetővé, hogy azok a zenekari művek, amelyekből hangfelvétel készült, lehetőleg több alkalommal, koncertek műsorán is szerepeljenek, s tény, hogy rádióműsorok keretében is ritkán hangzanak el. (Az érem másik oldala: a kortárs zenekari művek egy részének előadására még országos viszonylatban is csupán kevés zenekar vállalkozhat). Az első kiadványpár egyik darabján Sári József három műve szerepel az MR Szimfonikusok tolmácsolásában: a szerző első, Sonnenfinsternis című operájából készült négy zenekari kommentár, a Leoniden cimbalomverseny, valamint a Bartók halálának ötvenedik évfordulójára komponált alkotás, a Zenith.

A rádiózenekar speciális „műfaj”; tagjai „piros lámpára”, rövid próbaidőszak után képesek olyan előadást produkálni, amely adekvát hangzásképe a partitúrának – esetünkben ez annál is fontosabb, mivel még a szakmai érdeklődő sem jut egykönnyen kontroll-lehetőségként kottához, de ez messzire vezetne...

Sári József műveinek számottevő része kamaramű; ezeket gyakrabban adják elő. E kisebb lélegzetű darabok ismerete hasznos előtanulmány a nagy apparátusra szánt művek hallgatásához, amelyek korántsem tartoznak azok közé a kompozíciók közé, amelyek első találkozásra „megadják

magukat”. Ilyen szempontból ideális a hangfelvétel mint közvetítő közeg: ki-ki tetszés szerinti számban hallgathatja meg bármely műsorszámát. Haszna Sári József művei esetében felbecsülhetetlen: ami első hallásra hangtömeg, többszöri újrahallgatáskor egyre áttekinthetőbbé válik.

A szerző magát epikus alkatnak tartja, s joggal. Szeret és tud elbeszélni, mondandójához gyakran fűz kommentárokat, megjegyzéseket. Ezek a „lábjegyzetek” teszik izgalmassá műveit; az előadók számára külön feladat nem téveszteni szem elől a fősodort, s rangjukhoz méltó súllyal kezelni a mellékszálakat. Mindegyik mű méltó dirigens kezébe került.

Külön örvedetes, hogy a zenekari kommentárok segítségével a Sonnenfinsternisszel valamelyest megismerkedhet a hallgató: a 2000-ben Pforzheimben bemutatott opera magyar nyelvű, magyarországi bemutatója ez év novemberében lesz az Operaházban.

Figyelemre méltó a borító: megmutatja, mi az, amit a fiatal grafikus (Bányay Anna) a szigorúan strukturált zenéből kihall. Remélhetőleg generációja fogékony e látvány iránt.

Fittler Katalin

Hungaroton Classic
 HCD 32576

BARTÓK: GYERMEKEKNEK

Bartók Új Sorozat, vol. 26

Kocsis Zoltán – zongora

A tény, hogy a Bartók Új Sorozat a Gyermekeknek-füzetek felvételét másfél évtizeddel korábbi Philips-rögzítésből kölcsönzi, két elhatározást is jelenthet. A kiadás *spiritus rectora*, Kocsis Zoltán érvényesnek gondolja előadását, vagy – illetve ezen túl – nem szeretné új „alámerüléssel” bonyolítani az első, a Mikrokozmoszt megelőző bartóki zongoraiskola eszköztelenségét. Nyilván nem kell egész életet eltölteni a Megöltek egy legényt kontrázó jobbának –baljának felfejtésével, míg a Kékszakállú jelentéstregeit jó, ha türelemmel (s idővel újra-) bogozzuk. Kocsis nem a revidéált, hanem a Rozsnyai-féle elsőkiadást lapozva halad a szerzői szándék szerint „egyszerű, könnyű, de nagyon is komolyan gondolt darabocskákkal”. Hogy nem gyermekként ül le hangszerre mellé, világos: nem a megyei verseny legügyesebbjét – vagy rajta keresztül tanárnőjét – halljuk didaktikus, esetleg *natur-naiv* műismerettel, hanem a gyűjteményt bagatellfűzéként elemző, felnőtt művészt. A kiadó a tehetségesek számára Bartóktól külön kért *ad libitum-* és *attacca-oázisokat* – Kocsis e kereteket saját *dúdolásától* vezetve ki is használja. És ez nem a zeneszerző szelleme ellen való, de-hogy. Bartók nyilván nem azért közölte mind a nyolcvanöt apró opus ihlető népdalának verseit, hogy ne képzelje bárki saját játéka alá azokat. Kocsis kezének éneklése érett, s így nem gyermeki, de zongorázása *sallangtalan, tiszta*. A tempó- és dinamika határokig ugyan előszeretettel leng ki, és Rozsnyai Károly tán aggódna *rubatói* miatt, mi azonban örülünk, mert nem gyermekbörbe búj, tehát művi *tolmácsolást*, hanem *öszinte, mégsem „túlspilázott”* olvasatot kaptunk. Így az is nyilvánvaló, hogy a jövő kis zongoristáit nem „kocsisul”, hanem *dúdolni* kell megtanítani, saját *nótájuk* szerint.

Ókoudás Szilveszter

Hungaroton Classic
HCD 32616

BACH: GOLDBERG-VARIÁCIÓK

Catrin Finch – hárfa

Újabb Goldberg-variáció. Az alaphangszereken túl hallottunk vonóstriót, orgonát, cimbalmot, s most hárfát is. Catrin Finch átdolgozása indokolt. Míg orgonán még az eredeti mű szólal meg, a hárfa alternatív hangvilág. Az egész olyan, mintha tengerben hallanánk a nagy variációsorozatot. Főképp az I. és VIII. variáció fenn élesen csengő, lenn pedig lágyan zúgó, puhán morajló. Nagyon érdekes, ahogy a hárfa magától adja egyszerre e kétféle hangzást a szólalmok mélysége, magassága alapján. Egy hangszer, de kétféle hangzás. Varázslatos a III. hangja, mintha a mélyebb szólalm messzebbre térne. Vízizene? Amikor jobban összeolvadnak a hangok, mintha vízben gyöngyöznenek. Aztán amikor Finch kisebb zengés mellett dönt, mintha kibújnának a vízből, vagy legalábbis magasabban volnánk. Szépen váltogatja eszerint a tételek alaphangját. Vannak hárfán kifejezetten előnyösen mutatkozó variációk (XII., XVI., XX., XXV.), és vannak kevésbé tetszetősek, melyek hangzása nem makulátlan (IV., V., VI., XVII.), ám helyesebb a nehéz feladat jeles megoldását látni bennük, semmint mellékzörejeken fennakadni. A X. variáció izgalmas pengetve, ebben s a rákövetkezőben csodálatos a hang kigyózása a térben. Emlékezetes a XVII. variáció hangzuhataga, a XXIII. és XXVI. bravúros megoldása. Finch néha a határokat feszegeti. A XXIX. variáció effektusokban kiváltképp gazdag. A két keretű *ária* inkább lírai, lassú és finom, de a variációkban Finch végig pörgős, intenzív, sosem nyugszik meg igazán. Gyakorta éppen a sodró tempó ragad magával. Az átdolgozást nemcsak a *reper-toárbővítés* indokolja – ez csak aprócska érv lehetne –, hanem a *csembalóból* kiindulva már-már logikus átmenet egy egészen különleges hangzásvilágba, amelyet az ember aligha felejt.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
477 8165

HÄNDEL: ORGONAVERSENYEK, OP. 4

Accademia Bizantina

Ottavio Dantone – orgona

Elsőre bizzar kép tárul a szemünk elé: orgona a londoni színházi *kulisszák* előtt? A hallgató zavarát fokozza a különös szereposztás is, hisz a hangszer királynője ezúttal zenekari versenymű szólóhangszereként debütál. Történelmi pillanatok ezek: „George Frideric Handel” előadói ambíciói új divatot teremtenek az 1730-as évek angol társasági életében, az orgonaversenyekkel *dúsított* oratórium-előadás önálló „intézménnyé” fejlődik. A színházi eseményeket páratlan attrakcióként hirdetik. A közönséget a nagy mű szüneteit kitöltő zenei *ku-riózum* vonzza; Händel szuggesztív orgonajátéka, virtuóz improvizációja kerül a középpontba. Ilyen esetekben a *körítés* hamar túlnő a lényegen: az intermezzók elhomályosítják a színpadi darabot, a szerző személyes produkciója az énekes előadók teljesítményét és a díszletet. Pedig a versenyművek voltaképp nem is eredetiek: az op. 4-es sorozat egyes darabjait Händel korábbi, itáliai stílusú hangszeres szonátaiból dolgozta át. A Decca felvételén hat orgonaverseny hallható; Ottavio Dantone és az Accademia Bizantina előadása a korabeli londoni beszámoló nyomán kelti életre az eredeti händeli koncepciót, ezzel együtt a nehezebb utat választja. Ugyanis más előadásoktól eltérően – amelyek nem vállalkoznak a rögtönzés kényes feladatára, s a kottában látható szikár zenei alaphoz alig, vagy egyáltalán nem nyúlnak hozzá – Dantone komolyan veszi Händel *ad libitum-jelzéseit*, és bátran rögtönöz. Ráadás-képp két versenyművet improvizációval vezet be, úgy, ahogy azt saját korában Händel tehette. Vállalkozása elismerésre méltó, ugyanakkor kétélyeket ébreszt: vajon az előadói szabadságba tényleg belelért a stílustól való teljes elszakadás?

Gilányi Gabriella

Decca – Universal
478 1465

ROLAND PIANO
DIGITAL

LX-10

Gyönyörű, elegáns, letisztult: íme, az új LX-10 digitális pianínó, a mai kor hangszere. Egyedien kialakított, kiváló hangszóró rendszerrel rendelkezik. Stílusos, helytakarékos kivitelben a klasszikus pianínó családias hangulatát sugározza. AZ LX-10 a a Roland legújabb, 88-billentyűn sztereóban mintavett koncertzongora hangszínét tartalmazza, amely a Piano Designer funkcióval testreszabható. A PHA II „Ivory Feel” kalapácsmechanikás billentyűzet reprodukálja az akusztikus zongorák elefántcsontból készült klaviatúrájának felületét. A fehér billentyűk felépítése ugyanis 2-rétegű, ami csökkenti játék közben a felület „kopogó” hangját. A kiváltópontos billentyűzet architektúrája precízen reprodukálja a hangversenyzongorák „két-lépcsős” billentésének karakterisztikáját.

Roland[®]
www.rolandee.hu

Képviselet: **Roland East Europe Kft.** 2046 Törökbalint, DEPO Pf. 83. 106 (23) 338-041
Márkabolok: **Roland ZeneGALÉRIA** 1137 Budapest, Radnóti u. 9. 106 (1) 239-9756 | www.zenegaleria.hu
Roland eZene Hangszerbolt 6000 Kecskemét, Jókai u. 44. 106 (76) 329-0961 | www.ezenebolt.hu
Hoffer Hangszerbolt 9400 Sopron, Ógabona tér 16. 106 (99) 333-626 | www.hofferhangszer.hu

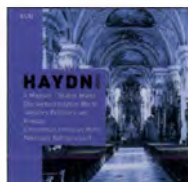

**HÄNDEL:
ZENEKARI MŰVEK**

A Warner több újracsomagolt felvételt jelentet meg az évfordulóban különösen gazdag évben. A kétszázötven éve elhunyt, „lájtos”, de tetszetős barokk muzsikát írt mesternek tízdarabos, egyenként hatkorongos doboz-sorozatot szentel, mindegyiket csúcselőadókkal. A zenekari műveket is Gardiner, Harnoncourt, Minkowski vezényli – egyúttal tehát a historikus zenélés utóbbi négy évtizedének keresztmetszetét is kapjuk. Az op. 3-as concerto grossók pazarul szólnak Minkowskiékkel (1994), az op. 6-os pedig a Concentus musicusszal (1983), de ami meglepőbb: a Vízizene 1973-as bejátszása Gardinerrel mit sem veszített fényéből! Az orgonaversenyeken kívül Händel szinte valamennyi jelentős műve helyet kapott; a gyenge pont a Tűzijáték-szvit Jean-François Paillard-féle felvétele 1962-ből, ami fölött bizony eljárt az idő.

VT

Warner Classics & Jazz
2564 69551-7

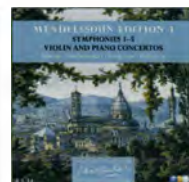

**HAYDN: MISÉK
Concentus Musicus
Wien
Karmester:
Nikolaus
Harnoncourt**

A Haydn-év alkalmából négy mise (Üstdob, Nelson, Harmónia, Teremtés), a Stabat mater és A Megváltó hét szava a keresztfán oratóriumváltozata egy dobozban, az ugyancsak jubiláló Harnoncourt vezényletével. Az idén nyolcvanéves muzsikushoz Haydn művei különösen közel állnak. Egészében véve nyugodtan és lágyan, a darabokat szép egységbe vonva dirigál. A felvételeken végig érezni az aprólékos előkészítést. Különös, hogy a hangzás meleg, mégis valami ezüstös hűvösség, racionális megfontoltság járja át – ez Harnoncourt jellemzője, ugyanakkor harmonikusan kapcsolódik Haydn meglepő mozzanatokban bővelkedő, a Mozart-hoz képest „földközelibb” világához is. A szólisták, az Arnold Schoenberg Kórus és a zenekar felkészült. Harnoncourt szándékosan kerülhetne a spontán és egyéni fordulatokat, az ideális egész megfestésére törekedve.

ZB

Warner Classics & Jazz
2564-69612-0

**MENDELSSOHN:
ZENEKARI MŰVEK
(Mendelssohn
Edition I.)**

A Mendelssohn Edition első dobozában a szimfóniák és a három fő versenymű. Három lemez – két Keilberth vezényelte nyitány kivételével – Masurral és a zeneszerző egykori lipcei zenekarával. Lágy és puha hangzás, könnyed és folyamatos zenélés, átfogó természetesség és magától értetődőség, mégis rendre érdekes epizódok. Ideális előadások. Masurt és a Gewandhaus Zenekart érzésem szerint a klasszicizmus és romantika határát jelentő darabokban nehéz megelőzni. Ezért volt kár a Skót és az Olasz szimfóniából Harnoncourt és az Európai Kamarazenekar felvételét venni. Nem rosszak ezek, főleg a Skót, de kevésbé egységesegek. A híres hegedűversenyben Vengerov hangja csodálatosan meleg, ugyanakkor cizellált. A g-moll zongoraverseny kissé kapkodó Katsaris magánszólamával, de a Capriccio brillant és a d-moll zongoraverseny helyes léptékű.

ZB

Warner Classics & Jazz
2564-69272-9

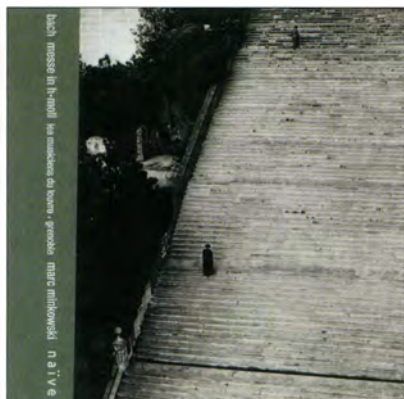
BACH: VERSENYMŰVEK

Julia Fischer – hegedű
Academy of St Martin in the Fields

Ezen az izléses Bach-lemezen – melyen négy Bach-versenymű szólal meg: az 1041, 1042, 1043 és az 1060 jegyzékszámú – korunk egyik fiatal és dekoratív hegedűművésznőjét, Julia Fischert hallhatjuk, aki két éve a New York-iak oldalán Budapesten is bebizonyította, hogy nem könnyelhetjük el egyszerűen az „ügyeletes szexi művésznők” közt, bármennyire igyekszik a kiadvány – külsőleg – ebbe az irányba elmenni, újabb vevők reményében. Julia Fischer zenélésben egyetlen negatívumot tudnék említeni: icipicit éles, fémes hegedűhangját. Ugyanakkor ura hangszerének, zeneileg pedig mostanság ritkán hallhatunk ennire átgondolt interpretációt. Ebben kiváló partner az Academy of St. Martin in the Fields, mely ezúttal karmester nélkül kerül el az ál-régizelés csapdáit, s játszik a tőle megszokott magas színvonalnál is remekebbül. Kiemelendő az összjáték – a szólista is képes háttérbe vonulni a szekvenciamenteknél (pl. E-dúr hegedűverseny, Allegro), a zenekar sem fél többszámú lenni, előtérbe lépni, ha szükséges, így helyenként a művek új arcukat mutatják. Bach játékosabb, vivaldisabb, mint ahogy megszoktuk – és ha elolvassuk a kísérfüzetet, kiderül: ez volt Fischer szándéka. A d-moll kettősversenyben Alexander Sitkovetsky méltó partner, az eredetileg két billentyűs hangszerre íródott c-moll kettősversenyben Andrey Rubtsov (oboa) alárendelt szerepet játszik, nem elsősorban zeneileg, inkább hangszinben. Az együttzenélés öröme mellett a zenei mondatok logikus megformálása, a meggyőző tempóválasztás a legfőbb erénye e négy versenymű előadásának. Sokadszori hallgatás után is szívesen térünk vissza e lemezhez. A tanulság: érdemes Bachot „hagyományosan” is elővenni olykor – ha van miért. *Mesterházi Gábor*

Decca – Universal
4780650

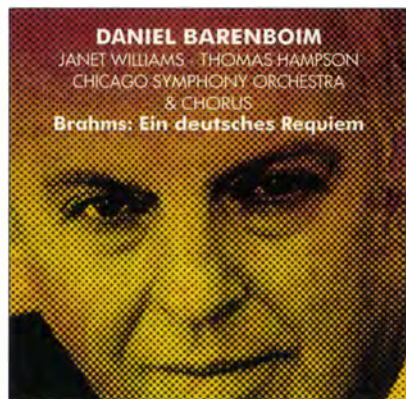
BACH: H-MOLL MISE

Les Musiciens du Louvre
Karmester: Marc Minkowski

A szép képeskönyvvel árult Bizet-lemez után Minkowski egy hasonlóan igényes, ám „képtelenül” puritán, százdalal könyvecske társaságában adta közre a maga h-moll mise-olvasatát. A foglalat minden ízében a Magnum Opus romantikus tiszteltéről árulkodik; az alkotók abban az illúzióban ringatják magukat és a hallgatóságot, hogy a Nagy Mű mindazokat naggyá teszi, akik így (befogadóként) vagy úgy (előadóként) részt vesznek benne. Kórus helyett tíz szólista együttesen éneklő kartételeket (hallottunk már ilyet, igaz, akkor egy komolyan vehető lehetőséget demonstrált), a zenekar a historikus játékmód minden trükkjére kapható, nem hiszem azonban, hogy a h-moll misét trükközéssel kell megszólaltatni. Aprópó HIT. A Credo – visszafogottan fogalmazva – a lemez legproblematisabb tétele; örült (és hallhatóan nem bírt) tempóban indul, a trombitás pedig nyilván nem akarta, hogy kiírják a nevét. Az Et in unum Dominum „elfranciásított” modorban szólal meg, gondolat nélküli manír-dömping. Terry Wey hangja is csak néha köti le a figyelmet. Az Et incarnatus est karmestere komolyan vette a metaforikus hasonlatot (miért ne venné komolyan, hiszen ő dobta be), a mise kontrapunktikus és hangszeres drámája valódi dráma, a valódi dráma pedig mi más, mint opera. Nyílegyenes butaság: a tempótlanul meghúzott diszsonanciák, majd a Crucifixus mechanikus vonzólása a tanú rá. Minkowski persze az élő előadás hevében mindig könnyen szerez önmagába, „gondolatait” sugárfénybe vonja az önbizalom. Nem is veszi észre, hogy intellektuális hamissága mily gyakran transzformálódik akusztikus hamissággá. A koncerthangokat az örökkévalóság számára megőrizte ez a lemez. *Molnár Szabolcs*

naïve – Karsay és Társa
V 5145

BRAHMS: NÉMET REQUIEM

Chicagói Szimfonikus Zenekar és Kórus
Janet Williams, Thomas Hampson – ének
Karmester: Daniel Barenboim

Ragyogó zenekar és hasonlóan remek kórus, egy kiváló bariton, egy elfogadható, bár a magasban éles hangú szoprán hallható a felvételen, amely 1993-ban készült, akkor még az Erato márka alatt, s ma a Warner Maestro sorozatában jelent meg. Ahogy a nagy kiadóktól elvárjuk: a kedvező árú újrakiadások „pusztító” borítóval jelennek meg, talán hogy felismerjük őket, a spórolás jegyében a kísérfüzetet is a Deccától lízingelik, a szöveg viszont letölthető a kiadó honlapjáról. Daniel Barenboim előadása összesség, a zongorista-karmester mintha példaképei előtt akarna tisztelni. Éppen ezért nem hiszem, hogy vakteszten valaki megtippelné, hogy ez az ő előadása, s mintha nem is ez lenne a cél. Az emlékmű hatalmas tömbökből épül, nagy nyugalmat áraszt, ehhez alkalmazkodnak a tempók is. A széles fokozások tetőpontján sem az izgalom dominál, sokkal inkább a szépség, az áradás, az erő. S ha erről – valamint a mű második tételének bibliai szövegéről (2Pt 1,24) – Babits jut eszünkbe („ez a sok szépség mind mire való”), az nem egyértelmű dicséret az előadóknak. Nem a lassú tempók, sokkal inkább – a szándékolt? – arctalanság miatt érezzük úgy, hogy Brahms Requiemje helyenként unalmas, a hatodik tétel (nem a szóló-része) pedig egyenesen szögletes. A hetedik tétel után, a mű végén pedig nem érzünk igazi katarzist. Ezzel együtt a felvétel a mai (pontosabban a tegnapi) kor jó átlaga felett helyezkedik el, s aki innen ismeri meg Brahms művét, legalább nem vezetettik félre. Aki karakteresebb előadásra kíváncsi, az viszont talál jobbat még az újabb közt is (Simon Rattle), de még inkább a példaképeknél (Herbert von Karajan, Otto Klemperer, Wilhelm Furtwängler). *Mesterházi Gábor*

Warner Classics & Jazz
2564-69601-3

EMI

**PAGANINI:
D-DÚR HEGEDŰVERSENY, OP. 6
H-MOLL („LA CAMPANELLA”)
HEGEDŰVERSENY, OP. 7**

**Baráti Kristóf – hegedű
NDR Rádiózenekar, Hannover
Karmester: Eiji Oue**

●●●●○

Baráti Kristóf vonzó személyiségének, alázatos, bensőséges muzikalitásának, kultúrájának, egész habitusának nem kedvez a médium – a hangfelvétel –, és nem kedveznek Paganini extrovertált hegedűversenyei. Zenélésének makulátlan tisztasága, virtuozitásának feddhetlensége, gondolatainak világossága viszont nagyon is tapintható. Játékának erkölcsi dimenziója van – a technika és a magatartás most inkább „csak” tiszteletet és nem szeretetet vált ki. Márpedig Baráti Kristóf hegedülését sokan, így magam is elsősorban szeretni szeretjük.

Mint majd mindig, a lemezhallgatás most is hideg, tárgyilagos viszonyokat eredményez. Az eltávolítást nem mindig éljük meg súlyos veszteséggént, Baráti esetében viszont igen. A CD hátoldalán Vadim Repin elmondja mindazt, amit eddig is valamennyien tudtunk – nem baj, hadd tudják máshol is: „Baráti Kristóf úgy játssza az ördög hegedűsének, Paganininek első két hegedűversenyét, mintha rá nem vonatkoznának a fizika törvényei. Technikája, kifejezőereje és érzékenysége lenyűgöző, a gyors passzázatokban éppúgy, mint a nyugodtabb részekben, valóban énekelleti hangszerét. Baráti Kristóf hihetetlenül tehetséges, fantasztikus karrier előtt áll.” A felvétel e szavakat messzemenően igazolja (lehet-e más funkciója egy Paganini CD-nek?); a hegedűsnek minden

hangja tüpontos, ritmizálása feszes és könnyed, vonója ugrik, siklik, simogat és odavág. S természetesen mindezt rendkívül elegánsan – bár lehet, hogy csak koncertlemlékeim alapján képelem az eleganciát. A hangmérnök is jócskán előrehozza a hegedűszóoló hangskiját, és mintha a mikrofon is túlságosan közel lenne, ám – ez is ritkaság – ilyen hangzásviszonyok között sem bántóan élesek a dinamikus meghúzott magas hangok.

Minden a szólista csillogásának lett alárendelve, a zenekar a háttérben marad. Tegyük hozzá, hogy nem is veszünk vele sokat, az NDR Rádiózenekar hannoveri kirendeltsége közepes színvonalú bér munkát végez, Eiji Oue (a karmester volt már beugró a Budapesti Fesztiválzenekar koncertjén) munkafelügyelőként követi a produkciót, nem mindig árgus szemmel; a lemezadatok alapján stúdiófelvételnek tűnő CD-n néha koncerttermi pontatlanságok és zajok is feltűnnek. Persze mindezt mondhatjuk azt is, hogy micsoda különbség lehetett annak idején Paganini és a kíséretére összeverbuvált alkalmi zenekar között, és amit most ízlelgetünk, csupán historikus zamat.

Molnár Szaboles

Berlin Classics – Karsay és Társa
0016462BC

LEMENU: HAT CANTATILLE

González Mónica – szoprán
Megyesi Zoltán – tenor

A kora barokkban indult opera műfaj Monteverdi által képviselt könnyed dallam- és harmóniavilága, érzékeny recitativo-szerkesztése adja az alapot a muzsikához. Egy évszázad szükségeltett, s némi német közbenjárás, hogy felemelkedhessék a világi kantáta, amely kicsiben alkalmazta a Monteverdi-konceptiót, de dallamilag, formailag jóval szervezettebbé vált. Mindeközben az olasz származású Lully megalapozta a francia opera műfajt. Társaival megtartották a Firenzei Camerata által képviselt ókori témákat, istenekről és dicső szerelmesekről szóló drámákat megzenésítve, de mindezt megfűszerezve franciás temperamentummal, könnyed táncossággal, bájjal. A XVIII. század derekán tűnt fel egy család kiadóvállalat sája, bizonyos Christophe Lemeny de St. Philbert, kiről eleddig aligha hallottunk (a felvétel first recording). A régizene-játszás fellendülésével, mely az új évezredben egyre erősebb, megfigyelhető, hogy több feledésbe merült barokk szerző munkássága tűnik elő, s Lemeny is érdemes arra, hogy újra „élővé” váljon. Hat kantatácscájának – a cantatille valahogy így fordítható – hangszeres közreműködői kiváló magyar muzsikusok: Várallyay Ágnes (csembaló), Vitányi Piroska (hegedű), Nagy Ottó (cselló), Németh Pál (fuvola), Tokodi Gábor (lant). Sajnálatos, hogy még mindig szűkösek a lehetőségek itthon régizenei tanulmányokat folytatni – aki hallja a remek felvételt, biztosan egyetért velem. Áttetsző hangzások, finom, korhű éneklésmód, érzelmesség jellemzi minden másodpercét. Technikai tudásban kiforrottságot tükröz és alapos háttértudást. A második kantatácscsa címe A tekerőlant, melyben – Mandel Róbert jövőtárból – a nevezett hangszer is felhangzik, még különlegesebbé téve a hangzást.

Kozma Gábor

Hungaroton Classic
HCD 32564

SCHUBERT: SCHWANENGSANG

Ian Bostridge – ének
Antonio Pappano – zongora

Bostridge intellektuális énekes. Hangja Schuberthez nem problémamentes, mivel önmagában nyugtalan, kicsit remegős és levegős. Fassbaender a Téli utazásban erényt kovácsol az expresszivitásból. Bostridge azonban gyakran a vonalvezetés kárára alkalmazza a zenetörténetben csak később feltűnt stílusjegyeket. A Hattyúdalhoz visszavett máskor ideges modorából, ám a schuberti kedélyt igazán a kitűnően kísérő Pappano zongorája képviseli a lemezen (különösen feltűnik ez a Kriegers Ahnungban). Bostridge inkább az alapvető nyugtalanságon belüli relatív megnyugvást fejezi ki: egészében inkább nyugtalanságot sugároz, ám igyekezett megragadni a schuberti belenyugvás hangulatát is. Interpretációja átgondolt és felépített. Lassú, szépen kiénekelte a Liebesbotschaft. A Frühlingssehnsucht és a Doppelgänger erős crescendo. Utóbbi túl halk az elején, de az Aufenthaltban is túlzás a már-már suttogás. Lágyan és csendesen oldja meg Bostridge az In der Fremde mélységeit, másutt erőteljes. Az Abschied hajszolt, az Atlas expresszionista. A Fischermädchen a fentiek szerint relative idilli. Jó ötlet a Taubenpost után a korai, D. 475 jelzésű Abschieddel zárni a lemezt, helyesen az előbbi megbékéltségével és egyenletes nyugalmával megszólaltatva. A Schwanengesang előtt is három dal szerepel, elsőként a D. 491 számú Geheimnis. A lemez a titok feszegeti. Schubert nyugtalanságát és nyugalmát. Bostridge az expresszionizmus talaján állva nem igazán schubertes, de sajátos világán belül helyesen és igényesen igazodik a zeneszerző világhoz. Alternatív, de magvas olvasat ez. Az énekes kiejtése jó, bár olykor nem értem, miért helyez hangsúlyt bizonyos szavakra, szótagokra, hangokra. Cantus olinus nervosus relativus. *Zay Balázs*

EMI Classics
5099924263924

BRAHMS: C-MOLL VONÓSNÉGYES, F-MOLL ZONGORAÖTÖS

Silke Avenhaus – zongora
Arcanto Quartett

A c-moll vonósnégysesről elmondható, hogy revelációértékű felvétel. Olyasféle újraértelmezés mint amelyet a sajnós azóta eltűnt Zehetmair Quartet nyújtott Schumann vonósnégysesiben. Mert itt nem kevesebbről, mint Brahms újrafelfedezéséről van szó. Amit hallunk, nem romantikus, hanem kortárs zene; nem múzeumban kiállított, hanem a ma nyelvén megszólaló, a hallgatót megszólító műalkotásról van szó. Ezért ne csodálkozzon az, akihez nem állt közel Brahms előadói klisékbe kényszerített zenéje, de a felvételt hallva öntudatlanul is rábiccint a „szereti ön Brahmsot?” kérdésre. Az interpretációnak sodrása van, de az nem mesterségesen gerjesztett; nem csöpögős, és tempói is természetesek. A szólamok nem agyonvibráltak, hanem patikaméreglen kímétek karaktertől, daltól, zenei szövegtől függően. A sul ponticello (lábnál meghúzott vagy megpengetett) kemény hangoktól a fogólaphoz közel megszólaltatott puha hangokig a zenészek már-már kimerítik a hangképzési lehetőségeket a húron rendelkezésükre álló néhány centiméteren. A dinamikai skála átfoghatatlanul széles, minden hang külön képzett – mint amikor az ember hangokat formál, és szavak, mondatok születnek. Azt tudtam, hogy Daniel Sepec, Tabea Zimmermann, Jean-Guihen Queyras nagyszerű szólisták, de ebből még nem következett volna, hogy ilyen összezsírozott muzsikálnak is együtt. A felfedezés az elsőhegedűs, Antje Weithaas, noha őt is hallhattam volna az Arcanto Bartók-lemezén. A kísérőszólamok kidolgozottsága külön tanulmányt érdemelne. A zongorás mű is messze átlagon felül, de a vonósnégyes meghallgatása után a zongorát nem érzem az együttes integráns részének – ezért az öt pont. *Várkonyi Tamás*

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902000

BOCCHERINI: KAMARAMŰVEK

Europa Galante

Művészeti vezető: Fabio Biondi

Megunghatatlan kamarazene – így jellemezhetjük röviden a felvételt. Dicséretét akármilyen terjedelemben könnyű zengedezni, mert részletezve is csak jót lehet írni róla. Az Europa Galante muzsikussai – legyenek hárman, négyen, öten vagy hatan – elementáris élménnyel gazdagítanak. A felvétel műsorösszeállítása remek, a gigantikus, minden elképzelhető vonósformációt foglalkoztató kamarazenei életműből – ez többek közt mintegy száz vonónegyest és több mint százött vonósötöt jelent! – választottak ki egyet-egyet. Kvintettet szextett, kvartettet trió követ – furcsállhatnánk, hogy a legkisebb apparátussal zárnak, de a hangnemek is indokolják ezt. Minden léptékben kellemes, tartalmas hallgatnivaló, sőt erős kényszerítő körülmény kell ahhoz, hogy valaki ne végighallgassa a korongot. A nagyobb létszámú darabokban a szóló és tutti hangzás között az elképzelhető összes „köztes állomás” szerepel; minden hang szólista-felelősséggel, egyszersmind kamarazenei érzékenységgel szól meg. Élményszerűek a választékos gesztusok csakúgy, mint a zenei köznyelv bevett fordulatai. Változatok kiegyensúlyozottságra, harmóniára – a gyönyörködtető változatosság jegyében. Perfekció, rendkívüli vitalitással; nyomokban sem érződik a történeti műnek „kijáró” tiszteletteljes távolságtartás – itt az előadók személyes ügyéről van szó. Ennek megfelelően nem steril széphangzásra törekednek, hanem intellektuálisan átgondolt formai keretben, érzelmi-indulati töltéssel csendül fel valamennyi műsorszám. Érezhetően kockáztatnak az előadók, nem feszélyezi őket, hogy a hallgató makulátlan hangzást vár egy lemeztől. Mindehhez a remek hallgatnivalóhoz értékes-tartalmas kísérszöveg járul.

Fittler Katalin

Virgin Classics – EMI
50 999 2 12149 2 9

XIMÉNEZ, LAPORTA: GITÁRTRIÓK

Trio Concertando

Világpremier-felvétel – háttérzeneként. Röviden így értékelhető a Trio Concertando által a közelmúltban előadott és most lemezen megjelent műsor. A három kétségkívül jó muzsikusból álló társulás vélhetően alkalmi jellegű; nemcsak abból következtethetünk erre, hogy Luca Trabucchi (gitár), Manuel Guillén (hegedű) és Pierluigi Ruggiero (gordonka) életrajzában nem találjuk nyomát a rendszeres közös munkának, hanem elsősorban a hangzásból. „Eljátszanak” egymás mellett, pontosabban, ki-ki igyekszik érvényesülni szólamával, ahelyett, hogy szólamát igyekezze a mű adott részletében elfoglalt helyének megfelelően érvényre juttatni. Két – méltán ismeretlen – szerző op. 1-es sorozatáról van szó, ezt érdemes lett volna hangsúlyozni, pusztán a figyelemfelkeltés céljából. Ismeretlenségük miatt inkább szerzőnként kellett volna blokkokba tömöríteni a műveket; így a módszeres érdeklődőre hárul a feladat, hogy ne csak végighallgassa a korongot – ami csak elkalandozó figyelemmel lehetséges –, hanem kikeresse például Antonio Ximénez (1751–1826) műveit, illetve, hogy az opuson belül elfoglalt helyének sorrendjében ismerkedjék Isidro de Laporta (1750–1808) trióival. Bár ettől sem lesz izgalmasabb vagy sokkal tanulságosabb a zenehallgatás... A kulturális menedzserként is tevékenykedő csellista fontos szerepet játszik abban, hogy a többnyire szabályos hosszúságú formarészekből építkező tételek belső tagolása didaktikus; találkozik e szándékban az előadóként elsősorban koncertmester Guillénnel, aki kétségkívül szép hangon hegedül, ám időről időre túljátssza szólamát, s a kétségkívül ügyszeretettel gitározó Trabucchival, akinek előadásmódja leginkább pedánsnak mondható.

Fittler Katalin

Hungaroton Classic
HCD 32615

**KLASSZIKUS
CD-AJÁNLAT
A HANDEL ÉVBEN**

Acis és Galatea, Theodora
Les Arts Florissants, WILLIAM CHRISTIE

Szólo Kantáták
Eva Mei, Il Giardino Armonico

6 CD Warner Classics & Jazz
2561 69564-1

Sámson
Anthony Rolfe Johnson, Roberta Alexander
Arnold Schoenberg Kórus
Concentus musicus Wien
NIKOLAUS HARNONCOURT

Das Alte Werk sorozat
2 CD Warner Classics & Jazz
2561 69260-2

Jephtha
Werner Hoilweg, Thomas Thomaschke
Bécsi Fülkorus, Arnold Schoenberg Kórus
Concentus musicus Wien
NIKOLAUS HARNONCOURT

Das Alte Werk sorozat
3 CD Warner Classics & Jazz
2561 69258-7

**6 concerto grosso op.3
12 concerto grosso op.6**
Vizi zene, Tűzijáték zene
Les Musiciens du Louvre, Mare Minkowski
Angol Barokk Szólisták, John Eliot Gardiner
Concentus musicus Wien, Nikolaus Harnoncourt

3 CD Warner Classics & Jazz
2561 69258-7

WARNER CLASSICS
HUNGÁRY
www.warnerclassicsandjazz.com

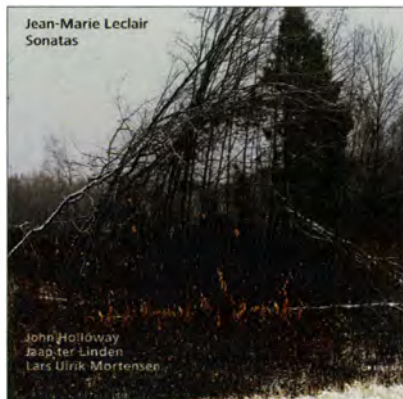
WEINER LÁSZLÓ: KAMARAZENE; CONCERTO

Dirk Hegemann – brácsa
Stuttgarter Rádió Szimfonikus Zenekara
Karmester: Julian Kuerti ●●●●●

Az 1944-ben, munkaszolgálatosként, huszonnyolc éves korában elpusztult Weiner László életművéből ez az első egészlemez válogatás. A produkció a német brácsaművész, Dirk Hegemann kezdeményezésére jött létre, s az albumon szereplő művek mindegyikében fontos szerepet kap a mélyhegedű. A művész Norrington zenekarának, a Stuttgarter Rádió Szimfonikusainak tagja, és részben onnan hívta a közreműködőket is: Monika Hölszky-Wiedemann (hegedű), Erik Borgirt (cselló) és Tatjana Ruhlandot (fuvola) és Lars Jönssont (zongora). A brácsa főszerepe pusztán esetlegességné tűnhet, ám a valóság az, hogy ezzel a brácsás összeállítással legnagyobb részt meg is szólal a teljes életmű (három-négy további alkotásról van csak tudomásunk). Nem biztos, hogy túlzás tehát, ha úgy fogalmazzunk: van abban valami szimbolikus értelmű, hogy a holokauszt magyar áldozatainak egyike, ez a felívelőben elmetszett pálya épp az édes-bús, árnyékos karakterű brácsa vezérszólamával juthat el most hozzánk, kései utókorhoz. A zenei világ, amibe ez a sötét árnyalatú, homályos kontúrú hang vezet, maga is valamiféle örökös régmúlt, olyan világ, ami mindig is a múlthoz tartozott: az aranykori Árkádiához. Klasszicitás, archaikus minták nemes hasznosítása, ódon patina ül itt minden hangon, s ha valakinek minderről a Pogány köszöntő, a Levél a hitveshez vagy az eclogák alkotója, Radnóti Miklós jutna eszébe, akkor az minden valószínűség szerint helyesen ítélne ama felsejülő párhuzamról is, ami nyilvánvalóan sokkal több pusztán művészettörténeti faktumnál, mert magáról a polgári civilizáció összeomlásáról beszél.

Veres Bálint

Hungaroton Classic
 HCD 32607

LECLAIR: SZONÁTÁK, OP.5

John Holloway – hegedű
Jaap ter Linden – cselló
Lars Ulrik Mortensen – csembaló ●●●●●

Vajon hány olyan utazó hegedűvirtuóz komponistát ismer a zenetörténet, aki képzett balett-táncosként is működött, emellett kitanulta a csipkeverés bonyolult művészetének minden csínját-bínját? A lyoni születésű barokk zeneszerző, Jean-Marie Leclair több életre való tevékenységet sűrített hatvanhét évébe. Torino, Hága és Párizs – Leclair kalandos életének főbb állomásai, alkotómunkásságából kiemelkedik az az időszak, amit az egykori Händeltanítvány és tehetséges csembalójátékos, Anna orániai hercegnő szolgálatában töltött. Még a halála is regényes: saját párizsi házában gyilkolják meg, a körülményekre soha nem derül fény. Szinte magától értetődő, hogy Leclair művészetének felfedezésében a historikusok járnak az élen: egyetlen fennmaradt operája, a Scylla és Glaucus a John Eliot Gardiner irányította együttesek felvételén hallható, de itt említhetjük a Simon Standage vezette Collegium musicum 90 albumát a hegedűversenyekkel, vagy akár a fuvolaszonáta-lemezt a Kuijken testvérekkel. Leclair hegedűre és continuohangszerekre írt op. 5-ös sorozatából szintén kevés előadók válogattak ki öt szonátát. Az új felvétel is megerősíti, hogy a Corelli szonátamodelljébe foglalt, de a francia ízlésről és könnyedségről tanúskodó, magával ragadóan egyszerű alkotások csak szakavatott kezekben mutatják meg igazi értékeiket. A continuo-hangszerek és a hegedű együttműködése tökéletes, a helyes arányok megtalálásában a partitúra minden elemére reagáló, a zenei folyamatokat értően irányító John Holloway a fő érdem. Ritkán hallhatunk ehhez hasonlóan tisztá, következetes, folyamatos interpretációt.

Qilányi Gabriella

ECM Records – MusiCDome
 ECM New Series 2009

MONTEVERDI: VESPRO

Concentus Musicus
Wien; Karmester: Nikolaus Harnoncourt ●●●●●

Monteverdi Vespro Della Beata Vergine című alkotása unikum. A mester minden tudása és igyekezete benne rejlik, hogy Istenhez és Szűz Máriához a legnemesebb muzsikával közeledhessen. Az útkeresés előzményei és újításai egyesülnek: gregorián témák, kora barokk recitativók, reneszánsz ihletésű kórusbetétek. Egy ilyen zseniális műnél kötelező, hogy jól játsszák. Nikolaus Harnoncourt neve erre a garancia, ki Európa egyik legnevesebb, s már nem csak régizenei előadója és szakértője. A zene minden pillanata él és lélegzik, minden harmóniának megvan a maga ideje és folytonossága. A barokk hangszerek még átetszőbbé változtatják a struktúrát, a Tölzi Fiúkóruson, a bécsi Hofburg szkolája és az Arnold Schoenberg Kórus mellett a szólisták is teljes technikai tárházzal és zeneiséggel azon igyekeznek, hogy a mű sokrétűsége egységességet tükrözzön. *KQ*

Warner Classics & Jazz
 2564 69464-8

IL PIANTO DI MARIA

Bernarda Fink – ének; Il Giardino Armonico ●●●●●

Eme vallásos megközelítésű koncepció-lemezt mindenkinél érdemes hallania. A téma: Szűz Mária fájdalma Krisztus keresztre feszítését látva. Bernarda Fink remek éneklése az olasz barokk kamarazenekearral egyesülve igazán érzékenyre, kifejezőre és technikailag is pompásra sikeredett. A latin temperamentum nem vészett még ki az itáliai muzsikusokból, melyről a lemezen hallható ismertebbek szerzők – Vivaldi, Monteverdi – is nevezetesek. A gondosan összeválogatott gyűjteményben a kevésbé ismertek – Ferrandini, Conti Marininek, Pisendel – művei színvonalukban és előadásmódjukban nem különböznek a „nagyokéitól”. Sőt, a lemez névadó darabja Ferrandini tollából nemzetközi megismerést követel magának. A hangzás finom és plasztikus, a continuo-szólamok sűrű, mégis háttérbe húzódkó jelenléte igen figyelemreméltó. *KQ*

Decca – Universal
 478 1466

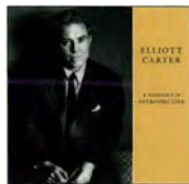

CRUSELL: KLARI-NÉTKVARTETEK
Horváth László – klarinét
Trio Dumas

Finn klasszikus szerző kamaramuzsikáját népszerűsíti a felvételen Horváth László és a Trio Dumas (Joseph Puglia – hegedű; Chaim Steller – mélyhegedű; Kószeghy Örs – gordonka). Az újra-felfedezés nem igényelt kéziratári kutatómunkát, nyomtatott kotta állt a művészek rendelkezésére. Igényes, de nem virtuóz játszanivaló, biztosan formált, négyteteles ciklusokban; olyan zene, ami a házimuzsikálás aranykorát idézi. Az ilyen darabok megszóllatásakor az ideális arányok kialakítása a legkényesebb feladat; vonatkozik ez a szólamok egymáshoz való viszonyára csakúgy, mint az érzelmi-indulati töltés mértékére. Mert legalább olyan zavaró, ha túldimenzionáltak a köznyelvi fordulatok, mint amikor a mikro-történetek elsikkadnak. Kidolgozott előadás, kevés emocionális töltéssel – és kevés lehetőséggel a hallgatóság lelkesítését illetően. **FK**

Hungaroton Classic
 HCD 32570

ELLIOTT CARTER MŰVEI

Amerika egyik legjelentősebb, egyúttal a globális zenekultúra bizonyíték legidősebb komponistája, Elliott Carter tavaly ünnepelte századik születésnapját. E nem mindennapi esemény alkalmából a Nonesuch kiadó – Carter pályájának már a hatvanas évek óta fontos szereplője, műveinek egyik első propagálója – tartalmaz, hiteles és reprezentatív válogatást jelentett meg az idős (ám a közelmúltban is újabb művekkel jelentkezett) mester korai és középső korszakából (tehát az 1940-es évek elejétől az 1980-as évek közepéig). Egy egész évszázad zenekultúrája szűrődik át ezen a négy lemezen: a neoklasszika, az expresszionizmus, a szerializmus, az Ives-t követő amerikai avantgárd, de mindez egyetlen arculatba sűrűsödik. És ha két szóval kellene jellemeznem ezt az arculatot, akkor azt mondanám: okos és szertelen. Egy bölcsességben megőszült avantgardistáié. **VB**

Nonesuch – Warner
 7559-79922-1

REISSIGER: ZONGORATRIÓK
Trio Art Nouveau

Újabb ismeretlen név a zenetörténetből. Carl Gottlieb Reissiger (1798–1859) gazdag életművet hagyott hátra, és rendkívüli népszerűségnek örvendett a maga korában. Annnyira, hogy egyik alkotása az 1830-as években keletkezett – a Debussy-rajongók előtt bizonyára jól ismert – Poe-novella (Az Usher-ház bukása) főhősének volt kedvenc muzsikája. Winkler Orsolya, Déri György és Nagy Ervin bebizonyítja, hogy az amerikai író-költőnek zeneileg sem volt rossz ízlése. A két zongorás trió egytől egyig remek muzsika, a kamarazene párbeszéd-lehetőségeinek – hallgatónak és játékosnak egyaránt – élvezetes kihasználásával. Az arányok tökéletesnek mondhatók – a kritikus egyetlen „fájdalma”, hogy a hangsúlyok néha XXI. századi módon kemények, és az előadás általában is inkább a késő romantika stílusjegyeit viseli magán. **VT**

Hungaroton Classic
 HCD 32488

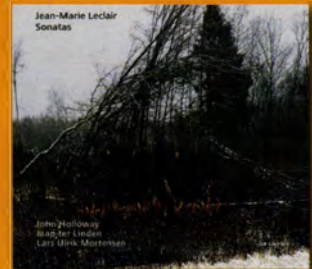
SOSZTAKOVICS: X. SZIMFÓNIA
Cincinnati Szimfonikus Zenekar
Karmester: Paavo Järvi

Janus-arcú a Sosztakovics-szimfónia. Az egyik oldal: bársonyos, puha hangzás, kidolgozott megszólaltatás, amit csak elismeréssel lehet nyugtázni. Néhol kifejezetten megkapó egy-egy szólam árnyaltsága. Széles dinamikai skála, a zene halkán is plasztikus, és hangosan sem éles. Jellegzetesség, ahogy Paavo Järvi Sosztakovics egyenes, éles, fanyar vonulatait inkább íveli, lágyítja, nem feszíti. A másik oldal: mintha a zenének nem volna menete, húzása. Paavo Järvi igényessége nem kérdéses, ugyanakkor egyoldalúan vertikálisan építkezik. Egyrészt innen a mindig differenciált hangzás és a rétegződés finom egymásra rakása, ehhez azonban nem párosul a zene horizontális sodrása. Veljo Tormis II. nyitánya érdekes választás; könnyedebb, népiesebb, de hangszerelésében és az indulóhoz való hajlamában egyáltalán nem távoli. **ZB**

Telarc – Karsay és Társa
 80702

ECM RECORDS

Forgalmazza a MusiCDome Kft.
 Cím: 1152 Budapest,
 Rákosmező u. 6.
 Telefon: 271-2020 Fax: 271-0050

HUBAY: HEGEDŰ-ZONGORAMŰVEK, VOL. 12

Szecsődi Ferenc – hegedű
Kassai István – zongora
Hungaroton Classic

HCD 32549

Szecsődi Ferenc és Kassai István grandiózus sorozata tizenkettedik darabjához ért. Nem igazán látom, mi a lemez műsorának szervező eleme, vezérfonala. Talán jobban járunk, ha nem keresünk ilyet, hanem más szemmel nézzük: az album színes válogatást nyújt a legendás magyar hegedűművész, zeneszerző és pedagógus életművéből. Erre életmű három nagy csoportjából szerepelnek alkotások: negyven-ötven év terméséből hallhatunk „nemzetközi”, romantikus stílusban írt darabokat, népies kompozíciókat, valamint átíratokat. A lemez kétségkívül érdekes darabja egy népies dal átírata, amely az 1935-ben készült Halló, Budapest című játékfilm számára íródott. Kabos Gyula játszotta a főszerepet, a háromperces zenei betétet pedig maga Hubay szólaltatta meg a fiatal Kósa György zongorakíséretével. Egy másik kuriózum a tizenöt éves Yehudi Menuhinnek készített Liszt-átírat.

VT

HAJDU MIHÁLY MŰVEI

Hungaroton Classic

HCD 42614

Száz éve született zeneszerzőnek kíván emléket állítani ez a lemez. Hajdu Mihály rá is szorol, hiszen a fiatalabak már valószínűleg nem tudják, ki volt ő. Vagy ha mégis, bizonyára ma már érett korú művészek életrajzaiban találkoztak a nevével. Kodálytól zene-

szerezést, Thomán Istvánnál és Székely Arnoldnál zongorázni tanult, iskolázottsága egész életét, pályafutását meghatározta. Kodály nyomdokain járó, többnyire népzenei ihletésű zeneszerzői munkásságától nem választható el pedagógiai tevékenysége, e lemezen azonban „komoly” művek – kamarazene, kórusok és zongoradarabok – kaptak helyet. A felvételek 1953 és 1979 között készültek, így a Tavasz motettákat a sokak által szintén csak hírből és anekdotákból ismert Vásárhelyi Zoltán vezényletével hallhatjuk, az Öt zongoradarab Zemlénél Kornél előadásában szólal meg, az I. hegedű-zongora-szonátát Kovács Dénes és Petri Endre játssza. Érdekes válogatás.

VT

FARKAS: DUNAVÖLGYI KOSZORÚ

Magyar Rádió Zenekara
Karmester: Farkas András
Hungaroton Classic

HCD 32616

Derűs életmű napsugaras metszete ez: most a példásan szerény, neoklasszikus szerző nem épp középponti világát, népi inspirációs opusait válogatja le. Több mű a célszerűségben fogant filmzenék mives motívumait menti át, mások egy-egy ritkább nekibuzdulás, feldolgozási ötlet emlékei. Természetes öröm hallani a harmonikus muzsikát, amelyet még a hatásos Kőműves-balladában sem kísért az előző nemzedékkel rég betört disszonancia réme. Dramaturgiai érzéknek bár Farkas sem volt híján (lásd Bűvös szekrény), itt mégis hiába keresnénk a stílusban legelmélyültebb Kodály árnyalt hangszerezését, kontrasztosabb szerkesztését. E kellemes, bár kissé naiv „Galántai táncok-light” lemezről a felvételi adatolás hiányzik még, és egy impozáns tenorhang a címadó pán-kárpáti ciklusból, Tokody Ilona formátuma mellől.

ŐSZ

LENDVAY: A MENNYEI VÁROS; REQUIEM

MR Szimfonikusok és Énekkar

Karmester: Kovács László,
Tihanyi László

Hungaroton Classic

HCD 32574

Két nagylegzetű, különböző indítástól készült kompozíció a XXI. század első éveiből. A mennyei város 2004-ben németországi felkérésre született, speciális kikötéssel (legyen benne szóló gordonka), a Requiem pedig belső készítésből fogant 2003-ban, legfeljebb a színvonalas megszólaltatás lehetősége számíthatott inspirációs forrásnak. A ritkán felcsendülő művek megismerésének ideális módja a hangfelvétel; az MR Szimfonikusok és Énekkar tolmácsolásában Tihanyi László, illetve Kovács László vezényletével izgalmas hallgatnivalóként éljük meg a műveket – a kísérőfüzetben található magyar szöveg az értő zenehallgatást segíti. A János Jelenések Könyve idézeteit hangokba öntő oratórium szólistája Jekl László, a csellósólistát Mérei Tamás játssza, a Requiem szólistája Kertesi Ingrid. Többször újrallagandó felvétel.

FK

PETŐCZ-SÁRNY: KÖZELEDÉSEK ÉS TÁVOLODÁSOK

Sárny László, Petőczy András,
Sárny Bánk

Hungaroton Classic

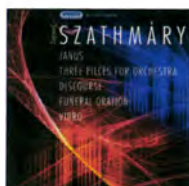
HCD 31392

A Hungaroton negyedik Sárny-albuma újabb archiv felvételt bocsát közre: 1990-ben rögzítették ezt a ritka zenei-

irodalmi együttműködést, ami mindekelelt a XIX. századi melodráma műfaját juttathatja eszünkbe. Sárny László tökéletesen „hangolja be” a költeményeit felolvasó Petőczy András orációját, azt az illúziót keltve, mintha ezek a „zörgések és zörrenések” mindig is hozzátartoztak volna a verssekben feltárolt költői arculat nyelviileg artikulált „közeledéseibe és távolodásaihoz”. A két alkotó együttműködése rokon lelkek táncának tűnik, másfelől a produkció Sárny életművének más területeihez is törés nélkül kapcsolódik. Kozmikus igényekkel bíró és mégis szűk ambitusú életmű ez, épp ezért ide-oda rántja a hallgatót is: hol révületszerű elragadtatásba, hol pedig a pátosz ürességébe.

VB

SZATHMÁRY ZSIGMOND MŰVEI

MR Szimfonikusok
Karmester: Szathmáry Zsigmond

Hungaroton Classic

HCD 32619

Nem valószínű, hogy a kortárs orgonairodalom (Ligeti, Berio, Cage stb.) nagy hatású tolmácsolóját, az évtizedek óta Németországban élő Szathmáry Zsigmondot bárkinek is be kell mutatni, aki egy kicsit is ismeri a mai zene európai palettáját. Komponistaként azonban kevésbé ismert, pedig a hatvanas évek óta bontakozó életműve nem jelentéktelen. Üdvözlendő gesztust gyakorolt hát a Hungaroton, amikor az idén hetvenéves alkotó első önálló szerzői lemezét tető alá hozta (a szerzői közreműködéssel és irányítás alatt elkészült felvétel megkérdőjelezhetetlen előadói minőséggel bír). A hatásosan szerkesztett album egy izgalmasan kontrasztos, futurisztikus és archaikus vonásokat egyaránt magán hordozó zeneszerzői munkásság közelmúltjába enged betekintést.

VB

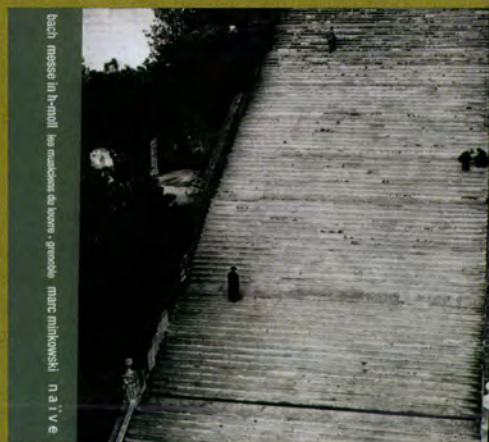
Pentatone Classics

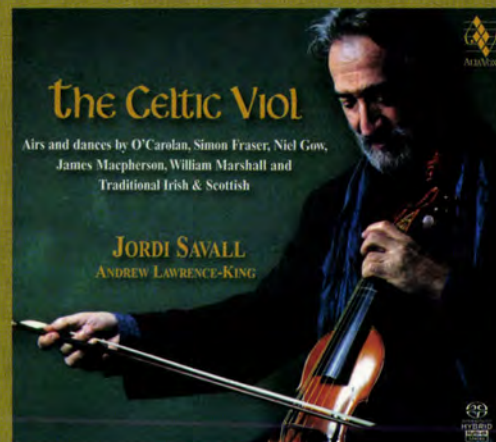
naïve

Alia Vox

Bach: h-moll mise – Minkowski

Hänssler Classic

BIS

Helmuth Rilling

MAGYARORSZÁGON FORGALMAZZA: KARSAY ÉS TÁRSA KFT.

Tel.: 200-6443 Fax: 200-9650

Sámson & Otello

egy személyben

Budapesti találkozás José Curával

Bársonyosan telt tenorjában a hódítók bátorsága ötvöződik világra nyitott lelkülettel. Zavarónak tartja, ha az elmúlt tizenöt évben fényesen felfelé ívelő karrierjét latinós férfiasságának a számlájára írják. José Cura előadóművészetének titka a közönséggel való intenzív, olykor hagyományromboló kommunikáció.

◆ Szentgyörgyi Rita

Gramofon: Világpolgárnak, vándorcigánynak nevezi magát. Milyen meghatározó élmények fűzik ebben a vándorlétben Magyarországhoz?

José Cura: Úgy értettem: a hivatásom nomádja vagyok. De gyökerek nélkül elveszett lennék. Argentína a hazám, az otthonom pedig Madrid, ahol a családommal élek. Magyarország elsősorban a közönség reagálása szempontjából kivételes állomás. Soha nem felejttem el a lelkes fogadtatást, amiben az első vendégszereplésem alkalmával 2000-ben, az Erkel Színházban részesültem. Szinte félelmetes volt, amikor az első ária után kitört a tapsvihár. Talán csak Marseille-ben hallottam ehhez foghatót.

G.: A szívéhez oly közel álló latin dalrepertoárból adott keresztmetszetet az Óbudai Danubia Zenekar zeneakadémiai koncertjének dirigenseként. Vannak kedvencei az argentin dalszerzők között?

J. C.: Kötelességem, hogy Argentína kulturális és zenei nagykövete legyek a világban. Ahol csak lehet, népszerűsítem az argentin muzsikát. Sok kedvencem van: a legtöbbet játszott Piazzolla mellett az Argentin képek Buchardótól, amit először hallhatott a magyar közönség. Ám éppúgy említhetném Ginastera Estancia szvitjét, ami szintén közel áll a szívemhez.

G.: Minek a számlájára írja, hogy a magyar városok közül operaelőadásokkal kizárólag Szegedre tér vissza, legutóbb áprilisban a Toscával?

J. C.: Szeged az egyetlen magyar város, ahonnan konkrét ajánlatokat és szerződéseket kapok. Nagyon sajnálom, hogy még nem énekelhettem a budapesti Operaházban. Ismerem a zenekarát, koncerteztem is velük. Időről időre megkeresnek az együttműködés szándékával, aztán az utolsó pillanatban valamiért mindig

meghiúsul a dolog. Furcsállom ezt, és remélem, hogy a jövőben sikerül közös nevezőre jutnunk.

G.: Mondhatni, hasonló köröket ró a Buenos Aires-i Teatro Colónnal, ahonnan hajdanán elindult. Egyszer úgy fogalmazott, hogy senki nem lehet próféta a saját hazájában.

J. C.: A Teatro Colón két-három éve felújítás alatt áll. Mellesleg az egész argentin társadalom súlyos politikai, gazdasági bizonytalanságban, válságban szenved. Annak idején azért hagytam el az országot, mert nem láttam, hogy akár énekesként, akár karmesterként megalapozhatnám a jövőmet.

G.: Fordított utat járt be, hiszen karmesteri, zeneszerzői diplomával a zsebében kezdett operaénekesi karrierbe. Kockázatos volt a visszatérés az elsődleges szerelméhez, a dirigáláshoz?

J. C.: Nem nevezném annak, hiszen a hivatásom eredendően zeneszerző és karmester. Már majdnem harmincéves voltam, amikor énekelni kezdtem. Más szóval az én esetem eltér azoktól a tenorokétól, akik a kíváncsiság vagy a megújulás szándékával kezdenek „új” karrierbe. Száz százalékig az éneklésnek szenteltem magam, az előadóművészet varázsának, a színpadi önkifejezésnek. Mindig is tisztában voltam azzal, hogy ezen a téren kettős személyiség vagyok. Örök szerelem és vonzalom a partitúrába feledkezés állapota, amikor egy zenekar élén az adott mű szolgálatába állítom magam.

Az analitikus oldalam érvényesül előadóként, míg a szintézist, egy zenemű teljes átlátásának a képességét hívja felszínre a karmesteri munka.

G.: A két tevékenység váltakozása nagyobb élvezettel, egyszersmind nagyobb felelősséggel is jár?

J. C.: Minél több mindennel foglalkozol, annál nagyobb a felelősség. Felelősen élni, felelősen alkotni: szerintem csak így érdemes bármit is csinálni. Ha nincs meg benned a hit, hogy valamit átadhatsz magadból másoknak, akkor hozzákezdeni sem érdemes. Az életben szerintem két lehetőség van: vagy elbújsz a kockázatvállalás elől, vagy szembenézel a kihívásokkal. Én az utóbbit választottam.

G.: Hogyan kezdett rendezéssel foglalkozni?

J. C.: Két évvel ezelőtt Horvátországban készítettem egy előadást, La commedia è finita címmel. A maga nemében újszerű volt, prózát, operát, balettet sűrített magába, és hatalmas sikert aratott. Tavaly Kölnben rendeztem az Álarcosbált, ám a kritika részéről elmaradt a pozitív fogadtatás. Igaz, számítottam rá, hiszen a németek a Bauhaus stílusú, szinte díszlet nélküli előadásokat kedvelik. Szakítottam a megszokott színházi rendezéssel, kompromisszumot kötöttem a modern és hagyományos színpadkép között. A közönség szerette, húsz telt házas előadás ment belőle.

BUDAPESTI NYÁRI FESZTIVÁL 2009

június-július-augusztus

Margitszigeti és Városmajori Szabadtéri Színpad,
Szt. Margit kolostorromok, Víztorony és Meseszínpad

„Randevőxxon velünk”

A Budapesti Nyári Fesztivál idén is több helyszínen várja Önt színes programjával!

Kiemelt produkciók a Margitszigeten

június 26. és július 3.

Andrew Lloyd Webber-Tim Rice: Evita

A legnépszerűbb musical Eva Peron történetével

Főszerepben: Berkes Gabriella, Forgács Péter
és: Tunyogi Bernadett

július 17., 24. és 31.

Verdi: Aida

Nagyszabású operabemutató

Színpadra állítja: Viktor Rzsakov
Főszerepben: Annalisa Carbonara, Francesca Prowvisionato,
Mikhail Aghafonov, Salvo di Salvo

augusztus 7. és 8.

Gilbert-Sullivan: A királynő kalózái

Mozgalmas és mulatságos zenés kaland

Főszerepben: László Boklósár, Rácz Tibor és Kónya Krisztina
Varró Dániel szellemes és humoros fordításában!

augusztus 14. és 15.

Szeánsz-koncert Freddie Mercury emlékére

Egy bohém rapszódéja

Közreműködők: Serbán Attila, Szomor György, Varga Miklós,
Zentai András, Tóth Gabi, Tóth Vera, Puskás Péter
és Nagy Anikó

„Pest Budára költözik!”

Júniusban a József Attila Színház vendégjátéka
a Városmajori Szabadtéri Színpadon!

Bérgyilkos a barátom, Kölesönlakás, Legyen a feleségem!, Négyesikrek

További előadásaink: www.szabadter.hu

+36 1 375 5922

e-mail: info@szabadter.hu

Szabad Tér Színház

Több mint 100 program! Az operától a meseszínpadig, a musicaltől a prózai bemutatókig!

Fotó: Németh András Péter

G.: Milyen út vezetett a *Bajazzók Caniójától* – ami az egyik nagy kedvence – a saját írói közreműködésével és rendezésében színpadra állított *La commedia è finita*ig?

J. C.: Lényegében a körülmények hívták életre ezt a rendhagyó vállalkozást. A színház el akarta kerülni a szokásos Parasztbecsület–Bajazzók társítás kliséjét. Így találtam ki, hogy az első részben speciális dramaturgiával kísért pantomim balett szerepeljen. A táncosok a Bajazzók szereplőinek öltöztek, a pantomimet pedig

tizenöt perces monológ vezette fel, amit én írtam. Szimbolikus, áttételes a történet: egy idős iskolagondnok elmeséli, hogy a játékok életre kelnek, és a megélhetésük érdekében létrehívna egy bajazzo-társulatot.

G.: Opera komponálására nem gondolt?

J. C.: 1992-ben írtam egy harmincöt perces egyfelvonásost Andersen *A kis gyufaáruslány* című meséje nyomán. Eredetileg rajzfilmnek szántam, végül Vicenzában mutatták be, gyerekekkel.

G.: Számos művészeti igazgatói megbízatást ajánlottak már fel önnek, de mindegyiket elutasította. Miért?

J. C.: A közeljövőben bizonyosan nem vállalom el semmilyen hivatalos pozíciót. Ellenkezik a személyiséggemmel az olyan tisztség, amiben kevés tere van a művészetnek, ám annál több az adminisztrációnak. Nem lennék jó bürokrata, ellenben szívesen vállalnék zeneigazgatói megbízatást, akár vendégművészként.

G.: Van olyan szerep, ami kimaradt a repertoárjából?

J. C.: Szinte mindent elénekeltem, amit csak lehet, illetve amihez hangig kapacitásaim adtak. Szenvedélyem a verista repertoár és főként Verdi, illetve Puccini. Puccinitől talán csak az Angelica nővér címszerepét nem énekeltem... – persze csak viccelek. Egy napon szeretném Britten *Peter Grimes*-át énekelni, és ha lenne bátorságom megtanulni oroszul, a *Pikk dáma* Hermannját. Az már szinte biztos, hogy németül soha nem fogok énekelni, mert ezt a nyelvet nem érzem sajátomnak. ■

NÉZETTSÉGI REKORD

José Cura 1962. december 5-én született Rosarióban. Először gitározni, majd zongorázni tanult. Tizenhat évesen beiratkozott a Rosario Egyetem művészeti karára. ösztöndíjként diplomázott zeneszerzésből és karvezetésből a Teatro Colón zeneakadémiáján. 1992-ben feleségével Európába költözött, argentin énekmestere ajánlásával Vittorio Terranovához került. 1994-ben megnyerte Plácido Domingo énekversenyét, az Operaliát. Színpadi debütálása Verdi *Stiffeliójához* fűződik a Covent Gardenben; *Otello* jelmezét elsőként Torinóban öltötte magára. 2000-ben többmilliós nézettségi rekord kísérte a *Traviata* párizsi televíziós közvetítését. 2003-ban Hamburgban a Parasztbecsületet vezényelte, majd Canio jelmezében lépett színpadra a *Bajazzókban*. 2007-ben világpremierként mutatta be a *La commedia è finita* című „opera meta show”-t. Zajos visszhang kísérte az *Álarcosbál* színrevitelét 2008-ban Kölnben. José Cura felkérései között szerepel a továbbiakban a *Sámson és Delíla* rendezése a Karlsruhei Operaház megnyitójára 2010-ben, Puccini *Triptichonja* Nancyban, a Parasztbecsület és a *Bajazzók* Buenos Airesben.

José Cura hivatalos honlapja:

www.josecura.com

OPERA

Premierek

[2009...2010]

Benjamin Britten ▶ A KIS KÉMÉNYSEPRŐ

The Little Sweep | 2009. szeptember 20.

Karmester / Conductor: Bartal László, Köteles Géza Rendező / Director: Bata Rita

Bartók Béla ▶ A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA

Bluebeard's castle | 2009. október 11.

Karmester / Conductor: Fischer Ádám Rendező / Director: Hartmut Schörghofer

Sz. Rahmanyinov - M. Muszorgszkij - R. Wagner - B. Eifman

▶ KARAMAZOV TESTVÉREK (balett)

The Karamazovs | 2009. november 7.

Karmester / Conductor: Medveczky Ádám, Szennai Kálmán Koreográfus / Choreographer: Boris Eifman

Sári József ▶ NAPFOGYATKOZÁS

Sonnenfinsternis | 2009. november 28.

Karmester / Conductor: Hamar Zsolt Rendező / Director: Kovalik Balázs

Wolfgang Amadeus Mozart ▶ A VARÁZSFUVOLA

Die Zauberflöte | Vígszínház, 2009. december 25.

Karmester / Conductor: Fischer Ádám, Kovács János, Török Géza Rendező / Director: Marton László

Richard Strauss ▶ A RÓZSALOVAG

Die Rosenkavalier | 2010. március 20.

Karmester / Conductor: Kovács János, Dénes István Rendező / Director: Andrejs Zagars

Richard Wagner ▶ TRISZTÁN ÉS IZOLDA

Tristan und Isolde | Müpa, 2010. május 29.

Karmester / Conductor: Fischer Ádám Rendező / Director: Parditka Magdolna, Szemerédy Alexandra

▶ MODERN BALETT-EST

Modern Ballet Evening | 2010. június 5.

Koreográfus / Choreographer: Robert North, Lukács András, Ohad Naharin

A Művészetek Palotája és a Magyar Állami Operaház közös produkciója

Kelendő versenyszerepek

Tizenkét magyar jutott tovább a Mezzo Operaverseny és Fesztivál második fordulójába. A május végi középdöntőben az énekesi teljesítmény mellett színészi képességükre is szükségük volt a versenyzőknek.

◆ V. Nagy Viktória

Áprilisban lezajlottak a Mezzo Operaverseny és Fesztivál első fordulójának meghallgatásai: a szakmai zsűri New Yorkban, Gdanskban, Budapesten, Párizsban és Bergenben a hang adottságok, illetve az énektudás alapján válogatta ki a legjobbakat. (Az első fordulóban két szabadon választott operaáriát kellett előadniuk a jelentkezőknek, eredeti nyelven, kotta nélkül). A tavalyi versenyhez képest, amikor az első forduló a fesztiválon résztvevő partner-operaházak szervezték, annyi változás történt, hogy idén Gdansk és New York kivételével a helyszínek függetlenek voltak – kiválasztásukkor a szervezők arra törekedtek, hogy azok a világ minden részéről jól megközelíthetőek legyenek. Törekvésüket siker koronázta: az első fordulóra majdnem négyszázan jelentkeztek, negyvenegy országból. A budapesti válogatásra Ukrajnából, Szerbiából, Csehországból, Horvátországból, Romániából is érkeztek aspiránsok, sőt voltak, akik távolabbról, Olaszországból, Németországból, Svájcban, Észtországból, Oroszországból utaztak a megmérettetésre.

A négynapos budapesti verseny izgalmas eredménnyel zárult, és váratlan fordulatokat is tartogatott – versenyzőknek és szervezőknek egyaránt. A szabályok lehetővé teszik, hogy mind az öt helyszínen kiválasszanak egy-egy továbbjutót az öt produkció (David Alagna *Egy halálraítélt utolsó napja*, Richard Strauss *Ariadné Naxosban*, Maurice Ravel *Pásztoróra* és Bohuslav Martinů *Alexandre bis* című egyfelvonásosai együtt, Marco Tutino *Élet*, Tobias Picker *Emmeline*) versenyszerepeire, így minden karakterre öt jelölt juthatott tovább az öt helyszínről a második fordulóba. Budapesten azonban kivételes helyzet állt elő, mert a Strauss-opera egyik szerepére Pál Tamás karmester és a fesztivál művészeti vezetését is vállaló szín-

házigazgató–rendező, Vidnyánszky Attila két versenyzőt is alkalmasnak talált és – egyeztetve a verseny igazgatóságával – juttatott tovább.

A Mezzo Televízióval közösen szervezett versenyt Vidnyánszky Attila az utóbbi évek legjelentősebb magyarországi színházi kezdeményezésének tartja, amely valódi üggyé válhat nemcsak a kortárs operajátszás felkarolása, hanem a fiatalok pályakezdése szempontjából is. A debreceni Csokonai Színház igazgatójaként Vidnyánszkyknak amúgy is szívügye az operajátszás, a helyi operaéletre pedig joggal büszke, hiszen a vidéki teátrumok közül a cívisvárosban van legerősebben jelen a műfaj: évadonként három premiert tartanak, ami idén, David Alagna művének színpadra állításával (ez ősbemutató is lesz egyben) négyre nő. A direktor megtiszteltetésnek érzi, hogy az általa irányított színházat beválogatták a versenybe, és úgy látja: a Csokonai Színház és a fesztivál filozófiája összecseng, hiszen mindkettő a fiatalokra kíván építeni. „Ez a fesztivál ugyanakkor nemcsak az éneklésről, hanem a színházi jelenlétről is szól” – szögezi le a művészeti vezető. A fokozódó nemzetközi érdeklődés jele, hogy már 2012-ig megvannak a partnerszínházak. A már beváltak, a gdanski Opera Baltycka és a New York-i Dicapo Opera mellett idén három új helyszín csatlakozott a sorozathoz: a Csokonai Színház, az ostravai Morva-Sziléziai Nemzeti Színház és a svájci Théâtre Bienne Soleure. Ez az öt teátrum tízi műsorára az előadásokat, amelyeket a novemberi döntőben a Szegedi Nemzeti Színházban mutatnak be, és harminckilenc országban közvetít a Mezzo Televízió. ■

További információ:
www.operaverseny.hu

A versenyigazgató, Havas Ágnes (első sorban balról a második) a partner-operaházak vezetőivel

Con l'alto Patrocinio
degli Ecc.mi Capitani Reggenti

Con la collaborazione
Segreteria di Stato per gli Affari Esteri
Segreteria di Stato per l'Istruzione e la Cultura
Segreteria di Stato per il Turismo

Fondazione Renata Tebaldi

REPUBBLICA
DI SAN MARINO

© Foto Fayer-Vienna

Concorso Internazionale di Canto Renata Tebaldi International Voice Competition

2009
Terza Edizione

dal 16 al 27 settembre
from 16 to 27 September

www.renatatebaldi.info

info@renatatebaldi.info - direzioneartistica@renatatebaldi.info

Teresa Berganza

President of Jury

- Total Prizes	€ 70.000
- First Prize	€ 20.000
- Second Prize	€ 14.000
- Third Prize	€ 8.000
- Music Critics Prize	€ 2.500
- Italian Opera Prize	€ 2.500
- Barocco Prize	€ 2.500
- Lieder and Songs Prize	€ 2.500
- Best young promise	€ 2.500
- Approval Prize of the public taking part in the final	€ 2.500

Note: The semi-finalists who do not go through to the final will receive an expenses refund of € 500. The finalists, not including the winners of the above prizes, will receive an expense refund of € 750. The participants in the Winners' Concert, (26 and 27 September 2009) who do not win a prize, will receive an expense refund of € 1.000. The participants in Extra Time Barocco Prize and Lieder & Songs Prize, coming directly from the semi-final and who do not receive a prize, will only receive an expense refund as semi-finalists (€ 500).

The expiry date for enrolment is **15 luglio 2009**

Fondazione Renata Tebaldi

President Dr. Niksa Simetovic
Artistic Director M^o Augusto Ciavatta

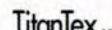
Piazza di Sopra, 23 - 47893 Borgo Maggiore RSM Tel. +378-886344 - Fax +378-886345

Promosso e con il contributo

Silver Sponsor

Sponsor sostenitori

Con il contributo di

Media Partner

In collaborazione con

www.studioug.sm | 09311

Nagyszabású program az Operaházban

Szeptember 26-án és 27-én gálaműsorral ünnepli 125. születésnapját a Magyar Állami Operaház. A következő évadban – a táncprodukciókat is számítva – nyolc bemutatót és három följútit tartanak a dalszínházban. A 2009–2010-es program súlypontját – a születésnap miatt is – a magyar művek premierjei, illetve reprízei adják.

◆ Albert Mária

Bartók Béla operáját, A kékszakállú herceg várát a Budapesti Wagner-napokról ismert Hartmut Schörghofer rendezésében mutatják be október 11-én. Fischer Ádám főzeneigazgató elmondta, hogy három évtizede foglalkoztatja e remekmű előadása, folyamatosan építi magában a koncepciót. A produkció érdekessége, hogy egy estén kétféle verzióban szólal meg a darab.

Judit szerepére az Egyesült Államokban élő neves magyar mezzót, Vizin Viktóriát kérték föl, a Kékszakállút pedig az európai operaházakban egyre több sikert arató, Kolozsváron nevelkedett basszbariton, Szabó Bálint énekli. Az 1998-as budapesti nemzetközi énekverseny első díjasa ma a Frankfurteri Rajnai Opera művésze. A Kékszakállú herceget tavaly nyáron a chilei Santiagóban énekelte, itt Németh Judit volt a partnere.

Vass Lajos főigazgató az évad további terveiről szólva hangsúlyozta, hogy a születésnap is hozzájárult ahhoz, hogy az Opera Europa szervezet vezetői úgy döntsenek: októberben Budapesten tartják éves konferenciájukat.

Magyarországon először lesz hallható novemberben Sári József Napfogyatkozás című operája (interjúnk a zeneszerzővel a 48.oldalon). A zenedramát Kovalik Balázs művészeti vezető rendezi, vezényel Hamar Zsolt.

Az évad első bemutatója a gyerekeknek szól, Britten A kis kéményseprő című darabja szeptember 20-án kerül színpadra. A Vígszínház ad helyet a karácsonyi Varázsfuvola-premiernek, Mozart dalművét Marton László rendezi. Ezzel kapcsolatban azt is közölték: mivel a közönség nem nagyon kedvelte meg a Thália Színházat, és az anyagi kondíciók is megerőltetőek, a Nagymező utcában jövőre nem játszik a dalszínház. Az Erkel Színház színpadát továbbra is csak próbatereként lehet használni. Az együttes vezetői természetesen szorgalmazzák egy új, több célra alkalmas játszóhely megépítését, de tisztában vannak azzal, hogy a gazdasági körülmények most nem kedvezők.

Richard Strauss A rózsalovag című műve visszakerül a repertoárra, az új produkciót a rigai opera főintendánsa, Andrejs Zagar rendezi. Az utolsó operabemutató május 29-én lesz: ezúttal a Művészetek Palotájával együttműködésben. A Budapesti Wagner-napok részeként száz-tizenöt operaházi művész közreműködésével és öt vendéggel három estén Wagner rég nem hallott Trisztán és Izoldáját prezentálják. A Parsifallal „befutott” Páritka Magdolna és Szemerédy Alexandra rendezésében, természetesen Fischer Ádám vezényletével.

Vass Lajos főigazgató azt is bejelentette, hogy Plácido Domingo énekversenyének, az Operaliának a döntője 2009. augusztus 1-jén a Magyar Állami Operaházban lesz, Domingo itt a Pannon Filharmonikusokat vezényli.

Szó esett a következő évi Májusünnepről, amely ugyancsak rangos külföldi vendégeket vonultat föl, de Fischer Ádám konkrét neveket még nem kívánt megemlíteni. A műsortervben Mozart Titus kegyelme, Richard Strauss Elektrája, Puccini Toscája, Rossini Sevillai borbély, Verdi Nabuccója és Don Carlósa szerepel. ■

További információ:

www.opera.hu

A ZENE VÁROST ÉPÍT. OPERAMI!

Bartók + Bécs
Haydn, Mozart, Beethoven
Schubert, R. Strauss, Berg, Schönberg

2009. június 10–21.

Miskolci Nemzetközi Operafesztivál

www.operafesztival.hu

**Operaverseny és Fesztivál
a Mezzo Televízióval**
Döntő a Szegedi Nemzeti Színházban
2009. november 3–17.

OPERA
COMPETITION AND FESTIVAL
WITH **MEZZO**

november 3., 4.	David Alagna: Egy halálraítélt utolsó napja • ősbemutató a debreceni Csokonai Színház produkciója (Debrecen, Magyarország) • rendező: Nadine Duffaut
november 6., 7.	Richard Strauss: Ariadné Naxosban a Państwowa Opera Bałtycka produkciója (Gdansk, Lengyelország) • rendező: Marek Weiss
november 9., 10.	Maurice Ravel: Pásztoróra Bohuslav Martinu: Alexandre bis • magyarországi bemutató a Théâtre Bienne Soleure produkciója (Bienne, Svájc) • rendező: Bagó Bertalan
november 12., 13.	Marco Tutino: Vita • magyarországi bemutató a Morva-Sziléziai Nemzeti Színház produkciója (Ostrava, Cseh Köztársaság) • rendező: Telihay Péter
november 15., 16.	Tobias Picker: Emmeline • európai bemutató a Dicapo Opera Theatre produkciója (New York, USA) • rendező: Alföldi Róbert
november 17.	Díjkiosztó Gála www.operaverseny.hu

Jegyek kaphatók: **Armel** Produkció és Sajtóiroda Telefon: +36 1 269 38 82 • 1065 Budapest, Nagymező utca 22–24.
Operabusz minden előadásra Budapestről! Menettérti vasútkedvezmény az Operaverseny jegyvásárlóinak!

Támogatóink: **Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata Csokonai Színház Debrecen Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa program Nemzeti Kulturális Alap Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium DÉMÁSZ Zrt. REÖK Novotel Szeged Magyar Turizmus Zrt. Zsolnay Porcelánmanufaktúra Zrt. Softtel Budapest Chain Bridge Lengyel Intézet Jelmez-Art Kft. Sár és Társai Ügyvédi Iroda Városi TV Szeged Fidelio Média Kft. Gramofon – Klasszikus és Jazz Observer Budapest Médiafigyelő Kft. Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pesti Műsor Francia Intézet Egyesült Államok Nagykövetsége MÁV-START Zrt. Epamedia zene.hu Népszava Alliance Française de Szeged**

Alapító Partnerek: Armel Produkció Szegedi Szabadtéri Játékok Pannon Filharmonikusok MEZZO TV

Mózes és Áron – eszme és képalkotás

Arnold Schönberg operája Miskolcon

Schönberg „teljes torzóban” maradt operája, a Mózes és Áron mégis egészben szólal meg június 17-én Miskolcon, a Bartók+Bécs Nemzetközi Operafesztiválon. A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar Kocsis Zoltán vezényletével koncertszerű előadásban mutatja be a művet.

➔ Albert Mária

Gramofon: Mózes alakját három komponista is címszereplővé teszi: Rossini, Durkó Zsolt és Schönberg.

Kocsis Zoltán: Mózes II. könyve, amely az Exodust tárgyalja, mindhárom operának alapjául szolgál. Schönberg Mózesre azzal emelkedik ki, hogy a zeneszerző sajátos módon adaptálta a mózesi szöveget, maga írta a szöveggönyvet. Schönberg egész életútja azt bizonyítja, hogy valami bibliai eredetű, óriási hit munkálhatott benne. Érzem is a zenéjén. Azt vélné az ember, hogy ez stílárisan nem fér össze a szigorú dodekafóniával és például a Mózes és Áron magasztos témájával. Dehogynem. Sőt azt látom, hogy a tizenkét hang egyenrangú kezelése olyan eszközöket ad a szerző kezébe, amit a tonalitás nem adhat. Tehát módja van az ellentmondások vagy a látszólagos ellentmondások egyidejű érzékeltetésére. Ebben az értelemben az ő műve egyaránt különbözik Durkó Zsolt Mózesétől és Rossini Mózes Egyiptomban című operájától.

G.: Lényeges eltérés az is, hogy Schönberg műve befejezetlen.
K. Z.: Két felvonást megzenésített, a harmadik szövegét megírta, és egy-két zenei vázlatot is készített. Friedrich Cerha osztrák zeneszerző befejezésével is szokták játszani. Ám Schönbergnek az volt a kívánsága – igaz, nem ismerhette Cerha befejezését –, hogy a harmadik részt prózában adják elő. Élete utolsó másfél évtizedén végigvonul a Mózes utolsó felvonásának megzenésítési szándéka. Miért nem fejezte be mégsem? Talán szponzort keresett. Az utolsó percéig alkotott, és ugyan hagyott hátra befejezetlen műveket, de épp a Mózeset befejezhetné volna. Érdekes az is, hogy opuszszámot sem kapott a darab. Schönberg majdnem minden művét ismerem, és mélyen „belemásztam” a stílusába, mégis azt mondom, hogy ilyen nehézgű feladattal nem találkoztam. Tudniillik a zenekar olyan meghatározó módon válik főszereplőjévé az előadásnak, mint Debussy Pelléas és Mélisande-jában, de sokkal bonyolultabb a schönbergi zenekari szöveg. Távoli az asszociáció: ha Debussy kompozíciója a dramatizált impresszionizmus, ezzel semmiképp nem mérhető Schönberg expresszionizmusa. Egyébként ez a hangzás szerintem inkább megfelel a drámai kitérések illusztrálására, mint

Paul Haferung színpadterve az opera 1957-es zürichi előadásához

Debussy stílusára. Már az, ahogy Schönberg az eszmét és a képalkotást élesen különválasztja, roppant didaktikus módon jelenik meg az operában: Mózes végigbeszéli, Áron pedig végigénekli az operát.

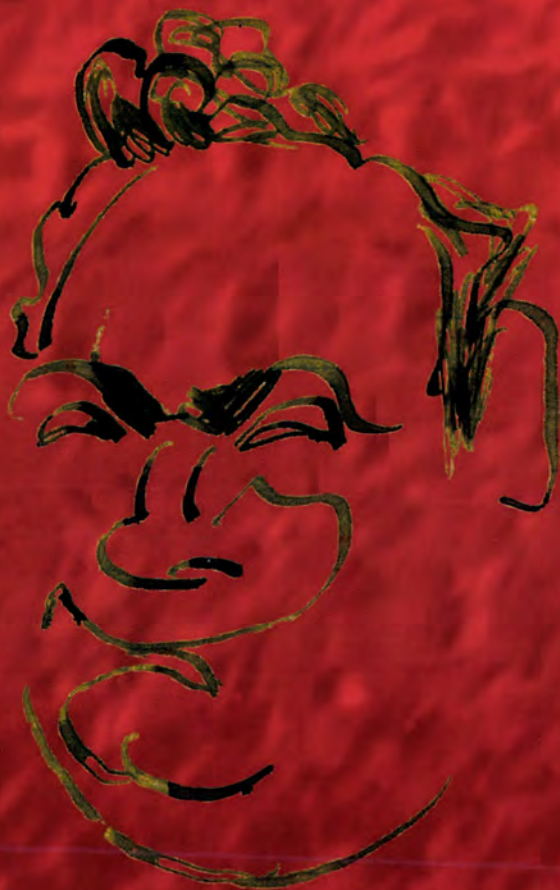
G.: A nagy operalexikon „teljes torzónak” minősíti Schönberg operáját, mert a második felvonás végére beteljesedik minden, ami igazán fontos.

K. Z.: Mi itt nem fejezzük be az előadást, a harmadik felvonást prózában adjuk elő németül, magyar felirattal, ahogy a szerző kívánta. Mózeset Wolfgang Schöne, Áront Daniel Brenna alakítja. Én úgy értelmezem a második felvonás végét, hogy Mózes elbizonytalanodik egy pillanatra, Schönberg épp ezt a pillanatot rögzíti. Miért elbizonytalanodik el? Azért, mert még nem jött rá, hogy semmiféle ábrázolás nem kell, semmiféle kép nem kell, maga a szó is elég. „Ó szó, te belőlem hiányzó, miért nem talállak?” – kérdezi. De hát ő nem volt, és nem is lesz a szavak embere.

(Az esti operaelőadás előtt a miskolci Kamara Színházban a Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatói eljátszák Schönberg A bibliai út című drámáját, a Mózes és Áront pedig 2010 januárjában a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben viszontlátjuk, a miskolci produkcióéval azonos előadók tolmácsolásában.) ■

A Miskolci Nemzetközi Operafesztivál hivatalos honlapja:
www.operafesztival.hu

Farkas Iván
„Hallgass a zenére”

Az operaéneklés enciklopédiája

A könyv szerzője orvos, hobbija az énekhang. A teljesség igénye nélkül a XVII. századtól napjainkig közel 2100 énekes adatait dolgozta fel lexikon-szerűen, ugyanakkor a műfaj legfontosabb állomásainak csoportosításában. Az olvasót a 200 legjelentősebb opera bemutatójának szereposztása, valamint névmutató segíti a tájékozódásban. További érdekesség a kötet végén Würtz József Metropolitan Emlékkönyvének néhány jeles oldala.

KERESSE A NAGYOBB KÖNYVESBOLTOKBAN!

Streetwise Opera – hajléktalanok a színpadon

A kilencvenes években egy brit parlamenti képviselő ezt találta mondani: „A hajléktalanok azok az emberek, akiken átlépsz, amikor kijössz az Operából.” Ez a kijelentés adta az alapötletet a londoni Covent Garden-közeli hajléktalan menedékhely lakói számára, hogy egy merész lépéssel megbolygassák a világ rendjét.

➡ Csurgai Dorottya / London

Kísérleti vállalkozásba kezdtek az otthonban önkéntesként dolgozó Matt Peacock zenei újságíró, operakritikus vezetésével. Tizenkét hetes intenzív felkészülés után a Royal Opera House Linbury Stúdiójában bemutatták A kis herceg című gyermekoperát, hajléktalanok és hivatásos színészek közreműködésével. A projekt olyan jól sikerült, hogy 2002-ben megalapították – Streetwise Opera néven – a világ első olyan karitatív szervezetét, amely a zenén, az operán keresztül nyújt támogatást a hajléktalanoknak. A szervezet célja, hogy a hátrányos helyzetű embereket az alkotás, az elfogadó közösség által segítse hozzá személyiségük, önértékelésük fejlődéséhez, életkilátásaik javításához. A módszer abban különbözik a hagyományos zeneterápiáktól, hogy a hajléktalanok nem csupán a folyamatos munkában vesznek részt, hanem minden évben magas színvonalú előadás szereplői lehetnek; professzionális körülmények között, valódi kihívásokkal néznek szembe, élénk médiaérdeklődés (!) kíséretében.

A kenti hercegnő, Lady Valerie Solti, Lady Mackerras, Sir Charles Mackerras felesége és Sir Thomas Allen, brit bariton patronálásával működő szervezet évente ötszáz alkalommal és heti rendszerességgel országszerte nyitott workshopokat tart hajléktalanok központokban. Itt képzett zenei oktatók segítségével éneklést, színészmesterséget tanulhatnak a résztvevők, akikből majd kikerülnek az előadások szereplői. A Streetwise Opera leglátványosabb tevékenysége azonban az évente egyszeri színpadi operaelőadás. Első alkalommal Britten *The Canticles* című művét vitték színpadra, a leginnovatívabb brit operatársulatnak kikiáltott Tête à Tête együttműködésével, a Westminster-apátságban. Ez után nagy sikerrel mutatták be Christina Jones különleges darabját, *Time Flows (A Händel and Hendrix Experience)* címmel, amelynek zenéjét az a ház ihlette, amelyben Händel és Jimi Hendrix is lakott Londonban (ma Händel House Museum). Az előadáson a London Händel Festival zenészei is közreműködtek.

A Streetwise Opera komoly szakmaiságáról ad tanúbizonyságot azzal, hogy az évek során fiatal, tehetséges zeneszerzőket is megbízott új opera írásával: Ben Duwellt és Will Toddot, a *The Blackend Man* című opera szerzőjét, a komponisták darabjait máskor a Royal Opera House, és a Barbican színpadjain mutatták/mutatják be. Így készült el a *Whirlwind* című darab,

Nem lehet átlépní rajtuk – hajléktalan-opera Londonban

amelynek rendezője az egyik legkeresettebb operarendező, Keith Warner lett.

Legújabb darabjuk, a *My Secret Heart* modern multimédiás produkció, amely a világon a legnagyobb művészeti projekt, amely hajléktalanok közreműködésével valaha készült. Premier előtti bemutatója a luzerni kamarazenei fesztiválon, premierje a Royal Festival Hallban volt 2008 decemberében, és napjainkban körbeutazza az egész világot.

Az opera és a hajléktalanok világa egymástól távol vannak; ha úgy tetszik, a szociális spektrum két szélső pontja. Az idézett brit parlamenti képviselő bizonyára meglepődött, hogy azok az emberek, akiken „átlépsz, amikor kijössz az Operából”, ma színpadon énekelnek. A Streetwise Opera lenyűgöző elszántsággal és óriási sikerrel ötvözte e két végleletet, és fordította visszájára a sztereotíp nézetet. ■

A szervezet honlapja:

www.streetwiseopera.org

Randevú a csillagok alatt

Ismét változatos programmal áll a közönség elé a Budapesti Nyári Fesztivált szervező Szabad Tér Színház. A tavalyi Gounod-opera, a Rómeó és Júlia előadása után az idei szezon fő attrakciójának az Aida ígérkezik a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon.

☛ Teimer Gábor

Bán Teodóra már hatodik esztendeje szervezi a több évtizedes múlttal rendelkező fővárosi programsorozatot. Az elsősorban a Margitszigeti és a Városmajori Szabadtéri Színpad köré szervezett előadások és programok az utóbbi időben más fontos helyszínekkel is kiegészültek, így komoly kínálattal jelentkezik a Margitszigeti Víztorony, a mellette felállítandó Meseszínpad, a Szent Margitkolostor és az abban található Szent Mihály-kápolna is. A 2009-es, száz előadást és programot felvonultató, nyarat, korosztályokat és műfajokat átívelő szivárványnak megálmodott sorozat jelszava: Randevú – találkozás a művészekkel és a művésztől a csillagok alatt, másképp, mint máskor.

Az elmúlt évek alatt a fesztivál a főváros kulturális életét nyáron is életben tartó, magas művészi színvonalú kezdeményezéssé vált, amely prózai daraboktól kezdve az operetten, zenés produkciókon, tánc- és folklóresteken, operákon át a gyerekprogramokig kínál sokféle kikapcsolódási lehetőséget. A szervezők lassan hagyományossá váló fő törekvése a műfajok keverése – Műfajok egymáshoz szlogenel –, amivel az új megfogalmazásokra vágyó közönséget igyekeznek kielégíteni. Emellett nem titkolt céljuk, hogy a fiatalabb korosztályt is megismertessék az

irodalom és a színházba járás élményével; ennek érdekében matinékat, az előadások után szereplő-néző-találkozókat is terveznek.

A kínálatban a könnyedebb műfajok mellett a klasszikus zene is hangsúlyosan szerepel, elsősorban az operajongóknak nyújtanak a Margitszigeti Szabadtéri Színpad adottságait teljes mértékben kihasználó programokat. A háromezer néző befogadására alkalmas teátrum óriási színpada számos műfaj helyigényes produkcióinak megvalósítására is alkalmas. Alföldi Róbert rendezésében 2004-ben itt volt látható Verdi Magyarországon ritkán játszott operája, az Attila, tavaly a debreceni Csokonai Színház Manon Lescaut- és Bánk bán-előadása, illetve a Szabad Tér Színház, a Magyar Állami Operaház és a Budapesti Filharmóniai Társaság közös, operát prózával és tánccal elegyítő Rómeó és Júlia-produkciója.

Az idei év szenzációját a világ szabadtéri színpadain gyakran játszott darab, az 1871. december 24-én Kairóban bemutatott Aida jelenti, amely húsz évvel az utolsó margitszigeti bemutató után látható. A világ legnagyobb amfiteátrumai által is műsoron tartott mű furaok korát idéző monumentális díszletei, nagyszámú statisztériát mozgató tömegjelenetei, egzotikus állatokat is felvonultató győzelmi menetei teljes pompájukban mutatkoznak majd meg a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. Nyolcvantagú ének- és százfős szimfonikus zenekarral, hatvantagú tánckarral – ilyen látványos díszletek között évek óta nem volt látható magyarországi szabadtéri színpadon ez a Verdi-mű.

A július 17-én, 24-én és 31-én látható előadást a nemzetközileg elismert színházi rendező, Viktor Rzsakov állítja színpadra. A zenekar karmestere Kocsár Balázs, a hazai kiválóságok – Pallerdi András, Bretz Gábor, Böjte Sándor, Gaál-Wéber Ildikó – mellett külföldi vendégművészeket láthatunk és hallhatunk. Aidát Annalisa Carbonara, Radamest Park Sung Kyu, Amnerist pedig Francesca Provvisionato alakítja.

További információ:

www.szabadter.hu

Hajnóczy Júlia és Brickner Szabolcs a tavalyi Rómeó és Júlia-produkcióban

RICHARD WAGNER: A NIBELUNG GYŰRŰJE

James Morris, Theo Adam, Heinz Zednik, Reiner Goldberg, Cheryl Studer, Matti Salminen, Marton Éva, Waltraud Meier, Siegfried Jerusalem, Thomas Hampson, John Tomlinson – ének
Bajor Rádió Szimfonikus Zenekara
Karmester: Bernard Haitink

●●●●○

Jól teszik a kiadók, hogy egyre-másra hozzák ki korábbi albumaik „fapados” változatát. Különösen üdvözlendő ez az olyan méretű alkotások esetében, mint a Ring. Hangyabetűs, háromnyelvű szöveggönyvre, amely csak a terjedelmet növeli és jelentősen emeli az árat, az internet korában valóban semmi szükség sincsen.

Az EMI most bő másfél évtizeddel az első kiadás után puritán formában és kedvező áron tette újra közkincsé azt a felvételt, amely még 1988 és 1991 között készült Bernard Haitink karmester és a Bajor Rádiózenekar együttműködésének gyümölcseként. Akkoriban nagy volt a verseny a Tetralógiák között: Levine a Deutsche Grammophonnál, Barenboim a Teldecnél készítette el lényegében párhuzamosan a maga verzióját. A nyolcvanas-kilencvenes évek két bayreuthi sztárkarmesterének nyomasztó árnyékában Haitink produkciója meglepően jól sikerült, ami a korábban inkább szimfonikus specialistaként elkönyvelt holland muzsikust az operalemezek piacán is helyzetbe hozta. Az Amszterdami Concertgebouw vezetőjeként hírnevet szerzett Haitink relatíve későn kezdett színházi karrierbe, a Ring-felvétel kezdetekor azonban már egy éve a londoni Covent Garden főzeneigazgatója volt, korábban pedig egy évtizeden át a Glyndebourne-i Fesztivált vezette. Wagner-karmesterként azonban alig volt ismert, Bayreuthba sem hívták meg soha. Ezért is volt bátor vállalkozás az EMI részéről, hogy a mű első, teljes stúdiólemmezét éppen Haitinkra bízta, és nem valamelyik nagy színház zenekarának közreműködésével, hanem a perfekcionizmusáról nevezetes müncheni együttessel. Haitink Wagner-dirigálásának titka, hogy nincs titka. Ő egyébként sem az a maestro, akit stílusáról azonnal fel lehet ismerni. Tisztes mesterember, aki nem örökölte a Concertgebouw-beli nagy elődnek, Willem Mengelbergnek utólráhatatlanul invenciózus muzikalitását, de szinte mindig kiegyensúlyozott, jó színvonalú előadások születnek pálcája alatt. Ezt a lemezt is bárki magáénak érezheti. Nincs benne semmi túlzás, modorosság, rafinéria. Thielemann áttetszően finom zenekari megoldásait vagy Levine magával ragadó hőmpolygését hiába is keresnénk, bár néhol kissé masszatos a hangzás, azért minden a helyén van. A szervenvedély és a dráma kifejezésére Haitinknak

ugyanaz a receptje: a hangerő. Egyszerű, de hatásos.

A felvétel vitathatatlanul legnagyobb értéke a szereplőgárda. Nemcsak azért, mert a kor többé-kevésbé legjobb Wagner-énekeit sikerült összeválogatni, hanem azért is, mert sokukat nem szükségszerűen legismertebb alakításaikban halljuk, így ez a lemez egészen különleges dokumentum-értékkel bír. A legizgalmasabbak a kisebb szerepek: a Ringben leginkább Siegliendeként híres Waltraud Meier Firckának is fenomenális, a kilencvenes évek Wagner-tenorja, Peter Seiffert nagyszerű Froh, minden idők legjobb Miméjeként ismert Heinz Zednik Logeként is megállja a helyét, a Bayreuthban hosszú időn át Wotant éneklő, ekkor már idős Theo Adamot pedig Alberich szerepében hallhatjuk. A Normák között olyan későbbi csillagok szerepelnek, mint Jane Eaglen és Anne Sophie von Otter, az erdei madarat pedig nem kisebb szoprán, mint Kiri Te Kanawa alakítja. Ki kell emelni Thomas Hampson szokatlanul erőteljes Gunther-alakítását is. Természetesen a főszerepekben is elsőrangú az énekesi gárda. A magyar közönség számára külön örömet jelenthet a csúcsformában lévő Marton Éva Brünnhildéje. James Morris – ugyancsak hangja teljében – sokoldalú Wotan, talán csak azt sajnálhatjuk, hogy a germán főistent nem a még nála is kiválóbb Tomlinson éneklé (miként Barenboimnál). Ő ezúttal Hagen, ám ehhez a karakterhez nem elég sötét, nem elég gonosz a hangja. Matti Salminen alkalmasabb lett volna rá. Ő azonban ezúttal Hundingként ijesztgeti a nagyérdeműt. Az előadás gyengébb alakításait a hőstenorok jelentik, elsősorban Reiner Goldberg vokálisan bizonytalan Siegmundja okoz csalódást. Siegfried Jerusalem, nomen est omen, korának leginkább foglalkoztatott Siegfriedje ezen a lemezen sem igazán meggyőző, különösen a hősiés pózokban nem az: a mély hangokat lenyeli, a magasak rendre elvékonyodnak, a kovácsdalban nem bírja a versenyt a zenekarral. Ám a szerepre nála jobbat akkoriban nem lehetett találni, így mindent összevetve a mérleg felettébb kedvező.

Rockenbauer Zoltán

EMI Classics
5 19479 2

HAYDN: A PATIKUS

Kalmár, Kincses, Fülöp, Rozsos – ének
Liszt Ferenc Kamarazenekar
Karmester: Lehel György

A kiadó egykori „Haydn-csapatát” – különös tekintettel a Liszt Ferenc Kamarazenekarra – itt már nem a betegeskedő Sándor Frigyes, hanem Lehel György irányítja. Tudnánk ezt ma akcentusgazdagabb vonóskarral játszani, s egy „language coach” feltörhetné Rozsos István hipersteril olasz-éjtését is, ám ezek apróságok. Ami hiányzik, a tempók frissessége – a híres török halandzsáña így épp a tánclejtést nélkülözi, a csonka harmadik felvonás minifináleja pedig gyakorló-ütemezésben tetetett fel. Másrészt a seccók helyzetkomikuma túlonult egysíki: ha operaházi művész felfedezi a Cosiból ismerős jegyzőkarakert, azonnal szól a csőrös notaro-hang, ám más, a partitúrába bőven szórt poénok életre keltésével adós marad. Kalmár Magda tartalmaz, mégis hajlékony szopránján értelmet nyer a Grilletta kezéért folyó verseny, Kincses Veronika hasonlóan Grilletta-kondíciójú hangszere luxus Volpino nadrágszerepére – az 1768-as bemutatón szerény képességű eszterházi tenorfeleségre szabta a szerző. Mindenesetre nem ártott volna az első szoprán színe szemléletesebben felselől énekesnőt felkérni. Bár a címszerep hektikus és nehéz, a fiatal Fülöp Attila kitűnik tömör, csírában hősi tenorjával: ám nem hallunk semmit az öreg, félbolond Sempronióból, aki bulvárlapok és térképek bűjője, és aki hóbotból áttervezné ismeretlen birodalmak, tengerek erővonalait. Somfai Lászlóval a legmagasabb szakmai színvonalat emelték a kísérő-füzetbe – a szöveg bár informatív és mives nyelvezetű, kissé csapongó is. Két bosszantó apróság: a textúrába ékelt műfaji meghatározás – dramma giocoso – több nyelven, több alakban félreütetik, a nem túl kreatív borító szépia-háttérére világosbarnán, azaz olvashatatlanul applikálják a címet. Volt már jobb. *Ókouvás Szilveszter*

Hungaroton Classic
 HCD 11926

MONTEVERDI:
TEATRO D'AMORE
L'Arpeggiata
(művészeti vezető:
Christina Pluhar)

A nagyszerű theorbás és együttese a naíve-től igazolt nemrég a Virgin Classics céghez; ennek színeiben készült első lemezükre a 2006-os utrechti régizenei fesztiválon bemutatott műsor került. Monteverdi világi zenéjének bámulatos gazdagságát reprezentálja az egyhuzamban végighallgatható pazar összeállítás. Bővérű tánczene, érzéki líraiság, költői madrigál, virtuóz moresca – Monteverdi extravagáns muzsikája kifejezetten nekik való terep. Merészgűket és fantáziájukat nem hagyták a korábbi kiadónál, de azt azért nem várnánk, hogy a Jarousskyval előadott ariosóból – micsoda scherzo musicale! – szabályos jazzt csinálnak kornett szólóval, walking bass-szel, seprűző dobbal a háttérben! A Poppea varázslatos záródüettjét libabörzötöten adják elő (ebben Nurial Rial csatlakozik Jarousskyhoz), a máskor oly hosszú Zefiro torna pedig rövidnek tűnik. Micsoda vitalitás! *VT*

Virgin Classics – EMI
 50 999 2361 4024

MOZART:
IL RE PASTORE
Mei, Murray – ének
Karmester: Nikolaus Harnoncourt

Mozart kétrészes szerenádja már csak gála-jellege, a sorjázó magánszámok miatt sem élne meg valódi operaszínpadon: de hisz nem is erre szánták, hanem protokollestre. Nikolaus Harnoncourt, forradalmi historikusok közt a konzervatív nagy öreg, e szellemben játssza élénk a taktikázó Alexandrosz és a királyi kék véréről mit se sejtő (szoprán) pástorfiú, a szidoni Aminta kamarillatörténetét. Mozart ekkor még húsz sincs, mégis sápasztóan merész ötletsora tűnik elő nyitányban, accompagnatóban, szökökúthoz hasonlatos invenció az áriákban. Mindehhez tehát kevésbé a dramatikusság, inkább a szépség ígéretét fűzi a grazi maestro – olyan élő koncertfelvételen, amely hibátlan énekesein túl még hangzó tereiben is valószínűtlenül tökéletes. Igazi csillagóra a Musikvereinben, tizenöt éve: nemcsak Sándor és Mozart nagy itt. *ŐSz*

Warner Classics & Jazz
 2564 69259-9

HÄNDEL: ÁRIÁK
Rolando Villazón –
ének, Gabrieli
Players; Karmester:
Paul McCreesh

Villazón Händel-lemezen csúcspontokra és árnyoldalakra lehetünk. Az énekes sötét tónusú, mégis könnyed és hajlékony hangja kivételes. Éneklése olykor fantasztikusan megragadó, akkor, amikor lírai fogantatású. A Rodelinda Pastorello d'un povero armentója kimagasló – már ezért érdemes volt elkészíteni a lemezt. Villazón drámái is tud lenni, ám hirtelen megoldásai nem előnyösek, jobban tenné, ha a költőiség oldalán maradna, és többet gondolna a harmonikus zenei vonalvezetésre. A lemez számos pontján elmúlik a hatás, mivel a finomságot elhagyva olyan határozottságra vált, ami nem áll jól neki. Villazón lírai tenorként nagy művész, ezt az oldalt kellene hangsúlyoznia. Paul McCreesh persze igényes Händel-dirigens, de jobb lett volna, ha Villazón lebeszéli a túlzott drámaságra törekvésről. *ZB*

Deutsche Grammophon – Universal
 477 8056

VERDI: ÁRIÁK
Luciano Pavarotti –
ének

Csordultig töltött duplaalbum, rajta Pavarotti Verdi-repertoárjának harmincévnyi csúcsaival. A Requiem még 1967-ben rögzített Ingemiscóján túl kilenc, teljesen birtokolt főszerep, még két különlegesség is idefér: a Szicíliai vecsernye francia verziójának olvadó Henri-áriaja és egy gáláról A végzet hatalma nagyduettje. Érdekeség, hogy a Luisa Miller-bejátszás öreg tenorja (Contadino) a pék apával, Fernando Pavarottival azonos, és hogy a Decca szerkesztői a sztár több teljes Trubadúr-tekerse dacára is a Bonygne dirigálta gikszeres strettát illesztették ide – ennek ráadásul úgy másolták a visszatérését... Kérdés, hogy a mindössze egyetlen koncertsorozaton elővezetett, több helyütt pontatlan Otello-alkítás koronázza vagy lehúzza-e az életművet? Engem most is meggyőzött. *ŐSz*

Decca – Universal
 478 1497

**HÄNDEL: ACIS ÉS GALATEA;
THEODORA; SZÓLÓKANTÁTÁK**

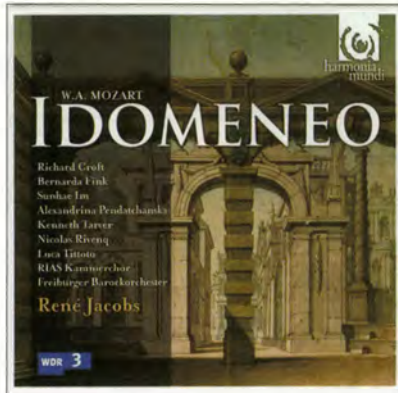
Les Arts Florissants, Il Giardino Armonico
Karmester: William Christie,
Giovanni Antonini ●●●●○

Huszonhat esztendő múlva nyílik újabb Händel-év számunkra: a Warnernek nem lehet szemére vetni, hogy elalibizné az alkalmat. Összesen hatvan korongot jelentettek meg a zeneszerző halálának 250. évfordulójára. Habár a válogatásnak praktikus szempontja is lehetett: ezúttal William Christie együttesének két nagyszabású, de egymással inkoherens felvétele mellé három „resztli” kantáta jutott, az extravagáns Il Giardino Armonicóval.

Az Acis és Galatea, a nimfa-maskarádé népszerűsége oda viitt, hogy Händel életében a legtöbbet előadott nagyopus lett (106 alkalom), így rengeteg javítás, csere, póthangszerelés érintette az 1718-as elővezetés utáni negyedszázad alatt. A Les Arts Florissants az utolsó korigálást vette alapul e visszafogott, ám gusztyos felvételhez. Természetesen Patricia Petibon kimagaslik a mezőnyből, amely általában is erős. Az év, amelyben Händel még használta ceruzáját az Acis-partitúrán, elhozta oratóriumainak utolsó előtti darabját is, a Theodórát. Az ókeresztény mártírium kerete szomorú g-moll, ezentúl szemlélődőbb, melizmatikus és visszatéréses áriák jellemzők rá. értelemszerűen kevésbé élő seccókkal. A címszereplő Sophie Daneman kicsi, ám túlvibrált hangot használ, ellenben Nathan Berg tömör basszbaritonja figyelemre méltó.

A szopránkantátákban Eva Mei még több, mert káprázatos: a historikusoknál nagytóval fellelhető drámai erő a kisujjában, igaz, máshogy nem is boldogulna az effektusról effektusra tomboló Il Giardinótól övezve. Jellemző, hogy Bach saját kezűleg kopírozta az Armida búcsúját – az ifjú „olasz” Händel ugyanúgy elbűvölte világát, mint az öreg „angol”.
Ökövics Szilveszter

Warner Classics & Jazz
2564 69564-1

MOZART: IDOMENEO

Fink, Im, Croft – ének
Freiburgi Kamarazenekar
RIAS Kamarakórus
Karmester: René Jacobs ●●●●●

René Jacobs újabb Mozart-operával jelentkezett. A másik két Da Ponte-darab és a Titusz kegyelme kiváló felvételei után a Don Giovanni valamelyest manirosnak, túljátszottnak tetszett, ám Jacobs ismét megellette az egyensúlyt. Talán azért, mert az opera senához jobban illik a fordulatokban gazdag, intenzív töltésű interpretáció, mint az impulzusokban amúgy is bővelkedő Don Juanhoz. Ezt támasztja alá a Titusz hasonlóan kimagasló sikere is. Jacobs szokatlan izgalmi szintre képes hozni, és ami még több, ritka de-lejességi szinten képes tartani az egyhangúbb és egyenletesebb opera senákat. Immár kikristályosodott Jacobs sajátos modora. Mintha át komponált művet hallanánk, úgy vannak összefűzve a néhol bizony eléggé romantikus fortepiano-continuóval az egyes tételek. A recitativók szokatlanul temperamentososak és élénkek. A zenekari hangzás fémes, de nem hideg. Mintha csak arra gondolt volna Jacobs: társítsuk a glucki reformot Mozart operáival. Richard Croft a címszerepet részletgazdagon és változatosan énekl. Nem hangjának nagysága, hanem formálásának igényessége megnyerő. A női szereplők mind jók, kiváltképp hármuknak egymáshoz való viszonya. Bernarda Fink Idamante-alakítása korrekt, afféle közép a könnyeden lírai Ilia és a súlyosan drámai Elettra között. Előbbit Sunhae Im, utóbbit Alexandrina Pendatchanska énekl. A másik opera sena felvételéhez hasonlóan ezúttal is a fiatal bolgár énekesnő vérbő alakítása a legizgalmasabb.

Jacobs ismét megmutatta, milyen kivételesen ihletett karmester, aki opera senát izgalmasan, változatosan tud előadni. A napjainkban nem ritka erőszakolt „tuningolást” elvetem, de Jacobs megoldásai – amellelt, hogy érdekesek – mélyen zeneiek. Zay Balázs

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902036.38

BELLINI: I CAPULETI E MONTECCHI

Netrebko, Garanča, Calleja – ének
Bécsi Szimfonikus Zenekar
Karmester: Fabio Luisi ●●●●●

Többek révén is reneszánszát éli napjainkban a bel canto. Bellini Capuletek és Montague-k című operájának új bécsi élő felvétele egy orosz és egy lett énekesnő révén magaslik ki. Eccomi in lieta vesta – kezdő énekét Júlia, azaz: Itt állok ünnepi öltözetben. Két szép nő, fő ékességük azonban a hang és az éneklés. A Júliát alakító Anna Netrebko lágyan és finom érzékiséggel énekel, a puhaság varázsa nem szűnik később sem. A Rómeót éneklő Elina Garanča részben hasonló hozzá, részben tőle eltérő. Az ő hangja is flexibilis és relative telt, azaz minden öblösség és túlzott súlyosság nélküli. Ám míg Netrebko vajpuhaságú hangja finom rezgésű és alapvetően meleg, Garančáé lágyasága ellenére is hideg. Közel vannak egymáshoz, mégis igen távoliak. Netrebko hajlékonyabb arany, Garanča merevebb ezüst világot képvisel. Technikailag és a szerepek megformálása terén kimagasló teljesítményt nyújtanak, kettőjük hangja is kivételesen szépen érvényesül együtt. Ritkaság az ilyen. A nadrágos szereplés a veronai szerelmek serdülőkorát, valamint Rómeó női lélekreszésének – békülékenység, megértés – érvényesülését emeli ki. Az eredeti cím is ezért jó: az ártatlanság korát élő ifjakat elsöpri a klánok destruktív ereje.

Joseph Calleja dicséretes Tebaldo. Hangja Juan Diego Flórezénél érdekesebb, és kevésbé fényes, de egységesebb, könnyebben és torzulás nélkül hág a magasságokba. Több figyelmet érdemelne. Tiziano Bracci és Robert Gleadow igéretes fiatalok, éneklésük keményebb és egyenesebb, ami Capellio és Lorenzo szerepeikhez illik is. Fabio Luisi igényesen irányítja a Bécsi Szimfonikusokat, akik a szólistajáték terén is szépen tejesítenek. Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
477 8031

GOUNOD: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

Machaidze, Villazón, Struckmann – ének
A Salzburgi Mozarteum Zenekara
Karmester: Yannick Nézet-Séguin
Rendező: Bartlett Sher ●●●●○

Milyen az élet: Salzburg kedvence, Anna Netrebko anyai örömei utat nyitottak egy másik énekesnő, Nino Machaidze számára a legnagyobb operaházakhoz. Az orosz szoprán helyett a grúz énekesnőnek kellett elénekelnie a 2008-as Salzburgi Ünnepi Játékokon Rolando Villazón oldalán Gounod Rómeó és Júliájának női főszerepét – ez az előadás jelent meg most DVD-n. Machaidze 2009-re és 2010-re Brüsszelben, Velencében, Los Angelesben, Münchenben,

PUCCINI: TOSCA

Georgina von Benza, Kováczházi István, Fokanov Anatolij – ének
A Magyar Állami Operaház Zenekara
Karmester: Kovács János ●●○○○

Magánkiadás

Katalógusszám nélkül

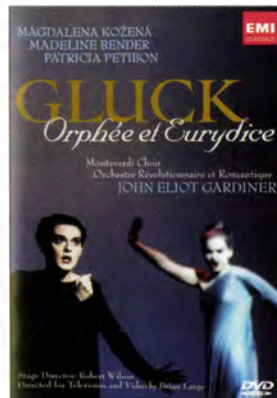
Barcelonában, Berlinben csupa nagy feladatot kapott. A Felsenreitschule érdekes terébe Michael Yeagan egyszerű és funkcionális színpadképet tervezett, amelyben Bartlett Sher kitűnően és esztétikusan mozgathatja a nagy létszámú előadói gárdát. Brian Large pedig, mint a felvétel rendezője, pompás arányban váltja az intim, közeli képeket a hatásos nagy jeletekkel. Gounod wagneri gesztussal indítja művét, az első, drámai akkordok az elkerülhetetlen tragédiát jósolják a hallgatónak, a rendező ennek szellemében egy brutális pantomimet játszat el a nyitányra. Nino Machaidze entrée-ja egy mai „bombázó” belépője, kicsit félvállról veszi a születésnap társasági bemutatót, ha motorkerékpáron porzana el a színről, az sem lepne meg. A hangja tiszta és erőteljes, a francia szövegmondása érthető. Komolyan vette, hogy a tbilisi főiskola elvégzése után a milánói Scala stúdiójában tanulhatott. Igyekezett minden szakmai fortélyt elsajátítani, így a várható elfogódottság helyett teljes biztonsággal vesz részt a játékban. Rolando Villazón nem sok újat tesz Rómeó alakjához. Persze nagyon hősies és vonzó, de az orvosok által rámért, év végéig tartó némaság nyilván egy másik Villázont hoz majd vissza az operaszínpadra.

Albert Mária

Deutsche Grammophon – Universal
 00440 073 4518

A Kárpátalján született, magyar ajkú szoprán első DVD-je magánkiadásban látott napvilágot. Puccini Tosca-ja került a korongra a Magyar Állami Operaházban, a dalszínház zenekarának közreműködésével, Kovács János vezényletével. A partnerek is magyarok: Cavaradossit Kováczházi István, Scarpiát Fokanov Anatolij személyesíti meg. A fontos karakter szerepeket a társulat azon tagjai játsszák, akik egyéb Tosca-előadásokon is. Ezt fontos megjegyezni, mert sajnos épp az első Májusünnep tapasztalatai mondatják: a repertoárelőadásokat is karban kell tartani. Ezen a Toscán ez sem segítene, az egész lenne szükséges megújítani. Friss szellemű rendezésre, izgalmasabb színpadképre gondolok. Lényeges tanulság: a budapesti Operának lassan csatlakoznia kellene a tekintetben is a jobb európai házakhoz, hogy premierjeit rögzíti, és DVD-n kiadja. A technikai készültség e pillanatban alkalmatlan erre. A szomszédos hasábon méltott produkciót hívom igazolásul, a színpadi rendező mellett a műfaj meghatározó személyisége, Brian Large jegyzi a felvételt. A két tevékenység ugyanis jelentősen különbözik. Ez a DVD sajnos csak egyet tükröz: az előadás hibáit, felnagyítva. Kár, mert Benza Gyöngyi igyekszik, hogy a partnereit bevonja a játékba, sajnos nem sok sikerrel.

Albert Mária

GLUCK: ORFELUSZ ÉS EURÜDIKÉ

Kožená, Petibon, Bender – ének
Forradalmi és Romantikus Zenekar
Karmester: John Eliot Gardiner
Rendező: Robert Wilson ★★★★★

Nehéz írni erről az előadásról. Összetett és egyszerű. A rendezés egyszerre korhű és kortárs. Az ember újra és újra rácsodálkozik e mű tökéletességére, természetességére; a tömörség, ökonómia, a letisztult cselekményvezetés mintapéldájára. Ember legyen a talpán, aki úgy lép be e kiegyensúlyozott világba, hogy nem borítja fel annak harmóniáját. Hogy nem bontja meg zene és dráma eszményi egységét. A párizsi Châtelet Színház-beli produkció létrehozói-nak ez sikerült.

Ahogy Gluck lovag írta az öt évvel későbbi Alceste ajánlásában – ezt az operát egyébként, Wilsonnal, Gardinerrel szintén kínálja az EMI –: „szép egyszerűség”, tisztaságra, sallangmentességre törekedett; arra, hogy a zene a dráma fordulatainak kiemelését szolgálja. A két címszereplő hangképzése, kifejezésbeli gazdagsága azonosul a szerző elképzeléseivel; Kožená szavait le lehetne írni. Petibon kicsit halványabb, de mintha ez is értelmet nyerne: Eurüdikét a rendezés az alvilág sápadt, ezüstös holdfényében mutatja.

Eldönthetetlen: a görögösig visszanyúló, korhűségre törekvő vagy merész avantgárd rendezést látunk? A szereplők lelassított, átlényegülten artisztikus – lehetőleg még a pislogást is kerülő – mozgásában a görög szobrok dinamikájá, energiája sűrűsödik. (Ahogy Pilinszky mondja Robert Wilson eme stílusjegyről: „Az ügyetlenség – mindenfajta emberi ügyetlenség – őszinte bevallása.”) A gesztikával megbonthatatlan egységet alkot, és egyaránt a mű szellemiségét tükrözi a smink, a jelmez, világítás, a díszlet, a koreográfia, a zene. Nem tudom, van-e ok pironkodni, de az utóbbi végtelen kimunkáltságára csak a legdrámaibb pillanatokban figyeltem fel... Várkonyi Tamás

EMI Classics

50999 2 16577 9 5

Blue Note 70

The finest in jazz since 1939

A most hetvenéves Blue Note kiadó a jazz-történet talán legtiszteltebb amerikai szentélye, ahol 1939 óta temérdek megkerülhetetlenül fontos felvétel készült a műfaj klasszis muzsikusaival. Itt jelentette meg első lemezeit Bobby Hutcherson és Herbie Hancock; a kiadónál jegyezte legjobb munkáit Lee Morgan és Art Blakey, Jackie McLean és Freddie Hubbard. A Blue Note katalógusában nagy számban találunk lemezeket, melyek a műfaj mérföldkövei, nélkülük egyszerűen érthetetlen a jazz modern története. Ilyen mesterműnek tekinthető a The Amazing Bud Powell sorozat első két része, John Coltrane Blue Train-je, Cannonball Adderley Somethin' Else-e, Andrew Hill Judgement!-je vagy az Out To Lunch Eric Dolphytól. A Blue Note szerződött zenészeknek lenni ma is komoly rangot jelent a jazzvilágban, a kiadó hírnevét napjainkban többek között Joe Lovano, Wynton Marsalis, Cassandra Wilson, Patricia Barber és Norah Jones öregbíti.

➡ Máté J. György

A Blue Note a jazz rögzítésének legnagyobb példája a zenetörténetben. A kiadó vezetői nemcsak hogy a legtehetségesebb zenészekkel igyekeztek együtt dolgozni, hanem az ideális munkafeltételek megteremtésére is gondot fordítottak. A ma már történelminek számító felvételeket a korszak valószínűleg legjobb hangmérnökével, a New Jerseyben működő Rudy Van Gelderrel irányították. Zenész-környezet-hangminőség szentháromsága eredményeként jött létre a jazztörténet legegységesebben magas színvonalú zenei katalógusa. A Blue Note ráadásul úgy tudta megvalósítani ragyogó programját, hogy a hősi évek sok legendás zenészalakja, így Dizzy Gillespie, Charlie Parker, Miles Davis, Thelonious Monk, Charlie Mingus és John Coltrane soha nem volt alkalmazásban náluk, vagy csak alkalmyszerűen készített felvételeket a Van Gelder lakásában kialakított stúdióban.

Minden pátoz nélkül kijelenthető, hogy a Blue Note csak úgy valósíthatta meg a két német származású művészeti vezető, Alfred Lion és Francis Wolff álmait, hogy a szigorúan esztétikai megfontolásokat mindig fontosabbnak tekintette az üzleti sikereknél. Kiadványaik világosan mutatják, hogy a vezetői döntéseket elsősorban a zeneértés és a zene szeretete, nem pedig a gyors meggazdagodás reménye magyarázta.

Az első szárnypróbálgatások

Lion a húszas évek közepén hallott először jazzt Berlinben. Később üzleti útra küldték Amerikába, ahol rengeteg lemezt vásárolt. Érdeklődése nőttön-nőtt az egzotikus zene iránt. 1938-ban a hitleri Németországból örökre Amerikába költözött, ahol végleg a zenének szentelte életét: céget és stúdiót alapított. A Blue Note elnevezés (a kis- és a nagyterc, később a tiszta és bővített kvart közé intonált jazzes hangok, a „dirty tone” változatai, melyek elsősorban a jazzéneklésben, valamint a gitárosok és fúvósok gyakorlatában vált jelentőssé) minden, az afro-amerikai zenében jártas személy által jól ismert szakszó volt, mely világosan utalt a kiadó műfaji tájékozódására. Lion, mint más jazzkiadók is, főként koncerteken ismerte meg leendő zenészeit.

1939. január 6-án készült az első Blue Note-felvétel a kor két zongoravirtuóza, Meade Lux Lewis és Albert Ammons közreműködésével. Májusra nyomtatták ki a cég első definitív brosúráját, melyben Lion a „hot jazz” és a „swing” népszerűsítését jelöli meg a kiadó fő célkitűzésként. Nem sokkal később a producer egyik gyerekkori barátja, Francis Wolff is megérkezett New Yorkba, s onnantól együtt vitték a Blue Note ügyeit. A lemezeiken

látható művészi zenészfotók általában Wolff nevéhez köthetők. Korai katalógusuk olyan muzikusok munkáival gazdagodott, mint Edmund Hall, Earl Hines és Sidney Bechet. Lionéknál a háború következtében feloszlott nagyzenekarok kreatívabb tagjai is megszólalási lehetőséget kaptak. A fronton pedig sok amerikai katonának az ő lemezeik segítettek elviselni a háború mindennapos borzalmait.

A felívelés kora

A világháború után a két német rövid tétovázás után úgy határozott, hogy felkarolja az új jazzt, azaz a bebopot. Felvételeket készítettek Bud Powell-lel és Thelonious Monkkal, s a stúdiójukban egyre több fiatal, újító zenész bukkant fel. Az ötvenes évek elején még mindig aprócska vállalatnak számított a Blue Note, ahol évente nagyon kevés felvétel született: 1951-ben hét, 1952-ben nyolc felvételt rögzítettek, aztán 1953–54-ben javult valamit a helyzet: tizenöt, illetve tizenhárom sessiont, vagyis felvételi alkalmat tartottak. 1951 végén indították útjára a Blue Note Modern Jazz Series lemezsorozatot (ezek 10"-es mono LP-k voltak). Kezdetben különböző New York-i stúdiókban készültek a felvételek, 1953 októberétől azonban Rudy Van Gelder hackensacki (New Jersey) stúdiója fogadta a Blue Note zenészeit. A hangmérnök híres volt arról, hogy remek füllel helyezi el a fúvósszekciót, épp a megfelelő arányban emeli ki a dob feszességét és a zongorahangot; működésének persze a frissen megjelent sztereó hangzás adta meg a háttérét. Van Gelder nem ismert fáradtságot, ha egy jó muzikus lemezfelvételéről volt szó: ételt-italt adott neki a stúdiójában, de a keverőpultot kizárólag ő kezelhette. Szakértelme már korai keverésein megmutatkozott. Remekül mikrofonozta be a muzikusokat, s pontosan teljesítette, amit Alfred Lion várt tőle: a dobok különböző erővel szólaljanak meg, és legyen a többi kiadó felvételeinél kiemeltebb, hallhatóbb a bőgőszólam. Valójában tehát amit Rudy Van Gelder-féle Blue Note-hangzásnak mondanak, az a hangmérnök és a producer szoros együttműködésének csodálatos végeredménye.

A Modern Jazz Series lemezsorozat egyik legnagyobb érdeme a „New Faces, New Sounds” albumok publikálása volt: e közös „felségjellel” a műfaj olyan novíciusai jutottak lemezkészítési lehetőséghez, mint Horace Silver, Lou Donaldson, Kenny Drew vagy a német Jutta Hipp. 1955-től már 12"-es LP-ken folytatták a sorozatot. Az úgynevezett 1500-as szériában jelent meg Miles Davis Volume 1 és Volume 2 című albuma (1953–1954), a Herbie Nichols Trio lemezei (1955–1956) vagy Curtis Fuller The Openerje (1957), mely néhány hónappal ezelőtt jelent meg újra, a Van Gelderről elnevezett, javított hangminőségű CD-kiadásban. 1954-ben kihozták első 45-ös fordulatszámú lemezüket is: ezen Horace Silver két száma, a Message From Kenya és a Nothing But The Soul volt hallható.

Szárnyal a Blue Note

A label termékei mint „összművészeti” alkotások 1956-tól jelentek meg a piacon, amikor Reid Miles elkészítette első artisztikus, a Blue Note-kiadványokat látványban is egyedivé tevő lemezborítóit. Miles összesen mintegy 500 lemezborítón hagyta rajta keze nyomát. Gyakran absztrakt alakzatok és Miles vagy Frank Wolff fényképei alkották a kompozíció főbb elemeit. A Blue Note által képviselt művészi modernséget olyan, a kompozíciókba épített tárgyak fejezték ki, mint a napszemüveg, a füstölő cigaretta, a jól szabott öltöny és – természetesen – a muzikus kezében tartott szaxofon vagy más szólóhangszer. A borító sosem hagyott kétséget afelől, hogy a hallgató mire számíthat a korongon; borítóstílus és zenei tartalom tökéletes egységbe rendeződött. Wolff művészi fotóit sok esetben jellegzetes betűtípusok egészítették ki.

Rudy van Gelder hangmérnök – remek fül, tökéletes arányok

Többnyire a hideg színek domináltak, szemben például az Impulse! meleg sárgáival, vöröseivel és narancsszíneivel. Gyakran az előadó fekete-fehér fotója és a grafika vagy épp a betűtípus szokatlan elhelyezésű együttese gyönyörködtette a zenerajongó szemét. Ez a kompozíciós forma valósult meg Herbie Hancock Takin' Off vagy Kenny Burrell Midnight Blue című albumának borítóján. A későbbi fedőlapokon már feltűntek az újabb korszimbólumok: a sportkocsik és a szexi nők is.

Az ötvenes évek közepétől a 4000-es szériával folytatódott a Modern Jazz Series. 1961 márciusától, Art Blakey 4258-as jelzetű lemezével kezdődően – három kivételtől eltekintve – minden Blue Note-LP sztereóban látott napvilágot. A sorozat egészen a hetvenes évekig folytatódott, az utolsó felvétel 1972. június 30-án készült Gene Harris zenekarával.

Coltrane legendás Blue Train című lemeze

A hatvanas évek végére azonban már új szelek fújtak a Blue Note-nál: 1965-ben a céget megvette a Liberty Records; 1967 derekán Lion és Miles visszavonult; Wolff 1971-ben elhunyt. Ám a régi vezetés működésein ek utolsó esztendeiben is gondoskodott róla, hogy a Blue Note kivételes pozíciót töltsön be a jazz-szcénán. Úttörő hangot hozott Donald Byrd 1963-as A New Perspective című lemeze: bevezette a latin funky groove-okat, gospel-utalásokat és szöveg nélkül éneklő kórust alkalmazott. A hatvanas évek elején olyan egyéb sztárlemezeket jelentettek meg, mint Lee Morgan The Sidewinderje, valamint Silver Song For My Fatherje – mindkét album nagy sikert aratott jazzberkeken kívül is. Bestseller lett Herbie Hancock és Stanley Turrentine egyes produkcióiból is. Ekkoriban alakult ki a Blue Note hármás arculata: hard bop/soul jazz/avantgarde. Utóbbi nélkül korántsem teljes se a vállalat, se a műfaj története. Grachan Moncur III, Ornette Coleman, Don Cherry, Cecil Taylor és Eric Dolphy lemezei jelezték, hogy a Blue Note továbbra is nyitott az újra. A kiadó élharcosa lett a jazzorgonisták népszerűsítésének is: segítségével Jimmy Smith, Jimmy McGriff és Larry Young a hatvanas években hallatlan népszerűségnek örvendő Hammond-virtuózzokká fejlődtek. Lemezeiket a kiadó legpopulárisabb, soul jazz-regiszterébe lehet sorolni, akárcsak az altszaxofonos Lou Donaldson népszerű albumait.

Átmeneti mélyrepülés

A Blue Note új vezetése nem volt képes a régi színvonal fenntartására. Igaz, a jazz se volt már a régi. A hanyatlás periódusa után két producer, Michael Cuscuna és Charlie Lourie kezdett ismét azon munkálkodni, hogy a Blue Note régi hírnevéhez méltó kiadóvá váljon. A producerek 1975-től publikálatlan anyagokat tettek közzé, az ínyencek nem kis örömeire. Néhány éves hiátus után a nyolcvanas évek közepén indult be újult erővel a kiadó munkája. 1984–85 lett a Blue Note újjáélesztésének éve: ekkor már a Capitol tulajdonában volt a cég, melyet két remek jazz-szakértő, Bruce Lundvall és Michael Cuscuna irányított. Utóbbi alapította meg a Mosaicot, a cég „leányvállalatát”, mely filológiailag és hangtechnikailag egyaránt igényes, kis példányszámban megjelenő összkiadásokat dobott a piacra. A Blue Note Connoisseur-sorozatában is ritkán hallható sessionök váltak elérhetővé LP-n, majd CD-n.

Bruce Lundvall, a Columbiánál már nagy gyakorlatot szerzett menedzser gyermekkora óta Blue Note-rajongó volt. Az egyetem elvégzése után a lemeziparban szeretett volna elhelyezkedni, és természetesnek tűnt számára, hogy a Blue Note ajtaján kopogtasson. Ötlete naivitásnak bizonyult: Alfred Lion udvariasan elutasította. Lundvallnak huszonvalahány évvel később teljesült végre ifjúkori álma, amikor a Blue Note vezetője lett. Lundvall nemcsak jó szakembernek, hanem ügyes üzletembernek is mutatkozott a cégnél töltött évtizedek alatt. Régi nagy sztárokat és új tehetségeket szerződtetett az istállóhoz. A nyolcvanas években például ő vitte vissza a Blue Note-hoz Dexter Gordont.

A Blue Note ma

Újdonság a Blue Note fegyvertárában a „jam band”-jelenség: olyan sikeres, a mai populárisabb műfajok egyes elemeit jazzidiómával keverő zenekarok képviselik az új szárnyat, mint a Soulive, a Medeski, Martin & Wood trió, de félig-meddig ide tartozik az azóta kiadót változtatott Charlie Hunter gitáros, illetve Karl Denson szaxofonos is. A jam bandek nagyon kelendők Japánban, ahol napjainkban talán a legerősebb a Blue Note-kultusz. Jó néhány egykori Blue Note-session ma csak japán preszen hozzáférhető – általában igen borsos áron.

Lundvall sosem látott anyagi sikert ért el a kiadó legnépszerűbb előadója, Norah Jones lemezeivel. Jones Diana Krall mellett talán az egyetlen jazzénekes, aki nemzetközi sztárnak mondható: zenéire olyanok is vevők, akik amúgy sose hallgatnak jazzt. A kiadó Lundvall negyed évszázados irányítása alatt felkarolta a jazz szinte valamennyi modern ágazatát, egyes mai termékeik inkább nevezhetők világzenének, semmint jazzkiadványnak. A konzervatívabb ízlésű hallgatókat pedig a régi lemezek jó hangminőségű új kiadásai veszik le a lábukról. Vajon elég lesz-e mindez ahhoz, hogy Lundvallt majdan Alfred Lion zásztlájának továbbvivőjeként emlegessék? ■

Az egyik vezető jazzdiva, Norah Jones

További információk:
www.bluenote.com

Előretör a balti jazz

Nemzetközi sztárok és ifjú tehetségek Tallinnban

**Tallinn Music Week – ez a neve annak a vado-
natújj kezdeményezésnek, amelynek célja, hogy
túlnyomórészt szakmai közönség jelenlétében
bemutassa az észti zene új generációját, a jazz,
a world music és a rock ígéretes tehetségeit.
A konferenciával egybekötött koncertsorozat
szoros szálakkal kapcsolódik a balti régió leg-
fontosabb jazzfesztiváljához, az idén huszad-
szor megrendezett Jazzkaarhoz.**

➡ Retkes Attila / Tallinn

Az egykori Szovjetunióban – s így természetesen a balti államokban is – a jazz (Lengyelországgal vagy az NDK-val ellentétben) nem tartozott az államilag támogatott műfajok közé, sőt még a „túrt” kategóriába való bekerülésért is keményen meg kellett küzdenie. Ezzel magyarázható, hogy miközben vezető nyugati rockzenekarok a hetvenes-nyolcvanas években már el-eljutottak Tallinnba, Rigába és Vilniusba, a nemzetközi jazzélet körforgásába a három balti főváros egyáltalán nem tudott bekerülni. Anne Erm tallinni rádiós szerkesztő, a Jazzkaar fesztivál főszervezője szerint a politikai rendszerváltás ezen a területen is döntő változást hozott. Az egyoldalú orosz orientációt felváltotta a skandináv kultúrához való kötődés, megindult a rendszeres jazzoktatás, és mostanra rengeteg fiatal észti, lett és litván jazzmuzikus bontogatja a szárnyait. A legnehezebb feladat számukra az, hogy a megszerzett tudás birtokában ne a svéd és a finn jazz különböző irányzatait másolják, hanem igyekezzenek rátalálni a saját útjukra. Ez a probléma persze nem balti sajátosság – Magyarországról is ismerős.

Az idei, huszadik Jazzkaar fesztivál a másfél milliós Észtország kiemelt kulturális eseménye volt. Médiajelenléte,

reklámkampányának intenzitása a Budapesti Tavasz Fesztiváléhoz mérhető. Tallinn mellett több más városban is rendeztek koncerteket, amelyekre többek között a kiváló kubai klarinétos-szaxofonos, Paquito D’Rivera kvintettje; a Miles Davis és Jan Garbarek oldalán világhírűvé vált ütőhangszeres, Marilyn Mazur vagy a Cantaloop feldolgozásával a kilencvenes évek közepén a poplisták élére került brit US3 is meghívást kapott. Magyarországot Lajkó Félix képviselte, ami jelzi, hogy az etnikus gyökerű produkciók a Jazzkaaron is releváns szerephez jutottak. A program gerincét azonban balti és skandináv előadók alkották – köztük olyan szólisták és zenekarok, akiket néhány héttel a fesztivál előtt, a Tallinn Music Week keretében is bemutattak a szakmának.

Érdekes projekttel jelentkezett Kristjan Mazurtehak huszonévesekből álló zenekara, az Arcticum. A Nordic Secrets (Északi titkok) tételszűnetek nélküli, összefüggő dallami-harmóniai folyamat, sajátos „zenei esszé”, melyhez a hagyományos természetfilmek stílusát idéző vetítés társul. Az Arcticum produkciója kivételével a Tallinn Music Week jazzkoncertjeinek a belvárosi NO99 színház adott otthont, ahol az emeleti koncertteremben mintegy háromszázan, a pinceklubban pedig százan figyelhették a fiatal muzikusokat. A mezőnyből kiemelkedtek az énekesnők: a Cafe Anglais című tematikus programmal színre lépő Helin-Mari Arder (képünkön) – aki egyébként Michel Legrand-dalokat és saját kompozíciókat is nagyszerűen énekel –; az észti nyelvű számokkal is New York-i klubhangulatot teremtő Kadri Voorand, illetve a nu jazz stílust képviselő Sofia Rubina, aki még olyan standardokat is elektronikus zenei környezetbe ültetett át, mint az 1937-es klasszikus, a My Funny Valentine. A többi fellépő a contemporary jazz és az etno-jazz területén kísérletezett – váltakozó sikerrel, de minden esetben megbízható tudással, egy bizonyos színvonal fölött teljesítve.

Hasznos honlapok az észti jazzról:

www.tallinnmusicweek.ee

www.jazzkaar.ee

„Csak magamnak kell megfelelnem”

Kétség sem fér hozzá, hogy George Duke az utóbbi negyven év egyik legnagyobb hatású zenésze, akinek nemcsak a billentyűsök körében van óriási tekintélye, hanem a zenészek között általában. Erre egyedülálló technikai és elméleti felkészültségén kívül ritkaságszámba menő műfaji sokszínűségével is rászolgált. George Duke a Budapest Jazz Orchestrával adott budapesti koncertje előtt nyilatkozott a Gramofonnak.

Gramofon: Legutóbbi, *Dukey Treats* című albumáról nemrég azt írtam e lap hasábjain, hogy annak a stílusnak a legjobb hagyományait folytatja, amelyek kifejlődésében önnek is fontos szerepe volt. Ennek azért is örültem különösen, mert az elmúlt években a műfaj nagyjai közül sokan csalódást keltő, ingerszegény lemezeket hoztak ki, a *Dukey Treats* viszont tele van energiával és ötletekkel. Hogyan fogadta a nemzetközi sajtó a lemezt? Egyáltalán, érdekli-e önt, hogyan fogadják a kritikusok egy-egy albumát?

George Duke: Nyilván nem értesülök minden kritikáról, de azért érdekelnek. A lemez fogadtatása általánosságban nagyon jó volt. Azok persze fanyalogtak, akik nem tudnak mit kezdeni az olyan lazább zenével, amiben bolondos elemek is vannak. Elfogadható, ha valaki nem érti az ilyesmit. Azt viszont nem hagyom, hogy mások diktáljanak nekem zenei szempontból. E tekintetben valamilyen felsőbb erő vezeti a kezem, és csak magamnak kell megfelelnem. Ennek az albumnak az volt az alagondolata, hogy a hagyományos értelemben vett természetes dalszerzői képességekre épüljön, és hogy bizonyos stílusokat megszólaltasson, de emellett az is cél volt, hogy átadjak néhány fontos üzenetet. Egyrészt arról, hogy létezik olyan zene, amely csak örömet akar szerezni, és nevetésre készítet – persze csak ha van humorérzéked –, emellett legyenek olyan számok is, amelyek komolyabb témákról szólnak, hiszen nekünk, művészeknek kötelességünk reagálni a világ fontos eseményeire; ilyen például a *Sudan* című szám.

G.: Van a lemeznek egy másik érdekes aspektusa is. Valahányszor egy már letisztult stílusban készült anyagot kapok, mindig felteszem ugyanazt a kérdést: miért éppen most kellett ennek megjelennie? Amikor a *Dukey Treats* számait hallva tettem fel magamban ezt a kérdést, azonnal világos volt, hogy ez a lemez olyan apró ötletekkel és hatásokkal van tele, amelyek egyértelművé tették, hogy nem születhetett volna meg mondjuk tizenöt évvel ezelőtt.

G. D.: Hát igen, tizenöt éve még én is más ember voltam... Azt hiszem, mindennek eljön az ideje az ember életében, de csak ha már elegendő ideig munkált bennünk. A közönség évek óta ösztönzött, hogy csináljak egy funk-albumot, de én nem akartam ennyivel elintézni, szerettem volna emellett még valami pluszt beletenni. Az persze fontos volt, hogy a szakmai színvonal magas legyen, de meg akartam tartani egyfajta egyensúlyt. Ez nem ment könnyen, mert kevés olyan mai zenész van, aki a hatvanas-hetvenes évek régi zenéin nőtt fel, és érti is azt. Rengeteg fiatal játszik ilyesmit, de csak nagyon kevesen értik. Ezért úgy döntöttem, hogy visszatérek a gyökerekhez, és úgy játszom ezt a zenét, ahogyan én látom, beleértve a komolyabb témákat érintő darabokat is; ahogyan azt olyanok csinálták, mint az *Earth Wind & Fire*, *James Brown* vagy mondjuk *Sly & The Family Stone*. Ők amellett, hogy nagyszerű zenészek voltak, akik tudták, hogyan készítsék táncra az embereket, és hogyan jussanak el a legszélesebb tömegekhez, arra is képesek

voltak, hogy komoly témákról is szóljanak a zenéjükben. Én is valami ilyesmit akartam elérni ezzel az albummal.

G.: Az imént feltett „miért pont most” kérdésben elsősorban arra gondoltam, hogy a zene mennyire tükrözi azt a kort, amelyben született, mert szerintem ez fontos értékmérő. A *Dukey Treats* ebből a szempontból volt kellemes meglepetés, amikor azt mondtam, hogy tele van a mai kort tükröző zenei és hangszerezési ötletekkel.

G. D.: Igen, igyekeztem mindent felhasználni, amit az elmúlt negyven évben megtanultam, de közben mindenképpen egy 2009-es hangzású lemezt akartam csinálni. Ez az album tényleg nem szólhatott volna így tizenöt évvel ezelőtt, mások voltak a hangszínek, más eszközökkel dolgoztunk. Szerettem volna az elmúlt évtizedek érzékenységét, a hatvanas, hetvenes évek hangulatát mai környezetbe hozni.

G.: Pár hónapja az ön honlapján láttam egy hosszú elmélkedést, amelyben néhány komoly üzenetet intéz a fiatal zenészekhez. Kötelességének érzi, hogy átadja gondolatait a fiataloknak?

G. D.: Ez egy olyasfajta morgolódás volt, amit muszáj volt megírnom a körülöttem látható jelenségek miatt. Arról szólt, hogy sok fiatal zenész a technikai tökéletességre való törekvés foglyává válik, és megelégedik a lényegről: játékaiból elvész a lélek. Ők nem veszik észre, hogy sokszor épp a tökéletlenség tesz értékelhetővé egy-egy produkciót. Ezzel a témával nagyon érzékeny pontot találtam el. Sok fiatal a jazzt bizonyos szempontból az európai klasszikus zene irányába viszi el, miközben az európai elemek mellett szerintem kulcsfontosságúak benne az afro-amerikai hatások is. Ezt sokan figyelmen kívül hagyják. Pedig ezeket a hatásokat fel kellene használniuk az eszköztárukban, amikor annak helye van.

Egyszóval: kíváncsi voltam, mit gondolnak erről mások. A többség igazat adott nekem, de akadtak olyanok is, akik azt mondták, hogy velem van a baj. Ez mindenesetre elég érdekes volt...

G.: Nem tudok túl sokat a big bandekkel való együttműködéséről, bár hozzánk a Budapest Jazz Orchestra vendégeként érkezik.

G. D.: Általában évi egy-két koncertet adok big bandekkel. Legutóbb Washingtonban volt ilyen alkalom. Nagyon várom a BJO-val közös fellépést!

G.: Készült ezekről lemezfelvétel is?

G. D.: Nem nagyon. Van egy Duke Ellington tribute-album, amin három számot én vettem fel, ezt szeretném újra kiadni, mert nem ment valami jól, nem igazán reklámoztuk. Egy biztos: amíg élek, feltétlenül szeretnék egy big band-albumot készíteni. Lehet, hogy ez pont a következő lesz, még nem döntöttem el. Természetesen ezt is a magam módján akarom megcsinálni. Lennének rajta hagyományos big band-darabok is, de van pár olyan ötletem, amire még nem használtak nagyzenekart. Ez amolyan „a big band, ahogyan én látom” munka lenne.

G.: Jó barátjától, a dobos Lenny White-től nemrég olvastam egy gondolatot, amiről szeretném hallani a véleményét: „A jazzrendőrség elintézte, hogy a fusiont száműzzék a zene-

történetből. Emiatt egy teljes zenészgenerációról és egy egész zenei mozgalomról feledkeztek meg, mivel mára nem maradt egyetlen ikonikus személyiség, aki képviselné ezt az irányzatot”. Egyetért ezzel?

G. D.: Bizonyos mértékig igen, bár azok a zenészek, akik tényleg tudják játszani ezt a zenét, ma is játsszák. Mivel a fusion különböző zenei hatások fúziója, tulajdonképpen mindig fusiont játszom, akkor is, amikor brazil zene vagy straight ahead jazz az alapszöveg. De ami a fusion nevű zenei stílust illeti, azt hiszem, sok ilyen zene elment egy teljesen technikai irányba; amikor rengeteg hangot játszottak anélkül, hogy lett volna köztük akár csak egy épkézláb dallam. Ez pedig megölte a zenét. Az imént emlegetett eszmefuttatásnak a weboldalamon épp ez volt az egyik fő üzenete. A technika eszköz a cél eléréséhez, nem maga a cél.

Minden magas fokú kreativitást igénylő zenében – mint amilyen a jazz is – nagy bajt okoz, ha nincs benne valamiféle szenvedély és dallam. Ilyenkor ugyanis csak sok hangot játszol, ami legfeljebb a többi zenésznek érdekes, akik kíváncsiak rá, hogy milyen ügyes vagy, milyen gyorsan játszol egy skálát, vagy mennyire tisztán játszol egy futamot. A zene nem ez, a zene szenvedély.

G.: Ezek szerint a fusiont játszó zenészek felelősek a műfaj bukásáért?

G. D.: Jelentős részben igen. Nem a műfaj megalkotóira gondolok, ők mindig használtak R'n'B-elemeket, dallamokat, több mélység volt a zenéjükben annál, mintsem hogy minél gyorsabb futamokat játsszanak minél trükkösebb metrumokban. Ezek egyébként mind lehetnek remek dolgok, én is csinállok ilyeneket, de nem ez az egyedüli cél.

G.: Ez megmagyarázza, hogy a fusion hogyan kerülhetett a jelenlegi állapotába, de azt még mindig nem, hogy miért akarják sokan a múltból is kitörölni, miközben véleményem szerint ez volt a zenetörténet egyik legkreatívabb és legizgalmasabb időszaka.

G. D.: Valóban az volt! Bátran kísérletező idők voltak, bárcsak ma is több ilyen zenész lenne! Ma túl sok a konzervatív fiatal zenész. Szerintem éppen ez az egyik legnagyobb baj a mai zenében: hogy félnek a határok feszegetésétől. A korai fusion-korszakban semmitől sem féltünk, hogy előbbre mozdítsuk a műfajt, és ebben a lemezkiadók is támogattak bennünket. Meg is volt az eredménye, Európában futballstadionokban játszottunk – nagyszerű időszak volt! Biztos vagyok benne, hogy a zenetörténetből nem fog elveszni, már csak azért sem, mert annyi későbbi zenének lett ez az alapja. ■

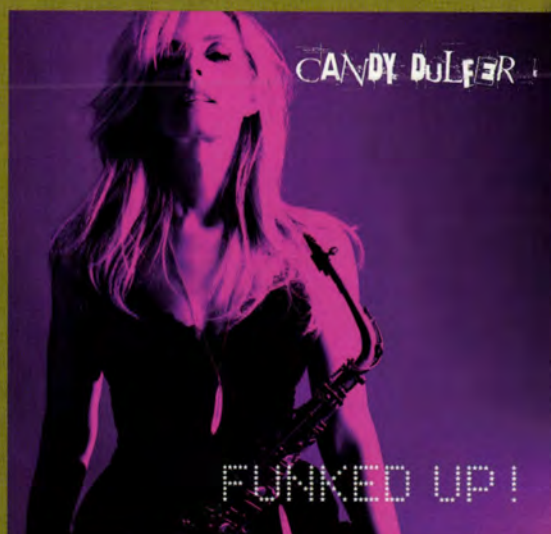
„Sokszor épp a tökéletlenség tesz értékelhetővé egy-egy produkeiót”

Forrás: Heads Up International

George Duke hivatalos honlapja:
www.georgeduke.com

Telarc

MAGYARORSZÁGON FORGALMAZZA: KARSAY ÉS TÁRSA KFT.

Tel.: 200-6443 Fax: 200-9650

A nagy Satchmo Bánkon

Fotó: John Abbott

Június 26-án és 27-én Bánkon a nagy Satchmo tiszteletére immár hatodik alkalommal rendezik meg a Louis Armstrong Jazz Fesztivált, melyen idén is elsősorban a dixieland, a swing és a mainstream jazz iránti szenvedélyüknek hódolhatnak a látogatók. A fellépő zenekarok szinte kivétel nélkül e műfajok kiválóságai, mint például az első napon hallható Jazz Steps, akik a harmincas-negyvenes évek elnyúlhatatlan örökzöldjeit fogják játszani. Őket követi a hegedűs Siergiej Wowkotrubbal kiegészülő lengyel Jazz Band Ball Orchestra, akik ugyancsak az armstrongi örökséget ápolják, boogie-, bebop-, rythm'n'blues és latin elemekkel fűszerezve paródiaszerű előadásait. Amerikai sztárvendégeivel muzsikál Louis Armstrong egykori klarinétosa, a legendás Joe Murányi, majd az est össznépi örömenével zárul. A másnapi programot az egyik vezető hazai big band, a Budapest Jazz Orchestra koncertje nyitja, akik után a Django Reinhardt örökében járó gitáros, Joscho Stephan csap a húrok közé, akit sokan a cigány jazz jövője megtestesítőjének tekintenek. A program végére jut még két nagy „durranás”: fellép a tradicionális jazzsaxofonozás nagymestere, a világhírű **Scott Hamilton** (képünkön), aki kvartettjével a nagy példaképek – Ben Webster, Lester Young és Coleman Hawkins – szellemét idézi, Szlovákiából pedig itt lesz a stílusát nevében viselő Nothing But Swing Trio.

www.jazzfesztival.hu

Hétfő esti Veronika

Harcza Veronika az Erik Sumo Band, a Korai Öröm és a PASO együttesekben való kalandozásait követően csupán három éve tűnt fel a magyar jazzéletben, s amilyen hirtelen érkezett, olyan gyorsan lett rendkívül népszerű. Az énekesnő ma már igazi jelenségnek számít, elbűvölően természetes hangja, dalszerzői tehetsége és eredeti „jazzy” stílusa tömegeket hódít. Nemcsak tehetséges azonban, hanem termékeny is: állandó zenekarával (Blaho Attila – zongora, Oláh Zoltán – bőgő, Majtényi Bálint – dob) Red Baggage címmel a közelmúltban jelentette meg harmadik lemezét, ami tovább mutat azon az úton, melynek során talán a magyar jazz egyik legeredetibb hangú és legkiválóbb énekesnője válhat belőle. Ennek az albumnak az anyagát s új szerzeményeit játssza majd Veronika kvartettje a Művészetek Palotája Hétfő esti jazz sorozatának évadzáró estjén, június 8-án.

Fotó: Csibi Szilvia / MÚPA

www.mupa.hu, www.harczaveronika.hu

Fotó: Matjaz Vrecko

A Gyulai Várszínház június 26-án kezdődő nyári évadja szinte minden művészeti ágban temérdek programot kínál, melyek közül a jazz sem hiányzik. A Shakespeare Fesztivál június 29-i nyitóestjén a Harcsa Veronika Quartet játszik majd olyan szerzeményeket, amelyek nemrég egy Shakespeare-előadás kísérőzenéjéül szolgáltak, a július 13-i Irodalmi humorfesztivál műsorához Szakcsi Lakatos Béla rögtönöz kísérőzenét, július 18-án pedig fellép a tavaly elhunyt **Joe Zawinul** (képünkön) csapata, a Syndicate. A hazai „nagyágyúk” közül itt lesz a Vukán–Berkes–Kőszegi-féle Super Trio, etno-jazzt játszik a Lantos Zoltán Mirrorworld, helyi színeken pedig fellép a Gyulai Big Band. Július 19-én még egy teljes kis bluesfesztivált is kapunk ráadásnak, amin megzendül az egyik legnagyobb fekete és fehér hang is: előbbi az amerikai Big Daddy Wilsoné, utóbbi az osztrák Ripoff Raskolnikové. Itt lesz a Ferenczi György-féle Rackajam és a legendás gitáros Felkai Miklós, a Békés megyei zenészekből álló Borsodi Blue pedig a fiatalabb generációk blues zenéjét fogja képviselni.

www.gyulaivarszinhaz.hu

Szaxis sztárok Veszprémben

Bizsergető érzés végigtekinteni a Veszprémi Ünnepi Játékok idei programján. A Veszprémi vár és a püspöki palota által ölelt színpadon július 22. és 26. között ötnapos sztárparádéra számíthatunk. Az első estén világhírű szoprán énekesnőnk, Miklósa Erika és az egyik legismertebb hazai musical-énekes, Dolhai Attila főszereplésével nézhetjük meg a West Side Story bemutatóját. Másnap a Gipsy Kings zenészei csapnak flamenco-gitárjaik húrjaiba, 24-én Jan Garbarek és szenzációs kvartettje lép fel (Rainer Brüninghaus zongorázik majd), a következő estén pedig **Candy Dulfer** (képünkön) és Maceo Parker szaxofonján tombol majd a funky, mindketten népes kísé-
rőzenekarral adnak koncertet. A fesztivál záróakkordjait 26-án az afro-pop élő legendája, Salif Keita játssza majd, csupa egzotikus afrikai hangszert megszólaltató csapata kíséretében.

www.veszpremfest.hu

Sambosi jazz – egy tucatszor

A magyar jazz kiválóságait színpadra penderítő Belvárosi Sambosi Jazzfesztivált idén nyáron is megrendezik: ez lesz a tizenkettedik alkalom. A négynapos koncertsorozat augusztus 7-től 11-ig zendíti meg a Pesti Vármegeyháza díszudvarát, ahol elsőként a szaxofonos Pozsár Eszter Trans-Formation nevű kvartettje Eichinger Tibor szerzeményeit játssza, majd a Tűzkő Csaba-féle Trans-Balkán Collective főként bolgár ritmusokból merítő zenéjét hallgathatjuk. Másnap **Felly K** énekesnő (képünkön) – előadásának címe szerint – tusa-

rokban tipeg a jazzbe, őt követően pedig az amerikai-kubai Arturo Stable ütőhangszeres projektje veszi át a terepet. A harmadik nap főszereplője egyik legkiválóbb fiatal zongoristánk, Szabó Dániel jazztríója lesz, akik mellé vendégként beugrik fújni Tony Lakatos is, a záróestén pedig az ő fivére, a hegedűs Roby Lakatos muzsikál New Alliance nevű csapatával.

www.sambosi.hu

Müpa-jazz-hagyomány

A Művészetek Palotájának egyik legnépszerűbb nyári hagyománya az augusztus 20-i ingyenes szabadtéri jazzrendezvény, melyen délutántól egészen a tűzijátékig sok-sok örömeivel ünnepelhetjük az államalapítást. A Fesztivál Színházban, a Lépcsőteremben, a Ludwig Múzeum felőli oldalon felállított kisszínpadon és az épület előtti nagyszínpadon ezúttal a ragtime, a dixieland és a hagyományos bigband-muzsika szól majd a Jazz Steps Brass, a Police Big Band és kiváló szólóisták jóvoltából.

Egy héttel később, augusztus 28. és 30. között három napra ismét Budapestre költözik New Orleans, a helyszín pedig még mindig a Müpa. A Fesztivál Színházban az immár negyedik New Orleans

Swing Fesztivál a megalakulásának 45. évfordulóját ünneplő Molnár Dixieland Bandet állítja reflektorfénybe, akikhez a jubileumi estén a cimbalomművész Balogh Kálmán is csatlakozik majd. A második napon a Benkó Dixieland Band lép fel a magyar származású amerikai vibrafonos Tommy Viggel közösen, míg a fesztivált a Hungarian Swing Company fiatal művészei zárják, akik vendégeikkel, Szalóky Bélával és az amerikai **Ted Rosenthal** zongoristával (képünkön) a swingkorszak örökzöldjei mellett mára méltatlanul feledésbe merült gyöngyszemeket is megszillantanak majd a közönség előtt.

www.mupa.hu

Fotás: Gramofon-archív

Újra él a Super Trio

Vukán György hatvan éve van a színpadon. Ezt megünneplendő, nagyszabású koncertet rendeztek tiszteletére a Művészetek Palotájában, mely bemutatta mindazokat a formációkat, területeket és műfajokat, amelyekben az évek során dolgozott. Mi most az egyik legrégebben létező és nemrégiben újjáéledt zenekaráról, a Super Trióról adunk, remélhetőleg minél teljesebb, képet – úgy, ahogy azt Vukán György látja. Őszi számunkban a nézőpontot Berkes Balázs szolgáltatja, a téli számban pedig az akkor éppen 65. születésnapját ünneplő Kőszegi Imre lesz beszélgetőtársunk.

➔ Bércesi Barbara

A Super Trio megalakulásának előzményeihez tartozik, hogy miután Vukán György Budapestre költözött, bekerült a sok jazzmuzikus számára meghatározó jelentőségű Dália Klubban formálódott közösségbe, így megismert mindenkit, aki akkor számított. Itt találkozott 1961-ben Berkes Balázzsal – akivel azóta is partnerek – és Kőszegi Imrével, s még arra is emlékszik, hogy a Django című John Lewis-szerzeményt játszották először együtt.

A korszak fővárosi jazzéletének sajátosságaihoz tartozott, hogy szereplői két, egymással bizonyos értelemben konkuráló csoporthoz, a Mátyás tériekhez, illetve a budaiakhoz tartoztak, s bár ez nem volt kimondva, az ellentétes csapat általi elismertséget ki kellett érdemelni. „Beletelt egy kis időbe, mire Kőszegi Imi, aki a Mátyás tériekhez állt közelebb, fenntartás nélkül elfogadott” – meséli.

A zongorista 1964-től 1971-ig Tomsits Rudolf kvartettjével működött – sőt párhuzamosan Pege Aladárral is dolgozott –, amely felettébb termékeny és szakmailag gyümölcsöző időszak volt számára. Montreux-ben versenyt nyertek, felléptek Ernie Wilkins zenekarával, s erre az időre tehető első lemezfelvétele is, amelyet a Polydor kiadó jelentetett meg. A kvartettben Berkes Balázs bőgőzött, és a fiatal Rosenberg Tamás, Kovács Gyula kedvenc tanítványa dobolt. „Rudival egy félreértés miatt mondtunk egymásnak búcsút, aztán Tomi is elment a zenekarból” – idézi fel a történeteket.

„Sajnos félreértések óhatatlanul adódnak, s a következő dobossal, Jávor Vilivel is volt ilyen: egy görög turnéra dobos nélkül kellett kiutaznunk Balázzsal.” Eleinte egy görög dobossal játszottak, végül Kőszegi Imre elfogadta invitálásukat. Sikert sikerre halmoztak, és még arra is lehetőségük nyílt, hogy kint tartózkodásuk alatt felvételeket készítsenek a Columbia lemezkiadó számára. „A kiadó nevezett el bennünket Super Triónak, ami már önmagában óriási elismerést jelentett számunkra – akkori-

ban nem volt olyan könnyű lemezfelvételi lehetőséghez jutni, pláne nem a Columbiánál. A név már a borítón volt, mire elkezdhattunk volna azon töprengeni, mennyire hangzik fellengzősen.” Vukán egyébként fontosnak tartja, hogy soha nem önmagáról nevezte el zenekarait; ha valahol efféle nevet tüntettek fel plakátokon, az csak önkényesség vagy elírás lehetett. „Különösen egy trióban nem lehet főnök, ott mindenki egyenrangú, még akkor is, ha a kompozíciók túlnyomó része történetesen az enyém” – hangsúlyozza. Sokan tudják, hogy Vukán szerint a legmagasabb rendű alkotótevékenység az improvizáló zenészé, aki egy személyben előadó és komponista. (Lásd keretes írásunkat.)

A Hungaroton könnyűzenei labelje, a Krém katalógusában a második volt a következő, Together Alone című Super Trio-lemez. A trió egyre-másra hihetetlen kreativitást adó forrásokra lelt önmagában. Kőszegi Imre – aki

CREATIVE ART DÍJ

Vukán György idén megalapította a Creative Art Díjat azzal a céllal, hogy vele elismerje és elismertesse a kreatív, egy személyben szerzőként és előadóként is működő, improvizálni magas szinten képes zeneművészeket. A díjat 2010-től kezdődően két-évente ítélik oda a versenyfeladatot legjobban teljesítő egyetlen győztesnek, aki zongorán, stílusoktól függetlenül, rögtönzött kompozíciót felépítve bontja ki a megadott témaötletet. A versenyt kezdetben tizenhat és harminchat év közötti magyar állampolgárok részére írják ki. A díj összege: 5000 euró, melyet Vukán György hatvan évre biztosít. A zsűri háromtagú: Vukán György, Szakcsi Lakatos Béla és egy harmadik személy, aki a második díj kiírásától számítva az előző verseny győztese lesz. A legjobb három versenyző a döntőben nyilvános TV-adásban méri össze tudását. Vukán György a díjat a későbbiekben világvizonylatban kívánja meghirdetni.

Vukán véleménye szerint máig a legfontosabb dobosa a műfajnak – szintén sok szerzeményt hozott az együttesnek. „A Birthday Party című lemezen megjelent az édesapja emlékére írt szám, amelyben csak ütőhangszerek szólalnak meg, egyedülálló és ma is érvényes darab.”

A Super Trio eljutott a Pori Jazz Fesztiválra, ahol ők voltak a gála alapzenekara, majd felléptek a New York-i Blue Note Jazz Clubban is. A számtalan külföldi turné során csatlakozott hozzájuk – a Vukán György szerint hosszú ideje méltatlanul mellőzött – Bontovics Kati, majd Lakatos 'Ablakos' Dezső, akit a zongorista szintén a Dáliában ismert meg. „Amikor 1983-ban Amerikában jártam, épp New Yorkban taxizott. Alig győztem unszolni, hogy térjen haza, csináljunk együtt lemezt, mert szörnyű belegondolni, hogy másként talán egyetlen felvétel nem marad utána.” Végül Dezső belement, és több lemezt is készítettek közösen, legtöbbször Creative Art Ensemble néven. Az egyes országok metróit bemutató filmsorozathoz írt zenéket az egész világot beutazták. „Különös: kölcsönös szakmai tiszteleten túlmutató, szoros lelki kapcsolat volt köztünk. Palermóban kaptam tőle egy Bibliát, amit azóta féltve őrzök.”

A szép sikereket hozó Super Trio-történetnek azért kellett vége szakadjon, mert Vukán György édesanyjának egészségi állapota megromlott, a zongorista számára minden turné, sőt minden vidéki fellépés aggodalomban telt, s kénytelen volt több időt otthon tölteni. Közben Kőszegi is egyre többfelé elköteleződött, s naptárjában az egymást ütő időpontok sokasodása miatt végül békével elváltak egymástól. 1990-től Vukán György és Berkes Balázs mellett Balázs Elemér dobolt, aki Kőszegihez hasonló kvalitásokat hozott a zenekarba, de innentől kezdve már mint Creative Art Trio működtek tovább. A szintén lenyűgözően gazdag pályát magáénak mondható hármast több mint tizenöt éven át készített lemezfelvételeket, koncer-

tezett itthon és külföldön – majd Elemér programjai is sűrűsödni kezdtek, hiszen szólókarrierje mind ígéretesebben alakult. Történt pedig, hogy amikor elfoglaltsága akadt, Kőszegi Imre helyettesítette, s így egy ideig az a furcsa helyzet állt elő, hogy a trió két dobossal dolgozott. „Mindketten óriási muzsikusok, de Imrével egy generációhoz tartozunk, ezért amikor először ültünk le ismét így, hárman, rögtön éreztünk valami különös szikrázást.” Arról persze szó sincs, hogy azt érezte volna Vukán: jobb lett volna, ha 1989-ben minden úgy marad, ahogy előtte volt, amúgy sem szándékozott soha sorsszerűségekkel dacolni. Nagyjából egy éve jött a huszáros és amúgy kézenfekvő döntés: ha Imrével játszanak, Super Trio, ha Elemérral, akkor Creative Art Trio a nevük; ezért, bár utóbbi nem szűnt meg, előbbi újjászületett. „Ezzel a helyzettel mindenki boldog, nincs féltékenység. Legutóbb, amikor a Take Five-ban játszottunk mint Super Trio, lejött Elemér meghallgatni bennünket, és majdnem sírt, úgy tetszett neki, amit csináltunk.”

S hogy mi változott az évek során, ami a közlendő „üzenetet”, illetve a befogadói attitűdöt illeti? „Ha valaki a kor szellemét említi, azt felelem: az engem nem érdekel! Nem hiszem, hogy az úgynevezett technikai vívmányaink által bármennyit is jutottunk előre, mert képtelenek vagyunk azokat jó célokra használni. Az ember amúgy is fentről kapja az iránymutatást, a tehetséget, és csak a szellemi attitűd az érvényes. A művésszel szemben csak egyvalamit lehet elvárni: játsszon olyan jól, hogy – Keith Jarrett szavaival – szinte haljon meg a színpadon! Ha ez sikerül, annak a hatása alól úgysem tudja kivonni magát a közönség – egyetlen kor közönsége sem.” ■

Vukán György hivatalos honlapja: www.georgevukan.com

A Super Trio következő fellépései:

június 5., Pannonhalma, július 18., Gyula, július 21., Pécs

A megtettesült szakmai alázat:

Farkas Norbert

Akik figyelemmel kísérik kirobbanóan tehetséges fiatal jazz-zenészeink fellépéseit, már találkozhattak a szüszavú, kedves és kedvelt, mackószerű bőgőssel, aki – gyakran erősítő nélkül – nagy érzéssel, szép kerek tónussal helyezi le a zenei alapokat. Sőt, szólístaként is figyelemreméltó.

◆ Pallai Péter

Édesapja amatőr szinten gitározott, de Farkas Norbertnek valójában nincsenek zenei felmenői. Szülővárosában, Nagykanizsán ritkán volt alkalma jazzt hallani. Tizenhárom-tizennégy éves lehetett, amikor az iskolai zenekarnak basszusgitárosra lett szüksége. Norbert vett magának hangszert, melynek használatát teljesen autodidakta alapon sajátította el, hogy aztán barátaival rock-klasszikókat pengessen egy garázsban. Amikor már szeretett volna kicsit átlépni saját árnyékán, édesapjával elment a közeli Cserfőre. Az ottani Jazzland Fesztivál szellemi atyja, a szaxofonos Tiborcz Iván nyújtott neki jazzelméleti képzést, s biztatta a fiatal basszusgitárost, hogy tanuljon meg bőgőzni. Farkas Norbertnek ehhez ekkor még nem fűlött a foga, habár kétségkívül felébredt érdeklődése a műfaj iránt. 2004 nyarán elment a szombathelyi Lamantin jazztáborba, és ott jött rá, milyen közel is áll hozzá a bőgőzés. Még abban az évben elkezdte tanulni a hangszert Nagykanizsán Murka Lászlótól. Addig kottát sem tudott olvasni – saját bevallása szerint ez még ma sem erőssége. Gimnáziumi tanulmányait megszakítva Budapestre utazott, és felvételizett az Egressy Béni Zeneművészeti Szakközépiskolába, mert tudta, hogy ott Barcza Horváth József tanít, akinek csodálta a játékát. Két évet járt csak ebbe az intézménybe, utána tanulmányait magántanárral, a klasszikus bőgős, Piukovics Gáborral folytatta. Barcza Horváth és Piukovics is klasszikus bőgőzést tanított, vonóval. Farkas Norbert szerint a klasszikus tanulmányok adják meg a technikai alapot arra, hogy az ember le tudja játszani, ami a fejében van. Szerinte kiváltképp a bal kéz helyes használatának elsajátítása a fontos, ami a hangzást tekintve meghatározó is lehet. „Akinél a bal kéz rendben van, annak a hangzása általában szép és puha” – mondja. A fiatal bőgős a pengetést másoktól leste el, részben Barcza Horváth Józseftől, részben Csuha-Barna Tibortól, valamint barátjától, Pecek Lakatos Krisztiántól; tehát – mondhatni – jazzbőgősként autodidakta.

Rendeteg zenét hallgat, főleg mainstreamet. Szakmai példaképei Paul Chambers, Ray Brown és Mingus – ők a legfontosabbak a régiók közül, de nagyon szereti Charlie

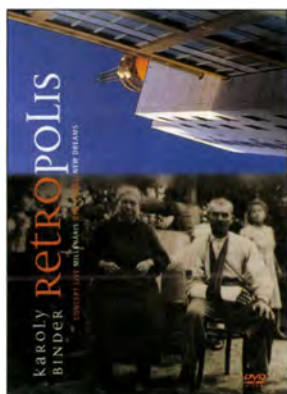
Farkas Norbert szívéhez a jazz fősodra, a mainstream áll a legközelebb

Hadent, Ron Cartert, Scott Coleyt, Christian McBride-ot és Larry Grenadier-t is. Elsősorban azonban nem bőgősökből áll Farkas Norbert zenei éttrendje. A maiak közül Branford Marsalis és Wayne Shorter kvartettjeit tartja számára meghatározónak, de sokat foglalkozik Charlie Parker zenéjével is. Ahogy mondja, a bevett formákat, a stílusjegyeket próbálja elsajátítani; figyeli a bőgős játékának hangulatát, hangszínét, azt, hogy annak idején milyen „feelinggel” játszottak, és hogy mennyit változott a játékmód az évtizedek során. „A mai mainstream-zenészek játékában is megvannak a régi gyökerek.” Márpedig Farkas Norbert szívéhez a legközelebb a jazz fősodra, a „mainstream” áll. „Rendeteget kell még tanulnom ahhoz, hogy egyáltalán saját zenei egyéniségről kezdjek gondolkodni” – vallja a szerény, húszéves bőgős. Ennek megfelelően nemcsak sokat gyakorol, kifejezetten szeret is gyakorolni. Farkas Norbertet egyáltalán nem zavarja, hogy hangszerén ritkábban jut szólószerephez, mint zenésztársainak zöme. „Én abban látom a szépséget, hogy háttérben maradok, alapot játszom, de azért szólókra is sor kerül. Játék közben próbálok mindenkire egyformán figyelni: a dobra, a zongorára, a szaxofonra, és próbálok úgy alakítani a játékomat, hogy szépen minden együtt szóljon.” A nagyszerű adottságokkal rendelkező fiatal bőgős autodidakta napjainak végét járja. Az ősszel felvételizik a grazi zeneművészeti főiskolára. Reméljük, sikerrel. ■

Farkas Norbert következő fellépése: június 20. Régi Zeneakadémia. Múzeumok Éjszakája – a Borbély Miklós Trióval

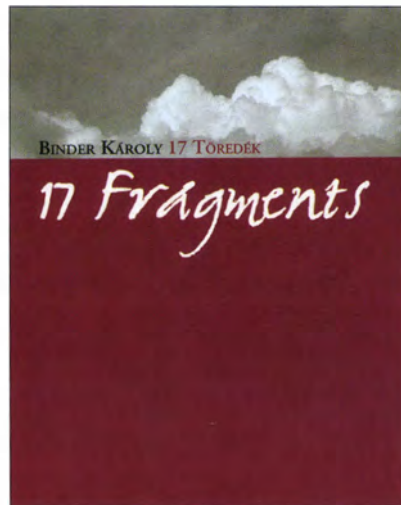
**BINDER KÁROLY – BORBÉLY MIHÁLY:
NEW SOUNDS I-II.**

BINDER KÁROLY: RETROPOLIS (DVD)

Binder Károly és Borbély Mihály duója az elmúlt évek hazai jazzéletének egyik legfontosabb, leginnovatívabb produkciója. Adott egy zongoraművész–zeneszerző, aki három évtizede konzervens a saját útját járja, s közben – preparált zongora gyakori alkalmazásával, perkusszív játéktechnikával – folyamatosan tágítja hangszere lehetőségeit. És adott egy multiinstrumentalista fúvós, akinek gyökerei a délszláv népzeneben keresendők, de művészete a contemporary jazz szinte teljes spektrumát átfogja. Binder és Borbély találkozásának az a legizgalmasabb mozzanata, hogy miközben – színpadon és stúdióban egyaránt – saját magukat adják, elveikhez-értelmeikhez ragaszkodnak, közelítésmódjuk olykor el is tér egymástól, a megszülető zene mégis koherens és új minőséget teremt. Így volt ez már két korábbi albumukon (Sounds, Hét duett) is, s még inkább érezhető két új lemezükön, amelyek New Sounds I-II. címmel jelentek meg, s gondolatvilágukban, szerkesztésmódjukban szorosan összetartoznak. A keletkezési körülmények is érdekesek: Binder és Borbély elhatározták, hogy a lemezfelvétel előtt egyetlen hangot sem írhatnak le, és egyszer sem próbálnak. A jazzben ez viszonylag gyakori, hiszen az „anyanyelv”, a mainstream jazz ritmus- és harmóniavilága olyan erős összekötő kapocs, amely a világ legtávolabbi pontjairól érkező muzsikusokat is képes közös nevezőre hozni. A Binder–Borbély duó esetében azonban – látszólag paradox módon – szó sincs közös anyanyelvről, hiszen mindketten eltávolodtak a mainstreamtől, s kreatív, improvizatív kortárs zenéjükben kevesebb a magától értetődő közös pont. A stúdiófelvétel ennek ellenére gyakorlatilag koncertszerűen zajlott: csak akkor álltak meg, ha Borbély Mihály hangszert cserélt (a szoprán- és tenorszaxofon mellett klarinét, tárogató és egy basszus-effektpedál is hallható a felvételen). Két nap alatt három óra hasznos anyag készült – aki ismeri a stúdiók világát, az pontosan tudja, mennyire nagy szó ez! S hogy milyen is a zene? Nos, Glaser Péter, a felvétel hangmérnöke (maga is aktív muzsikus) megkönnyítette a recenzens dolgát, mert nagyon plasztikusan jellemzi a bookletben: „Feszés ostinatók, törékeny, lírai hangulatok, kegyetlen, ritmikus táncszerű kitörések, szinte már zenei hangot mellőző effektek, sikolyok, puha textúrák, filmzene-szerű, melankolikus dallamok megálíthatatlan folyama.”

A rendkívül termékeny – a minőségi kritériumokat azonban mindig szem előtt tartó – Binder Károlynak a közelmúltban még két kiadványa jelent meg: a Retropolis című DVD, illetve a 17 töredék kottakiadása. A Millenárison készült koncertfelvételt tartalmazó Retropolis (alcíme szerint: Régi dalok,

BINDER KÁROLY: 17 TÖREDÉK (KOTTA)

új álmok) bő tíz évvel követi az azonos címmel napvilágot látott CD-t, s bár Binder alkotó- és előadóművészete (s ezzel szoros összefüggésben: diszkográfiája) 1998 óta jelentősen gazdagodott, az alapértékek nem változtak. „A cím az ősi kultúra és a modern civilizáció távolságára, illetve esetleges közeledésének lehetőségére utal. Komponálás közben az a kép elevenedett meg előttem, ahogyan egy csángó öregasszony virágot és gyümölcsöt árul egy amerikai nagyváros felhőkarcolói előtt” – mondta kérdésemre egy 1998. őszi interjúban. Mindennek zenei kifejezésében a Millenárison olyan muzsikustársak vettek részt, mint Faltoy Csaba (szintetizátor), Bruza Gábor (basszusgitár), György Mihály (gitár, buzuki), Szőke Szabolcs (gadulka), Fekete Kovács Kornél (trombita), Borbély Mihály (fúvósok), Dörnyei Gábor (dob) és Dész András (ütőhangszerek). A Retropolis fontos kordokumentum, akárcsak a 17 töredék, amely most – csaknem négy évvel a CD megszületése után – az EMB-nél nyomtatásban is megjelent. Lírai kompozíciók, zsánerképek láncolata ez, s egykori zongoristaként mondhatom: bonyolult felrakású akkordjaival, virtuóz cadenzáival és passzázszaival cseppet sem könnyű játszani. Az improvizatív lemezanyag lektórája Németh G. István, a kottagrafika Csengeri Dániel érdeme; a kotta mellékleteként a CD is újra meghallgatható.

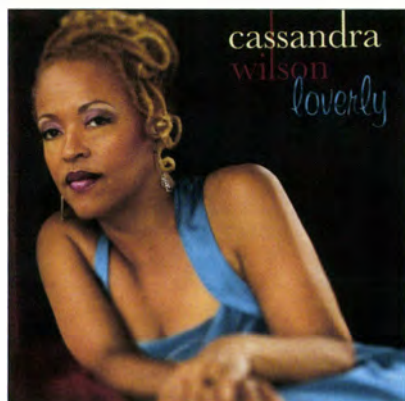
Retkes Attila

BMM
0901-71325649 (New Sounds I.).

BMM
0903-73345851 (New Sounds II.).

BMM
0902-72335750 (Retropolis)

Editio Musica Budapest
Z. 95001 (17 töredék)

CASSANDRA WILSON:
LOVERLY

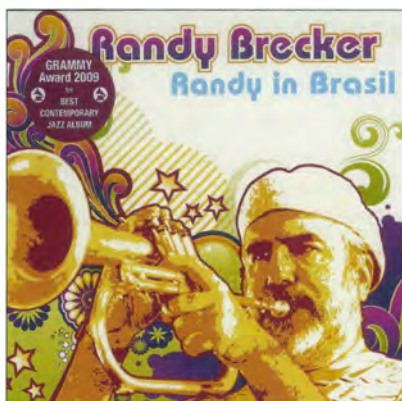
A bizonytalanság rövid és átmeneti időszaka után Cassandra Wilson visszatért önmagához. A 2006-os, részben modern hangszerelésű Thunderbird mellé most standard- és örökzöld-gyűjteményt helyezett az énekesnő. Kockázatos vállalkozás: vajon mi új mondható még például a Fekete Orfeusz itt A Day In The Life Of A Fool címen szereplő betétdaláról, vagy gyakran játszott „jazzslágerekről”, mint a Gone With The Wind vagy a Caravan? Meglepően sok, csak olyan öntörvényű, standard-értelmezőként is a maga által kitaposott ösvényt járó előadó kell hozzájuk, mint Wilson, aki jó másfél évtizede vette fel első Blue Note-lemezét.

Az énekest jól ismerők azt kapják majd, amire számíthatnak: érzékeny és minimalista arrangement-okat, intim atmoszférájú, „cassandrásított” melódiákat, s olyan előadásokat, melyeknek motorja két dobos/ütős: az afrikai Lekan Babalola és Herlin Riley. Rajtuk kívül Jason Moran zongorajátéka, illetve Marvin Sewell gitározása határozza meg leginkább a soundot.

A jacksoni születésű énekesnő új lemezének szokás szerint fontos eleme a blues: ezúttal a St. James Infirmary és a Dust My Broom rehabilitálása, illetve visszacempészése a köztudatba. Különösen az előbbi, nem éppen vidám témájú dal elevenedik meg Wilsonék tolmácsolásában. Robert Johnson híres számával Sewell fejet hajt a slide gitáros Elmore James előtt, aki a dalt halhatatlanná tette. A Very Thought Of You – a lassú tempóban a legotthonosabb – Wilson és a bőgős Reginald Veal közös remeklése. A repertoár egyetlen újdonsága az afrikai Arere, mely természetesen az ütősök játékára alapul. A CD remekül szól, pedig egy bérelt házban rögzítették, akusztikailag vitatható körülmények között.

Máté J. György

Blue Note – EMI
07699

RANDY BRECKER:
RANDY IN BRASIL

Friss, kellemes tengerparti fuvallat és lefegyverző könnyedség árad a trombitás dallamaiból: kifogástalan receptet valósított meg Randy Brecker nem is első olyan lemezén, amelyen meghatározóak a brazil zenésztársak. A Magyarországon is sokat szerepelt hatvannégy éves trombitást senkinek nem kell bemutatni. Ezerhez (!) közelít azoknak a lemezeknek a száma, amelyen energikus, fényes, de sohasem erőlködő játéka hallható. Ez a lemez idén meghozta Randynek az ötödik Grammy-díját (mint legjobb kortárs jazzlemez), pedig nem indult könnyen. Réges-régi meghívásnak tett eleget, amikor Ruriá Duprat São Paulo-i Banda Sonora stúdiójában, az ő zenei vezetése-rendezése mellett rögzítette a zenei alapanyagot, amelyen még utána sokáig dolgoztak. Végül egy japán, egy amerikai meg egy európai cég vállalta a kiadást – igaz, ki-ki csak a saját kontinensén.

Brecker csak két számmal iratkozott fel a szerzők közé, a többiek a brazil pop-jazz bárdjai és költői: Djavan, Gilberto Gil, Ivan Lins és mások. Az a két szám portugál cím mögé búja is a legjazzesebb pillanatokot kínálja. Brecker végig csodálatosan trombitál, megunhatatlanul, varázslatosan. Furcsa módon az ezresek klubjára pályázó trombitás szóló sorlemezein nem mindig fűjt ilyen meggyőzően. Örömmel viszont kisebbíti, hogy a professzionális stúdiómunka eléggé jellegtelen zenei szőnyegterített Randy játéka elé, bár a helyi erők legjobbjait szerepeltették, az eredmény mégis kissé arctalan. A Me Leve például a jó téma (Djavan) ellenére veszélyesen közel jár a nyolcvanas években elterjedt ráögumi-jazz, smooth-nak is nevezett, langyos melegéhez. Délutáni üdítőnek tökéletes, estére tessék egy izesebb bort behűteni!

Zipernouszky Kornél

BHM – Varga
1036-2

DIANA KRALL:
QUIET NIGHTS

Kócos, huncut tekintetű lányként mosolyog ránk Diana Krall új albumának borítójáról: jó ránézni. A korong címe Quiet Nights, ami felett azonban inkább átsiklunk, s abban a reményben tesszük fel a lemezt, hogy a zongorista-énekesnő pajkossága ott bujkál majd a muzsikában is, és végre személyiségének játékos, szertelen oldalát mutatja nekünk.

Jó pár album óta, tulajdonképpen pályájának kezdetétől fogva arra vágyunk ugyanis, hogy Diana Krall kitörjön az andalító zenét játszó jazzdívá kommersz szerepéből, amit – benyomásunk szerint – folyamatosan ráerőltet a zeneipar. Sajnos azonban ez alkalommal is csalatkoznunk kell. A művésznő most sem vetközi le az angyalkajelmezt, hogy fátyolosan bűgő hangját néha kicsit megércsítve egy éjszabontott scatteljen, vagy felborzolja a klaviatúrát néhány vérmes zongoraszólóval. A Quiet Nights az elmúlt években már jól bevált üzleti recept szerint készült, és a finom, romantikus jazzre vágyó tömegek populáris igényeit elégíti ki. Tökéletesre csiszolt hangszerelésben, makulátlan kísérettel megszólaló balladákat és bossa novákat hallhatunk, egyiket a másik után. Elbájoló a hangulat. Mégsem a szépségtől szorul össze a szívünk, hanem attól a gondolattól, hogy Diana Krall muzsikája (úgy általában véve) mennyivel dögösebb is lehetne azoknál a vérszegény kis szőlőknél, amiket ezekben a számokban lepötyög. Már ha beleadná a szívét-lelkét, és szabadjára engedné a vérében lévő bluest.

A felvétel a tartalmas zenei élményre vágyók számára hamar unalmassá válik, egymás tekintetébe vesző szerelmesek viszont éjszakákon át hallgathatják anélkül, hogy csömört kapnának az andalgástól.

Laczkó Krisztián

Verve – Universal
0602517981256

**BRANFORD MARSALIS QUARTET:
METAMORPHOSEN**

●●●○○

Lehet, hogy csak én érzem így, de mintha a jazz-világ hosszú évekig nem kezelte volna az őt megillető helyén Branford Marsalist, pedig a jövőre már ötvenéves szaxofonost a nyolcvanas évek eleje óta generációja egyik legnagyobb egyéniségének tartottam. Talán a zavarba ejtő sokoldalúsággal nem tudtak mit kezdeni, nem tudom. Az kétségtelen, hogy nehéz a sajtó által kedvelt kategóriák bármelyikébe besorítani egy olyan zenészt, aki egyformán hiteles produkciókat tud nyújtani a hip-hop, a pop, a jazz és a szimfonikus zene világában.

A tíz éve változatlan felállásban működő Branford Marsalis Quartet új albuma nem okozott különösebb meglepetést abból a szempontból, hogy az egyenként is kivételes tudású zenészek sokéves együttműködése ismét milyen magas színvonalú végeredménnyel járt. Az együttjáték mellett még a zene megírásában is mindenki hozzájárult a közös hangzás kialakításához: a kilenc számból kettőt-kettőt a dobos Jeff 'Tain' Watts és a zongorista Joey Calderazzo írt, a bőgős Eric Revis hármát, Branford Marsalis egyet jegyez, egy szám pedig a nagy előd, Thelonious Monk szerzeménye. Az összeszokott, egymásra finoman reagáló zenészek játékában semmilyen indokkal nem lehetne hibát találni, az egyetlen kritikai észrevétel talán csak az lehet, hogy az albumból a kompozíciók, a hangszerelések és az előadás tekintetében is hiányzik az a kísérletező kedv, amellyel a post-bop szabta kereteket feszegetni próbálnák. Amennyiben azonban elfogadjuk, hogy ezúttal a műfaj határai közt maradván inkább a darabok minél magasabb szintű előadása volt a cél, akkor feltétlenül be kell látnunk, hogy azt ennél sikeresebben aligha lehetett volna megvalósítani.

Huszár Endre

Marsalis Music – Universal
0874946001106

**DRESCH QUARTET:
RITKA MADÁR**

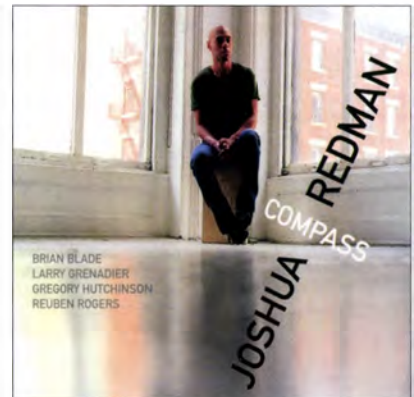
●●●●●

Dresch Mihály a hazai zenei élet kultikus figurája, akinek minden új albuma ünnepi esemény. Szándékosan nem csupán a jazz világáról beszélék vele kapcsolatban, hiszen zenéje olyan magaslatokat ostromol, ahol már nincs jelentősége a műfaji besorolásnak. Ezen a szinten már lényegtelen a virtuozitás – mely másoknál olykor magamutogató – nem szempont az eladhatóság. Itt már csak a spiritualitás, a kijelölt elvek követése a fontos. Sajátos zenei világa egyszerre jazz és népzene, a bartóki örökség improvizatív folytatása. A folklórból jazzt kreáló Dresch-jelenség nem az internacionális jazz idióma világzenei divatjának terméke, hanem a népzene mélyebb szellemiségéből fakadó saját belső világ visszatükröződése. Ahogyan egy interjúban megfogalmazta, mindig magának játszik, ettől őszinte és hiteles, karizmatikus és felemelő. Dresch művészetének szilárd pontja tehát a népzenei gyökerekhez való kötődés, legyen az magyar, román, macedón vagy indiai. Mestere Szabados György fogalmazta meg azt, hogy „a népzene mélyén valami közös zenei őstenger található”. Misi az anyanyelvűség természetességével használja fel más népek szellemi kincseit és építi be őket saját művészetébe, melyben az alaphang a magyar zenei dialektus és a jazz.

Legújabb lemezén – mint tucatnyi korábbi albumán is – a maga választotta úton halad tovább: csak tiszta forrás(ok)ból merít. Mindössze öt darab alig 40 percben, mégis katarikus élmény. Misi fúvós arzenáljából ezúttal basszusklarinétózását emelném ki, valamint négy vendégművész szereplését: Lajkó Félix hegedű-, Csoóri Sándor Sündi és Branyó Antal brácsa-improvizációit, valamint Szabó Péter tabljátékát (az indiai zenét integráló Prana című számban).

Márton Áttila

X Produkció – Hangvető
XP 037

**JOSHUA REDMAN:
COMPASS**

●●●●●

Nem elég jó szaxofonosnak lenni, jó muzsikusnak is kell lenni – ültethetnék át a jazzre a híres hollywoodi bon mot-t („nem elég magyarnak lenni – tehetségesnek is kell lenni...”).

Joshua Redman pályakezdésének nagy lökést adott 1991-ben a Thelonious Monk jazz-szaxofonverseny megnyerése. Az eltelt időben kiderült, hogy kiváló hangszeres, de nem stílusteremtő zenész (akikből kevés akad a jazz történetében). Szugesztív egyénisége inkább a színpadon, mint a stúdiók szublimált alkotói légkörében érvényesül igazán. Inspiráló közege a kvartett formáció, de előző, Back East című albumát – a példakép, Sonny Rollins Way Out West című lemezére utalva – trió felállásban készítette. A folytatásra a jó visszhang és az intim játékmódban rejlő lehetőségek ösztönözték. A Compass modern, személyes hangvételű, nagy intenzitással előadott akusztikus jazz: a balladától (Beethoven Holdfény szonátájának feldolgozása) a tempósabb bop-számokig tizenhárom kompozíciót foglal magába. Többségüket Redman szerzte: hat trióban, a többi kvartettben illetve megkettőzött trióban hangzik el. A felállásból következően a hangsúly a közös játékra, a partnerek interakciójára esik, amiben jól ismert, egyenrangú társak (Larry Grenadier és Reuben Rogers – bőgő, Brian Blade és Gregory Hutchinson – dob) vannak segítségére. A szaxofonos érett, szinte valamós hangon szólal meg, játéka mentes a korábbi stúdióalbumain érzékelhető önkontrolltól. Szerzeményeiben sikerült megtalálnia az eltervezettség (kompozíció) és a kötetlenség (improvizáció) közötti termékeny egyensúlyt is. A Compass arra bizonyíték: nem kell valakinek feltétlenül stílusteremtő muzsikusnak lenni ahhoz, hogy fajsúlyos zenét tegyen le az asztalra.

Turi Gábor

Nonesuch – Warner
7559-79923-0

MODERN ART ORCHESTRA: ECLECTIC PATH

Fekete-Kovács Kornél, nemcsak nagyszerű hangszeres művész, hanem több nagyobb szabású, egész albumot kitöltő nagyzenekari darab komponistája is. Első ilyen darabjai korábban az általa vezetett Budapest Jazz Orchestrával kerültek előadásra, illetve kiadásra. A nagyzenekari jazz és a kortárs zene kapcsolatának elmélyítése, különösen a kiváló magyar szerzők kompozícióinak rendszeres műsorra tűzése volt a célja, amikor 2005-ben életre hívta a Modern Art Orchestrát (MAO), amely összeállításában is egy kissé különbözik a hagyományos jazz nagyzenekaroktól; a zenekarvezető a szimfonikus zenekarok rézfűvősszekcióját vette mintául. Ezzel az együttessel is megjelent már egy Fekete-Kovács szerzői album, a 2006-os Karácsonyi napló, és most itt a MAO második lemeze, melyen a zenekar kreatív magja is megmutatja magát, nem csak szólistaként, hanem szerzőként is.

Oláh Szabolcs, illetve Bacsó Kristóf három-három szerzeményt jegyez az albumon. Fekete-Kovács Kornél, Mester Dániel és Hárs Viktor pedig egy-egy kompozícióval járult hozzá a lemezhez. Ők a felvételek szólistái is. Cseke Gábor és Szabó Dániel zongoristákkal, Ávéd János szaxofonossal, valamint Mohay András dobossal kiegészülve. Ezek a fiatal muzsikusok már elég érettek ahhoz, hogy a hazai jazzélet vezető egyéniségeiként emlegethessük őket, egytől-egyig nagyszerű szólisták. Ők mind a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékén sajátították el az alapokat, és már ott kitűnt, hogy látómezejük hangszereik tölcserénél sokkalta tovább tart. Mindez komponista-hangszerelői ambícióikban is megnyilvánul, amely kifejezetten komoly, érett darabokat produkált. Hiszem, hogy büszkék lehetünk az értékekre, melyeket ez a nagyszerű album képvisel. *Friedrich Károly*

BMC Records
BMC CD 159

Vince Mendoza and the Metropole Orchestra
EL VIENTO
The García Lorca Project

VINCE MENDOZA AND THE METROPOLE ORCHESTRA: EL VIENTO - THE GARCÍA LORCA PROJECT

Az amerikai Vince Mendoza öt éve vezeti a nagy hagyományú holland Metropole zenekart, amely a világ egyik legaktívabb filmzenei, könnyűzenei és jazz szimfonikus zenekara. A többszörös Grammy-díjas maestrót hangszerelőként Gil Evans méltó utódjának tartják.

Trombita harsog, dob pereg, gitár zeng, és flamenco énekesek lamentálnak az El Vientón, sőt még melodramatikus betétet is hallunk. A duende életérzését visszaadó flamenco és a jazz összeházasítása régóta napirenden van, avatott kezek mesterkednek a frígyen. De azért ez nem mindig kiegyensúlyozott kapcsolat, erre az egyik példa itt a 6. szám: A négy számarhajcsár. Lorca verseiből, főleg népdalaiból (!) készültek a hangszerelések. Lorca egyes darabjai amúgy már a flamenco repertoár részévé váltak. Rádásul a költő még kiválóan zongorázott is, népdalfeldolgozásainak felvétele is nagy hatású. De erre a lemezre Mendoza nem szerzett zenét, hanem Ricardo Pachón és mások korábbi Lorca-megzenésítéseit használta – így egy kicsit túl változatos eredmény született. Meglepő módon néhány igazán tetszetős hangszeres szóló mellett csak női flamenco-énekeseket hallunk, férfiakat nem. A címadó A szél – ami a többi verssel együtt magyarul elolvasható a Helikon 1967-es Lorca-összesében – a holland Niko Langenhuijsen szerzeménye. A lefegyverzően virtuóz hangszerelés, az izgalmas ritmusok, a bombasztikusságával együtt is szerethető hangzás ötvözet marad, szerzett házasság. A jazzesen intonáló női vokál sokkal jobban képes szervesülni a bravórosan odatett zenekari összképbe, mint az autentikus énekesek, amihez mindig újra hozzá kell igazítani a fülét annak, aki nem ebben a kultúrában nőtt fel.

Zipernouszky Kornél

ACT – CD Bár
9490-2

WYNTON MARSALIS: HE AND SHE

Wynton Marsalis sokak szemében szálla. A klasszikus és jazz kategóriában egyaránt Grammy-díjas trombitás, a blues-gyökerű, afro-amerikai hagyományokból építkező mainstream jazz apostola, ő maga is New Orleans-i születésű, aki pályafutása kezdetén félelmetes technikájával hívta fel magára a figyelmet. Idővel egyre tudatosabban vállalta a jazz fősodrának örök értékeit konzerválni célzó, ígéhirdető szerepét, és ehhez – hála saját tekintélyének és rábeszélő képességének – komoly anyagi támogatást is tudott szerezni. Tevékenységét egyes jazzkörökben, jobb szó híján „reakciónak” tekintik. Ez az album is a fent említett ígét hirdeti olyan muzsikával, amit akár a negyvenes évek derekának jazzközönsége is minden nehézség nélkül élvezhetett volna. Marsalis töretlen, gyönyörű tónusát csodálatosan ellenpontozza Walter Blanding füstös hangú tenor- és klarinét-szerű szoprán saxofonja, míg Dan Nimmer zongorajátéka, amikor kell, gazdaságos, helyenként pedig McCoy Tynerre emlékeztetően izmos és energikus. A zene a New Orleans-i hőskor és a swing-éra legszebb pillanatait idézi, természetesen modernizálva, mint például Marsalis szólójában a The razor rim című felvételen, még a korai Miles Davis-kelléktárból is merít, noha Marsalis nyilván zokon venné ezt a hasonlatot. A szólók kifogástalanok, és az album zenei tartalma bizonyítja, hogy az inspiráltan játszott mainstream jazz maradó vonulata a műfajnak. A lemeznek azonban nem válnak előnyére a trombitás prédikátori hajlaimai. Kilenc, szerencsére rövid, de eléggé harmatos, közhellyel teli versét mondja fel a felvételek között, amelyek a gyengébbek kedvéért rávilágítanak, hogy a téma a Férfi és a Nő kapcsolata. Angolul nem tudók előnyben! *Pallai Péter*

Blue Note – EMI
08001

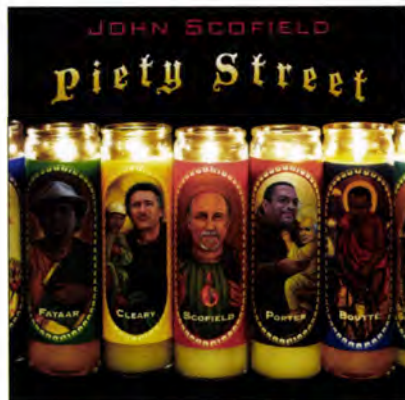
**K.L.B. TRIO:
JUST LIKE JAZZ**

A 2008-ban alakult K.L.B. zenekar tagjai, a billentyűs Kaltenecker Zsolt, a gitáros Lukács Péter és a dobos Borlai Gergő igen összeszokott zenészek, hiszen két külön felállásban már hosszú évek óta játszottak együtt. Az egyik csapat Kaltenecker korábbi triója, a másik a European Mantra, köztük a közös tengely pedig Borlai, mindkét formáció dobosa. A két együttes külön-külön immár nem létezik, ám egy új, közös zenekarrá kovácsolódva reinkarnálódtak. Három nagyon erős egyéniségű művész szövetsége ez a kollaboráció, melyben nem osztható ki vezető szerep. Nem lehet a K.L.B.-t Kaltenecker-, Borlai- (avagy poszt-Mantra), vagy Lukács Peta-projektként aposztrofálni, és lemezüket sem érdemes eszerint boncolgatni. A korong címét időzójelenen kell érteni, mert a hallható zene más műfajokhoz határozottan közelebb áll, mint a hagyományos jazzhez. Modern, elektronikus fúziós megoldásokat hallunk, kísérletezést hangzásokkal és effektekkel, s rengeteg szabad improvizációt (no, itt kap erőre a jazz-szellemiség), amik a dobokon és Lukács szárnyaló gitárszólóiban gyakran valóságos energiabombává duzzadva, progresszív metálos erővel tarolják le a hallgatót. Távol sodródunk a jazztől, és ezek a felvétel legjobb pillanatai. A rögtönzések sikeréhez sokat hozzátesz az élő környezet, hiszen az album egy cseh-szlovák turné koncertfelvételeit rögzíti. A basszushangszer hiányát Kaltenecker játéka igen találékonyan pótolja, és az együttes a magas színvonalú technikán kívül izgalmas dinamikai és harmóniai megoldásokkal tartja mindvégig éber a figyelmünket. A közös trió inspiráló közeg a tagok számára, így együtt többet hoznak magukból, mint azelőtt párosával, ez esetben 2x2=5. A pontok száma is ennyi.

Laczkó Krisztián

X-Produkción – Hangvető
XP 039

**JOHN SCOFIELD:
PIETY STREET**

John Scofield eredeti elképzelése az volt, hogy elmegy New Orleansba, és felvesz egy blueslemezt a műfaj őshazájában. Aztán felmerült benne a kétely, hogy tényleg szüksége van-e a világnak egy újabb bluesalbumra, vagy elég lesz az a már meglévő mennyiség, amiből simán duzzasztógátat lehetne építeni a Mississippin. Emiatt módosította a projektet, és úgy döntött, hogy inkább a gospel irányába fordul. Azt nem teljesen értem, hogy ezzel kapcsolatban miért nem merültek fel ugyanezek a kételyei, de erre nem adott magyarázatot a borító. Az, hogy Scofield tud blueset játszani, akkor is világos, ha éppen nem blueset játszik, de ha valakinek ez mégsem kézenfekvő, akkor előveheti Miles Davistól a Star People-albumot, ahol Scofield explicit demonstrálja ezt a képességét. Ilyen előélet mellett semmi meglepetést nem jelent a Piety Street, amin végig a legőszintébb, hiteles előadásmód hallható. Mivel a legtudományosabb szólóiba is képes a leg egyszerűbb dallamokra épülő fordulatokat szőni, így egyáltalán nem áll tőle távol, hogy ezúttal a tőle megszokottnál nagyobb mértékben alapozzon ezekre. Az elmúlt harmincvalahány év alatt „nagy öregg” érő Scofield az egyike azon maroknyi társaságnak, amelynek tagjai nem csak kereskedelmi megfontolásokon alapulva próbálnak „modernkedni”, folyamatos lépéshátrányban maradván az igazi újitókkal szemben, hanem az igazán progresszív hangzások és hangszerelési megoldások egyik úttörője. Nyugodt szívvel mondhatjuk, hogy a sokéves élenjárás után kijár neki egy olyan lemez, amin a maga örömeire lerója tiszteletét a zenéjére nagy hatással bíró elődök iránt, mindenféle világmegváltó szándék nélkül.

Huszár Endre

EmArcy – Universal
0602517911369

in-akustik

Dreyfus

**MICHEL PETRUCCIANI
STEVE GADD
ANTHONY JACKSON**

INCLUDING BONUS TRACK
NEW MASTERING 24 BITS

**MAGYARORSZÁGON
FORGALMAZZA:
KARSAY ÉS TÁRSA KFT.**
Tel.: 200-6443
Fax: 200-9650

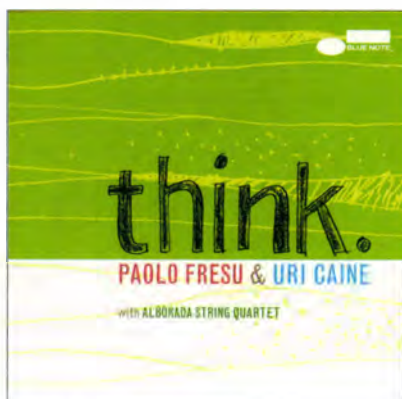

**TÓTH VIKTOR:
TARTIM**

●●●●○

Nem e sorok írója az első, akit a ragyogó fiatal altszaxofonos koncepciója az ifjú Ornette Colemanra emlékezteti, de Tóth Viktor nem Coleman-epigon, csak hozzá hasonlóan teljesen egyéni dallamvilágot alkot, amely jóformán hipnotikus koherenciával rendelkezik. Zenéjének ritmikája és taglalása épp úgy a bebopban gyökerezik, mint a korai Colemané, és épp úgy, mint Coleman, gyakran és üdítően hajlamos kilépni a maga alkotta keretéből. Társulása Hamid Drake-vel a műfaj egyik legkreatívabb dobosával nem valami „public relations”-gyakorlat, hogy Tóth Viktor a jazzvilág egyik ragyogó mesterének dicsfényében sütkérezhessen. Ennek az elmélyült zenei barátságának a gyökerei a győri MEDIAWAVE fesztiválokig nyúlnak vissza. Tóth Viktor és a bőgős Szandai Máttyás azonos szinten zenél Hamid Drake-vel. Az első öt felvétel trióban készült. A következő négy számon a trombitás Kovács Ferencsel bővül az együttes, aki játszi könnyedséggel illeszkedik a zene hangulatába, amelyet új színekkel gazdagít. További lehetőségeket villant fel Tóth Viktor In easiness of steps és azt követő In the new morning of the river című kompozíciója. Az első könnyed, játékos, majdnem karibi ízű szám, míg az utóbbi borongós ballada, mélyenszántó, gyönyörű bőgőszóval megkoronázva. Ebből több is elkelt volna az albumon. A lemez további része szabad rögtönzés Dresch Mihály, a mélyhegedűs Jávorka Ádám és a dobos Jeszenszky György bevonásával. Itt részben az előbb említett balladahangulat, valamint kortárszenei és magyar népzenei hatások is érvényesülnek csodálatosan ötvöződve. Ez a négyteteles utógondolat elűt az előtte hallottaktól, és kibontása külön albumot érdemelne. *Pallai Péter*

BMC Records
BMC CD 150

**PAOLO FRESU / URI CAINE:
THINK**

●●●●○

Az olasz sztártrombitás, Paolo Fresu Uri Caine-nel közösen készített anyagát most Think címmel az olasz EMI jelentette meg, melyen az Alborada Vonósnégyes is közreműködik. Caine neve azt sejteti, hogy a mainstream jazz és a neoklasszicista zeneszerzés ötvözetét kaphatjuk, ami a zongorista-zeneszerző munkásságát jellemzi; hiszen idén éppen Best Classical Crossover kategóriában jelölték Grammy-díjra. A gondosan kiválasztott és összeszerkesztett darabok között olyan standardek találhatók, mint a Darn That Dream és a Doxy, s ezeket tisztességesen el is játsszák duóban. Izgalmasabbak viszont az olyan duódarabok, mint Caine-től a tyneres The Dragon vagy a Claws, de Fresu Duru Duru Durulija az, ahol Uri Caine érezhetően hévbe jön, és kimozdul a túl biztonságos zongorázásból. Igazi gyöngyszem a lemezen a Händel Rinaldo című operájából kiragadt aria feldolgozása. Kár megütközni azon, hogy a barokkos áhítatból gospelba megyünk át: erre szokták mondani, hogy ha most feltámadna a zeneszerző, maga is így játszáná. A vonósnégyest alkalmazó darabok egy egész más minőséget hoznak be, ami nyilvánvalóan Uri Caine munkáját dicséri. A Blood Money egyszerre fellinis és mozartos főtémáját Fresu hamar milesosítja, amit Caine talán legjobban sikerült zongoraszólója követ. Az In Memoriam olyannyira klasszicista mű, hogyha nem lenne benne egy-egy hajlított trombitahang vagy alterált zongoraskála, plágiummal vádolhatnánk szerzőjét. Ugyanigy az Ossi című opus tulajdonképpen csak Fresu szordinós trombitahangjától, illetve az ötletes pizzicato kíséretre épülő fender zongoraszólótól válik jazzé. A címadó Thinkben viszont már a vonósnégyes „komoly-zenészei” is zeneszerzővé avanszálnak. *Bori Viktor*

Blue Note – EMI
693875

SMÁRTON TRIO + 1

●●●●○

Sütő Mártonra évekkkel ezelőtt a Nyitott Műhelyben figyeltem fel. A jobbnál jobb gitárosokban egyáltalán nem szűkölködő jazzutánpótlás sorában tűnt fel érett, jó értelemben vett eklektikus játéka, amely leginkább John Scofield, Bill Frisell és Jimi Hendrix stílusjegyeit idézte. Két évvel ezelőtt megismerhettük debütáló albumát is, amelyen saját triójával (Kovács Zoltán – bőgő, G. Szabó Hunor – dob) szerepelt. A múlt év végén bővült a felállás Premecz Máttyás orgonistával (akit többek közt Barabás Lőrinc mellett hallani), ez a lemez már négyükkel készült. Amíg előző albumukat inkább a jazzorientáció jellemezte, ezúttal a rockos hangzás dominál. Olyan színfoltot képviselnek ők a hazai jazzszínpadon, amely az utóbbi években hiányzott a palettáról. A négy évtizede született jazz-rockot sokan már régen eltemették, mondván, hogy semmi újat nem lehet kihozni belőle. Sütő Mártonnak és társainak sikerült. Mindannyian képzett zenészek, akik számos formációban csiszolták tehetségüket és jelenleg is sokfelé játszanak. Zenei példaképeik sorában Miles Davist, Bachot és a Led Zeppelint nevezik meg. A vokál újabb minőséget ad az alapanyaghoz: a Dream című lágy, pszichedelikus dalban Harcsa Veronika énekel, és a szövegét is ő szerezte. Kár, hogy csak egy ilyen track készült. A repertoárt egyébként Sütő Márton sajátos szerzeményei képezik. A darabok szellemesek, blikkfangosak, ha kell fülbemászóan dallamosak. A gitárszólók nem érdekes, nincsenek unalomig ismételt frázisok, izzadságszagú rögtönzések, a sound pedig kiegyensúlyozott, tömör. Friss, kellően laza zenei produkció, komoly szakmai megalapozottsággal párosulva. Nem csoda, hogy egyre sikeresebb az együttes. *Márton Attila*

Hunnia Records
HRCD 806

MONTE CARLO JAZZ FESTIVAL PRESENTS MONACO DREYFUS NIGHT
DVD ●●●●○

A kontinens egyik vezető jazzkiadója, a Dreyfus „istállójában” olyan sztárokat találunk, mint Bireli Lagrene és Philip Catherine gitárosokat vagy Rosario Giuliani és Steve Grossman szaxofonosokat. A felsorolt nevek mellett még számosan vettek részt a DVD-n megörökített nagyszabású koncerten, mely a 2. Monte Carlo-i Jazzfesztivál egyik fő rendezvénye volt 2007-ben. Igazán minőségi jazzt kapott a lelkes közönség. A jazzgitár csillaga Bireli Lagrene Gipsy Project együttese indítja a műsort az After You've Gone című örökzölddel, a záró Star Eyesban pedig az összes résztvevő egy fergeteges fináléval zárja az estet. A fő szólolisták Grossman, Lagrene és Giuliani. Közben a legkülönbözőbb formációkban láthatjuk az említett jazz-óriásokat, mellettük nálunk kevésbé ismert francia előadókat ismerhetünk meg. Csak két hölgy nevét említeném: az énekes Sara Lazarus-t, aki Lagrene gitárkíséréssel csodálatos interpretációt nyújt a Polka Dots and Moonbeams című standardban, és az altszaxofonos Géraldine Laurent-t, aki a Just in Time-mal kápráztatja el a közönséget. A kibővített ritmusszekcióban feltűnik régi ismerősünk, a dobos André Ceccarelli is. A neves gitáros Philip Catherine a hangszer másik mesterével, Bireli Lagrene-nel, majd a Toots Thielemans méltó utódjának számító szájharmonikással, Olivier Ker Ouriával duózik. A két világhírű fúvós: Grossman és Giuliani kvartettfelállásban két-két vérforraló számban áldozik a hard bop stílusnak. A DVD bónuszként érdekes háttérinformációkkal is szolgál. Így láthatunk interjút Francis Dreyfus-szal, megnézhetjük a Django d'Or díj átadását, illetve meghallgathatjuk pár néző (köztük André Ceccarelli papájának) véleményét a koncertről.

Márton Attila

Dreyfus – Karsay és Társa
FDM 46050 369309

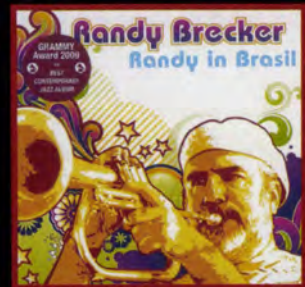
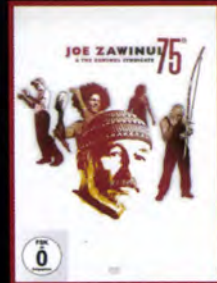
TRILOK GURTU: MASSICAL
●●●●○

Trilok Gurtu bár indiai zenész, és a meghatározó zenei hatások hazájában érték gyermekkorában, azóta oly sokféle formációban hallhattuk a Mahavishnu Orchestrától Joe Zawinul zenekarán át az Oregonig, hogy bármelyik földrész szülőföldjének gondolhatnánk. Az európai, az afrikai vagy az ázsiai zenében egyaránt otthon van, és ütős hangszereiben valóban világzenét játszik: akár egy dalban is összehozza távoli országok zenei kultúráját. Legújabb lemeze az ennek a világot összefogó zenének a lenyomata. Címe a „classical” és a „mass” szavak összevonásával a tömegeket elérő zenére utal, s mutatja a művész viszonyát a muzsikával és hallgatóságával. A zene mindenkié, mondja, nem egy szűk réteg hivatott megítélni: jó-e vagy rossz. Ezzel mestere, Don Cherry hitvallását viszi tovább. Az albumon indiai, afrikai, európai gyökerek és motívumok keverednek, s mindjárt egy stílusegyveleggel indít: a Seven Notes To Heaven (Miles Davis szerzeményére rimelve) dinamikusán indítja a lemezt fúziós ritmusokkal és dallamokkal, a zawinulos évekre emlékeztetve. A következőkben feltűnik Jan Garbarek andalító szaxofonjátéka, amelyből egy mumbai tánc ébreszti fel a hallgatót, és invitálja a bollywoodi atmoszférába. A Monk-e-desh című dalban Phil Drummy szájharmonikán játszik, s ezzel a blues és a funk is bekerül a lemez sokszínű világába. A lemezen Trilok Gurtu olyan zenészeket válogatott maga mellé, mint Roland Cabezas gitáros, Carlo Cantini hegedűs, vagy Sabine Kabongo énekesnő. A lemez változatos zenei élményt nyújt, hiszen egy remek ütő-hangszeres izléséhez és igényeihez igazodik. S bármennyire szól a tömegekhez, sok apró részletben merülhet el az is, aki a kifinomultabb fordulatokat kedveli.

Vörös Eszter

BHM – Varga
BHM 1037-2

JAZZ ÉS VILÁGZENE

Magyarországon forgalmazza

Varga István
(ist.varga@t-online.hu)

**BILL FRISELL:
FOLK SONGS**

Amikor egy művész, aki egész munkásságával a zenei skatulyák felbontásán fáradozott, megjelentet egy válogatást Folk Songs címmel, szinte érthetetlen. Szeretnék még naiv fiatal zenész lenni, aki azt gondolja, vannak, akiket nem lehet beállítani a sorba. Én egyébként a korongot hallgatva a Country Songs címet javasoltam volna a kiadónak, nehogy a kedves vásárló csalódva távozzon a boltból. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a lemez vol. 1 alcímet visel, lelki szemeimmel már látom a vol. 2 Jazz és vol. 3. Hard Listening lemezeket – bizony, az ötvennyolc éves gitáros a kemény avantgard kísérletekben vett részt John Zorn oldalán. E válogatásban az amúgy csodálatos felvételek közül kiragadva mintha gyengíteniék egymást. Azért a jövőben is fogok Frisell-albumokat vásárolni, és felteszem őket a többi mellé... Mondjuk a Jó Zenék közé. *PAQ*

Nonesuch – Warner
7559-79683-3

**ANTHONY
WILLIAMS:
SPRING**

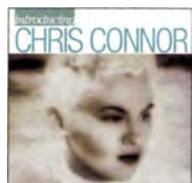
A Spring felvétele idején húszéves Tony Williams a modern jazz egyik legnagyobb dobosa. Az alkotás-lélektan bűvárainak való kérdés, vajon miért épp a Blue Note-nál készített első lemezeit, valamint a Miles Davis zenekarban nyújtott teljesítményét érezzük ma a legforradalmibbnak. Szinte hihetetlen, hogy a Spring (és a korábbi lemez) összes bonyolult, a kiadó avantgárd regisz-terét gazdagító szerzeményét a „még gyerek” dobos írta! Izgalmasak a két tenorszaxofont (Wayne Shorter, Sam Rivers) alkalmazó számok, mégis, talán a Riversszel felvett Love Song melódiaváza ragadja meg legjobban a hallgatót. Gary Peacock és Herbie Hancock teljesítménye kikezdetlen. A majd' ötperces dobszóló (Echo) nem túl érdekes, viszont képet ad e nagy, és sajnos korán elhunyt dobos fiatalkori művészi elképzeléseiről. *MJGy*

Blue Note – EMI
65138

**JACKIE MCLEAN:
ONE STEP
BEYOND**

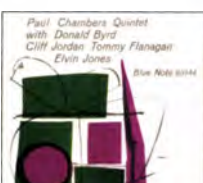
Évtizedeken át hiánycikk volt ez a csodálatos album. A Charlie Parker-i töről fakadt, de mesterének örökségét továbbfejlesztő alt-szaxofonos, Jackie McLean nem csak a hard bop stílus egyik meghonosítója volt, de ebbe a vonulathoz az elsők között ágyazta be John Coltrane és Eric Dolphy modális újításait. Az 1963-as felvételhez ideális társakat választott. A harsonás Grachan Monchur III és a vibrafonos Bobby Hutcherson a kor legnyitottabb ifjai közé sorolható, míg a zseniális – a mindössze 17 éves – dobost, Tony Williamst csak néhány hónap választotta el attól, hogy Miles Davis meghívja saját együttesébe. A két legelőremutatottabb kompozíció az albumon Grachan Monchur III fantáziáját dicséri, aki ennek a forradalmi kornak egyik legmeghatározóbb háttérszereplője volt. A zene olyan friss, mintha ma játszanák. *PP*

Blue Note – EMI
65139

**INTRODUCING
CHRIS CONNOR**

Chris Connorra 1952–53-ban figyelt fel a jazzvilág, amikor a népszerűsége csúcspontján tetőző Stan Kenton zenekar énekesnője lett. Szuggesztív, mély fekvésű hangjával, hibátlan időzítésével Anita O'Day és June Christy méltó utódjává vált a „progresszív jazz” élcsapatának számító big bandben. Az idill Kentonnal tíz hónapig tartott, hiszen a Kenton Band Christyn kívül nem sok énekesnek hagyott teret a kibontakozásra. Az albumot melegen ajánlom annak ellenére, hogy ez koránt sem a legjobb válogatás az énekesnő repertoárjából, mert a szelekció nélkülözi a Kenton-korszakot, nem terjed túl 1960-on, és nem lenne egyszerű kideríteni, hogy kik kísérték a különböző dalokon. Ezzel együtt, Connor nagyszerű, intim hangulatot árasztó, érzéki „cool” énekesnő, rossz szám nincs az albumon, amelyre nagyon jó minőségben vették át ezeket a régi felvételeket. *PP*

Rhino – Warner
8122799391

**PAUL CHAMBERS
QUINTET**

Mr. P.C. rövid, ám fényes pályát futott be: kora minden jelentős zenészével játszott, köztük a műfaj két ikonjának – Miles Davisnek és John Coltrane-nak – volt nagyra becsült sideman-je. Saját nevén kevés album maradt utána, hiszen ő (is) vallotta, hogy a bögösnek vállalnia kell az alázatos háttérmunkát. Az 1957-es év termékeny volt számára, több saját albumot is készíthetett a Blue Note-nál. Kvintettjében a label akkori fiatal oroszlánjai játszanak: Donald Byrd, Clifford Jordan, Tommy Flanagan és Elvin Jones, akik rövid időn belül valamennyien a legnagyobbak sorába emelkedtek. A kitűnő hard bop-lemezen két saját, két Benny Golson-szerzemény és két standard hangzik el. Chambers nem tolakszik az előtérbe, de félelmetes technikai tudását kevés szólója ellenére is megmutatja, mind vonózza, mind pengetve a hangszert. *MA*

Blue Note – EMI
50999-2-65144

**HORACE SILVER:
THE TOKYO BLUES**

Rudy Van Gelder tarsolya kifogyhatatlannak tűnik. A Tokyo Blues egy újabb sorlemmez a Van Gelder-stúdióban rögzített és most digitalizálva újra megjelenő felvételekből. Bár Horace Silver zongorista, zeneszerző a Jazz Messengers zenekar egyik alapítója, később a Messengerst mégis inkább a dobos Art Blakey neve fémjelzte. Saját kvintettjét a Messengers tagjaiból szervezte, majd néhány tagcsere után kialakult a végleges felállítás, amivel ezen a CD-n is hallható. Ki kell emelni Junior Cook tenorost, aki úgy muzsikál Silver kompozícióinak szólóköreire, hogy az ma is modernnek számít. A hatvanas években ragyogó fiatal tehetségként tűnt fel Silver oldalán, ám saját jogon sosem vált ismertté. A többnyire bluesos hangvételű számok egyike sem olyan kiemelkedő, mint a zenekarvezető sokak által játszott dallamai: a Peace vagy a Nica's Dream. *PAQ*

Nonesuch – Warner
7559-79683-3

**SPECIAL
PROVIDENCE:
LABYRINTH**

●●●●○

A Dream Theater együttes zenéjét valaha jazz metálnak hívtuk: olyan igényes, bonyolult ritmikai és harmóniai struktúrára építették heavy metal kompozícióikat, amilyeneket csak a kor fúziós jazz-zenekezeitől hallottunk. Érthető: tagjai a Berklee-re jártak. Ők jutottak eszembe a Labyrinth hallgatása közben. A képzett jazz-zeneszerek alkotta Special Providence második albumával erősen átkacsintgat a kemény rock oldalra. Sajátos a lemez szerkesztése: jazzes műveltségüket minden második darabban mutatják meg, s ezek idézik jobban debütáló lemezük stílusvilágát. A páratlan számokban váltanak fémes hangzásra, zúz a gitár, ropog a dob, nagy adag energiákat szabadítanak fel, mégis itt használnak több sablont; ennek legkétesebb értékű példája az énekhang a záró számban. Minden páratlan számú lemezük lesz jazzes? *Bércesi Barbara*

Hunnia Records
HRCD 802

**SZALÓKI ÁGI:
A VÁGY
MUZSIKÁL**

●●●●○

Ha csak címszavakban felidézzük Szalóki Ági eddigi pályáját (Besh o droM, Ökrös, Makám, Szakcsi New Hungarian Gypsy Jazz), az imponáló sor határozott képet fest az énekesnő népzenei indíttatású hangjáról. A kérdésre, hogy hogyan illeszkedik ebbe a képbe egy Karády-lemez, a korong első hallgatása után magabiztosan állíthatjuk: remekül. Szalóki Ági ugyanis meg sem próbálja magára öltetni azt a „végzet asszonya” pózt, amely hajdan Karády előadásmódját jellemezte. A vágy muzsikál című albumon a gitáros Juhász Gábor játékát dicséretre méltó finom jazzközegbe áthangszerelt dalokat hallunk, melyek témái – örökzöld-szerűen – kiválóan érvényesülnek, s melyeknek nagyon jól áll Szalóki természetes, tiszta stílusa. Nem szomorúak többé, inkább csak borongósak ezek a dalok, s egyáltalán nem olyan világfájdalmak, ahogy egykorról emlékezhetünk rájuk. *LK*

FolkEurópa – Hangvető
FECD 041

**SZILÁRD MEZEI
WIND
QUARTET:
WE WERE
WATCHING THE
RAIN** ●●●●○

Mintha kesergő vagy sirató szólna, így gomolyog sötéten, fájdalmasan a Mezei Szilárd Fúvóskvartett új lemezének nyitó száma. Ez a darab – egyike a jellemzően megkomponáltaknak – keretezi az albumot: hol kezdve volt, ott vége lesz. Mélyhegedű, klarinét, illetve basszusklarinét meg altszaxofon, harsona és tuba (Mezei mellett Bodgan Rankovic, Branislav Aksin és Pálista Kornél) panaszolják fájdalmukat. Személyes, s egyszerűsége nagyon is általános ez a panasz, mely akkor is ott lappang a mélyben, amikor látszólag játékosra hangolja zenéjét Mezei. Free jazz, kárpát-medencei népzene, kamarazene különböző rétegeit helyezi egymásra, van, hogy tartja a gyepőt, és van, hogy szabadjára engedi a lovakat, s mindig ügyel az arányokra. Nehéz hallgatnivaló, mert nem mindig törekszik szépségre lenni, s mert szinte szívzaggatóan őszinte. *BB*

Leo Records – Gyórfree
CD LR 530

**JOE FRITZ BAND:
SALUTE TO
NORMAN GRANZ**

●●●●○

A klarinétos Fritz József harmadik CD-jén tiszteleg mesterei előtt. Benny Goodman és Henry Mancini után ezúttal Norman Granz, a műfaj egyik legnagyobb impresszáriója került sorra. Granz nem volt zenész, de Fritz szerint jár neki a főhajtás, mert: „a Norman Granz nevével fémjelzett lemezek és koncertek indítottak el közel száz jazzlegendát...” A régmúlt időköt idézve a Fritz zenekar is spontán, egy szuszra, egyetlen éjszaka leforgása alatt vette fel az albumot, ezért (is) kapta a Jam Session alcímet. A repertoár – egy Fritz-kompozíció kivételével – a Jazz At The Philharmonic sztárjainak kedvelt számait idézi Lester Youngtól Charlie Parkerig. Az együttes ezúttal is remek szvingzenét produkál, ami nagyon hiányzik a hazai jazzpalettájáról, pedig bőven van rá igény. A kitűnő klarinétos mellett kiemelkedő a másik fúvós, Fekete István trombitajátéka is. *MÁ*

Swing Produkciós Iroda
SPI-003

Fújjon bele!

500 féle kipróbálható hangszer

Vásároljon nálunk és élvezze a FON-TRADE garancia előnyeit!
www.fontrademusic.hu

**FON
TRADE MUSIC**

HANGSZERBOLT ÉS FÚVÓS
HANGSZERESZMŰHELY
1081 Budapest, Kiss József utca 14.
Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622
Nyitva: munkanapokon
9:00–17:30-ig

JOACHIM KÜHN/MAJID BEKKAS/RAMON LOPEZ:

Out Of The Desert

ACT – CD Bár

9475-2

●●●○○

JOACHIM KÜHN & MICHAEL WOLLNY:

Live at Schloss Elmau

ACT – CD Bár

9482-2

●●●●○

Joachim Kühn, a hatvanas évek európai free-jazz vonulatának egyik emblemikus figurája, több évtizedes karrierrel a háta mögött most két különleges projekttel jelentkezik. Az Out of the Desert közelmúltbeli afrikai utazásának dokumentálása, melyre elkíserte a marokkói énekes Majid Bekkas és a spanyol ütős Ramon Lopez. A felvételek során, melyek egy rabati stúdióban, illetve a Szahara közepén, egy hotelben készültek, különböző helyi, első-

sorban ütőhangszeres muzsikusok is közreműködtek. Bekkas dalaiban az autentikus elemek dominálnak mindaddig, míg Kühn be nem hozza egy-egy akkord vagy frázis útján a saját zenei világát, amiben a free mellett legalább azonos súlyban ott van az európai írott zene tonális világa is. Ezzel szemben a három Kühn-darabban a többiek inkább monoton groove-alapról gondoskodnak, amire kedvére játszogat a zongorista: interakció csak elvétve jön létre. Kivétel a One, Two, Free, amelyben második hangszerén, az altszaxofonon olyan ornette-es szólóban tördeli szét a ritmusalapot, hogy aztán a végére ismét visszaálljon az eredeti lüktetés. A Live at Schloss Elmau egy 2008-as ACT fesztiválon rögzített különleges kézzongorás-koncert, ezen Joachim Kühn partnere a nálánál jóval fiatalabb kollegája Michael Wollny, ami önmagában véve sokat sejtet. Az első számban még csak tapogatóznak, bár nyilvánvaló a közös nyelvezet. Wollny Hexentanzában már élesre fordul minden. Több ízben is tanúi lehetünk annak, ahogy kettejük játéka ugyanabba az irányba mozdul, és valami különös hangkavalkád jön létre. Amikor szólódarabra kerül sor, azért Wollny marad alul, Kühn terjedelmes improvizációja Bach Chaconne-jára felér egy életmű összegzésével.

BV

JAN LUNDGREN TRIO:

EUROPEAN STANDARDS

9482-2

●●●○○

Jan Lundgren svéd zongorista triójának új CD-je érdekes meglepetéseket tartogat. Az első a dobos Csörsz Zoltán, aki új tag, Malmöben végezte tanulmányait, és jelenleg Skandinávia egyik legkeresettebb ütőhangszere. A bőgős Mattias Svenssonnal Lundgren

1994-es debütáló lemeze óta állandó partnerek. A European Standards rész válogatás, különböző országok ismert dalainak jazzfeldolgozásait tartalmazza. Franciaországot az Egy férfi és egy nő című film melódiája, Lengyelországot Komeda szerzeménye, a Rosemary's Baby, Magyarországot az A csitári hegyek alatt című népdal képviseli, de a popvilágot is felidézi Lundgren a német Kraftwerk egyik számával, Angliát pedig egy Lennon-McCartney kompozícióval. Ezek után azt várhatnánk, hogy ahány szám, annyi karakter, ám ez nem jellemző. Korrekt zene, de elég hűvös, kiszámított, hiányzik belőle a temperamentum, a feszültség. *Deseő Csaba*

TIERNEY SUTTON BAND:

DESIRE

Telarc – Karsay és Társa

CD-83685

●●●●○

Tierney Sutton amerikai énekesnő a Berklee School befejezése után a Monk Institutue 1998-as énekversenyének döntőse volt. Ebben az évben jelent meg első albuma, amelyet az Indie-díj legjobb énekes lemez kategóriájában jelöltek. Azóta további hét lemeze jött ki, s két Grammy-jelölése is volt. Albumai rendszerint saját együttesével készülnek, és tematikus egységet alkotnak egy-egy szerző vagy előadó előtt tisztelegve. A Desire Cole Porter-darabokat tartalmazó lemezként indult, de közben több, más szerzőtől származó jazz-standard is a korongra került. A jól ismert számokat mind átdolgozták, többnyire egy-egy basszusostinóra fűzve fel őket. A Peggy Lee által ismertté vált Fever sem a jól ismert basszusfigurát alkalmazza; a zenekarban szereplő két bőgős más, szellemes ostinátot fektet le. Már a lemez első hangjainál halljuk, hogy nagyszerű, művészi előadás részesei vagyunk.

FK

Nagy-Britanniába költözött, ahol rövid idő alatt az élvonalba került, és az egyik legtöbbet foglalkoztatott jazzzenész lett. Fő hangszere az altszaxofon, új lemezén is elsősorban ezen játszik, néhány számban szoprán-szaxofont, illetve klarinétot fúj. Atzmon kvartettjétől lirai hangvételű modern jazzt hallunk, amelynek különleges zamatot ad a háttérben közreműködő vonósnegyes. Egyéni hangszerezésben szólnak meg olyan jól ismert örökzöldek, mint az Everything Happens To Me, az April In Paris és hasonlók. Az egyes számok színvonalra meglehetősen változó: némelyik háttorzongatóan szép, izgalmas, mások mindössze rutinosan előadott standardek a Nagy Amerikai Daloskönyvből. *DCs*

SUSI HYLDGAARD:

IT'S LOVE WE NEED

YellowBird – Varga

YEB-7710 2

●●●●○

Susi Hyldgaard negyvenhat esztendősen dán zongorista, énekesnő, zeneszerző. It's Love We Need című albumán mindhárom tevékenységét megcsodálhatjuk. A hamburgi rádió-állomás nagyzenekara kíséretében saját dalait adja elő, melyeket Roy Nathanson tenorszaxofonos és Bill Ware vibrafonos szólísták hangszereléseiben hallhatunk. Susi Hyldgaard néhány felvételen zongorázik is. A kompozíciók műfaji vagy stilisztikai behatárolása nem állítja egyszerű feladat elé a recenzent, mert maguk a darabok inkább új hullámos pop vagy rock jellegűek, a hangszerelések és a sűrűn előforduló hangszerzőlők azonban inkább a jazz jelleget emelik ki. Az egész felvétel hangzása lehetne egy kicsit áttetszőbb, mindenesetre Susi Hyldgaard érdekes zenéje, remek éneklése és zongorázása megérdemli, hogy meghallgassuk!

FK

GILAD ATZMON:

IN LOVING MEMORY OF AMERICA

ENJA – Varga

TIP-888 850 2

●●●●○

Gilad Atzmon kiváló szaxofonos-klarinetos Izraelben született, tanulmányait a jeruzsálemi Rubín Zeneakadémián végezte, majd Charlie Parker lemezeinek hatására érdeklődése a jazz felé fordult. 1994-ben

**RENAUD GARCIA-FONS:
LA LÍNEA DEL SUR**

Enja – Varga
ENJ-9527 2 ●●●●●

Renaud Garcia-Fons zenéjéről könnyű elragadtatottan nyilatkozni, lévén ő a világ egyik legzseniálisabb nagybőgőse. Technikai perfekcionizmusát folkos és improvizatív kifejezésformák felett átívelő, lebilincselő világzenei stílusban ereszti szabadjárára, s ami a legfőbb: az a fajta elsőprőszenvedély lobog muzsikájában, amitől a hallgatónak szó szerint eláll a lélegzete. Mindez igaz legújabb, La Línea del Sur című albumára is, ám ezt a korongot mégsem elsősorban a fentiek miatt szeretnénk méltatni, hanem a szerző bravúros kompozíciós érzéke miatt, mely a zenéjében megmutatkozik. A tételek gyönyörű ívben járnak be a Garcia-Fons eddigi művészi útját meghatározó mediterrán, latin-amerikai és jazz-zenei hatásokkal. A hangulat romantikus, a hangszerelés pedig nem is lehetne más: a bőgőt tangóharmonika, ütőhangszerek, flamenco gitár és hamisítatlan flamenco ének kíséri. *LK*

**FRANCK AVITABILE:
PARIS SKETCHES**

Dreyfus – Karsay és Társa
FDM 46050369282 ●●●●○

Frank Avitabile 1971-ben született francia zongorista. A kilencvenes évek vége felé kezdett el felvételeket készíteni, azóta számos album viseli a nevét. A Paris Sketches nem állandó együttessel készült: muzsikustársa egyrészt az olasz felmenővel bíró walesi basszusgitáros, Pino Palladino,

aki korábban inkább rock-, blues- és popegyüttesekben szerepelt, másrészt pedig az elfántcsontparti ösökökkel rendelkező francia dobos Manu Katché, aki már régóta forog jobb jazzkörökben. Avitabile egy turnén helyettesként beugorva ismerte meg partnereit, akikkel ezúttal stúdióalbumot készített. Mindhárman remek muzsikusok, a mai jazztríójáték legjobbjait nyomdokaik haladnak, mégis kissé egysíkúnak tűnik az album. A darabok majd' mind közepes tempójúak, az egész lemez végig melankolikus hangulatú, a legnagyobb baj azonban az, hogy az értékelendő igyekezet dacára mégsem sikerül a szármalás. *FK*

**CYMINOLOGY:
AS NEY**

ECM – MusiCDome
ECM 2084 ●●●○○

Echte perzsa jazz – Németországból. Cymin Samawatie énekes-zeneszerző német földön született, Berlin vegyes kultúrája inspirálta német és indiai tagokból álló együttesének megalakítását. Fárszi nyelven, 12–13. és 20. századi perzsa költők verseire valószínűleg még senki nem énekelt jazzt – bár az utóbbi fogalom használatával csinján kell bännünk. Cymin nem jazzénekes, előadásmódjából hiányzik a jazzre jellemző ritmikus hangsúlyeltolódások és hajlítások. Hogy sokféle forrásból merítő lemeze ebben a rovatban kap helyet, annak magyarázata a zongora (Benedikt Jahnel), a bőgő (Ralf Schwarz) és a dob (Ketan Bhatti) által teremtett jazzkörnyezetben keresendő. Az artisztikus, szenvedélyes, olykor melodramatikus, kissé egysíkú énekmod és a jazznyelvezet társítása különös, bizonyos részeiben nyitott, izgalmas zenét eredményez – kérdés, többet-e multikulturális korjelenségnél. *TQ*

**MADELEINE PEYROUX:
BARE BONES**

Decca – Universal
613 2722 ●●●○○

Kétségtelen, hogy Miss Peyroux is a ma olyannyira divatos soft jazz-dívák hosszú sorába tartozik. Kellemes hang, profi kíséret, a pop, a jazz, a country és a blues elemeiből összeálló, fülbemászó dallamok, oldott légkör, remek akusztika. Negyedik albumán – amely persze magán viseli a fenti stílusjegyek mindegyikét – mégis közelebb kerül saját zenei világának kibontakoztatásához. Felhagy Billie Holiday utánzásával, és ígéretes komponista hajlamának – melyből már némi ízelítőt korábbi albumain is adott – is teret enged. Minden dalt ő komponált, illetve némelyiket társ-szerzőként jegyzi. Személyes érzéseit különösen két számban tárja elénk, amelyeket a nagy fekete énekesnő Odetta, illetve saját édesapja halálára írt. Fejlődése nyilvánvaló előző, Half the Perfect World című opusa óta. Reméljük, hogy ez a tendencia folytatódik. *MA*

**MEREDITH MONK:
IMPERMANENCE**

ECM – MusiCDome
ECM 2026 ●●●●○

Kategorizálhatatlan zene: konceptuális, kísérleti, minimalista, repetitív, a nem verbális vokális technikák új dimenziói felé nyitó, bensőséges, elmélyült muzsika. Nyolctagú énekegyüttes (benne: Theo Bleckmann), zongora (Allison Sniffin), ütő- (John Hollenbeck) és fafúvós (Bohdan Hilash) hangszerek. A zeneszerző-

énekes Meredith Monk a jelenkori multimediális művészet kultikus alakja; az Impermanence kilencedik lemeze az ECM gondozásában, amelynek inkább a kortárs albumok között volna helye. Az anyag a San Franciscóban 2006-ban bemutatott másfél órás, mozgást és videovetítést is magába foglaló színpadi installáció 65 percre sűrített önálló változata; tizenhat, másfél és tizenegy perc között váltakozó, az énekehang és a hangszerek együttesére, olykor különbözőségére épülő, eltérő karakterű tétel. Meditációk élet és halál, a múlandóság egyetemes kérdéseiről. Komoly zene. *TQ*

**LAGRÈNE – LUC:
SUMMERTIME**

Dreyfus – Karsay és Társa
FDM 46050369322 ●●●●○

Bireli Lagrène és Sylvain Luc gitárduettje lélegzetelállító produkció, az egyik legjobb, amit ebben a műfajban hallottam. Ismert jazzstandardeket játszanak akusztikus gitáron, minden kíséret nélkül, egyebek közt a Summertime, a Wave vagy az On Green Dolphin Street szerepel a műsorban. Az ember hajlamos azt gondolni, hogy ezekről a darabokról már nem lehet újat mondani, de a lemez hallgatása közben egyre inkább meggyőződhetünk ennek ellenkezőjéről. Bireli Lagrène ma már nem csak a francia jazz egyik vezető alakja, de véleményem szerint a világ egyik legjobb gitárosa, aki a hot-club zenétől a bebopon át a fúziós stílusig mindenben otthon van. Sylvain Luc neve a magyar jazzkedvelők körében kevésbé ismert, Franciaországban annál inkább. Virtuozitásban méltó partnere Lagrène-nek. Érdekes, hogy kilenc évvel ezelőtt már megjelent egy közös lemezük Duet címmel. *DCs*

Kultikus szeretet Erdély iránt

Beszélgetés Herczku Ágnessel

Herczku Ágnes az autentikus népzeneből indult, és mára a világzenét is megjárt, számos műfajban tapasztalatot szerzett előadóművész vált belőle. A fiatal népdalénekes-generáció egyik meghatározó tagja nem a táncházmozgalom közvetlen környezetében szerezte első zenei útravalóját – jelenleg mégis ő a magyar énekelt népzenei hagyomány egyik legfontosabb képviselője.

•♦ Bencsik Gyula

Gramofon: *Augusztusban hazatérsz gyerekkori otthonodba, hiszen a Zempléni Fesztivál keretében a makkoshotykai templomban adsz majd koncertet. Mi köt a zempléni régióhoz ehhez a gyöngyszeméhez?*

Herczku Ágnes: Makkoshotykán keresztelkedtem, ott is konfirmáltam – mindkettőre viszonylag későn, tizenhat éves koromban került sor. Az oka, hogy az „átkosban” nem volt szerencsés a gyermekeket a templomba vinni, mert abból a szülőknél hátránya származhatott. A felmenőim anyai ágon ősi reformátusok, apai ágon pedig katolikusok. A Sárospataki Református Gimnáziumban, az akkor Rákóczinak nevezett középiskolában tanultam. Amikor másodéves voltam, akkor kapta vissza az iskola az eredeti nevét, és ezen felbuzdulva vetették fel a nagyszüleim, hogy jó volna szegény „pogány” gyerekeket, engem és a nővéreimet megkeresztelni. A lelkész és a felesége azt is támogatta, hogy kántusképzőbe szegődjek, mivel tanultam zongorázni. Végül nem mentem ugyan el, de érdekes volt, hogy a saját keresztelőkön én orgonáltam. Megbeszéltük, hogy mely énekek lesznek, ezeket otthon begyakoroltam zongorán, és amikor a keresztelőkön befejeztem a prózai részemet, odaültem az orgonához, és kísértem a gyülekezetet.

G.: *Mekkora szerepe volt a családnak abban, hogy a zenés-énekesi pályát választottad?*

H. Á.: Az anyai nagymamámnak és az édesanyámnak nagyon szép hangja van, édesanyám táncolt a néptánc-együttesben, mindkettejükben van művészi hajlam. Ennek ellenére édesanyám mindig próbált visszahúzni a földre, hogy legyen kenyérkereső foglalkozásom, a nagymamám viszont a művészi vénámat erősítette, folyton táncos ruhákat varrt nekem, meg balettcipőt. Mivel a nővérem két évvel idősebb nálam, korán megtanultam olvasni, már óvodáskoromban olvastam mindenfélét, sok Erdélyről szóló szöveget is, mivel családjunk egyik része Székelyudvarhelyről való. Az a kultikus szeretet, amely a mai napig mélyen él nagymamámban Erdély iránt, automatikusan átragadt rám. Egy kisgyereket persze eleinte a gyönyörű viseletek vonzanak; olyan könyveket lapozgattunk, amelyekben hívmézők voltak, és ezeket ki is tudtam próbálni, mert megtanítottak hímezni. Egyfelől afféle múlt századi neveltetésben részesül-

tünk, másfelől sokszínű, nyitott gondolkodásmódot plántáltak belénk, és nagyon sok zenét hallgattunk. Akkoriban hétfőnként még nem volt tévéadás, és én azt nagyon szerettem, mert két program is helyettesítette: a diavetítés és a zenehallgatás. Halász Judit, Kalácsa, Dévai Nagy Kamilla szólt hétfőnként. Hamar megszerettem az ősi, kicsit idegen dallamokat, amelyekről eleinte azt sem tudtam, hogy népdalok; moldvai, széki dalokat is hallgattam. Fokozatosan tudatosult bennem, hogy tetszik a magyar népzene.

G.: Mikor kezdte tudatosan készülni az énekesi pályára?

H. Á.: Amikor elkezdtem népdalokat hallgatni, azt komolyan vettem, de nem azért, mert célom volt az énekléssel. Tizenhárom-tizennégy éves lehettem, amikor igazán megfogott az autentikus népzene, ismerősöktől, rokonoktól kezdtem kazettákat gyűjteni. A kamaszkori, szülőktől való távolodásomat úgy éltem ki, hogy mikor hazamentem a kollégiumból, bezárkóztam a bátyáim szobájába, és a magnójukon népzene hallgattam. Leírtam a szövegeket, és addig hallgattam az énekeket, míg meg nem tanultam azokat.

G.: Nem lógtál ki a rock and rollt hallgató kortársaid közül?

H. Á.: Dehogy! A kollégiumban mi is a Doorstól Jimi Hendrixig mindenfélét hallgattunk, Kispál és a Borzot, Európa Kiadót, Bizottságot, az egymás közt ironikusan „alternatívák” nevezett irányzatokat. Ennek ellenére sok barátom szerette a népzene, a néptáncot, de én például jazzballettoztam, hiába volt helyben a néptáncgyűttes. Később persze bekerültem a Bodrog Együttesbe, mint korábban édesanyám. Egyszóval sok minden érdekelt, de a népzene és a néptánc olyannyira, hogy jóformán minden hétvégémet ezzel töltöttem. Intézményesen soha nem képeztem az énekhangomat. Aki a kortársaim közül vidéken nőtt fel, annak nemigen volt erre lehetősége. Budapesten már működött az Óbudai Népzenei Iskola, de Északkelet-Magyarországon nem volt mód szakemberektől tanulni.

G.: Mi lehet a magyarázata, hogy a te generációd népdalénekesnői ilyen látványosan berobbantak a zenei életbe? Elég ha Szalóki Ágira, Palya Beára, Bogárné Szilvire vagy rád gondolok. Azelőtt volt Sebestyén Márta...

H. Á.: Voltak azért mások is, de vitathatatlanul Márti volt a legismertebb. Amit mondasz, annak az lehet az oka, legalábbis az én esetemből kiindulva, hogy amikor bekerültem a Honvéd Együttesbe, azonnal dolgozni kezdtem az akkor még Hegedős Együttesnek nevezett formációval is, ami később a Fonó Zenekar lett. Kiderítették, hogy egész jól éneklek, és egyre több alkalommal hívtak. A Honvédban sok olyan darabunk is volt, amely az énekesin túl másfajta jelenlétet is megkívánt tőlem. Rossa László népzene kutató–zeneszerző volt akkor a zenei vezető, aki számos zenét írt színházaknak, főleg a veszpréminek. Hívott mindenhová, aminek következtében el-

kezdtem stúdiókban énekelni. Ez rendkívül jó iskolának bizonyult, elsősorban hangképzésben, intonációban. Addig azt hittem, hogy tisztán tudok énekelni! Ráadásul a tanár úr nem feltétlenül népzene kért tőlem, rákényszerültem, hogy olykor más stílusba is belehelyezkedjek.

G.: Ez az időszak egybeesett a világzene magyarországi térhódításával.

H. Á.: Igen, az is benne van. Nekem még külön szerencsém volt, hogy egy profi zenekar kísérte a Honvéd Együttest, akik felkértek, hogy énekeljek a lemeztükön; attól kezdve majd' tíz évig dolgoztunk együtt. Tőlük is rengeteget tanultam. Nem jártam végig a kötelező ranglétrát, nem jártam táborokba, egyetlen komolyabb népdalversenyen indultam életemben. Nem azért hagytam ki ezeket, mert ki akartam, hanem mert így hozta az élet. A legjobb előadóhelyeken énekelhettem, és már a kezdetekkor vittek külföldi fellépésekre. Azokban az időkben a Hegedős Együttes nagyon népszerű volt az országban, és az ő csónakjukban evezve lettem én is ismert. Szalóki Ági ugyanígy az Ökrös Együttessel, tehát mindannyiunk mögött állt egy profi zenekar, ráadásul mindannyian foglalkoztunk mással is. Attól kezdve, hogy elkezdtem népzene énekelni, szinte azonnal elhívott Vasvári Pál, Nikola Parov vagy Bornai Tibor, ami három különböző műfajt is jelen.

G.: Mi a véleményed azokról a hangokról, akik az autentikus népzene éneklését a világzenei hatásoktól?

H. Á.: Amikor arról van szó, hogy felülve a divathullámra, a népzene alá tesznek valami primitív alapot, akkor én is aggódom. Bármit lehet csinálni, de minden próbálkozásból akkor születik koherens produkció, ha az alkotó ismeri a világot, amelyből szeretne meríteni, és azt is, amit hozzá szeretne tenni. Dresch Mihály például olyan új minőséget hoz létre, amiért kár lenne, ha nem tenné. Ha valaki úgy tud népdalt vagy bármi mást énekelni, hogy azzal meg tudja szólítani az embereket, akkor a siker valószínűleg nem marad el. A lényeg, hogy őszinte legyen és hiteles. ■

Herczku Ágnes hivatalos honlapja:

www.herczkuagnes.hu

FEMI KUTI
DAY BY DAY

A nigériai Fela Kuti már több mint húsz éve eltávozott, az általa létrehozott afrobeat stílus viszont két fiának köszönhetően továbbra is szárnyal. A fiúknak nyilván nem könnyű apjuk emlékének megfelelni, de úgy tűnik, mindketten (Femi és Seun) sikeresen hozzák saját stílusukat. Femi Kuti például remekül prezentálja a lagosi fiatalok zenéjét, nyitott füllel a legkülönfélébb zenei hatásokra. Abban már biztosan eltér apjától, hogy a korhoz igazodva ő nem játszik fél, vagy akár egy-órás mega improvizációkat. A raggae, rock, rhythm and blues, jazz csak néhány műfaj, amely zenéjében, s ezen az albumon is megjelenik. Hosszú szünet után készült el a lemez, ám időközben Femi megtanult zongorán is játszani, s visszatért eredeti hangszerehez, a trombitához is. Tizenhét tagú együttesével, a Positive Force-szal sajátos, nyugat-afrikai ritmusokra és dallamokra épülő, funkys zenét játszik, s amikor már a ritmus és a dallam sem emlékeztet a gyökerekre, megszólal a jellegzetes nyugat-afrikai énekhang, és mindjárt visszatál otthona zenéjéhez. Dalaiban társadalmi, politikai témákat taglal, s e lemezen a vallás is markánsan megjelenik. Femi nagyjából kihasználja a big band adta lehetőségeket a harmóniak hangszerelésében és a ritmusban, így változatosan összeállított lemezt kapunk, amelyen érdemes mindegyik dalt végighallgatni. A dalszövegek angolul íródtak, s a sajátos akcentussal énekelt dalok nagy része könnyen érthető a viszonylag egyszerű szövegek miatt. Az album az eddigiekhez képest több jazz-színezetet kapott, ám még így is a funkyval átítatott afrobeat adja a markáns hangzást. A dalok néhol a pop műfaját súrolják, de a világzenei elemek nem engedik át-sodródni a zenét a világzene határain. Ha azok egyáltalán léteznek.

Vörös Eszter

Wrasse Records – IndieGo
WRASS 228

ROMÁNI ROTÁ
BÁRO DROM SZÁSZ

A Románi Rotá több év hallgatás után, alaposan megváltozott felállásban tért vissza. Hajdanán a Fonó Records egyik legerősebb roma folk formációjaként lehetett ismerni a nagycseddi bandát. A mai felállás az ismertető szerint egyesítette a zenekar korábbi magvát a mai Romániában élő rokonzenészekkel. A kiadvány valamilyen formában számos olyan műfajt igyekszik egy lemezbe foglalni, amivel valaha cigány muzikusok találkoztak. Ismeretes, hogy az erdélyi vándorzenész cigánybandák asszimilálódtak annak a közösségnek a zenei habitusához, amelyek éppen elhívták őket muzsikálni – így más és más zenére gyűjtöttak rá zsidó, szász, magyar vagy román faluban. Ennek a jellegzetességnek a jegyei felismerhetőek a mostani lemezen is, amelynek persze a repertoárját ezúttal hagyományos cigány dalok adják, ám megszólalásuk, hangszerelésük, dinamikájuk és metrumaik öröndetesen változatosak. Emellett a lemez nem a szó megszokott értelmében száll síkra a hagyományörzés mellett: így aztán érthető lehet, hogy nincs cimbalom vagy klarinét a felállásban, van viszont helyette szintetizátor, harmonika, sőt dobfelszerelés, amelyek sokkal szélesebb keretek közé helyezik a roma folk zenét a modern városi mulatóstól a hagyományos falusi lagzin át a nyugati cigányjazzig. A karcos, gyalulatlan hangvétel, a passzentes ritmika a zenekar régi erényei közé tartoznak – ezekre ezúttal is lehet számítani. Kiemelkedik Szócsi Lajos nazális, dudautánzó hegedűjátékának remek stílusa. Ugyanakkor magából a roma folk jellegéből eredő egyszerű, megszokott, sőt untig hallott harmóniakörök ezúttal sem okoznak élményt, és újra a régi aggályomat juttatják eszembe: nem hangszeresen, hanem zeneileg nehéz igazán kitörni a műfaj szoros és kissé elavult kötöttségei közül.

H. Magyar Kornél

Etnofon – Hangvető
ER-CD 097

PASION DE BUENA VISTA

Wim Wenders dokumentum-játékfilmje, a Buena Vista Social Club a művészi szórakoztatás és az ismeretterjesztés kategóriájába sorolható, ennek a projektnek a létrehozását viszont gyaníthatóan csak üzleti szempontok vezérelték. Egyébként a formációnak semmi köze sincs a filmben megismert veterán csapathoz. Kétségkívül ők is hitelesek, hiszen (legalább) eredeti kubaik, de inkább második vonalbeliek. A barázdált arcú, kalapos öregúr, Pachin Inocencio (77) figyelemfelkeltő figura, éneklése is gyerekkori barátját, Ibrahim Ferrert idézi. De a többi énekes és zenész teljesítménye már hullámszóbb.

A tizenkét zeneszám állítólag keresztmetszetet kíván mutatni a kubai zenéből. (Ez több mint kockázatos vállalkozás, hiszen szinte kivitelezhetetlen! A BVSC sem véletlenül maradt meg a hagyományos son muzsikánál.) Egyébként is a szokásos, elcsépelet kubai slágereket hallhatjuk. Quizas, Quizas: cha-cha-cha tradicionális hangszerelésben, trés szóloval – nem rossz, de semmitmondó. Chan-Chan: (a BVSC egyfajta himnuszává vált) kicsit felpörgetve – hamis trombiták és megannyi rossz hang a zongorában! Mi Tierra (Gloria Estefan egyik legismertebb és legjobb slágere) – össze sem hasonlítható az eredetivel. A visszafogott és vértelen hangzás a steril stúdiókörülményekkel magyarázható, éppen a szenvedély nem jön át. Az album hangzasképe egyenetlen, túlságosan beavatkozta a hangerő és hangszin arányaiba. Mindezt tetézik a pontatlan lecsengések a számok végén, és közöttük a változó hosszúságú szünetek. A „sokat markol – keveset fog” elve miatt csak rövid távú sikereket érhet el.

Pödör Bálint

Zyx / Ayia Napa music – Varga
AYA_55632-2

**PACO DE LUCIA
FLAMENCO
VIRTUOSO**

●●●●○

Több mint három évtized munkáját sűrítették a szerkesztők Paco de Lucia válogatás-lemezére. A „Best of ...”-ra leginkább klasszikus flamenco-szerzemények kerültek, egyéb, főleg jazzes kitérésekkel itt csak elvétve találkozhatunk. Nem is lehet egy ekkora életművet néhány slágerválogatásba tömöríteni. Lucia kompozícióival és a flamenco határainak kitágításával a legismertebb flamenco-gitáros lett nemcsak hazájában, hanem szerte a világon. Filmzenék, legendás lemezek és a flamenco szeretetének terjesztése fűződik a nevéhez. Ő volt az, aki a cajtont Peruból behozva meghonosította ebben a műfajban. Azok közé a tehetségek közé tartozik, akik kottaolvasás nélkül is remek zenészekké tudtak válni. Az albumból pedig az is kiderül, mennyire változatos is tud lenni a flamenco – főleg, ha azt Paco de Lucia játssza. VE

EmArcy – Universal
06007 5312687

**RAVI SHANKAR
NEW RAGAS
AND
JUGALBANTI**

●●●●○

A SaReGaMa a legnagyobb indiai lemezkiadó, ez a felvétele európai licensz jóvoltából jut el hozzánk. A lemezen hallható felvételek az 1970-es években készültek, amikor Ravi Shankar és szóródművész kollégája, Ali Akbar Khan gyakran játszottak duettek, úgynevezett dzsugalbanti-előadásokat. Ennek műfaji lényege, hogy két azonos rangú szólólista zenél egymás kísérvé és felváltott szólókban kibontakozva egyaránt. A két CD-ből álló kompiláció másodjika három rágát tartalmaz ennek a jegyében, a szokásosan gazdag és invenciózus zenei kifejezőmód kíséretében. A doboz másik korongján Ravi Shankar három saját rágája csendül fel - zsenijének egyik fontos lenyomata, hogy a rágarepertoárt önálló kompozíciókkal gazdagította. A borító újratekercelt, magas digitális minőségű felvételt ígér, ám ettől messze elmarad a kiadvány hangzása. HMK

Saregama / Membran – H&H '92
224079-311

**RAJERY, BALLAKE
SISSOKO, DRISS EL
MALOUMI
3 MA**

●●●●○

Három ország – Madagaszkár, Mali és Marokkó – pengetős hangszeren játszó zenésze ült össze, hogy megmutassa, milyen az, amikor Afrika távoli pontjairól származó kultúrák pengetős hangszerei egyszerre szólalnak meg. Ballaké Sissoko, az egyik leghíresebb mali kora-zenész, Driss el Maloumi az oudot pengeti, Rajery pedig Madagaszkár nemzeti hangszere, a valihán játszik. A látvány sem elhanyagolható: a három instrumentum felépítése teljesen eltér egymástól. Az albumon befelé forduló, meditatív zene hallható, viszont tele van finom fordulatokkal. Olykor az emberi hang is megszólal, de csak lágyan, ízlésesen kiegészítve a sok húr hangzását. A zenészek végig egyenrangúak; ha valaki szólózik éppen, a többiek csöndben a háttérbe vonulnak. Egyben hallgatva az albumot azonban a számok egymás után monotonnak tűnhetnek. VE

Contre Jour – Varga
cj020

CALYPSO ROSE

●●●●○

Trinidad és Tobago jellemző stílusa a calypso és a soca. Ritkán énekelnek benne nők, de ez az idős tobagói énekesnő maga a fáfolat. Több évtizede van a pályán, sok-sok sláger népszerűsíti. Legújabb CD-je nem mellőzi a jamaicai eredetű reggae-t és ska-t sem. Beszédeselek a címek: Israel by Bus, Back to Africa, Summertime, és találós Nat King Cole híres Calypso Blues-ának reggae feldolgozása. Érdekes – a retro jegyében manapság gyakori – minimál felvétel készült (Under the mango tree), mintha egy táskarádió szólna. Nincs steel drum (Trinidad jellegzetes, olajoshordó ütőhangszere), hanem akusztikus kisegyüttes, rezes szekció és kórus kíséri. Európai fülnék nehéz befogadni a calypso együgyűségét és a reggae monotonitását. Bár az énekmod elég lezser, a zene pedig édeskés, ez a CD Magyarországon mindenképpen különleges színt. PB

World Village / Harmonia Mundi – Karsay és Társa
WVF002

**MAHMOUD
TURKMANI
YA SHARR
MOUT**

●●●●○

Alapvetően mindig problémám volt azzal, ha Európán kívüli zenészek európai mintára próbálnak kortárs zenét szerezni. Ahogy a Kelet zenéjét, Európáét sem lehet megérteni a zenei társadalmi közegben való alapos megmártózás nélkül. Mahmoud Turkmani hosszabb ideje Svájcban él, libanoni lantjátékos, zeneszerző. Most megjelent lemeze saját szerzeményeit tartalmazza, és kiegészül egy DVD-vel is, amely pályája és élete érdekes történetét mutatja be. A CD-n hallható szerzemények aktuális történelmi témákat kommentálnak, meglehetősen sötét tónusban. A zene hallgatása során nem lehet nem észrevenni az éles határmezsgyét, amely a szerzett, európai kortárs-epigon epizódok és a tisztán tradicionális hangszereket és zenei eszközöket alkalmazó részek között van – nincs valódi kommunikáció ezek között, ami a lemezeknek nem válik előnyére. HMK

Enja – Varga
ENJ-9530

**FABATKA
NYÁRON PIROS,
TÉLEN KÉK**

●●●●○

Erdély, álmaink, vágyaink tárgya, illúzióink netovábbja... A Fabatka zenekar CD-je az áhitott levegőt igyekszik szobánkba hozni: minden ízében erdélyi zene szól hét trackbe sűrítve. A címadó dal talán a legjobb, ám a többiek nehezen „adják meg magukat”, különösen azok, amelyekben nincs ének (Tengertánc, Hejgetés.) Vannak viszont hangszerek, jellemző ritmusok, egy-egy igazán eltalált harmóniai fordulat. Esetleg jobb lett volna több részletre, kisebb egységekre bontani a mondanivalót, mert így túl hosszúak a számok, és elvesztik feszességüket. Nostalgiait okoz ez a lemez, ezért aztán bánkozhatunk is, hogy mi már nem faragunk csodafurulyákat – egyre ritkábban találkozni önefelett feldolgozásokkal, a tiszta forrásból merítkezéssel. Be kell látnunk, hogy – ha tetszene is – az életünk ma már nem ilyen naív. A zenénk pedig végképp nem az. PöE

Fonó Budai Zeneház
FA 246-2

**PIKÓ ÉS BANDÁJA
KALOTASZEGI
ZENE**

Pikó és bandája bő másfél évtizede az egyik legjobb táncmuzikáns vonósbanda a fiatalabb generáció zenészei között, és mindig is különösen a kalotaszegiben voltak erősek. Nem meglepetés, hogy a bánffy-hunyadi és bogártelki anyagból összeállított albumuk különösen nagy értéket képvisel. Nem próbálkoznak újításokkal, még azt sem érzi az ember, hogy a legkevesébe ismert dallamokra utaznának, és ezzel próbálnák magukra felhívni a figyelmet. Egyszerűen csak muzsikálnak, tiszta szívből. Hallatszik a hosszú évek kemény munkája, a mesterek hatása, a gyűjtések élményszerűsége, és az az összecsiszoltság, amelynek eredményeként még a legapróbb részletekben is együtt képesek mozdulni. Jók az énekeslányok, és jót tesz a hangzásnak az is, hogy Szalóki Ági és Hajdú Kinga az autentikus előadásmódon belül is két külön karaktert képvisel. Alaplemez. *PáÉ*

Szerzői kiadás – Hangvető
KB02

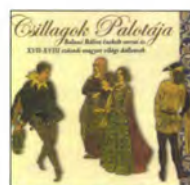

**FOLKTRONIKA
MEGKERÜLNÉM
AZ EGET**

Ritka, hogy nem azért ötvözi valaki a népzene-t a rockzenével, mert egyikben sincs igazán mondani-valója, vagy egyikben sem kiugró. A Folktronika elképzelése is felvetnek néhány kérdést. Egyfelől azt, hogy mit kell igazítani a népzene hangszínén ahhoz, hogy a rockzenében is átütő legyen. Másfelől azt, hogy vajon érdemes-e változtatás nélkül énekelni a népdalok szövegét, ha egészen más világot sugall a zenei háttér, és nem kellene-e inkább tágabban értelmezni a feldolgozásokat? Találunk kifejezetten érdekes hangzatokat, akkordfüzéreket, ritmusokat, különösen a népzenei hangzás és a rockzene egymásra üsztetésében. Mégis a rockzene felől kissé amatőrnek tűnik, a népzene felől pedig helyenként sérül az egyébként autentikusnak szánt ének és hangszerjáték. Nem reménytelen vállalkozás tehát a Folktronika, bár van még mit csiszolni. *PáÉ*

Szerzői kiadás – Fonó Budai Zeneház

**CSILLAGOK
PALOTÁJA
BALASSI BÁLINT
ÉNEKELT VERSEI**

A reneszánsz év tucatjával hozta napvilágra a reneszánsz lemezeket, a kor jellegzetes dalainak különböző stílusokba ültetését. A nagyváradi régizene trió (Molnár Júlia színművész, Szilágyi Ágnes zenetanár és Balogh „Joe” József gitárművész) is erre a területre evezett. Az album első felében Balassi-versekből válogatnak, a második rész vegyesebb, itt a XVIII. századi virágénekektől a Csokonai versekig terjed a kínálat. Kristálytisztá, legömbölyített megformálást hallunk, ám ez mégsem érint meg különösebben. Nem átütő a megszólalás – beleértve Molnár Júlia egyébként szépen frazeált énekét –, és a dalok hangvétele is kissé egysíkú. Alig-alig akad táncosabb karakter, azt is kimértebb tempóban halljuk. Balassi kapcsán óhatatlanul a Misztrál lemeze jut az eszünkbe, amelyen hasonló hangszerelésben erőteljesebb hatású anyagot sikerült létrehozni. *PáÉ*

Fonó Budai Zeneház
FA 248-2

BÉRES JÓZSEF: SZÉP MAGYAR ÉNEK

Akovita kiadó, 579 oldal

Olyan alapkérdéseket feszeget Béres József népdalgyűjteménye, amelyeket érdemes lenne minden hasonló jellegű összefoglaló munka előtt tisztázni. Előszőr is nem árt, ha az ember tudja, ki lesz a célközönsége. Kutatóknak ott van A magyar dal könyve, amellyel elég jelentős az átfedés, nyilvánvalóan a tudományos tanácsadó, Dobszay László személye miatt. Itt ráadásul nincs is elemzés, csak a dallam eredete és a besorolás. Ha népszerűsítő kiadvány, akkor hasznos lett volna hozzá egy lemezmeléklet, amely legalább a dallamok egy részét tartalmazza, gyűjtésből vagy kiváló népzeneészeink előadásában, különösen, hogy egyre kevesebben olvasnak kottát, ráadásul a népdalok hiteles megszólaltatása hangzó élmény nélkül lehetetlen.

Ha az oktatásnak szánták, akkor már a tagozatos énekkönyvek is nagyjából ugyanezeket a dalokat tartalmazzák, ráadásul többnyire egységes hangnemben, egy bé előjegyzéssel, hogy a szolmizálást segítsék. Itt az ide-oda transzponálás szándéka az énekelhetőséget segítené, nagy kérdés azonban, kinek mi a könnyen énekelhető hangnem, hiszen ez más, ha népzene „torokhanggal”, más, ha klasszikus hangképzéssel nyúlunk hozzá; függ attól, hogy nő, férfi vagy gyermek az illető, egyéni hangfajunkról nem is beszélve.

Gyönyörű a könyv, kemény kötéses, vastag gyűjtemény, a polcon mindenképp jól mutat, de vajon ki vesz a kezébe egy illusztris kiadványt két-három pohár bor után, hogy a társasággal el-énekelje belőle a kedvenc népdalát? Emlékeztetőnek, összefoglalásnak viszont jó, és kellő képet is ad arról, mik alkotják a korábban a Kodály-módszeren, manapság pedig inkább csak a maradványain felnőtt generációk közös dallamkincsét Magyarországon.

Csak félig kétnyelvű a kötet, hiszen a magyarátokat és a címeiket lefordították, a szövegeket viszont nem. Így ha egy külföldi kezébe veszi, nem fogja érteni, miről szólnak a dalok, és ez alighanem az egyik legnagyobb hiánysága – már ha nemzetközi „hasznosításában” gondolkozunk.

A mintegy hatszáz oldalon természetesen meglepetés is érheti az olvasót. Egy-egy dalnak a rövid történetéből olyan újdonságok derülhetnek ki, mint például az, hogy az a bizonyos rézagyú csak az 1948-as centenáriumba készülő ünnepi kiadványban lett Gábor Ároné, eredetileg Ferenc Józsefé, majd Horthy Miklóssé volt, ráadásul keletkezése is az első világháborúhoz köthető. Hasznos az egyházzenei rész is, amely a hazai római és a görög katolikus, illetve a református és az evangélikus egyház legfontosabb énekeit is összefoglalja – ilyen jellegű ökümenikus válogatás még nem jelent meg a magyar piacon.

Pál Eszter

A Gramofon magazinban
szereplő CD-k
megvásárolhatók,
megrendelhetők:

**MCD Zeneáruház
CAMPONA**

XXII., Nagytétényi út 35–37.

ahol kiemelt klasszikus
és jazz választékkal
várjuk kedves Vásárlóinkat,
továbbá
belehallgatási lehetőséget
biztosítunk a vásárlás
megkönnyítésére!

CONCERTO

Komolyzenei hanglemezek
a gregoriántól
a kortárs zenéig

LP, CD, DVD
vétél-eladás

Lemeztisztítás

Postai utánvét

Ez komoly!

AKADÉMIA

zeneműbolt

Budapest
VI., Király u. 28.
Tel.: 351-1942

Webáruház:
www.fidelioshop.hu

Nyitva tartás:
H-P.: 10-18
Sz.: 10-14

MEGÚJULT A CD BÁR!

Új helyre költözött, és HiFi
részleggel is bővült a CD Bär.

Az új cím:
1085 Budapest, Horánszky u. 10.
(az átjáró udvarban, a volt Hangtér helyén)

Folyamatosan érkező jazz, klasszikus
és world music újdonságok. SACD, LP,
audiophile különlegességek.
Koncertjegyek árusítása.

Nyitvatartás:
Hétfő – Péntek: 11-19
Szombat: 10-15

Telefon: 486-0572, -73
www.cdbar.hu

GRAMOFON

Az 1996-ban alapított zenei lap
naponta frissülő internetes portálja

GRAMOFON Online

www.gramofon.hu

„A hang ellen a hangért”

Augusztinovicz Fülöp a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Híradástechnikai Tanszékén az Akusztikai Laboratórium vezetője. Számos elismerésben részesült a zajcsökkentés és a rezgésesillapítás területén végzett eredményes munkájáért. Egyebek mellett az ő és kollégái kutatómunkája is hozzájárul ahhoz, hogy a Zeneakadémiára vagy a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe látogató koncertközönség zavartalanul élvezheti a muzsikát.

◆ Lőrincz Judit

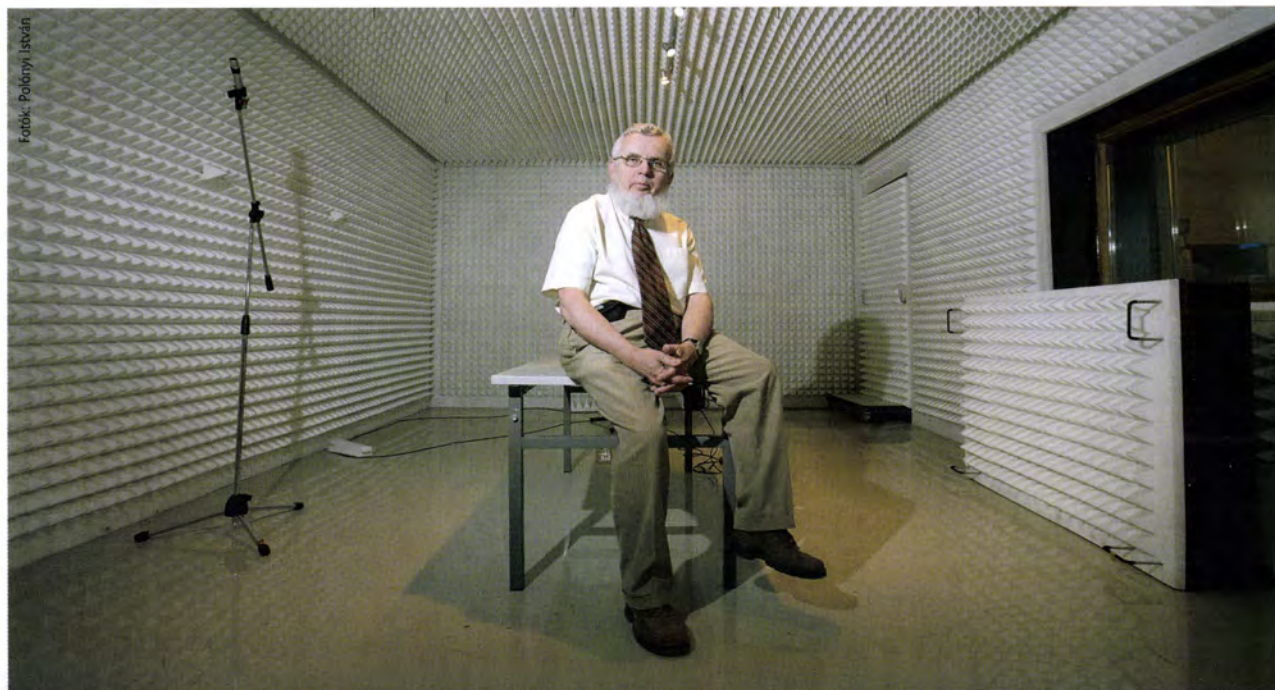
Gramofon: Miért ezt a területét választotta a hangtechnikának?

Augusztinovicz Fülöp: Ifjabb koromban sokáig hangmérnök szerettem volna lenni. A zenével már kisgyermekként találkoztam. Naponta gyakorló zongoratanár édesanyám mellett természetes volt, hogy zenét tanulok. Kezdetben hegedültem, később vadászkürtön játszottam. Tizenhét éves korom tájt édesapám elé álltam azzal az óhajjal, hogy hangmérnök szeretnék lenni, és ezért konzervatóriumba járni. Édesapámnak – finoman szólva – nem ez volt az elképzelése, hanem az, hogy először mérnöki diplomát szerezzek. A végeredmény szempontjából nekem így is jó – gondoltam, és jelentkeztem villamosmérnöknek a Műszaki Egyetemre. Harmadéves koromban lehetőségem nyílt betekinteni a hangmérnöki munka rejtelmeibe. Ekkor szembesültem a ténnyel, hogy engem valójában ennél sokkal inkább műszaki természetű feladat érdekelne. Egy évig nagyon el voltam keseredve. Aztán egy tanárommal folytatott beszélgetés rávilágított: nem a hangért, hanem a hang ellen szeretnék tevékenykedni. Így kerültem a Ganz-MÁVAG Vasúti Járműkutatási Osztályára, ahol négy évet töltöttem, majd a Közlekedéstudományi Intézet Akusztikai Osztályán folytattam tevékenységemet. 1990-től hat évig Belgiumban, a Leuveni Katolikus Egyetem Gépészeti Intézetében dolgoztam, és komoly tapasztalatokat szereztem. Jereb László hívott haza 1996-ban a BME Híradástechnikai Tanszéké-

re, azóta vagyok itt docens. 1999 óta dolgozom laborvezetőként, ez év eleje óta pedig tanszékvezető-helyettesként.

G.: Mivel foglalkozik az önök által létrehozott Akusztikai Laboratórium?

A. F.: Két fő területtel: az egyik az oktatás, a másik pedig a kutatómunka. Az akusztikai, hangtechnikai oktatásunkról most csak annyit mondok, hogy volt tanárom, dr. Takács Ferenc – aki ugyanakkor, félállásban a Magyar Hanglemezyártó Vállalat kitűnő főmérnöke is volt – kezdett el hangstúdió-technikával foglalkozó tantárgyat tanítani. E téma mára egy kilenc tantárgyból álló akusztikai tárgycsoporttá fejlődött, amit félévenként 20–50 hallgatónak tanítunk. Kutatásaink fő iránya a számítógépes akusztikai vizsgálati, elemzési módszerek kidolgozása és fejlesztése. Ennek nagyon sok lehetséges alkalmazási területe van a gumiabroncs zajának csökkentésétől kezdve a repülőgépek hangminőségének elemzésén át az aktív zajcsökkentésig. Sok munkát végzünk a földalatti vasutak által okozott zajok és rezgések témakörében is, ami Budapesten ma aktuális téma. A millenniumi földalatti vasút – úgynevezett kéregvasút – pályáját felülről ásták a földbe, majd befedték a tetejét, aminek következtében nappal, a Zeneakadémián szinte lehetetlen olyan hangfelvételt készíteni, amelyben a piano részek közben ne lenne hallható a földalatti dübörgése. A 2-es, kelet-nyugati metró az akkori hidegháborús hangulat miatt sokkal lej-

jebb, 40 méter mélyen épült, a 3-as, észak-déli metró viszont már e fölött halad mintegy 30 méter mélyen. A 4-es metró vonala bizonyos helyeken még feljebb lesz, például a Kálvin téren a 3-as fölött, és emiatt nagyon közel kerül a házak alapjához, így a Magyar Rádió 6-os stúdiójához is. Tanszékünk kapta a megbízást, hogy meghatározza azt a rezgéskövetelményt, amelynek megfelelően az új metróvonal nem okoz zaj- és rezgésproblémát. Ezenkívül van egy olyan kutatási témánk, melynek címe: intelligens szerkezetek zajcsökkentés céljára. Ezeknek a szoba mennyezetébe, járművek belső burkolatába vagy más helyre beépített, úgyszólván láthatatlan hangszóróknak az a feladata, hogy a helyiségben lévő zajokat ellentétes fázisban visszacsugározzák, és ezáltal kioltják azokat. Dolgozunk egy másik érdekes projekten is, ami orgonaszék optimális kialakításának számítógépes modellezését célozza. Az orgonaépítés sok száz éves mesterség, de a technika ide is betört. Ha pontosan olyan méretűre és alakúra készítik az orgonaszékot, ami az elvárt hangminőséget biztosítani tudja, akkor lerövidül a beállítás, hangolás ideje, és kevesebb lesz az anyagfelesleg. Itt belga, francia, német, olasz orgonaépítővel és két német kutatóintézetrel működünk együtt. Legújabb feladataink pedig a Zeneakadémia felújításához kötődnek: munkánk lényege megőrizni a jó akusztikát úgy, hogy közben csökkenjen a terem közötti áthallás, és javuljon a rezgésszigetelés.

G.: *Hogyan történt a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem zajmentesítése?*

A. F.: Az épület eredetileg csak egy modern műveket bemutató múzeum lett volna. Amikor eldől, hogy hangversenyterem, sőt színház is épül benne, akkor már tudtuk, hogy ez a hely nem a legalkalmasabb ilyen célokra. Szerencsére az előrelátó beruházó nagyon korán, még az első kapavágást megelőzően felkért bennünket zaj- és rezgésmérések végzésére, mert nyilvánvaló volt, hogy a Déli összekötő vasúti hídból, a Lágymányosi hídból, a HÉV-ből és a villamosokból négy olyan rezgés- és zajforrás is támad, amelyekkel szemben – az elfogadható akusztikai minőség érdekében – rendkívül komoly védőintézkedésekre van szükség. Ezért, amikor még ez a terület csak egy nagy zöld mező volt ezer tücsökkel, mi már vizsgáltuk a talajrezgést, modelleztük a várható épületrezgéseket, és kiszámítottuk a várható zajszinteket. Arra a következtetésre jutottunk, hogy az épületet nem lehet rugalmas alátámasztás nélkül

megépíteni, mert egy ilyen beruháznál megengedhetetlen, hogy a beszűrődő zaj zavarja a koncerteket, lemezfelvételeket. Ekkor már az amerikai ARTEC iroda is dolgozott a hangversenyterem akusztikai tervein. Ők és a zeneértő építész, Zoboki Gábor mellénk állt, így költséges javaslataink végül a beruházó is elfogadta. A Nemzeti Hangversenyterem rugalmas alátámasztását az ARTEC partnere, a Wilson, Ihrig & Assoc. tervezte, a Fesztivál Színház viszont kizárólag magyar tervezők munkáját dicséri. Az amerikai kollégák, illetve Arató Éva és Forián Szabó Péter akusztikai szakértők, valamint Gonda Ferenc és Földvári Gábor statikusok kiváló együttműködésének köszönhetően jött létre az első olyan magyar épület, amelynek jelentős részei több mint hatszáz hatalmas, különleges gumiból készült rugalmas támaszelemen nyugszanak. Az érdeklődők láthatják is ezek egy részét, ha autójukkal a Fesztivál Színház alatt parkolnak.

G.: *A teremakusztika szorosan összefügg a zaj- és rezgéscsilapítással. Milyen új technológiákkal épülnek a koncert- és színháztermek?*

A. F.: Nagyon gyors ütemben fejlődnek a számítógépes modellezési technikák. Ezek segítségével nemcsak ki lehet számítani, de meg is lehet hallgatni a még el sem készült terem hangzását. Ez az úgynevezett auralizációs technika. Ezt korábban csak fizikai modellek segítségével tudták biztosítani, amikor a tervrajz alapján arányosan lekicsinyítve megépítették és bemérték a „termet”, de ez rendkívül időigényes és drága eljárás volt. Ma ezt a módszert megfelelő számítógépes programok birtokában néhány hetes akusztikai modellezéssel helyettesíteni lehet. Nekem még módomban volt Tarnóczy Tamás professzornál hallgatni teremakusztikát, de ennél is büszkébb vagyok arra, hogy ma már három tehetséges egykori doktoranduszom, Fürjes Andor, Nagy Attila Balázs és a jelenleg éppen Japánban kutató Huszty Csaba viszi tovább a teremakusztika zászlaját.

G.: *Egyre nagyobb a zajszennyezés a világban. Milyen változások várhatók a zajcsillapítás területén a jövőben?*

A. F.: A jövő útja a különleges, új hangelnyelő anyagok kifejlesztése mellett szerintem az aktív zajcsillapító rendszerek alkalmazása és továbbfejlesztése lesz, melyekkel manapság már a nagyobb cégek autóiban is találkozhatunk. Ennek a technikának két változata van. Az egyiknél mikrofonokat helyeznek el a védendő pontok közelében, és az általuk felvett hangot hangszórókon keresztül sugározzák vissza a hangtérbe, ilyen módon oltva ki a zavaró hangokat. A másik eljárás során rezgésre képes elemeket alkalmaznak, melyek hangszóróként tudnak működni. Egy finn cég például megalkotott egy öt milliméter vékony lemezt, mely ilyenformán láthatatlanul csökkenti a minket zavaró zajokat; ám ez a típusú rendszer csak a magas hangokat képes kiszűrni. Húsz-harminc éve kísérleteznek, és még biztosan kell jó pár év, mire ezek a fejlesztések a mindennapi életünkben használható megoldásokat fognak eredményezni. ■

A Dolby-sztereó

A sokesatornás hangtechnika – 5. rész

Sorozatunk előző két részében a kvadrofóniáról írtunk, ismertetve annak elvét, s megemlítve az 1970-es évek Magyar Rádiójában készült néhány kísérleti felvételt. Ám a legkitűnőbb hangrendszereknek és a legszebb hangfelvételeknek is csak az adhat igazi értelmet, ha azok a nagyközönség minél szélesebb rétegei számára válnak hozzáférhetővé. Az alábbiakban azt mutatjuk be, hogy a Dolby Laboratórium hogyan oldotta meg e kérdést, egy ma már klasszikus – ám még mindig használatos – műszaki megoldás: a Dolby-sztereó kidolgozásával.

→ Ujházy László

Az 1970-es évek kvadrofóniája végérvényesen bebizonyította, hogy a sztereó technika továbbfejlesztése csak a hangtér kiterjesztésével oldható meg. Míg tisztán elméleti szempontból ez nem volt kétséges (legfeljebb az, hogy egyáltalán szükséges-e a továbblépés), addig a gyakorlati kiviteltek tekintve komoly és csaknem leküzdhetetlen akadályt jelentett, hogy az akkori legjelentősebb „terjesztési módok”: a rádiós műsorszórás és a hanglemez egyszerű eszközökkel és megnyugtató módon nem tette lehetővé a négy csatorna egymástól független (diszkrét) sugárzását, illetve rögzítését. Az analóg URH-FM (ultrarövid hullámon történő, frekvenciamodulált) műsorszórás – mely az akkori lehetőségek csúcsmínőségét jelentette – tartalmazott ugyan egy jól kidolgozott kvadrofón szabványt, s a világ több pontján – így hazánkban is – volt is kísérleti sugárzás, ám akkor már körvonalazódott a mai RDS (a rádióműsorok melletti adatszolgáltatás) szabványa. A kettő együttes megoldására egyazon hullámhosszon pedig nem volt lehetőség. A kérdés így merült fel: vagy kvadrofón műsorszórás vagy RDS, s a világ ez utóbbit választotta. A döntés így utólag érthető: az egyre jobban előretörő információs társadalomban a rádiószervezetek is keresték a helyüket, s ezt egyebek közt az RDS-ben vélték megtalálni. Pedig a „rádió-kvadrofónia” ügye mellett olyan jelentős művészegyenység is letette a voksát, mint Herbert von Karajan.

A hanglemez objektív technikai okok miatt nem volt alkalmas a négy csatorna rögzítésére, mert a metszetében „V” alakú lemezbarázdának csupán két oldala van: az egyik a sztereó jel bal, a másik a jobb csatornáját hordozza, így további csatornák elhelyezésére mechanikai okokból egyetlen barázdában nincs lehetőség. (Bár japán mérnökök kidolgoztak egy kvadrofón hanglemezszabványt CD-4 megjelöléssel, ez hosszabb távon nem tette lehetővé egy-egy lemez kvadrofón lejátszását.) S mert az 1970-es években a digitális technika még többnyire csak katonai célokra szolgált, így az analóg technika közegében gyakorlatilag nem volt lehetőség arra, hogy a kvadrofónia a hallgatók közkincsévé válhasson. És ekkor – a legjobb időben – lépett színre a Dolby Laboratórium a négyesatornás filmhangrendszer kidolgozásával.

A televízió kiteljesedésével a film is kereste a talpon maradás lehetőségeit, s ezt a többi közt a hangélmény fokozásában látta. Bár a kép a hangot is a vetítővászonhoz köti, s természetes, hogy például egy utcai jelenetnél a dialógus és a háttérzajt egyaránt előlről halljuk, bizonyos esetekben hatásos lehet a nézők háta mögött megszólaló váratlan hangeffektus. Ezt kezdetben úgy valósították meg, hogy a filmszalagon a kép melletti hangcsíkon egy olyan vezérlő jelet „rejtettek el”, amely lejátszáskor az adott pillanatban a hangot egy hátsó effektus-hangszórórendszerre kapcsolta. Ez a megoldás – bár nehézkes – kétségtelenül hatásos volt, (hiszen melyik nézőt ne sokkolta volna a háta mögött hirtelen megszólaló pisztolylövés), ám az analóg filmkísérőhangot tekintve a hangtér kiterjesztését, a néző háta mögötti hangok megszólaltatását a Dolby-sztereó rendszer oldotta meg, hosszú távra is megnyugtató módon.

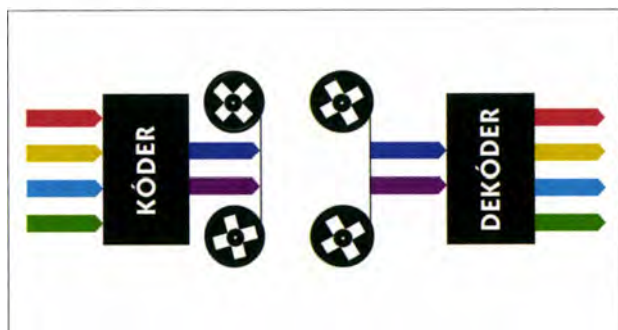
Kódolás és dekódolás

A rendszer kidolgozói abból a tényből indultak ki, hogy a sztereó filmkísérőhang hangcsíkja csak két független csatornát tartalmaz, s ez az akkori analóg közegben megváltoztathatatlanul bizonyult. (A hangosfilm 1928-as megjelenése óta a hanghullámokat a képkockák mellé „ráfényképezik” a filmszalagra. A mono kísérőhang esetén ez egyetlen, míg a sztereó esetben két összetartozó hangsávot jelent.) Az említett korlát következtében ha nem két, hanem négy csatornát akarunk rögzíteni, akkor a csatornákat úgy kell két csatornára „összekeverni”, hogy azok a film lejátszásakor szétválaszthatóak legyenek. Ám ha több hanganyagot csak egyszerűen összekeverünk (például egy dal esetében az éneket és a zongorát egyetlen jellel keverjük), akkor az már utólag nem választható szét. Ezért a Dolby-rendszer a négy csatornát nem egyszerűen csak összekeveri két csatornává, hanem „kódolja”, oly módon, hogy az a film lejátszásakor a „dekódolással” ismét négy csatornává legyen szétválasztható. (A történeti igazsághoz hozzátartozik, hogy az elv az úgynevezett „sztereó-ambiofónia” formájában már a hatvanas években ismert volt, de a gyakorlati filmes használatra történő kidolgozása, a szükséges

készülékek tervezése és gyártása a Dolby Laboratórium érdeme.)

A filmgyárban tehát elkészül a négycsatornás hangfelvétel, s ezt még ugyanott két csatornává kódolják. A két csatornát (mely valójában tehát négyet rejt magában) fényképezik rá a filmszalag sztereó hangcsíkjaként. A filmszínházban a vetítógép leolvassa e két csatornát, s azt ugyanott a dekóder négy csatornává bontja szét.

A rendszer egyszerűsített elvi felépítését az alábbi ábrán mutatjuk be:

A Dolby-sztereó rendszer elve

Ezt a megoldást a 4-2-4 számhármassal is jelölik, utalva az eredeti négycsatornás felvétel két csatornán keresztül történő továbbítására, majd kibontására.

A következőkben vizsgáljuk meg, hogy milyen „hanginformációkat” hordoz ez a négy csatorna.

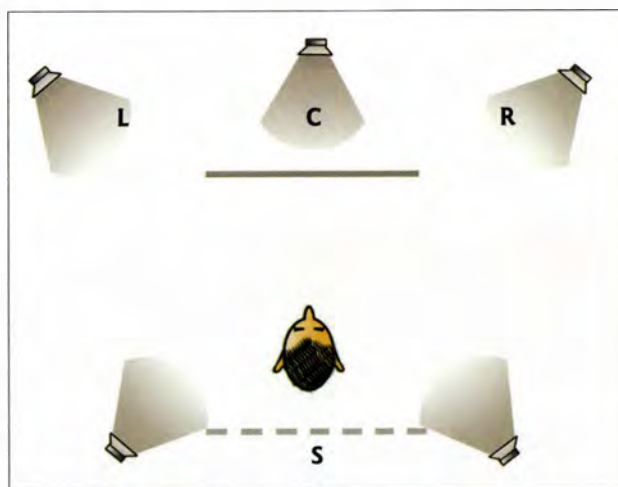
Az öt hangszórós rendszer kialakulása

A filmek lejátszásakor fontos, hogy akárhány hangszóró is van a nézők körül, a dialógusokat mindenkor a vászon irányából érzékeljék. Erre azonban az egyszerű bal-jobb sztereó hangszórópár nem alkalmas, mert bár virtuálisan létrehozza a középső hangirányt, de csak a nézőtér szimetriaengelyében elhelyezkedő nézők számára. A nézőtér bal oldalán helyet foglaló nézők a bal, a jobb oldaliak a jobb oldalról hallanak a dialógusokat, többnyire nem a beszélő irányából, hanem a vásznon kívülről. A kérdés megoldása csak akkor lehetséges, ha a vászon mögött is van egy olyan külön hangszóró (hangszórórendszer), amely a dialógusokat sugározza, s így valóságos hangforrásként a teljes nézőtéren biztosítja azok képírányhelyes lokalizációját. Ezért a Dolby-rendszerek elől nem két, hanem három hangszórót alkalmaznak, s így jött létre a bal-közép-jobb (nemzetközi elnevezésével L-C-R) csatorna, melyek közül a C a dialógé. Ám mert maximum négy független hangcsatorna kódolására van lehetőség, s ebből a rendszer hármát már elől felhasználta, a hátsó irányokhoz már csak egy szabad csatorna (S) maradt. (Az „S” megjelölés a surround, azaz „körülvevő” hangzásra

utal.) Ez nem jelenti azt, hogy hátul nincsen több hangszóró, ám azok egyazon műsorjelet sugároznak, a térszerűbb megszólalás érdekében a dekóder által a térben „széthúzza”, amennyire ez művi eszközökkel egyáltalán lehetséges. Így tehát a Dolby-sztereó hangszórórendszert a korábbi kvadrofón rendszerrel összehasonlítva a következő ábra mutatja:

A kvadrofón (fent) és a Dolby-sztereó hangszórórendszer (lent) A „C” hangszóró előtti csík a filmvászonra (képernyőre) utal, a hátsó hangszórókat összekötő pontozott vonal pedig azt jelzi, hogy azok lényegében azonos jelet sugároznak.

A Dolby-sztereó rendszer tehát a hátsó jelek térszerűségét a filmdialóg irányhelyessége érdekében feláldozta, de ezt nem vethetjük az alkotók szemére, hiszen ez volt az első olyan surround hangrendszer, amely rohamos mértékben elterjedve felhívta a nézők és hallgatók figyelmét az új, kiteljesedett hangkép szépségeire. Ráadásul be kell látnunk, hogy a XX. század második felében pusztán a hangfelvételek kedvéért nem valószínű, hogy bármely cég vállalta volna egy új rendszer megteremtésének anyagi (és bukás esetén erkölcsi) kockázatát, ám e vizuális korszakban a filmhez kötődve a siker nem volt kétséges. Ezt a Dolby készülékek korabeli eladási mutatói is alátámasztják: már 1988 és 1992 között 2,5 millió dekóder talált gazdára a piacon.

A logikai (Pro-logic) dekóderek

Sajnos a kódolási-dekódolási folyamat nem mehet végbe büntetlenül, ugyanis a dekódolás folyamán a csatornák nem választhatók szét teljes mértékben. Ez azt jelenti, hogy majdnem valamennyi csatorna jele valamennyi hangszóróban hallható, csak nem azonos mértékben. Tehát – előző példánknál maradva – ha a hátsó csatornában megszólal egy pisztolylövés, akkor az az első L és R hangszórókban is hallható, csak halkabban. Megfordítva: az első hangszórókban megszólaló autóduda halkabban bár, de hátulról is érzékelhető. Csak a C csatorna dialógusa nem szólhat meg a hátsó csatornában, s ugyanez érvényes ellenkező irányban az S jelle, mely a középső hangszóróból nem jelenhet meg. A kvadrofóniával történő összehasonlításban az áthallásokat az alábbi ábra mutatja:

A kvadrofónia (fent) diszkrét, mert valamennyi hangszórója csak a „saját” műsort sugározza. A Dolby-sztereónál (lent) létrejövő áthallásokat a kis színes sávok jelzik.

A csatornák közötti áthallások következtében a surround hatás eredetileg csak a nézőtér egy viszonylag szűk területén volt érzékelhető mindaddig, amíg a Dolby Laboratórium nem fejlesztette ki az úgynevezett logikai dekódereket.

A logikai (Pro-Logic) dekóderek meglehetősen bonyolult működése így foglalható össze: a dekóderek érzékelik az eredeti hangmérnöki szándékot (*azaz hogy a hangfelvételnél melyik hangot melyik irányba szánták*), s a kódolási-dekódolási folyamat „iránytorzítását” rendkívül gyors processzorok és áramköri elemek segítségével jó minőségben kiegyenlítik. Ennek az áthalláscsökkentésnek köszönhetően a surround hatás a filmszínházi nézőterek lényegesen nagyobb területén vált érzékelhetővé. A ma általánosan alkalmazott Pro-Logic-2 jelű dekóderek (2001) az előbbi továbbfejlesztéseként tovább csökkentették az áthallásokat, s már a két hátsó csatorna között is különbséget tesznek.

A Dolby-sztereó rendszert a film számára hozták létre, ám itt nem csupán a játékfilmekre kell gondolnunk, hanem számtalan opera- és hangversenyfilmre is; legyen az akár stúdiófelvétel, vagy közvetítés. S bár a digitális technika megjelenésével – többek között a Dolby Laboratóriumnak köszönhetően – e megoldás túlhaladottá vált, a még forgalomban levő VHS-filmek lejátszhatósága érdekében e rendszer továbbra is életben van.

Mikor kapcsoljuk be a Dolby dekódert?

A logikai dekódereket a surround erősítőbe építetten forgalmazzák, s a korábbi „Dolby Pro-Logic” logo helyett ma már a „Pro-Logic-2” megjelölés utal az említett továbbfejlesztett változatra. Ez utóbbit olyan régebbi VHS-filmek megtekintésekor érdemes bekapcsolnunk, melyek hanganyaga Dolby-sztereó rendszerben készült. Emellett a tapasztalatok szerint sok sztereó CD-felvétel lejátszásakor is „kihámoz” a dekóder annyi térjelet, amennyi a hátsó hangszórókban megjelenve a lejátszást lényegesen plasztikusabbá teszi. Ilyenkor az erősítő „sztereó” üzemmódjával ellentétben (*amikor csak a jobb és bal hangszóró üzemel*) nem csak a hátsó hangszórók szólalnak meg, hanem a középső center sugárzóból is hallható a hangkép középső területe. És természetesen ugyanez vonatkozik a sztereó LP-k, rádióadások hallgatására is. Vagyis minden technikai túlhaladottsága ellenére egy surround erősítő vásárlásakor érdemes olyat választanunk, amely a Pro-Logic 2- dekódert is tartalmazza.

Napjainkban a digitális technikának köszönhetően már nincsen szükség a surround csatornák fentiekben leírt kódolására, s ez alapjaiban változtatta meg a filmszínházak, vagy akár az otthoni DVD-lejátszások hangélményét. Következő számunkban tehát a surround célkitűzések digitális megvalósításáról olvashatnak.

SIMON GÉZA GÁBOR: MAGYAR HANGLEMEZTÖRTÉNET
Jazz Oktatási és Kutatási Alapítvány, Budapest 2008, 156 oldal

Az ismert jazzkutató, akinek munkássága megkerülhetetlen a magyar jazz történetének feltárásában, saját bevallása szerint is mintegy kényszerű „mel-léktermékként” kezdett foglalkozni a hazai hanglemeze-gyártás és -forgalmazás eddig szinte senki által sem kutatót történetével. Igaz ugyan, hogy egy évtizede éppen lapunkban látott napvilágot Gábor 16 részes, igen színvonalas „Kis magyar gramofonológia” című munká-ja, ez azonban – a dolog természetéből adódóan – vi-szonylag kevés emberhez juthatott el. Ilyen önálló, egyetlen kötetbe foglalt hézagpótló mű ebben a témában még nem jelent meg itthon. A kötet publikálását az is idősejűvé tette, hogy a múlt évben a magyar hanglemeze-gyártás centenáriuma alkalmából nagyszabású kiállítást láthattak az érdeklődők, amelynek létrejöttében ugyancsak oroszlánrésze volt e könyv szerzőjének (Gramofon, 2008. ősz).

A hanglemeze-gyártás hazai története öt korszakra bontható. Az előtörténet 1908-ig, az Első Magyar Hanglemeze-gyár hivatalos bejegyzéséig tart és tulajdonképpen innen számítjuk a magyar hanglemeze-gyártás 100 éves történetét. A második korszak a 78-as fordulatú sellaklemezek elter-jedésének, széleskörű gyártásának és forgalmazásának a húszas évek elejéig tartó időszaka. Az ezt követő három évtized – az úgynevezett normállemezek aranykora - a világháború utáni államosításig tartó periódus. A negyedik –

1950–1987 közötti – korszak az állami hanglemez-monopólium időszaka, annak számos előnyével és még több hátrányával. Ez egyben a mikro-barázdás, hosszsanjatszós lemezek fénykora is. Végül az ötödik – napjainkig tartó – szakasz a privatizáció, a kulturális és technikai váltás, a CD-korszak, majd a legújabb technológiai megoldások időszaka.

Az imponzáns bibliográfiai lista, valamint a szerző több évig tartó aprólékos gyűjtő- és kutatómunkája garanciát jelentenek arra, hogy minden elérhető információ feldolgo-zásra került. Óriási érdeme, hogy ezt szinte a huszonegyedik órában tette, hiszen ép-pen a hanghordozók területén tapasztal-ható rendkívül gyors változások követke-zésében fennáll a dokumentumok elkallódá-sának reális veszélye. Ha kis hiányér-zetünk van is a könyvvel kapcsolatban, arról nem a szerző tehet. Sajnos a kiadó anyagi helyzete nem tette lehetővé, hogy a kiállításon és annak prospektusában megcsodált képanyag (fotók, képeslapok, plakátok, hirdetések, lemezborítók stb.) legalább részben bekerülhessenek a

kötetbe. Azért némi ízelítőt kapunk az utolsó nyolc színes oldalon, ahol a hazai lemezcímkék és -borítók csodaszép változatosságában gyönyörködhetünk.

Márton Attila

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

- mértékadó
- megbízható
- objektív
- klasszikus, jazz és világzene

Kísérje figyelemmel az ország zenei életét a mi szemszögünkből – olvassa a Gramofon szakkritikusainak koncertbeszámolóit rendszeresen az interneten, a hvg.hu kultúra rovatában.

hvg.hu

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat nemesak a szakmát, a magyar zenei élet szereplőit, illetve hűséges előfizetőit szeretné megszólítani, hanem a zenekedvelők, a klasszikus zene és a jazz iránt érdeklődők lehető legszélesebb táborát. Szándékunk szerint folyamatosan bővítjük a Gramofon terjesztőinek körét, s ennek érdekében az elmúlt időszakban jó néhány új megállapodást kötöttünk. Az alábbiakban felsoroljuk azokat a helyeket, ahol a Gramofon már jelenleg is biztosan megvásárolható.

BUDAPEST

- Akadémia Zeneműbolt – Bp. VI., Király utca 28.
- Budapest Music Center – Bp. IX., Lónyay utca 41.
- CD Bár – Bp. VIII., Horánszky utca 10.
- Concerto Hanglemezbolt – Bp. VII., Dob utca 33.
- Fonó Budai Zeneház – Bp. XI., Sztregova utca 3.
- Galeon Bolt – Bp. XII., Magyar jakobinusok tere 4.
- Írók Boltja – Bp. VI., Andrássy út 45.
- Művészetek Palotája hanglemezbolt – Bp. IX., Komor Marcell u. 1.
- Óbudai Társaskör – Bp. III., Kiskorona utca 7.
- Zeneakadémia aula (koncertnapon) – Bp. VI., Liszt Ferenc tér 8.

HUNGAROTON

- Hungaroton Classic Márkabolt – Bp. VII., Rottenbiller u. 47.
- Hungaroton MOM PARK – Bp. XII., Alkotás u. 53

LÍRA

- Europark Bevásárlóközpont, Kék Moly Könyvesbolt – Bp. XIX., Üllői út 201.
- Fókusz Könyvruház – Bp. VII., Rákóczi út 14.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – Bp. V., Múzeum krt. 21.
- Líra Könyvruház – Bp. VI., Nagymező u. 43.
- Líra Könyvruház, Rózsakert Bevásárlóközpont – Bp. II., Gábor Áron u. 74.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – Bp. V., Szervita tér 5.

LAPKER

- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – HÉV
- Relay 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Relay 1023 Budapest, Germanus Gyula park – aluljáró
- Relay 1024 Budapest, Moszkva tér
- Inmedio 1025 Budapest, Lövház u. 4.
- Inmedio 1033 Budapest, Flóráns tér – üzletközpont
- Relay 1042 Budapest, Újpest – metró
- Inmedio 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 76.
- Relay 1052 Budapest, Deák F. tér – aluljáró
- Relay 1052 Budapest, Kigyó u.
- Inmedio 1052 Budapest, Párizsi udvar
- Inmedio 1052 Budapest, Váci u. 10.
- Inmedio 1052 Budapest, Városház u. 3–5.
- Relay 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio 1073 Budapest, Erzsébet krt. 17.
- Relay 1082 Budapest, Baross tér
- Relay 1093 Budapest, Boráros tér – aluljáró
- Relay 1097 Budapest, Nagyvárad tér – metró
- Inmedio 1106 Budapest, Őrs vezér tere – Árkád
- Relay 1107 Budapest, Kőbánya-Kispest – metró
- Inmedio 1117 Budapest, Október 23. u. 6–10.
- Relay 1122 Budapest, Déli pu. – metró
- Inmedio 1126 Budapest, Bőszörményi út 18/b.
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád hid 1.)
- Relay 1132 Budapest, Váci út – Róbert Károly krt. (Árpád hid 2.)
- Relay 1134 Budapest, Lehel tér – Gogol u. aluljáró
- Relay 1134 Budapest, Lehel tér – Victor Hugo u.
- Inmedio 1141 Budapest, Őrs vezér tere – Sugár
- Relay 1142 Budapest, Mexikói út – földalatti
- Relay 1143 Budapest, Kerepesi út – Hungária krt.
- Inmedio 1152 Budapest, Szentmihályi u. 131. – Pólus Center

- Relay 1185 Budapest, Ferihegy 2/B – Érkezés
- Relay 1185 Budapest, Ferihegy 2/B – Tranzit
- Inmedio 1223 Budapest, Nagytétényi u. 37–47. (Campona)

VIDÉK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Ezüst Medve Könyv- és Hanglemezbolt (Rómer Ház) – 9021 Győr, Teleki László u. 21.
- Filharmónia Kelet-Magyarország Kht. jegyiroda – 3525 Miskolc, Kossuth u. 3.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér 1–3.
- Könyvteljesítő Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Miskolci Szimfonikus Zenekar közönségszolgálati iroda – 3525 Miskolc, Rákóczi u. 2.
- Petőfi Sándor Könyv- és Zeneműbolt – 9022 Győr, Árpád u. 44.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Sziget Könyvesbolt (Debreceni Egyetem főépület) – 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglezem- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.
- Vörös Cédrus – 9400 Sopron, Mátyás király u. 34/f
- Zrínyi Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Fő út 8.

LAPKER

- Inmedio 2100 Gödöllő, Szabadság tér 9.
- Inmedio 2900 Komárom, Klapka u. 12.
- Inmedio 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio 4026 Debrecen Plaza, Péterfia u. 18
- Inmedio 4400 Nyíregyháza Plaza – Szegfű u. 75.
- Relay 5000 Szolnok, MÁV Pályaudvar
- Relay 5600 Békéscsaba, Andrássy út 58.
- Inmedio 6000 Kecskemét, Petőfi S. u. 2.
- Inmedio 6722 Szeged, Kárász – Dugonics tér 1.
- Relay 6722 Szeged, MÁV Nagyalomás
- Inmedio 7150 Bonyhád, Szabadság tér 12.
- Inmedio 7400 Kaposvár Plaza
- Inmedio 7600 Árkád, Nagy Lajos király út – Alsómalom sarok
- Inmedio 8000 Székesfehérvár, Fő u. 9.
- Inmedio 8200 Veszprém, Kossuth u. 1.
- Inmedio 8300 Tapolca Tesco, Veszprémi u. 5.
- Inmedio 8800 Nagykanizsa – Tesco
- Inmedio 8800 Nagykanizsa Plaza
- Relay 9001 Győr, Révai u. 8., MÁV
- Relay 9700 Szombathely, MÁV csarnok

LÍRA

- Corvina Könyvesbolt – 7621 Pécs, Széchenyi tér 8.
- Fókusz Könyvruház – 7621 Pécs, Jókai u. 25.
- Fókusz Könyvruház – 6720 Szeged, Tisza L. krt. 34.
- Koncert és Zeneműbolt – 9021 Győr, Arany János u. 3.
- Líra Könyvesbolt – 2000 Szentendre, Fő tér 5.
- Líra Könyv- és Zeneszalón – 6000 Kecskemét, Hornyik krt. 2.
- Líra Könyvesbolt – 9400 Sopron, Hátsókapu u. 8.
- Líra Könyvruház – 9700 Szombathely, Kossuth L. u. 8/3.

Megnyílt
a

HUNGAROTON
CD és DVD
MÁRKABOLTJA
a Hungaroton székhelyén:
Budapest, VII. ker.,
Rottenbiller utca 47.
Tel.: 888-1220

**A TELJES HUNGAROTON
REPERTOÁR**
(klasszikus, operett, népzene,
cigányzene, popzene, irodalom)
**A LEGOLCSÓBBAN I T T
KAPHATÓ!**

**HAVONTA MÁS AKCIÓK
ÚJ ÉS KÖZKEDVELT
TERMÉKEKBŐL IS!**
Aksiókról, újdonságokról,
tájékoztató honlapunkról:
www.hungaroton.hu
Nyitva:
hétfőtől péntekig 10-től 18 óráig
szombaton 10-től 14 óráig

Nemzeti
Filharmonikusok

Indul az új évad.
Bérlettel még beszállhat.

OKTATÁSI
ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

A 2009-2010-es évadra bérletek
válthatók az ismert jegyirodákban.
Információ: 411-6651, www.filharmonikusok.hu